ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
1
DIMANCHE
1er JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.657 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.657

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ 1979

(Է. Հատոր, Անթիլիաս, 1979)

« Ե Ր Կ Ե Ր »

(Յակոբ Օշական)

«Սովետական Գրող», Երեւան, 1979

Իր մահուընէ ի վեր, ինչպէս կենդանութեան, Յ. Օշական մեր գրականութեան յաճախանքն է, եթէ ոչ մղձանջը, իր անակնկալներով: Ամբողջութեան մը պարագրկումին ձգտող այս պատգրութիւնը հարուածին տակն է մէկ կողմէ անաւարտութեան միւս կողմէ անպատկառութեան: Բայց այս անակնկալութիւնը կարելի է ըսել ընդհանուր է ամբողջ գործին վրայ, նոյնիսկ հրապարակուածներուն, ճիշդ անոր համար որ անունք կը մնան չընթերցուած: Այլ հարց, անշուշտ, որ մեր ժողովուրդը իր տարողունակով ու տարողնումի հակումներով՝ կը կարծէ անկարող է ընդունելու ,ստանձնելու տիեզերք մը եւ հոգեկան ամբողջ հնարանութիւն մը միակուռ կերպով «նուաճող» գործ մը:

Ամէն աշխատանք որ Օշականէն ան – պակ մը կը բերէ մեզի անփոխարինելի արժէք ունի: «Երկեր»ը (1), 1973ին կը բովանդակէր «Հայրենիք»ի մէջ կոր – ուած «Մակ Պուուկը», «Հաճի Մուրատ», «Հաճի Ապտուլլահ» վէպերը: Անմիջապէս վերջը «Բադին »կը հրատարակէր «Մնա – յորդաց»էն ծնած, տեսակ մը իրրեւ ա – նոր հսկայ չեղումը, «Մաթիւք Մելիքեան – եանց»ը բայց առանց զայն հատորով մը ամփոփելու: Նորութիւնը այլ տեղ է սակայն: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողի – կոսութիւնը հրապարակած է «Համապատկեր»ին է. հատորը, Գարեգին Բ.ի յա – ռաջարանով: Խոստումը կայ, ընթացիկ տարուան մէջ, լոյս ընծայել չարքին Ը. եւ Թ. հատորները: Հսկայ աշխատանք եւ վեր՝ որեւէ գնահատական խօսքէ, մա – նաւանդ Լիբանանի ներկայ պայմաննե – րուն մէջ:

Ծանրակշիռ հատորը, «Արուեստագէտ Սերունդ»ի մասին, կը խմբէ վեց մե – նագրութիւն. Թորգոմ Պատրիարք Դու – նկեան, Թլկատինցի, Երուխան, Ռ. Զարդարեան, Սուրէն Պարթեւեան, Գե – ղամ Բարսեղեան, այսինքն՝ գրողները, ո – րոնց մասին հաղուագիւտ են ուսում – նասիրութիւնները: Ըստ իս, Օշականի այս հատորին առանցքը կը կազմեն Թլկատինցին եւ Ռ. Զարդարեան (նախա – պէս արդէն տպուած «Հայրենիք» ամսա – գրի մէջ), որոնց գործերու վերլուծուժին կը յատկացուին աւելի քան 200 էջեր: Ոչ ոք թերեւս «գաւառի գրականութիւն» կոչուած յղացքի մասին այսքան ընդար – ձակ ու բազմազան բան առորագրած է մեր մէջ: Այս էջերուն կարեւորութիւնը այլ է սակայն. Թլկատինցին եւ Ռ. Զար – դարեանը իրրեւ յետադարձ ակնարկ որոշ չափով հասկնալի կը դարձնեն ոչ միայն «Մոնարհները»ի արտադրումը, այլեւ «Մեհեան»ի կարգ մը դիրքորոշումները, եւ «Հայաստանեայց Գրականութիւն» տա – րին բովանդակութիւնը:

Միայն գրականութիւն եւ գուցա գը – րականութիւն փնտռող ընթերցողը թնաւ պիտի չըմբռնէ թէ ինչո՞ւ Օշական 70 եր – կար էջեր կը յատկացնէ Թորգոմ Պատ – րիարքի գործերու վերլուծումին: Նոյնն էր պարագան միւս կղերականին՝ եղիչէ Պատրիարք Դուրեանին, որ «Համապատ – կեր»ի Զ. հատորին մէջ կը գրաւէ աւե – լի քան 150 էջ, երբ Վարուժանի կը տը – րամադրուի միայն 60 էջ: Ցարակարծիք՝ անշուշտ: Ողբացեալ սրբազանները (պըզ – տիկ գիջումով մը Դուրեան Սրբազանի «Հովուական Սրինգ»ին) հեռուէն կապ ունին «գրականութիւն» կոչուած յղացքի հետ, գոր կը չփոթեն ամէն տեսակի կողմնակի արտադրութեանց հետ. բա – նասիրութիւն, մատենագրութիւն, բա – րոյախօսութիւն եւ նրատառ – աստուա – ծաբանութիւն: Ըստ իս, Օշականի վեր – լուծումներուն մէջ ուսումնասիրուողը այնքան հետաքրքրական չէ որքան ու – սումնասիրողը, Օշականի բացուածքը, ինք պիտի ըսէր զգայնութիւնը գործի մը առջեւ եւ անկէ, անոր հանդիպումէն բը – խած գրութիւնը: Կայ նաեւ այլ հանգա – մանք. Օշականի ծրագիրը, «Համապատա – կեր»ին մէջ թէ «Մնացորդաց»ին (նոյ – նիսկ «Մոնարհները»ին) ամբողջութիւն մը նուաճել է. պատմա – հոգեկան ան – ջրպետը «Հայ հոգիին»: Ասիկա ինքնիր մէջ անձնական մխիթարանութիւն մըն է, տեսակ մը բնազանցական փնտռտուք, որ կը կազմաւորէ, կը բաղհիւսէ Օշականի արտադրութիւնը: Անոր առարկայական, այլ խօսքով «գրականագիտական» (ֆէ – թիշ բառ մը՝ յարեւելս աշխարհի) տա – րողութիւն ընծայել կը նշանակէ վէպ մը չփոթել իրականութեան հետ: Օշականի համար գրողները հերոսներն են վէպի մը որ արեւմտահայ գրականութիւն կը կոչուի եւ որուն համապատկերումը կ'ը – նէ «Համապատկեր»ը, ինչպէս «Մնացոր – դաց»ը պիտի ընէր 1/4 դարու մը պատ – մութեան մը վրայ: Կը հասկցուի, ինչո՞ւ «Համապատկեր»ը աննախընթաց տեսակի վէպ մըն է, Օշականի խմաստով՝ կեան – քը: Եւ խորքին մէջ Օշականի մօտ, ա – մէն ինչ կը յանդի վէպին, խուսափող, փախչող, անհունացող կեանքի մը պա – րագրկումին: Կը հասկցուի, նաեւ, ին – չո՞ւ Օշական կը զանցառէ որեւէ գրա – կանութեան պատմաբանի հաճոյքը եղող «առարկայական տուեալները, պատմա – ընկերաբանական բացատրութիւնները, թուականները, մէջբերումները. մէկ խօսքով՝ «գրականագիտութեան» գրաս – տային հրեատնին:

Օշական իր ծայրագոյն՝ահմաններուն կը տանի Շարլ Տիւ Պոսի մը, Մարսէլ Րէմոնի մը քննադատութեան ենթակա – յական ենթադրեալները, որոնք քննա – դատութիւնը կը դարձնէին անձնական եւ հոգեկան փորձառութիւն: Ծայրագոյն ահմաններու կը տանի, կ'ըսէի, այսին – քըն՝ Օշականով քննադատութիւնը կը դադրի առարկայական ենթակայական չեմայի մը կռթնելէ եւ կը դառնայ պար – զապէս մարդու մը, վերլուծողի մը իւրայատուկ գրելակերպը: Վէպ մը՝ յղացքին տալով իր արտադրողական, ա – բարողական առումը: Ասոր համար է որ Օշականի «քննադատական» եւ «գրա – պատմական» արտադրութիւնը չի կրնար չհմայել, չդիւթել (գլխէ հանել) հատա – րակ քննադատը: Բայց այդ հմայքը չի ալ կրնար նոյն տեսն՝ չտագնապեցնել ա – ռարկայականով, պատմականով, սոց – իալականով եւ ուրիշ պիտակներով մը – տածողներու փաղանգը: Օշականի «քըն – նադատութիւնը» երկակենցաղ արտադը – րութիւն մըն է, անզեսեղելի եւ անորո – շադրելի:

Երեւանեան «Երկեր»ը նման մտահո – գութիւն չունի, ի հարկէ: Զայն կազ – մած է Ստ. Կուրտիկեան, որ «բախտ» է «ունեցել Օշականի աշակերտը լինելու Պոլսում» (2): Բայց «Երկեր» որակուած այս հրատարակութիւնը աւելի քմայքոտ ծաղկաքաղ մըն է, որուն ղէմատոր եւ միակ արժանիքը... իր գոյութիւնն է: Անիկա Օշականի որոշ գործերուն առա – ջին մատուցումն է Հայաստանի ընթեր – ցողներուն եւ իր 20·000 տպաքանակով քիչէիկ մըն ալ պատկառազդու: Այս գիր – քով փաստօրէն Օշականի վրայ դրուած լռութեան փառաւոր դատակնիքը կը վեր – յուծի (նայինք մինչեւ ո՞ւր): Եզածն ալ Օշական կը պարտի երկու թատերախա – ղերու. մէկը տպուած՝ «Օրն Օրերուն»ը, միւսը՝ անտիպ՝ «Պատախան»ը խորագիր – ով, որուն բնագիրէն օրինակ մը կը գտնուի Երեւան եւ որը, չես գիտեր ին – չու, չէ արժանացած հրատարակութեան: Այս թատերախաղերու մէջ Օշականի հե – րոսներէն ոմանք Խորհրդային Հայաս – տանի ի նպաստ խօսքեր ունին եւ կ'ընեն օրհնաբանութիւնը «Խորհրդային Մեծ Միութեան» (թատերախաղերը գրուած են Համաշխարհային Բ. Պատերազմէն ան – միջապէս ետք, 945 – 46 թուականնե – րուն): Ժամանակին մամուլը երկարօրէն խօսած է Օշականի այս չըջափոխումին մասին, թեր ու դէմ: Ինքնին առանձին նիւթ է հարցը եւ չեմ ընդլայներ: «Լաւ որ գրուած են» պիտի ըսեմ, թէեւ թա – տերախաղերէ վերցուած կտորներու գոր – ծածուութիւնը հեղինակի մը ի նպաստ կամ ի վնաս կրնայ գործածողը տանիլ ըս – տահակութեան: Կ'աւելցնեմ սակայն, ինչ որ միշտ մտածած եմ Օշականի ամբողջ թատրոնին մասին. հսկայ եւ ուղղափառ

Գրեց՝

Գ. ՊՐԼՏԵԱՆ

ֆիւսքօ մըն է անիկա իրրեւ թատերա – կան կառոյց: Այսօր Օշականի այնքան ըզկատած Շանթի թատերգութիւնները ա – ւելի տանելի եւ խոովիչ են իրրեւ ծրա – գիր եւ իրագործում քան «Ստեփանոս Սիւնեցի», «Մինչեւ Ո՞ւր», «Երկնքի Ճամբով», «Օրն Օրերուն», եւայլն կոչ – ուած «վրիպանքները»: Ինքնանքնապա – տական էջերու մէջ, Օշական բաւական վեր կը դասէ այս արտադրութիւնը, ինչ որ փաստն է հիանալի ու լուսաւոր կու – րութեան մը:

«Երկեր»ը վերատպումներու հաւաքա – ծոյ մըն է, զոր կազմողը ոչ միայն ձեռ – քին տակ եղող անտիպը հրատարակելու առիթը փախցուցած է, այլև հրատարակ – չական պարկեշտ, օգտակար, անհրա – ժեշտ ձեռնարկ մը չփոթած մաքսանեն – դութեան հետ: Արդարեւ՝ Ս. Կուր – տիկեան ոչ իր յառաջաբանին մէջ (որուն 14 էջերը պիտի չքննեմ, դիտնալով թէ ի՞նչ մտահոգութիւններ նման գրութիւն – ներ չուկայ կը հանեն) ոչ ալ գրութիւն – ներուն տակ որեւէ խօսք կամ նշում կ'ընէ հրատարակութիւնը կարելի դար – ձուցած այլ հատորի մասին: Պարզապէս կը լռէ: Հատորի ներքին էջին վրայ գըր – ուած է հետեւեալը. «Միհատորեակն ամ – փոփում է արեւմտահայ ականաւոր ար – ձակագիր եւ գրական քննադատ Յ. Օշա – կանի (1883 – 1948) պատմուածքները, ո – րոնց նիւթը կազմում է արեւմտահայ գիւղի կեանքը նրա հատարակ աշխատա – նութի ապրումներն ու յոյզերը, ինչպէս նաեւ առանձին հատուածներ («Մուուք», «Ներսէս Շնորհալի», «Պետրոս Դուրեան») նրա «Համապատկեր Արեւմտահայ Գը – րականութեան» բազմահատոր աշխատու – թիւնից»: Պատմուածքները ,որոնց մա – սին յառաջաբանն ալ կը խօսի իրրեւ «Մո – նարհները»ի չարքը (3) տպուած 1921ին (ի դէպ 1920ին), իրրեւ ամբողջական չարք հրատարակուեցան միայն 1958ին, Պէյրութի, «հրատարակութիւն՝ Ց. Օշա – կանի աշակերտներուն»: Պոլսոյ հրատա – րակութիւնը կը խմբէ միայն հինգ նորա – վէպ, որոնցմէ «Երկինքէն Ինկող Կնիկը» չէ մտած «Երկեր»էն ներս (ինչո՞ւ. երե – ւակայական կնիկի պատմութիւն մը, որ կռուըտուքի կը հասցնէ հովիւները): 1920ի հրատարակութիւնը առաջինն էր եռահատոր չարքի մը որ չէ իրականա – ցած Օշականի Պոլսէն մեկնումին պատ – ճառով: Մնացեալ պատմուածքները ցըր – ուած էին ժամանակի մամուլին մէջ, բա – ցի «Գօլօ»էն: Այդ հաւաքումը եւ խմբ – բագրումը կ'ըլլար 1958ին: Արդ՝ «Երկեր»ը կազմողը պարզապէս կը վերահրա – տարակէ նախապէս պատրաստ հատոր մը առանց յիշատակութիւնն ընելու ան – գամ: Այստեղ է մաքսանենդութիւնը, եւ որ կրնայ նաեւ որակել անպարկեշտու – թիւն: Մոռացո՞ւմ: Ինչպէ՞ս կրնայ ըլ – լալ որ համակարգչային կերպով բոլոր յղումները կը ջնջուին: Նման զանցա – ռումի ենթարկուած է «Համապատկեր»ի Զ. հատորը, որմէ սակայն քաղուած է «Դ. Վարուժան» մենագրութիւնը ամբող – ջութեամբ: Ոչ մէկ կոնկրէտ յղում ըս – փիւռքի մէջ լոյս տեսած այս հատորնե – րուն, առատօրէն օգտագործուած (ին – չո՞ւ, ոչ, երբ անխուսափելի է), որոնց տպագրութիւնը կարելի դարձուցած են մատի վրայ հաշուուող մարդիկ: Ալ չեմ խօսիր կէս – կատակ, կէս – լուրջ մա – տենագրական ցանկէ մը որ անհրաժեշտ է նման որեւէ գործի եւ որ անշուշտ չը – կայ այստեղ:

«Երկեր»ը կը կրկնէ ուրեմն պէյրութ – եան հրատարակութիւնը մեծ մասամբ: Մէկդի կը ձգէ «Առաջին Արցունքը» (1902, եւ «Պառաւին Անէծքը» (1909) եւ «Երկինքէն Ինկող Կնիկը (1914): Առա – ջին երկուքը Օշականի առաջին պատ – մուածքներն են, մեզի ծանօթ: Թերեւս նկատուած են «գեղարուեստականօրէն թոյլ», ինչպէս կ'ըսէ բանաձեւը, բայց ասոնք են որ կարելի կը դարձնէին Օշա – կանի արտադրութեան չըջափոխումին քննութիւնը: Մեզք անշուշտ Երկինքէն ինկող խեղճ ու փարթամ կնիկին: Կը հասկցուի, ինչո՞ւ պէյրութեան հրատա – րակութիւնը կը մնայ անփոխարինելի:

«Երկեր»ու մէջ իրրեւ պատմուածք կը ներկայացուին գրութիւններ, որոնք ու – րիշ բան չեն եթէ ոչ հէքեաթներ: Այս – պէս», Կաղանդի Հէքեաթը», «Բաղուկ – ները», «Աղբիւրը» կու գան «Խորհուրդ – ներու Մեհեան»էն (1922), իսկ «Աւետու – մը» «Երբ Պատանի Են» չարքէն (1925): Աւելին՝ իրրեւ պատմուածք կը ներկա – յացուի հատուած մը «Հաճի Մուրատ» վէպէն: Այս բոլորը կը բանան քմայա – կանի եւ կամայականի դուռը: Զմեռ – նարկեցի «տեքստային» բաղդատութեան ենթադրելով նուազագոյն լրջութիւն մը:

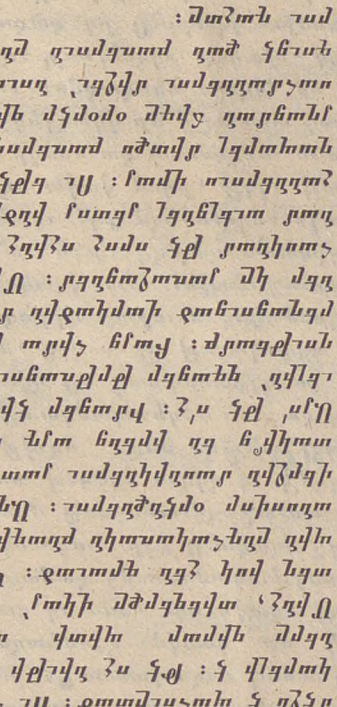
Նոյն տեսակի եզրանումի կ'ենթար – կուի «Համապատկեր»ը: Շապիկին վը – րայ տրուած ծանօթութիւնը կ'ըսէր որ տրուած են «Մուուքը», Ն. Շնորհալին, Պ. Դուրեանը, հատուածաբար: Բովան – դակութիւնը կ'աւելցնէ Դ. Վարուժա – նը: Արդ՝ որքան դիտեմ, Ներսէս Շնոր – հալին այնքան մը երկարակեաց չեղաւ որպէսզի մտնէր արեւմտահայ գրակա – նութեան մէջ: Կը պատկանի բոլորովին այլ չարքի, որմէ տպուած են Եղիշէն, Ն. Շնորհալին, Լամբրոնացին, Նարե – կացին, մեծ մասամբ «Սիոն»ի մէջ: Այս մասին՝ լռութիւն:

Անցնինք «Մուուք»ին որ տրուած է յա – պաւումներով եւ որ ուրիշ քան չէ եթէ ոչ «Համապատկեր»ին հիանալի յառա – ջաբանը: Եզածը կարելի է կոչել ազատ քաղուածք մը, որուն հիմնական մտահո – գութիւնն է Օշականի գրութիւնը ընդու – նելի դարձնել մեր գրականագէտներուն: Կազմողը կտրած է ամբողջ վերջաւորու –

●▶

ՓԱՅԼԱՎՈՐՎԱԾ ԱՐՎԱՐՉՈՒՀԻ ՄԵՌ ՕՐԱՊԱՀԸ

Ներքևում տպագրված փայլատիպ նկարը ներկայացնում է Ալեքսանդր Գրիգորյանի «Արվարչուհի» գործը, որը նկարչի մահից հետո ցուցադրվել է Երևանի նկարչության թանգարանում։

Ալեքսանդր Գրիգորյան, «Արվարչուհի», փայլատիպ

×

(87)։– Օրատուր մեջ՝ նավակներ Նկ.– Ծիրանագույն ցորեն։ Ծիրանագույն ծաղկաթերթեր – արտասահման ինչ որ բան։ Ինչ–որ մեկը ինչ–որ բան է ասում։ Ինչ–որ մեկը ինչ–որ բան է ասում։ Ինչ–որ մեկը ինչ–որ բան է ասում

ուած են ժանեակի վերջին դծագրութիւնները:

Նկարահանդէսին զապանակաւոր թէյա – կան ուժը:

×

(89)։– Ողջոյն սփոփարար է անխախտ հաւատքի մը տէր ըլլալը: Հոգիին համար: Մտքին համար: Երջանկութիւն բերող ներքին ներդաշնակութեան մը ցոլարձակումը ապահովելու համար:

Աւելի հանգիստ կարենալ գծելու համար:

Ու այն ատեն փոխանակ փնտռելու՝ սիեզերք, մահ, սէր, կեանք, ոգի, չար թէ բարի բառերու իրաւ իմաստը, որոնք քեզ կը խռովեն, ինքնավստահ՝ այո՛, կը հաւատամ կրնաս մրմնջել պարզօրէն:

Իմ մէջ այդ գործողութիւնը ներզգայութեամբ յայտնաբերուող թելադրական ծաւալում մըն է:

Կարծես մչտնջենական երաժշտութիւն մը որոնէի:

Բջիջները հնչական զգայնութիւն մը ունենային ու տեւողութեան ընթացքին՝ սիեզերական համանուագ մը իմանային: Ժամանակը սլաքաւոր եւեւէյներ չունենար:

Ի՞նչ է բուն մտածումս:

Եթէ հարցուէր, հաւանաբար պատասխանէի, թէ այդ բիւրեղացումովն իսկ բանաձեւուած բացայայտ ուղղութիւն մը չունի:

Հարցումը որեւէ նշանակութենէ զուրկ է:

Իմաստ իսկ չունի ինծի համար:

Չեմ ալ հետաքրքրուած դիտնալու թէ՝ հաւատացեա՞լ եմ թէ ոչ: Բառացիօրէն: Գործքս ցոյց կու տայ հաւատքս անառարկելիօրէն: Ապրելակերպս:

Իրաւ է թէ երբ եկեղեցիէ մը ներս մտնեմ յուզումս դժուար զսպելի չափերու կը հասնի: Բայց յետոյ կ'անդրադառնամ թէ այս բազմապատկութիւնը աբարոզութեան դեղեցկութեան կը պարտիմ:

Աւելի լաւ անձի մը վերածողը դիս անոր թաքուն ներդաշնակութիւնը, խորհուրդն ու երաժշտութիւնն է:

Այսպէս բան մը պատահած էր ինծի: Փոքր էի: Հինգ տարու: Հայրենի տուն – նը՝ ղորդ մը՝ բազմոցին վրայ փռուած: Ցիսուն տարի ետք մանրակրկիտօրէն կը յիշեմ տեսարանը: Օրուան լոյսը:

Այդ օրը՝ մեծ մայրս որուն հանդէպ խոր հաւատք ունէի, ըսաւ՝ «քեզ տունը մինակ պիտի ձգեմ պահ մը, պէտք չէ անհանգստանաս ըլլաս»: Եւ աւելցուց՝ «եթէ ես չտեսնեմ՝ Աստուած կը տեսնէ: Ան կը տեսնէ ամէն ինչ, ամէն տեղ, ամէն ատեն՝ ցերեկ թէ գիշեր»:

Կաղանդը մօտ էր: Վախցայ: Նուէրի պատմութիւն: Այդ կարգի լրտեսութիւն մը կրնար անոնց թիւը զգալի չափով նըւազեցնել: Ուստի չփոթելով հոգեղէն Կաղանդ Պապան երկնային Աստուած Պապային հետ որ զիս պիտի կրնար պատժել, փորձի մը դիմեցի:

Նետուելով բազմոցի գորգին վրայ, ուլա մը փաթթուելէ եւ գրեթէ աներեւութանալէ ետք, պոռացի՝ «Բարի է՛մ մեծ մայրիկ... կրնա՞յ հիմա ալ տեսնել...»:

Առանց վարանելու եւ ամենայն լրջութեամբ՝ այո՛ մը լսեցի մեծ մայրիկիս կուռ ձայնովը չեչտուած որ զիս ապշեցուց եւ պոռթկումի տեղի տուաւ: Մնացի դամուած տեղւոյն վրայ ու երկար լացի անձայն: Մեծ մայրս չուարեցաւ: Ուղեց հարցումներ ուղղել: Զանաց զիս հանդարտեցնել: Բայց անօգուտ՝ որեւէ պատասխան չունեցաւ ինձմէ:

Խարխափ մը նետած էր ակամայ հոգեւոյս խորը: Քանի ոչ միայն գորովագին սէր, այլ իրաւ հաւատք մը ունէի հանդէպ իրեն:

Պապամ էր իր խօսքը:

Աստուած մասամբ մէջս էր մխրճուած ուրեմն:

Անկատումը անկարելի էր:

Մէկ էինք:

Տարօրինակ է՝ այդ վայրկեաններէն ի վեր շատ մեծ փոփոխութիւն մը առաջ չէ եկած կը խորհիմ հաւատքիս ոլորտին մէջ:

Տեսիլքը տարբեր է միայն հիմա:

Տարտամ զգացում մըն էր այդ օրը՝ ներհայեցողութիւն է այսօր:

Եւ հաճելի արկածը կեանքին կ'ուզեմ որ տեւէ՝ միշտ պատրաստ մահուան: Մահը ներկայ է մտքիս մէջ զուգահեռ կեանքիս: Աստուած մէջս է պահուրտած:

Զայն գտնելու չեմ աշխատիր:

Գիտեմ թէ եթէ փորձուէի գտնել զայն՝ այդ պահուն իսկ պիտի կորսուէր: Հաստատ զղալով թէ Ան մաս կը կազմէ բըջիջներուս: Կեանքիս:

Ու անկարելի չէ որ նիւթը իր ամենաիոքր մանրիկներով ոգի ըլլայ: Ամենայեսին մանրիկն ալ նիւթին չունենալով նիւթեղէն տարազ: Եւ անցնող ժամանակին ու ծաւալող միջոցին մէջ սկիզբէն՝ սիեզերային ոգին նիւթէն աւելի առաջ ներկայ պէտք է եղած ըլլայ:

Այս է հաւատքս:

Եւ գունաւոր ըլլալու են սիեզերային մանրիկները, յետին քարերը նիւթին:

Գոյն որ կ'ըսեմ կապոյտ – կարմիր չէ՝ հմայք ըլլալու է: Հմայք որ կ'ը – սեմ աղուորութիւն չէ՝ միայն ուժ ալ չէ լրացուցիչ կամ հակընդդէմ մարզերու մէջ, կան բառեր զոր կը չփոթեմ: Ա – ռանց զանազանելու իսկ զանոնք:

Երբեմն նոյն իմաստով գործածելու աստիճան:

Օրինակ՝ հաւատք եւ սէր· կրօնք եւ արուեստ:

Եթէ իսկապէս պարզեւ մըն է կեանքս՝ ինչպէ՞ս ընդունիլ:

Ճաշակաւոր ապրիլ սորվիլ նախ:

Իմ անկիւնս հեռու բազմութեան քըրթմընջիւնէն:

Յառեսեսութիւնս իրրեւ մղիչ ուժ գործածելով: Առաջին զրահս:

Ջախատիլ արդիւք մը ձեռք բերելու համար մտնաւորապէս, այլ՝ իրաւին ձգտելու փնտռտուքովը դիծով՝ պարզօրէն ապրիլ:

Տաքնալ առօրեայ աշխատանքին բերած արդիւնքովը:

Ապրիլ ազատ աշխատանքով՝ երկրորդ զրահս:

Հակասութիւնները վտարել: Ոչ բոլորը: Հակազդողութեան եզրերը բազմապատկել չափերու հասցնելով: Առանց որ դժգոհութեան զգացումս ոչնչանայ:

Լաւատոյնին տենչս նուազի, ըլլալու նազան ուժեղ տարողութիւններովը, եւ ոչ միայն աչքի զոհացում տուող տարազներու մէջ:

Ընդունիլ երեւոյթները իրրեւ հեռանկարներ:

Փորձեր: Կարելիութիւններ: Ճղի բաներ:

Բայց ընտրել, զատորոշել, վերցնել միայն քու հեռատեսիլդ տեսակարար:

Որպէսզի անճղ գտնես:

Միայն մինակ կրնաս մօտենալ եր – ջանկութեան աղբիւրին:

Ապուռ, կաթիլ – կաթիլ կրնայ յա – գեցնել ծարաւդ:

Լայնախոհ ապրիլ սիրելով: Ամենա – կարեւորը:

Վերջին անթափանց զրահս:

Մահը չենթադրելով որեւէ տգեղութիւն, որեւէ անբնականութիւն, սրեւէ պատիժ:

Այլ՝ ազդու ոչնչութիւն մը: Ինծի համար: Նոր սկիզբ ոգիին համար:

Բայց հոդ՝ կապը անվերադարձ խըզուած է առաջին բջիջին հետ: Փրթած եմ անկէ: Զկամ: Եւ երբեք պիտի չըլլամ: Կեանքի արկածիս շարժուն հետքերը սրբուած են: Եւ առանց շարժման էութիւն չկայ:

Կամքս չարունակուի թերեւս՝ բայց ուրիշներով պիտի իրագործուի այլեւս: Ու ա՛յդ, զիս չի շահագրգռեր: Ամենամեծ Արուեստագէտին կամքն է ամենահզօր:

Նման արուեստագէտին որ կը մերժէ իր գործը՝ Աստուած կը մերժէ զիս մահուան դիմաց:

Խորհելով գուցէ թէ ոչ մէկ օգտակարութիւն կրնամ բերել ձախող վերջացող փորձի մը:

Պահուրտած էր մէջս:

Ու այդ յետին պահուն ուղղակիօրէն յարաբերութեան մտնելու կարելիութիւն չուզեր ստեղծել ինծի հետ Ծնունդ կ'ենրաղէ:

Ու բարոյական չկայ պարգեւած ապատութեան մէջ՝ քանի առաւելագոյն փորձառութեան կը ծառայէ:

Ամենակարողը անբարոյ է բառացի – օրէն:

Եւ ինչո՞ւ կ'ուզենք անպայման, ան – պատասխան մնալու դատապարտուած հարցումներով անձկութիւն պատճառել հոգւոյն, որուն ամենափոքր մասնիկներու ալիքն իսկ հմայիչ է երբ ազատ ըլլայ:

Հմայքը մասնիկներուն՝ Աստուծոյ կամքը:

Ու հոգիին ազատ թելադրական ծաւալումէն կախում ունի էութեան վերելքը:

Ոգեղէնն է զիս յառաջացնողը:

Անմահութեան առաջնորդողը:

Պիտի մոռնայի՝ խնդալ սորվիլ:

Խնդալ գիտնալ:

Պայմանաւ որ իմանալ Չանաս արուեստագէտին՝ հասկնալ փորձես պիտունին նման:

Եւ յետոյ, միշտ սիրես, սիրես... սիրե՛ս:

Մինչեւ վերջին րոպէն:

Մոռցի՛ր, մոռցի՛ր, եղերական ոչինչ:

Մահուան հովն է անցնողը:

Լսէ՛ բանաստեղծին ձայնը միայն:

«Ամէն հովի դէմ՝ հոգիս առագաստ,
Եթէ կա՛յ հոգի,
Եթէ կա՛ն հովեր՝ հոգիս է պատրաստ:
Եթէ գա՛ն հովեր՝ կը մեկնիմ
անդարձ:
Մնաս բարեաւ ոչ ոքի»:

ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Փարիզ, Մայիս 1980

(*) ԽՄԲ.– Մամուլի տակ է Գրիգոր Համբարձումեանի «Քալէիտոսքոփ 80»ը, որ կը մեկտեղէ գեղարուեստական–գրական զանազան թուղթեր, գրի առնուած 1970 – 1980ի շրջանին: Այս եւ յետագայ անտիպ էջեր կը կազմեն այդ հատորին վերջին մասը:

Նշանակութեան Դերը

ՉԻՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Տարբեր մշակոյթներու պատկանող թատրոններ ունին իրենց յատուկ թատերական լեզուն: Առոնք կը բաղկանան տուեալ մշակոյթի հանդիսատեսներուն հասկնալի նշաններով: Չինական թատրոնը ունի նշաններու ամբողջ դրութիւն մը, որոնք մակերեսայնօրէն առնուած կը թուին պարզ ըլլալ, սակայն բարդ են եւ իւրաքանչիւրին կը լծորդուի իմաստ մը: Չինական թատրոնի բեմը քառանկիւն է եւ բարձր: Երեք կողմերէն չըր – ջապատուած հանդիսատեսներով: Մորքը երկու անցքեր, հանդիսատեսներու ձախ կողմի անցքը մուտքն է, աջինը՝ ելքը: Չինական թատրոնը արեւմտեանին (1) նման չի գործածեր գծուած տեսարան – ներ եւ ճարտարապետական կառոյցներ, այլ բեմական տեսարանները կը պատկե – րացուին առանձին առարկաներով որոնք ունին իրենց մասնաւոր դերը եւ իմաս – տը· օրինակ՝ սեղանը, աթոռները եւ դե – րասաններու գործածած կարգ մը առար – կաները: Չինական թատրոնի նշանները կարելի է բաժնել երկու մասի: Առաջին՝ տեսողական· անոնք, որոնք կապ ունին թատերական միջոցին (2), Երկրորդ՝ լսողական, անոնք որոնք կապ ունին եր – կախօսութեան, երաժշտութեան եւ ձայ – նային ազդեցութիւններու: Մեր նիւթը պիտի կեդրոնանայ առաջին մասին շուրջ:

Տեսողական նշանները իրենց կարգին կը բաժնուին երկու մասի: Անոնք որոնք կապուած են գործողութեան միջոց (3) յղացքին եւ անոնք որոնք մաս կը կազմեն բեմական տեսարանին:

Ա· ԲԵՄԱԿԱՆ ՏԵՍԱՐԱՆԸ·–

ա) Բեմական Առարկաներ·– Առանց կա – րեւորութիւնը կը ճշդուի համաձայն ի – րենց կատարած պաշտօնին եւ որոնք մաս կը կազմեն դերասանի խաղին: Սուրը եւ բաժակը, օրինակ՝ կը նշեն անցման կէտ մը կայուն տեսարանէն դէպի գործողու – թեան միջոցը:

Առանց կողքին կան տեսարանը ամբող – ջացնող առարկաներ, ժայռի կտոր մը, գինուորական զգեստ եւ առարկաներ, ծառեր: Կը պատահի որ այս վեր – ջիններէն կը փոխարինեն առաջինները, այս փոխարինումը մասնաւոր իմաստ կը ստանայ, վիճակի մը չեշտումը, օրինակ: Թատերական նշանակութիւն ունեցող ա – մենակարեւոր առարկաներն են՝ սեղա – նը եւ աթոռները որոնք գրեթէ միշտ ներ – կայ են չինական բեմին վրայ: Եթէ ա – թոռը եւ սեղանը իրենց սովորական դիր – քին վրայ են, տեսարանը ներքին է: Աթոռ մը, դեմքը կռնակի վրայ դե – տեղուած՝ կը նշանակէ հոգնութեամբ մը: Աթոռ մը գլխիվայր դրուած՝ լեռ մը կամ բլուր մը: Աթոռը սեղանին վրայ՝ քա – ղաքային աշտարակ մը:

Չինական թատրոնը նշաններով կը պատկերացնէ բնական կարգ մը երեւոյթ – ներ: Եռանկիւն երկար դրօշակներ, ո – րոնք կը ծփացուին թատրոնի օդնական – ներուն կողմէ, կը նշանակեն հով: Մուրճ մը եւ հայելի՝ փոթորիկ: Թատրոնի օդ – նականներուն սեւ եռանկիւնաձեւ դրօ – շակներէն երբ դունաւոր թուղթեր դուրս կը թռչին՝ ձիւնամրրիկ: Դասական չի – նական թատրոնին մէջ լոյսի եւ մութի խաղ չկայ· լուսաւորումը կը մնայ նոյ – նը: Գիշերը կը պատկերացուի լապտե – րով մը, որ թատրոնի օդնական մը կը բռնէ բեմադրութեան ընթացքին: Դերա – սանը որ կը մարմնաւորէ խեղդուող անձ մը, կը նետուի օդնականներուն միջեւ ո – րոնք կը բռնեն գծուած ձուկ մը եւ ա – լիք (որոնք ջուրը կը պատկերացնեն·) ա – պա, բոլորը միասին կ'ելլեն դուրս (դե – րասանը խեղդուելէ յետոյ···):

Նշաններու դրութիւնը կ'օգնէ չինացի դերասանին պատկերացնելու զանազան վիճակներ եւ գործողութիւններ «առանց որ տիպուած ըլլայ վերստեղծելու իրա – կանութիւնը բեմին վրայ»: Չինաւառու – թիւնը պատկերացնելու համար ան կը գործածէ մարակ մը որ ձին կը ներկա – յացնէ, մտրակին գոյնը ձիուն գոյնն է: Բեմին վրայ նետուած (առանց մասնա – ւոր դիրքի) մտրակ մը կը նշանակէ ա – րածող ձի մը: Կառքով անցքը կը ներ – կայացուի օդնականով մը, որ դեղին դը – րօշակներ կը բռնէ դերասանին երկու կողմերէն: Դրօշակներուն վրայ կլորներ կան, որոնք անիւը կը խորհրդանշեն: Նա – ւով պտոյտ մը պատկերացնելու համար, բաւական է որ դերասանը թիով կատարէ յատակօրէն սահմանուած չարժումներ: Գլխատումի տեսարանը՝ կարմիր մետաք – սի մէջ փաթթուած ծրար մը կը նշանակէ գլխատուած գլուխը, մինչ գլխատուած անձը դուրս կը վազէ)գլխատուելէ յե – տոյ···), մինչ օդնականը ծրարը կը յու – ցադրէ հանդիսականներուն:

Նշաններ ալ կան որոնք կապուած են դերասաններու հագուստներուն եւ ընդհան – րապէս կապ կ'ունենան ներկայացուած նկարագրին: Հոգիները կը ներկայացուին կարմիր քօղով: Հիւանդը՝ դեղին կը – տորով՝ կապուած գլխուն շուրջ որ կ'ին – նէ մինչեւ կռնակը, դեղին պարան մը կ'ունենայ վզին շուրջ: Հրամանատար մը կ'ունենայ եռանկիւնաձեւ նշաններ որոնք ընդհանրապէս զարդարուած կ'ըլլան վի – շապներով:

բ) Տարազները·– Չինական թատրոնը ունի չորս գլխաւոր տիպարներ:

ա·– փայլուն նկարագրի տէր հերոս – ներ (Շէփէնկ), բ·– փողոցայինները, ան – դուրթ մարդիկ, կոշտ գինուորներ (ճինկ), գ·– հասկիտներ, պարոշներ, աքրոպաթ – ներ (չուու), դ·– Իգական տիպարներ (տան): Այս տիպարներէն իւրաքանչիւ – րը ունի իրեն յատուկ տարազը, որ ցոյց կու տայ ոչ միայն ենթակային ընկերա – յին պատկանելիութիւնը, այլ նաեւ՝ ա – նոր բարոյական արժէքը: Չինական տա – րազները կը պատրաստուին սուղ եւ ապ – նիւ մետաքսէ եւ ծանօթ են իրենց գոյ – ներու ճոխութեամբը: Նկատի ունենալով որ դասական չինական թատրոնը առանց լուսաւորումի էր, հետեւաբար տարազը ունի նաեւ տեսարան ստեղծելու եւ ամ – բողջացնելու պաշտօնը:

Չինական թատրոնը ունի երեք տեսակ տարազներ·–

ա·– Արարողութեան զգեստներ, բ·– Առօրեայ հագուստներ, գ·– Զինուորա – կան տարազներ:

Չինական տարազը օրինակը կ'առնէ լր – րականութենէն եւ կը յարմարցնէ բե – մին: Աղքատը մարմնաւորող տիպարը կը հագնի առօրեայ հագուստներ, փակ – ցուած կարկատաններով:

Նշանի մը կապուած իմաստը սակայն կրնայ փոխուիլ համաձայն կացութեան: Գլխարկաւոր մը առտու – կանուկ, կը նշանակէ թէ ենթական դի – շերը չէ քնացած: Ենթական, եթէ գըլ – խարկը հագած է դիշերը, ատիկա նշան է ծուլութեան:

գ) Դիմաներկում·– Դերասան մը ամե – ւի կը նոյնացուի իր ներկայացուցած տի – պարին՝ չնորհիւ դիմաներկումի: Դիմա – ներկումը անկախ է եւ ունի իրեն յա – տուկ նշաններու դրոյթ մը: Դիմաներ – կումը նման է չինական հին պատերազ – մական դիմակներու, որոնք կը ծառա – յէին սարսափ ազդելու թշնամիին վը – րայ: Թատրոնի մէջ պէտք կը զգացուի զատորոշելու չար տիպարները միանե – րէն: Դիմակները կարծր եւ անդործնա – կան էին, յարմարելու թատերական յա – րափոփոխ կացութիւններու: Ամէն կու – գայ դիմաներկումի գաղափարը: Երեսին վրայ գծուած ձեւը եւ գոյնը ցոյց կու – տան թատերական տիպարին նկարագի – րը եւ բարոյական յատկութիւնները: Ա – մէնէն ընդհանրացած ձեւը դէմքին երե – քի բաժանումն է, ներառեալ ճակատը եւ թուշերը «Y» դիրքի ձեւով: Իւրաքանչիւր գոյն ունի իր իմաստը: Սեւը նշան է պարզութեան, անկեղծութեան, քաջու – թեան· կապոյտը՝ յամառութեան, ան – դրդութեան, հպարտութեան: Ապա, ներկուած տուեալ գոյնի տարածութեան չափը կը համապատասխանէ տիպարի բարոյական արժէքին: Ամբողջովին ճեր – մակ ներկուած դէմք մը, ճերմակ գոյնը մակ ներկուած դէմք մը, ճերմակ գոյնը ունի որպէս նշան, այսինքն՝ վատ մարդ ունի որպէս նշան, այսինքն՝ վատ մարդ մըն է (ընդհանրապէս ազնուական ծագում – մով): Մինչ ճերմակի հետք մը քիթին վրայ՝ կը նշանակէ պատուաւոր մարդ (ընդհանրապէս՝ պարզ գինուոր):

Բ·– ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑ·–

Չինական թատրոնը ունի «գործողու – թեան նշաններ», որոնք կապ ունին դե – րասանի չարժումներուն եւ ժեսթերուն հետ եւ որոնք կ'արտայայտեն դերասա – նին նկարագիրը եւ իր յարաբերութիւնը թատրոնի միւս տիպարներուն հետ: Այս նշաններու մեկնակէտը իրականութիւնն է բայց կառուցուած են այնպէս մը որ ա – ռաւելագոյն չափով կարելի ըլլայ հետա – քաւելագոյն չափով կարելի ըլլայ հետա – նալ իրականութենէն: Անոնք ունին իրենց անկախ գոյութիւնը (իրենց յատուկ իրա – կանութիւնը): Սակայն հակասականը եւ հետաքրքրականը հոն է որ գործողու – թեան նշանները, որոնք տեսարաններու բաղկացուցիչ տարրերն են, մօտ են նաեւ իրականութեան, կամ հանդիսատեսին վրայ կը ձգեն իրականան վիճակի մը տպաւորութիւնը եւ այդ ուղղութեամբ մտածելու տուեալները:

Չինացի դերասանը կիրարկելով ըն – դունուած նշանները կ'անցնի, օրինակ՝ երեւակայական արգելքէ մը: Կը բարձ – րանայ երեւակայական աստիճաններ: Իր նշաններէն հանդիսատեսը կը ծանո – թանայ կացութիւններու ընոյթին նաեւ: Դերասանը եթէ ղլուխը ծռելով մտնէ մը ներս կամ ղլուխը ցած ա – ռաստաղի մը զարնէ՝ կը նշանակէ թէ ան կը մտնէ աղքատի մը տունը: Դե – րասանը ելքի դռնէն թիով ներս դալու պարագային՝ կը նշանակէ թէ ամբողջ բե – մը լեցուած է ջուրով եւ ինք կրնայ ուրիշ – ներ ալ ընդունիլ նաւուն վրայ: Չինական թատերախաղի մը մէջ սպասաւոր մը, որ ութ ձիեր ունի, կը յաջողի հանդիսա – տեսին ցոյց տալ թէ իր ձիերէն մէկը չատ դեղեցիկ է, միւսը՝ ծեր, հիւանդ, աքցի տուող եւլն·:

Նշաններ, որոնք կը նկարագրեն դոր – ծող անձերու հոգեբանութիւնը, կը կա – տարուին թեզանիքի (որոնք ընդհանրա – պէս կ'ըլլան լայն եւ երկար) չարժում – ներով:

Օդը նետուած եւ կախուած վիճակի մէջ մնացած թեզանիքը կ'արտայայտէ յու – սահատութիւն եւ ըմբոստութիւն: Այ ձեռքի թեզանիքը եթէ չրջան մը ընէ եւ ապա վար կախուի՝ կը նշանակէ որ են – թական տուած է ճակատագրական որո – շում մը, կրնայ գոհած ըլլալ մէկու մը կեանքը: Ծուսահատութեան եւ տագնա – պի պահերուն, չինացի դերասանը ձեռ – քերը վար չի ձգեր, այլ վար կը ձգէ մէկ ձեռքը մարմնին մօտիկ եւ միւսով ալ կը բռնէ արմուկը: Զգացումներու ար – տայայտութիւնը եթէ կարելի չըլլայ թե – զանիքի չարժումներով, դերասանը կը ծալէ թեզանիքը, կ'անցնի ձեռքերուն, որոնցմով կ'արտայայտէ հիւանդութեան, տաքի – պաղի զգացումը, յուսահատու – թիւն, ցաւ, խղճահարում, խոհում:

Գործողութեան միջոցին պատկանող թատերական նշանները կը կատարեն չատ կարեւոր պաշտօն մը: Անոնք ցոյց կու – տան տիպարներու միջեւ ընկերային յա – րաբերութիւնները եւ որոնք արտայայ – տութիւնն են տիպարներու միջեւ եղող պայքարին որ թատրոնի ամենակենսա – կան տարրն է: Ցարգանքներ մատուցա – նելու կամ ունկնդրութիւն մը ուզելու համար դերասանը կը բարձրացնէ ձախ թեւը մինչեւ կզակը, վար կախելով թե – զանիքը, ապա աջ թեւին մատներով կը դպնայ թեզանիքի ծայրին դուրս ձգե – լով միայն ցուցամատը: Ցարգանքի ար – տայայտութեան այլ ձեւ մըն է, երբ դե – րասանը կը խաչաձեւէ թեւերը: Ուրիշ ձեւ մը՝ աթոռի փոշին առնել, թեզա – նիքը չարժելով աջէն ձախ, ապա նորէն աջ: Բարկութիւն եւ խորչանք ցոյց տա – լու համար դերասանը առջեւ կը հրէ դարձող թեզանիքը միաժամանակ միւս կողմ դարձնելով դէմքը: Դերասանը եթէ դաղտնիք մը ունի հանդիսատեսներուն փոխանցելիք, կամ անձնական խոհում մը, կը բարձրացնէ թեզանիքը մինչեւ դէմքը եւ կը մեկուսացնէ ինքզինք բե – մի միւս տիպարներէն: Մեկուսացումի ա – ւելի վերացական ձեւն է երբ թեւը կը բարձրացնէ մինչեւ յօնքերը եւ թեզա – նիքով կը ծածկէ ամբողջ դէմքը:

×

Չինացի դերասանը տիրապետելու հա – մար բոլոր այս նշաններուն կը հետեւի կանոնաւոր մարզումի: Աչխարհահռչակ դերասան՝ Մայ Լան Ֆէնկ, կը յիշէ թէ ինչպէս կը հետեւէր այդ մարզումներուն, երբ միայն ութ տարեկան էր: Չինական հին թատրոնին մէջ կիներուն արգիլուած էր խաղալ, հետեւաբար՝ մարդիկ կ'ա – նէին իգական դերեր: Շինկէի «Պատաւ – ուր կնոջ» դերին համար կան կարգ մը կենսական չարժումներ, որոնց համար պէտք էր մարզումի երկար ժամանակ ճչդրտութիւն ձեռք ձգելու համար: Ա – նոնց մէջ էին քալելը, դուռը բանալ – դոցելը···» կ'ըսէ Մայ – Լան – Ֆէնկ: Չինական թատրոնը ոչ միայն կարեւո – րութիւն կու տայ մարմնական ճկու – նութեան, այլեւ դերասանի ընդհանուր զարդացման:

Ան ծանօթ կ'ըլլայ ընդհանրապէս չի – նական փիլիսոփայութեան Կոմբիկիուսի, Թաօյին: Ան ծանօթ է ընդհանրապէս միւս արուեստներուն՝ երաժշտութեան, նկարչութեան: Մայ – Լան – Ֆէնկ նը – կարչութիւն սորված էր եւ կապը կ'ո – տեսնէր նկարչական յօրինումի եւ թատ – րոնի միջեւ: Չինական թատրոնի խաղե – րուն միջեւ եղած «սառեցումները» (կար – դադար) կը նմանցնէր պատահի վրայ «սառեցեալ» պատկերներու: «Անդամ մը որ դերասանը զգեստաւորուած եւ դի – մաներկուած կենայ բեմին վրայ, ան կը դադրի սովորական անձ մը ըլլալէ, այլ կ'ըլլայ արուեստի գործ մը, հա – մարժէք արուեստագէտի վրձինին ստեղ – ծած պատկերներուն»:

×

Աբեւմուտքը երկար ժամանակ դեր – կայութեամբ դիտած է չինական թատ – րոնը: Առաջին անգամ՝ Սերժ Թրեթիա – կով եւ Մայերհոլտ հաւասարէ – հաւա – սար սերտած են չինական թատրոնը եւ դիտած Մայ – Լան – Ֆէնկի ներկայա – ցումները Մոսկուա՝ 1935ին: Ապա չին – կան թատրոնի հանդէպ հետաքրքրութիւն ցոյց կու տան Փիսէյթըր եւ Պերթոլտ Պրեխտ, որոնք ազդուելով չինական թատրոնէն, կը զարգացնեն «հեռաս – բացում»ի յղացքը:

1·– Ընթերցողներուն կը մգնեմ ար – մատեան թատրոնի նշաններուն հետ բա – դատութիւնը: Կամ չինական թատրոնի նշաններու գործածութիւնը, բոլոր ա – նոնց որոնք ներկայ եղան Փեքինի Օփերա – յի ներկայացումներուն, Ապրիլ եւ Մա – յիս ամիսներուն:

2·– Թատերական գործողութիւն մը այնպէս, ինչպէս որ կ'ընկալուի հա – դիսատեսին կողմէ, կը կոչուի «միմ» («տարածութիւն» իմաստով):

3·– Դերասաններու չարժումներուն լոյսի եւ գոյնի փոփոխութիւններով ըս – տեղծուած (ոչ–նիւթական) տեսարանին – րը կը կոչուին գործողութեան միջոց: Մինչ թատրոնին բեմը եւ տարրականները որպէս ամբողջութիւն նիւթական գոյու – թիւն կ'ենթադրեն:

Մատենագրութիւն·–

— *Semiotics of Art: Signs in the Chinese Theatre .. Karel Brusak. Edited by Ladislav Matejka and Irwin R. Titunik. London, 1977.*

— *«My Life On The Stage» Mei . Lan Fang.*

Գրեց՝

ՅԱԿՈՐ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission paritaire : N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
3
MARDI
3 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատը՝ 2 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.658 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.658

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԱՊԸ՝ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀՈՎԻՒԸ, ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ԽՕՍԱԿԻՑԸ

ՀԱՅՑ. ԿԵՂԵՑԻՆ ԵՐԻՑՍ ԻՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԲԵՐԱՒ

Սովորութիւն է Յովհ. – Պօղոս Բ. քահանայապետին համար ուշ մնալ միշտ, նախատեսուած ժամանակացոյցին վրայ: Այս անգամ ալ հաւատարիմ մնաց այդ աւանդութեան եւ Պապը ժամէ մը աւելի յապաղումով է, որ հասաւ Օրլի, Ուր – կաթ կէսօրէ ետք: Հոնկէ, Թռանով է որ Պապը ժամանեց Շան զ'Էլիզէ, ուր կը գիմաւորէր Հանրապետութեան Նախագահ Վալերի Ժիսքար Տէսթէնի կողմէ, ապա՝ Քոնքորտի հրապարակին վրայ է, որ կը կատարուէր ուղերձներու փոխանակումը: Ֆրանսայի նախագահը ողջունելով Պապը, քանի մը խօսքով կը գծէր անոր պատմութիւնն ու կրօնական աւանդութիւնը, չեշտելու համար նաեւ « Գիտեմ որ Ֆրանսացի ժողովուրդը իր երկարատեւ յիշողութեան մէջ միշտ պահէ պապական այս այցելութեան յիշատակը, առաջինը զոր կ'ընդունի 817 տարիէ ի վեր, երբ ձեր հեռաւոր նախորդը՝ Ադեքսանդր Գ. կուգար մեզ ձգելու Ֆրանսայի պաշտպանութիւնը »: Իր պատասխանին մէջ Յովհ. – Պօղոս Բ. կը յայտնէր նախ որ իր ճամբորդութիւնը, ամէն բանէ առաջ, հովանաւոր ճամբորդութիւն մըն է այցելու Ֆրանսայի կաթոլիկները: Ճամբորդութիւն մը, սակայն, որ կ'ուզէ նաեւ Թարգմանն ըլլալ իր յարգանքին եւ բարեմաղթութեան համայն քնակչութեան նկատմամբ եւ հո'ս, կը խորհի ի մասնաւորի համայնքներուն, հոգեկան եւ մտաւորական համայնքնե – րուն:

Քոնքորտէն Պապը կ'անցնէր Նոթր – Տամ, ուր թէ տէումը կը փոխարինուէր վաեֆֆիքաթով, նուագ հանդիսաւոր: Լեհական առաջին դրօշմը կուտար կարդինալ Մարթի, որ կ'ողջունէր Պապը՝ երեք լեզուով (Ֆրանսերէն, լատիներէն եւ լեհերէն) ըսելով « օրհնեալ է Յիսուս Քրիստոս »: Ժողովրդային խանդավառութիւնը կը մեծնար հետզհետէ եւ աւելի ղալի կը դառնար Օթէլ – տը – Վիլ, ուր Զինքը կ'ընդունէին ժաք Շիրաք եւ մայրաքաղաքին Թաղապետութիւնը: Շիրաք յայտնէլէ ետք Փարիզի հպարտու – թիւնը Պապը ընդունելու « այս վայրին մէջ, ուր ոգեկոչուած են մեր երկրին պատմութեան մեծագոյն դէպքերը », ճառելոյնը.— « Սրտին մէկէն էք այս քաղաքին, որ իր հարստութեան մէջ, ունի երեսադէմի, Աթէնքի եւ Հռոմի երբեակ ժառանգը »: Ցիշելէ ետք թէ Հռոմ եւ Փարիզ զուգորդուած են, կը չեշտէր.— « Նոյն լոյսն է որ միրենք կը պարուրէ, մաքին լոյսը »: Իր պատասխանին մէջ, Պապը մաղթեց որ Փարիզ մնայ լոյսի քաղաքը իր երկրին եւ աշխարհի համար: Իր ելոյթի աւարտին, յիշեց որ երբ առաջին անգամ Հռոմ կը ղրկուէր, Փա – րիզէն անցած էր: Նաւով է որ Պապը, որու մէջ կ'ընկերանան ծիրանաւորները՝ Մարթի եւ էլէկարայ ինչպէս նաեւ Գերպ· Ցելէյի, կ'ուղղուէր իր փարիզեան քնակավայրը՝ պապական դեսպանատունը:

Շաբաթ առաւօտ, նախ կ'ընդունէր քրիստոնեայ ոչ – կաթոլիկ յարանուա – նութիւնները: Ինչպէս նախորդ օրը Նոթր Տամ եւ աւելի ետք Էլիզէ, հոս ալ իր մանակցութիւնը կը բերէր Հայաստան – եայց եկեղեցին, յանձին Կաթող. Պատ – ուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի, ինչպէս պիտի յիշէր Սերովբէ Արք. Կիւրակի օրուան իր քարոզին մէջ որ յա – ռաջաբանէ մը ետք, նուիրուած Պապին այցելութեան, պիտի վերաբերէր քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ էքիւմէնիք ձգտումին:

Ապա, Պապը կ'առաջնորդուէր Էլիզէ, ուր աւելի քան 4000 « առանձնաշնորհ – եալները » պիտի կը հրմշակէին եւ ուր ընդունուելէ ետք ժիսքար տ'Էսթէնի կողմէ, կը սեղմէր բազմաթիւ ձեռքեր ի շարս որոնց՝ Ֆ. Միթերանի եւ ժորժ Մառշէյի:

Այցելելէ ետք Փարիզի Եպիսկոպոսա – րանը, Ուիւ տիւ Պաքի մատուռը, ուրկէ մեկնած պահուն, սրամտութեամբ կ'ըսէ « Գիտէ՞ք ինչ է Պապին բուն կացութիւնը: Իրեն միշտ կ'ըսեն՝ «ուշ մնացիր»: Շան սը Մարս է, ապա, ուր կ'ընդունի լեհ պաղտեցիկը, ընտանեկան, « հայ – բնակչական » հանդիպում մը: Բայց օրուան կարեւորագոյն ելոյթը պիտի ըլլար Սէն – Տընիի, համալնաւոր եւ բանուորական արուարձան մը, ուր Պապը պիտի յայտնուէր իբրեւ ժողովուրդին եւ խոնարհներու հովիւը եւ իր երկար ճառով, նախ կը մեծարէր մայրութիւնը, ծանրանալու համար ապա աշխատանքին եւ բանուորական վիճակին վրայ, չեշտելով նաեւ գաղթող աշխատաւորներու, յաճախ գժուարին վիճակը: « Մարդկային աշխատանքի աշխարհը, նախ պէտք է ըլլայ աշխարհ մը կառուցուած բարոյական ուժին վրայ, կ'ըսէր Յովհ. – Պօղոս Բ., պէտք է սիրոյ աշխարհն ըլլայ եւ ոչ՝ատելութեան աշխարհը: Կառուցման աշխարհը եւ ոչ՝ քանդումի աշխարհը: Մարդկային աշխատանքին մէջ խորապէս արձանագրուած են մարդուն, ընտանիքին, ազգին, մարդկութեան իրաւունքները: Աշխարհի ապագան կախում ունի անոնց յարգումէն: Մարդը ոչ միայն հացիւ կեցցէ, այլեւ ճշմարտութեամբ»: Պատասխանը՝ լինքնատիպ եւ արդիական կառուցուած է « կաթոլիկէ բանուորական Շարժումին» եւ քրիստոնեայ բանուորական երիտասարդութեան կողմէ: Պապը, կը խօսի նաեւ փորթուկալերէն եւ սպաներէն օտար աշխատաւորներուն համար:

Թռանով է, կրկին, որ Պապը կը վերադառնար պապական Նուիրակատունը դեսպանատունը: Կիրակի, նախքան Ուրժէյի մեծ պատարագը, Պապը, միշտ իր աւանդական յապաղումով, կը հանդիպէր կաթոլիկէ էնթելիթիւն, ուր կը խօսի դասատուներուն եւ աշակերտներուն: Ապա՝ Պուրժէ: Հոս սակայն ակնկալուած մէկ միլիոնի բազմութիւնը չկայ, կէսը հազիւ՝ այսինքն 500 հազար: Օդը, անձրեւոտ եւ զով կը բացատրէ, բայց մասամբ միայն խանդավառութեան այս պակասը: Հանդիպումն է « Աստուծոյ ժողովուրդին հետ »: Եթէ Շաբաթ օրուան Սէն – Տընիի իր ուղերձը ընկերային էր, այս անգամ առաւելաբար դաղափարական է: Կը թուի թէ Յովհ. – Պօղոս Բ. խաչակրու – թեան համար ճամբայ ելած է, խորհելով թէ քանի կան որոնք չեն դար եկեղեցւոյ, լաւ է որ եկեղեցին երթայ անոնց: Բոլոր դաշտերը մշակելի կը նկատէ եւ յաճախ չատ զիջումներ ընողի տպաւորութիւնը թողելով հանդերձ, յանկարծ կը հաստատէ վճռական: Շաբաթ օր կը կատարէ մաճայնի կիթառներով գրեթէ « փոփ » պատարագի մը, բայց կիրակի իրիկուն, կէս պիշերին, կը պոռայ 50 հազար երիտասարդներու՝ « լաւիներէն սորվեցէք » երբ կը պարզուի որ Ավէ Մարիայի լատիներէն բառերը չեն գիտեր: Պուրժէի մէջ է որ աւելի պիտի ծանրանար մարդկային իրաւունքներու եւ յառաջդիմու – թեան որոշ վտանգներուն վրայ: « Այսօրուան մարդը, կ'ըսէ Յովհ. – Պօղոս Բ. աւելցուցած է իր իշխանութիւնը երկրին վրայ: Կը խորհի նոյնիսկ ծաւալման անկէ անդին: Կարելի է միաժամանակ ըսել որ մարդուն իշխանութիւնը միւս մարդուն վրայ միշտ աւելի ծանր կը դառնայ: Երթալով աւելի քիչ կրնայ ինք – զինքը կառավարել, նոյնիսկ այլեւս չի պիտեր ուրիշները կառավարել: Որքա՞ն սոսկալական դարձած է մարդուն հիմ – նական իրաւունքներու հարցը: Ինչ պատճառական դիմագիծ կը պարզեն ամ – բողջատիրութիւնը, աշխարհակալու – թիւնը, որոնց մէջ մարդը կը դադրի են – թական ըլլալէ, ինչ որ կը նշանակէ թէ կը դադրի իբրեւ մարդ համարուելէ »:

Կէսօրէն ետք, Պապը կ'անցնի Իսի – լէ – Մուլինօ, այցելելու համար դպրեվանքը, ուր կ'աշխատի ժառանգաւորներու հետ եւ եպիսկոպոսներուն: Միանաբար կը դատապարտէ ահաբեկչական գործողութիւնները: Ամանք փակուած կը մնան քարացած մտայնութեան մը մէջ, միւսները « կ'ահազդարեն »:

Իրիկունն է սակայն որ պիտի կատարուէր ամէնէն կարեւոր հանդիպումը, քանի ան կը վերաբերէր երիտասարդութեան: Ցիսուն հազար Փարք ոչ Փրէնսի ներսը, նոյնքան չեն կրցած մտնել: Հաւաքոյթը, կ'որակուի « Շօ », հարցումները կը տեղան, նախապէս արդէն փոխանցուած են Պապին, որ կը պատասխանէ: Սեռային հարցի շուրջ, կը կրկնէ որ մարդը պէտք է տիրապետէ իրեն եւ միայն ամուսնութեան մէջ կ'արտօնուի յարաբերութիւնը: Ուղեւորութիւնը մեծ է սակայն հաւատացեալ թէ անհաւատ այս երիտասարդներուն մօտ եւ Պապը դարձած է սիւմպէր – սթառ մը, կուռք մը: Զրոյցը մտերիմ է բայց եւ այնպէս կը հասնի պահը, ուր անսպասելի կերպով, Յովհ.–Պօղոս Բ. կը բացագանչէ « լռեցէք »: Կէս պիշերը անց է ու դեռ չէ մեկնած դէպի Սաքրէ – Քէօր, ուր պէտք է հասնէր ժամը 23ին: Կ'երթայ սակայն, ոչ թէ ուշ պիշերին, այլ վաղ առաւօտեան, մէկին եւ Մոնմարթրի բարձունքէն կ'օրհնէ Փարիզ քաղաքը:

Երկուշաբթի օր կը խօսէր իր ամէնէն երկար ճառը, Իւնէսքօ, (թէեւ ոչ մէկը կարճ է...) ու կ'անցնէր Լիզիէօ եւ Հռոմ:

Հայ երիտասարդ մը Սպանեւուեցաւ Նապատի շրջանին մէջ

23ամեայ ընկեր մը, Յարութիւն Պայրաթարեան, երէկ առաւօտ սպաննուեցաւ Նապատի շրջանին մէջ:

Շրջանի մեր ընկերներուն համաձայն, սճիրը պատահած է Հինգշաբթի վաղ առաւօտեան, ժամը 2ին, անհատական վէճի մը հետեւանքով: Նապատ բնակող թաղեցիի մը հետ անոր անհատական միջադէպը վերածուած է շրջանի պինեալներուն հետ բախումի:

Հակառակ անոր որ երէկ ամբողջ օրը չափազանցուած տարաձայնութիւններ լարուած մթնոլորտ մը ստեղծեցին շրջանին մէջ, պատճառ դառնալով փոխադարձ առեւանգումի մէկ միջադէպի, այսուհանդերձ կարելի եղաւ առաջքը առնել կացութեան վատթարացումին եւ առեւանգեալները վերադարձուեցան:

Հետապնդումները կը շարունակուին, սակայն համար թէ նապատցի պինեալները լինչո՞ւ սպանած են մեր ընկերը, որուն թաղման արարողութիւնը կատարուեցաւ երէկ, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Նոր Մարաշի Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ մէջ,

«ԱԶԴԱԿ», Մայիս 23

ԹՈՒՐՔԻԱ

(ՕՐՀԱՆ ՊԱՓԸՐ)
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԱՓԸՐԵԱՆ
ապաւինուած էլազըղի մէջ

Պոլսոյ թերթերը հետեւեալ լուրը կը հաղորդեն Մայիս 22 թուականով.—

Կը հաղորդուի թէ ապօրինի գաղտնի կազմակերպութիւններէն՝ Թուրք Համայնավար Կուսակցութեան Մարքս–Լե – նինեան Թեւին՝ ղեկավարներէն Օրհան Պափըր (Յովհաննէս Պափըրեան) ապահովութեան ուժերուն հետ տեղի ունեցած պինեալ բախումի մը ընթացքին սպան – նուեցաւ էլազըղի Գարագոչան գաւառա – կին մէջ:

Օրհան Պափըր, որու անունը վերջին տարիներուն խառնուած էր բազմաթիւ անիշխանական դէպքերու՝ ոճիրներու, կողոպուտներու եւ խափանարարու – թեանց, մահուան դատապարտուած էր ու բանտէն փոխադրուելու ատեն խոյս տուած՝ իր ընկերներուն օգնութեամբ: Այդ առեւանգումին ընթացքին՝ առաջին անգամ ըլլալով զինք գործածուած էր բանակայինի մը դէմ եւ ոստիկան–ին – ուր մը սպաննուած:

Պատկան իշխանութիւնները երեք տարիէ ի վեր կը փնտռէին Օրհան Պափըրը, որու անունը պարբերաբար կը խառնուէր անիշխանական դէպքերու եւ յայտնի էր թէ գլխաւոր ղեկավարն էր վերոյիշեալ կազմակերպութեան:

Նախընթաց օր, էլազըղի Գարագոչան գաւառակին մէջ ապահովութեան ուժերը կասկածեր էին երկու անծանօթներէ եւ փորձեր՝ անոնց ինքնութիւնը ստուգել: Այդ միջոցին էր, որ երկու անձերը կրակով փոխադարձեցին եւ պինեալ բախումի մը ընթացքին անոնցմէ մին մեռաւ, միւսը յաջողեցաւ խոյս տալ: Սպաննուողին վրայ գտնուած ինքնութեան թուղթը կը պատկանէր Պուրհան Իօզկէ անունով մէկուն: Գտնուեցան նաեւ երկու ատրճանակներ եւ ռումբ մը: Ապահովութեան ուժերը կասկածեցան սակայն իր ինքնութենէն եւ նկատելով որ ան չատ կը նմաներ Օրհան Պափըրի, Տիարպաքըրէն բերին իր քոյրն ու քեռայրը, որոնք ճշդեցին թէ ան Օրհան Պափըրն էր: Աւելի վերջ, մատներուն հետքերն ալ առնուեցան ու քննուեցան որոնցմէ նոյնպէս յայտնի եղաւ, թէ Օրհան Պափըրի կը պատկանին:

Կարգ մը շրջանակներ այս առթիւ կը պնդեն, թէ Օրհան Պափըր սերտ կապեր ունէր արտասահմանի հայկական կազմակերպութիւններուն հետ եւ գործակցութիւն մը գոյութիւն ունէր անոր եւ իր կազմակերպութեան միջեւ:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 23–29)

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 43ՐԴ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԱՐԱՏ ՊԱՐՏՈՒԱԾ
ԴՈՆԻ ՌՈՍՏՈՎԻ ԲՍԱ–ԷՆ (2–1)

Խորհրդային Միութեան ախոյենութեան մրցաշարքին, « Արարատ » 1ի դէմ 2 կէտով պարտուած է Դոնի Ռոստովի ԲՍԱԷն, այս վերջնոյն դաշտին վրայ: Առաջին կիսախաղին Երեւանցիները կըրցած են տիրել դաշտին, զնդակը ունենալով միշտ իրենց տրամադրութեան տակ, բայց երկրորդ կիսախաղին Ռոս – տովցիները գրոհի անցնելով փոխած են խաղին ընթացքը եւ նշանակած երկու կոլեր: Խաղի աւարտէն քիչ մը առաջ Երեւանցիները նշանակած են կոլ մը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

ԴՊՐՈՑ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒՅԹ

Գրեց՝ Հ. ՌԱՓԱՅԷԼ Վ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ

(Ր. և վերջ)

Մենք Հայերս, այսօր, պէտք է պատրաստուինք եւ յատկապէս պատրաստել նոր սերունդը ընտրելու նոր արժէքները, դիմագրաւելու համար ապագան. եւ ասկա մշակութային ու դաստիարակչական գիտակից առաքելութեամբ, իր տեսակին մէջ խոր ու բուռն ինչպէս էր ԺԹ.-ԺԹ. դարերու մեր Զարթօնքի սերունդը, եւ որակով ու մերձեցումի եղանակով ինչպէս նաեւ արտայայտութեամբ ուելի յառաջացած, զարգացած, ներկայ մարդը արձագանգող վճռականութեամբ: Եթէ անցեալին Զարթօնքի սերունդը, ինչպէս կ'ըսէ իրաւացիօրէն, Մինաս Թէօլէօլեան, « արուեստի եւ գրական մտահոգութիւններէ աւելի՝ ազգային եւ ընկերային առաջադրութիւններով, գրականութեան մէջ ալ հետամուտ եղաւ ամբոխը ազգի վերածելու հրատապ մտահոգութեան », այսօր նոյն այդ ազդի ցրուած զաւակները պէտք է սորվելէ, բացատրել եւ համոզել թէ առանց մշակոյթի, այսինքն առանց պատկանելու հասարակութեան մը անոր բնիկ արժէքներով, մարդը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ « մարդկային էակ » մը, անհատ մը կղզիացած, չուկայի կեանքին նշանակ ուած զոհ մը, պարապազրուած զնումներու ենթակայ, առեւտրական մեքենայականութեան գերի ու խաղալիք անոր քմահաճոյքներուն:

Արդարեւ, նշանակալից է Հանրի Կոպարի այն վարկածը թէ « տնտեսական չարժումը վամփըրի նման կը ծծէ մշակութայինը »:

Արդարեւ, մշակոյթը պարզ գիտելիք մը չէ այլ գործելու որոշ եղանակ, յատկորէն սահմանուած եւ ուրիշէն զանազանուած հաւաքականութեան մը արձագանգը: Մշակոյթը ըլլալու ձեւ մըն է եւ միաժամանակ, լինելութեան այսինքն յաջորդաբար զարգանալու որոշ ուղղութիւն մը:

Կրթական գործունէութիւն մը կարելի չէ սահմանել անցեալի օրէնքներու ու արժէքաւորումներու ծիրին մէջ: Անցեալը իբր անցեալ գոյութիւն չունի ինչպէս չկան այլեւս անցեալը օրինաւորող պայմանները: Անցեալը կայ այնքան որքան վերածուած աւանդութեան· կ'ապրի կազմակերպուած եւ քաց ընկերութեան մը մէջ, կապուած՝ միշտ նորոգուող ընկերային – քաղաքական զօրութիւններուն – թեան որ կ'ապահովէ տրամախօսութիւնը (տիալեքթիք) ընդմէջ մնայունին եւ փոփոխելիին:

Այս անցեալը վերածուած աւանդութեան կ'ապրի հայ վարժարանին մէջ, եւ ասիկա է որ կը յատկանշէ ժողովուրդ մը զայն դարձնելով միակ իր տեսակին մէջ·— իր լեզուն, իր ոճը եւ ապրելու եղանակը, իր հագուելու, ուտելու, խըմելու, աշխատելու, երգելու, սիրելու, կրթելու եւ... թաղելու ձեւերը:

Ահա այն ինչ որ կուտայ հայ վարժարանը: Ահա նաեւ թէ ինչու ամէն Հայ պէտք է յաճախէ հայկական վարժարան եւ իր հարկին վճարել նոր վարժարաններ: Առանց սակայն մեղանչելու խմաստութեան դէմ: Զօրավիղ կանգնիլ նախ գոյութիւն ունեցող բոլոր հայադրոշմ վարժարաններուն, եւ ապա մտածել եւ հիմնել նորեր, ընդունայն չվատնելու համար քսակը Հայերուն:

Ըսինք թէ գաղութը տեսաբանութիւն չէ: Հիմա կրնանք դրականօրէն ըսել թէ գաղութը ամէն բանէ առաջ գլխոց է եւ որքան ընդարձակ ըլլայ ցանցը գլխոցներու, այնքան ապահով է գաղութային իրականութիւնը գաղութին՝ իբր գաղութ:

Այս է առաջին ու հիմնական քաղաքականութիւնը որ պէտք է մղէ Ֆրանսահայ գաղութը: Այս է ահա որ 1846էն ի վեր չանացած են ընել եւ կը չարունակեն դեռ բուռն կորովով ու պիտակից գործունէութեամբ ու տեսլականներով, ի գին բոլոր յայտնի զոհողութիւններուն Միխիթարեան վարդապետները Փարիզի Մուրատեան վարժարանին մէջ:

Այսօր այս վարժարանը կեդրոն մըն է, իսկական մշակութային օճախ մը, 116 աշակերտներով, որոնց կը տրուի հայեցի դաստիարակութիւն, բաւին ամբողջական առումով:

Հետապնդուած նպատակը Հայութեան այժմէականացումն է, համաձայն ցարդ վերլուծուած ու մատնանշուած ծրագրին:

Վարժարանը այսօր լեցուն է: Անհրաժեշտ է սակայն որ ամէն տարի նոր սերունդի զաւակները դան եւ արձանագրուին: Պատահական արձանագրութիւն – ներէն աւելի, գիտակից ընտրութիւնն է, որ կ'ապահովէ ու կենսունակ կը դարձնէ վարժարանին կեանքը ու նպատակայարմար հոն կատարուած զոհողութիւնները:

Այս վերջին տարիներուն, երկար խորհրդակցութիւններէ ետք, վարժարանի տեսչութիւնը ընդարձակեց ցերեկօթիկ աշակերտներու թիւը եւ բացաւ իր դռները հայ աղջիկներու համար ալ: Այժմ կը մշակուի կանոնաւոր մանկապարտէզի բացման պայմանները ու ծրագիրը իբր անհրաժեշտ պահանջ, փոքր տարիքէն ընտանեցնելու համար հայ մանուկը հայ միջավայրին իբր իր բնական ու անմի – ջական միջավայրը:

Այս հեռանկարով ու նպատակով, վարժարանի տեսչութիւնը ձեռնարկած է վերանորոգման ամպողջական աշխատանք – ներու: Վարժարանի կեդրոնական պատմական չէնքը, ուր երկար տարիներ սերունդներ ամբողջ ապրած են, հիւսելով իրենց գիշերօթիկի կեանքի լաւագոյն ու համեմուած յիշատակները, եւ երազած իրենց ապագան, այսօր կը վերանորոգուի հիմնովին, արդիացնելով զայն եւ զոհացնելով առողջապահական, հանգիստի պահանջները, լաւագոյն կերպով արտայատելու համար աշակերտը աշխատանքի:

Վերանորոգման աշխատանքները կատարելի պիտի դարձնեն աւելի թիւով աշակերտներ ընդունիլ, պատրաստելով նաեւ մանկապարտէզի յատկացուելիք բաժինը:

Կը մշակուի նաեւ ծրագիրը հայագիտական ամպիոնի մը, դասաւանդելու համար բարձրագոյն համալսարանական մակարդակով, հայ լեզու, գրականութիւն, պատմութիւն, հայ վարժապետներ պատրաստելու համար, որոնց կարիքը օրէ օր Միլա աւելի զգալի է ամենուրեք:

Սևրի Մուրատեան Միխիթարեան վարժարանը այսօր կը խմբէ, Ֆրանսահայ գաղութի բոլոր հոգերը եւ ոգի ի բուին կ'աշխատի ամէնօրեայ տոկուն աշխատանքով ոգեւորելու, ներշնչելու, դաստիարակելու հայ նորահաս սերունդը յանուն Հայութեան:

Այսօր, արդէն, այս Վարժարանը, մըշակութային մնայուն ու գործօն վայր մըն է, կեդրոն մշակութային հանդիպումներու եւ հրահանգումներու:

Արդարեւ, պարախումբեր հայկական, ինչպիսին է «Նաւասարդ»ը, իր այլեւս կրնանք ըսել գրեթէ միջազգային համբաւով, իր փորձերը կ'ընէ Վարժարանի թատերասրահին մէջ և հայ պարը կը ծաւալէ ամենուրեք, թև–թևի, թիկունք–թիկունքի, ամանակաւոր հայ միութեան ու ճաշակին նազանքն ու գեղեցկութիւնը փառաբանելով: Նոյնպէս, քոյր «Նայիրի» պարախումբը հոն է, երբ հարկը պահանջէ իր փորձերուն համար, նշան նոր կենսունակութեան ու յառաջխաղացումի: Հոն են նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հայ Արիները, ամէն կիրակի, իրենց սկաուտական հնարահանդէսներուն եւ հաւաքոյթներուն համար:

Ահա, դրական ու չինչէ աշխատանք, ի նպաստ Ֆրանսահայութեան եւ յատկապէս Փարիզի Հայութեան:

Նման վարժարան մը, հաստատութիւն մը ոտքի պահելու համար, դժուարութիւնները չատ են եւ ինքը՝ Ֆրանսա – Թիւնները չատ են եւ ինքը՝ Ֆրանսահայութիւնը լաւ տեղեակ է անոր: Դիտէ թէ նման հաստատութիւն մը պէտք ունի իր անմիջական մասնակցութեան, նը – պաստին ու հետաքրքրութեան:

×

Միխիթարեան վարդապետները լաւատես են. անոնք ձգած տուն ու տեղ, կը ծառայեն լոկ Հայութեան և միմիայն Հայութեան, անոր հոգեւոր ու իմացական վերելքին: Գործը մէջտեղն է: Ցարդ, հասցուցած սերունդները այսօր բոլորն ալ Ֆրանսահայ գաղութի ազգային գործունէութեան նպաստած են, ըլլայ իմացական, ըլլայ գործնական, ըլլայ ազնուական վեհանի վրայ, համաձայն իւրաքանչիւրի կարելիութիւններուն: Մինչ ուրիշներ, գաղութային սահմաններէն ալ անդին կը գործեն, Հայութեան ընդհանուր ու հիմնական չահերը հետապնդելով:

Վարժարանին դուռը բաց է ամէն Հայու համար: Հայանպատաս, կրթական գործունէութեան՝ ի նպաստ ամէն ձեռնարկ վարժարանէն ներս կը գտնէ պարարտ հող, աճելու եւ իրագործելու համար: Հայ բոլոր կազմակերպութիւնները ծանօթ են վիճակին ու պայմաններուն, ո – րոնց մէջ կը գործէ Վարժարանի տես – չութիւնը, չատեր զօրավիղ կը կանգնին եւ իրենց նպաստներով կ'օժանդակեն Վարժարանի գործունէութեան: Զարմանալի չէ, եթէ ըսուի թէ Վարժարանը ունի դեռ կարիքներ: Տնտեսական կեանքի ներկայ տագնապը կ'արձագանգէ նաեւ Վարժարանին ներս: Ոչինչ: Կարեւորը այն է, որ հոն ուխտեալ վարդապետներ կ'աշխատին, մնայուն ու չարունակեալ կերպով զօրացած՝ իրենց քրիստոնէական հաւատքով եւ թրծուած՝ Հայութեամբ: Կարեւորը այն է, որ հոն Հայութիւնը կը չնչէ, միատեղ խմբուած մանուկներու, պատանիներու, երիտասարդներու սրտերէն ներս, եւ պիտենք ու համոզուած ենք, թէ ամէն Հայ իր չունչով լոկ կրնայ ջերմացնել, ցուրտին ու վտանգին պարզուող բաց մասերը Հայութեան մարմինին:

×

Այո՛, այսօր մէկ է պահանջը եւ հըրամայականը, անոր որ կը գործէ Հայութեամբ, Հայութեան մէջ եւ յանուն Հայութեան:

– Ամէն Հայ, մնալու համար Հայ, ըլլալու համար Հայ, բսաներորդ դարու մէջ եւ անկէ անդին, պէտք է յաճախէ Հայկական վարժարան:

Մէկ է նաեւ պահանջը եւ հրամայականը գաղութին.

– Կազմակերպեցէք լաւ Հայկական Վարժարանը, բարձրացուցէք միշտ աւելի՛ ուսումնական մակարդակը. Վարժարանին եւ մեր զաւակները ձեր աչակերտները կ'ըլլան, միշտ նորոգուող սերունդներով:

Երկու հրամայականներն ալ արդարացի են եւ երկուքն ալ կը բխին ընտիպողական պահանջներէ:

Կայ սակայն, երրորդ հրամայական մը, որ կը համապրէ զարգացնելու համար երկու հրամայականները.–

– Մօտեցէք իրարու Դպրոց եւ Գաղութ, հետաքրքրուեցէք փոխադարձ հարցերով, գործակցեցէք իրարու, կոթողելու համար Հայ Վարժարանը, համաձայն մեր դարուն եւ մեր Հայութեան:

Այս է այսօր կոչումը, ծրագիրը, հըրամայականը Սևրի Մուրատեան Միխիթարեան Վարժարանին: Աստվ ան լոկ կ'արդարացնէ գաղութային իր գոյութիւնը:

Թող ուրեմն, խմբուի Ֆրանսահայ գաղութը Վարժարանին չուրջ, քաջալերէ իր ներկայութեամբ, հետաքրքրութեամբ եւ մասնակցութեամբ Վարժարանի տեսչութիւնը ու ձեռք – ձեռքի տուած, աչ – սորի օրերու չղթաները վերածենք սիրոյ, եղբայրութեան, միութեան է՛ւ հատանք, է՛ւ զգացնենք, է՛ւ ցոյց տանք համայն աշխարհի, թէ «Հայէ դեռ չեն ացեցել»:

ՅՈՒՆԻՍ

Յունիսը ամրան առաջին ամիսն է, տաք օրերու, անձրեւներու, հրաշալի, խաղաղ գիշերներու եւ բազմերանգ ծաղիկներու ամիսը: Գարնան զարթօնքին հետ Յունիսին բնութիւնը մեծ աշխուժով կը լեցուի:

« Յունիս » անունը յառաջացած է հին հռոմէական Յունոն աստուածուհիի անունէն:

Յունիսին ցերեկուան տեւողութիւնը կը հասնի իր առաւելագոյն սահմաններուն՝ 15 ժամ մէկ վայրկեան:

Յունիսը տարբեր է զանազան բարձրութիւններուն: Երբ Արարատեան դաշտին մէջ տօթին կը սկսի խանձել խոտային վազանցիկ բուսականութիւնը եւ անապատային կարգ մը կենդանիներ տաքին նեղուելով ամառնային քուն կը մտնեն, իսկ տափաստանային բոյսերը կը վերջացնեն ծաղկման շրջանը, Արարատի լանջերուն տակաւին ձիւնի կղզեակներ կը տեսնենք, բազմերանգ ծաղիկներով կը ծածկուին Մանթաշի ձորն ու Աշոցքի հարթավայրը: Լեռնային լճակներու ափերուն բոյն կը դնեն թռչունները, նուրբ կանաչով կը ծածկուին ծառերն ու թուփերը:

Հայաստանի ցածրադիր շրջաններուն մէջ Յունիսի առաջին հնգօրեակէն սկսեալ, ամառը ամբողջական կերպով կը մտնէ իր իրաւունքներուն մէջ: Կը հասունանան դեղին աքասիան, բալենին, խնձորենիի վաղահաս տեսակներու եւ սովորական նշենիի, դրախտածառի պտուղները: Առաւօրէն կը ծաղկին վարդերը, հոտաւէտ կիպրոսը, անձուխը: Կը սկսին բացուիլ փշատենիի ոսկեգոյն ծաղիկները՝ օդը յագեցնելով անուշահոտ բոյրով: Կը բացուին նաեւ բուրմնաւէտ ծաղիկներու թաղուտիլ՝ լորենիի ծաղիկները: Աւելիա իսկական ոսն մըն է ժրաջան ու աշխատասէր մեղուներու համար, որոնք օրն ի բուն նեկտար կը հաւաքեն այդ բոյսերու ոսկեգեղին ծաղիկներէն:

Յունիսի սկիզբը կը սկսի եւ ամռան կէսերուն վերջ կը գտնէ խաղողի ծաղկումը: Կը հասունանայ թութը, կը սկսին ծաղկիլ գետնախնձորն ու լօլիկը, յունասը, կ'երեւին սեխի եւ վարունգի ծաղկակոկոնները: Կը սկսին խոտհունձը, կաղամբի սածիլումը, գարնանացան գարիի բերքահաւաքը: Կը հասունանան ծիրանը, կեռասը եւ կը ծաղկի ձիթենին:

Յունիսի վերջաւորութեան կը ծաղկին պղպեղը, ձմերուկը, սեխը: Կը սկսի աշնանացան ցորենի բերքահաւաքը, ծխախոտի առաջին տերեւաքաղը:

Յունիսը կենդանական աշխարհի համար եւս մեծ աշխուժութեան ամիս է: Զանգուածաբար կը բնադրուին սեւպոլուխ դրախտապուռն, արտոյտը, չիլպլոչ եւ սպիտակավիզ սոխակները: Կը սկսի նաեւ բնադրուիլ կարճամատ ճնճղուկը: Յունիսի կէսերուն վերջ կը գտնէ եղջերուի կամ մարալ-ծիրնի շրջանը: Կը սկսի հայկական ուլարի բնադրումը: Կովկասեան մայրեհաւի առաջին ճուտերը կ'երեւին Յունիսի կէսերուն կամ վերջերուն:

Սակայն Հայաստանի լեռնային գօտիին մէջ Յունիսը տակաւին գարնանային ամիս է. կը կատարուին եղանակներու կարուկ եւ անակնկալ փոփոխութիւններ:

Յունիսը զբօսաշրջիկութեան արշաւներու ամիս է: Հաճելի է ամրան պիշերները նստիլ խարոյկի չուրջ եւ ունկնդրել բնութեան ձայները:

Յունիսը լարուած աշխատանքներու ամիս է յատկապէս դիւղատնտեսութեան ճիւղի աշխատաղներու համար: Այս ամսուան կը վերաբերի « Ամրան մէկ օրը տարի մը կը կերակրէ » ժողովրդական խմաստուն ասացուածքը: Կը սկսի ելլակի, կեռասի, ծիրանի, նշենիի առատ բերքահաւաքը, պայքար կը ղեկավարուի վնասատու տեսակներու եւ հիւանդութիւններու դէմ:

Կենդանիները եւս ժրաջան կ'աշխատին օրն ի բուն: Անոնք Յունիսէն կը սկսին ձմեռուան պաշար հաւաքել: Կենդանական բնադրը անոնց կը յիշեցնէ, որ պիտի անցնին ամառուան այս հրաշալի օրերը եւ կրկին պիտի ամայանայ բնութիւնը:

ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ՎԱՀԱԽՍԻՄ

ԿԱՐՈՏՅԱՆ ԱՆԴՐ.

Ս. ՕՍՏՅԵՑ

ՑԱՎԱԾՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ

ՀԱՅՎԱԾ ԿՈՏՎԱԾՈ

= ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ =

ՊՈՂՈՍԱՅԻՆ ՎԱՀԱՆ

ԿԱՐՊԱՏՅԱՆ

Ս. ՕՍՏՅԵՑ

ՑԱՎԱԾՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ

ՎԱՀԱԽՍԻՄ ԿԱՐՈՏՅԱՆ

ՀԱՅՎԱԾ ԿՈՏՎԱԾՈ

= ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ =

ՎԱՀԱՆ ՊՈՂՈՍԱՅԻՆ

ԿԱՐՊԱՏՅԱՆ

Ս. ՕՍՏՅԵՑ

ՑԱՎԱԾՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ

Տիկին Տիրուհի Վարդանեան եւ աղջիկը՝ Սոնա Վարդանեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց քրոջ եւ մօրաքրոջ՝

ՕՐ. ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՓԵՇԼԻՎԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Անթիլիաս։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երեքշաբթի, Յունիս 3, ժամը 16ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

×

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Գ. Գըրմըզեան իրենց սիրելի բարեկամուհիին Հայկուհի Փեշլիվանեանի մահուան առթիւ 200 Ֆր. կը նուիրեն Ուսանողներու Օգն. Մարմնին եւ 100 Ֆր. «Յառաջ»ի։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

Ն Ի Ս

ՄԻՕՐԵԱՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ

Նիսի Հայ Տիկնանց Մխիթեան հովանաւորութիւնը վայելող Հայկ. Դպրոցի ամավերջի հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ՝ բարձր նախագահութեան ներքեւ՝

ՏԻՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՄՈՒՇԵՂ ՃԻԼԻՔՃԵԱՆԻ

եւ հովանաւորութեան տակ՝

ՏԱՐՕՆ Ծ. ՎՐԻ. ՃԻԼԻՔՃԵԱՆԻ

Կիրակի, Յունիս 8, կ. ե. ժամը 3ին, « Արթիսթիք » սրահին մէջ՝ 27 Պուլվառ Տիւպուշաժ, Նիս։

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ երգեր, արտասանութիւններ, դաշնակ, ժողովրդային խմբային եւ մենապարեր, Հայոց պատմութեան էջերէն, երկու զուարճալից ներկայացում։

Ընդմիջումին՝ հայկ. հրուշակեղէն։

—×—

Տ Է Մ Ի Ն

Կազ. Խաչի Տէմինի դպրոցի տարեկան հանդէսը Յունիս 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Տէմինի քաղաքապետական սրահին մէջ։ Մուտքը ազատ է։

—×—

Ի Մ Ի

Կազ. Խաչի Իմիի մասնաճիւղի դպրոցի եւ պարի ամավերջի հանդէսը, Իմիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տեֆանս, Կիրակի, Յունիս 8 ժամը 14·30ին։

Արտասանութիւն, երգ եւ պար երախաններու կողմէ։

70 երկսեռ երախայ բեմին վրայ։

Ճշդապահ ըլլալ։ Մուտքը ազատ է։

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Զ. ՅԱՆԿ

Տէր եւ Տիկ. Շաւլ Վահանեան 5000 Ֆր., Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւն, Տէր եւ Տիկ. Վահէ Զիլինկիրեան 3000ական, Տէր եւ Տիկ. Զգօն Պարթեւեան, Տիկ. Հայկուհի Տամլամեան, ումն Ընկ. Թիւ 8553 2000ական, ումն ընկ. Թիւ 8485 1500, Տէր եւ Տիկ. Արտաւազդ Էթեմէզեան, Օր. Գե-ղանոյշ Աղապէկեան, Օր. Սոնիա Քէչեեան, Տիկ. Գ. Թեւանեան, ումն ընկ. Թիւ 8750, Աչոտ Ֆրէնկեան եւ որդիք հաստատութիւն 1000ական, Տիկ. Հայկուհի Էսայեան 700, Տիկ. Գոճապաշեան-Պուզէ Տէր եւ Տիկ. Ռոպէր Աղամեան, ումն ընկ. Թիւ 8535, Ռ. Տօնապետեան հաստատութիւն, Տէր եւ Տիկ. Արամ Ղորղորեան, Տէր եւ Տիկ. Ալէն Տամլամեան, Տիկ. Արուսեակ Ազարեան, Գեման Ազատեան, Սիմոն Յովնանեան 500ական, Տիկ. Հայկուհի Ճիլինկիրեան, Տէր եւ Տիկ. Ք. Աղաջանեան 400ական, Տէր եւ Տիկ. Միշէլ Նոթթօն 300, Պր. Յարութիւն Տամլամեան, Պր. Ներսէս Պօյաճեան, Օր. Երանուհի Օհանեան 250ական։

(Շար.)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, եկեղեցւոյ յիսնամեակին առթիւ.—

Տէր եւ Տիկ. Վ. Սէրէնկիւլեան 1000, Տիկ. Շնորհիկ Նօտարեան 500, Տիկ. Թագուհի Պէտոյեան 300, Պր. Գունուզեան եւ Պր. Մինաս Հաճիկեան 200ական, Տիկ. Յարութիւնեան 150, Տիկ Մայրամ Օհանեան, Տիկ. Երիցուհի Պատմեան, Տիկ. Զրկրեան, Տիկ. Զաքարեան, Տիկ. Եղիսաբէթ Գումրումեան 100ական, Տիկ. Շահպազեան, Պր. Լուսվիկ Թադէոսեան, Տիկ. Մայրամ Օհանեան 50ական Ֆր.։

ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՀԻՒՐԸՆԿԱԼ ՏՈՒՆ

142 Cours Gambetta — 69007 Lyon

Լիոնի Անարատ Յղութեան հայ քոյրերը ուրախութեամբ կը ծանուցանեն բոլոր ազգայիններուն իրենց նորահաստատ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՀԻՒՐԸՆԿԱԼ ՏՈՒՆԻՆ պաշտօնական բացումը Կիրակի, Յունիս 8, երեկոյեան ժամը 4ին։ Տնօրէնութիւնը սիրով կը հրաւիրէ մեր ազգային ներդը մասնակցելու սոյն հանդիսութեան։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երիտասարդ մատուռական մը կը փընտռէ Մալխասեան բառարանը (4 հատոր)։ Դիմել «Յառաջ»ի։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղի տարեկան երկրորդ ընդհ. ժողովը Յունիս 7, Շաբաթ կ. ե. ժամը 6ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Վալանսի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Հինգշաբթի, Յունիս 5ին ժամը 20ին, Ա.Հարոնեան Ակումբը։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շաւիւլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս Երկուշաբթի (Յունիս 2), ժամը 21·15ին սովորական հաւաքատեղին։

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԵՐԳԱԽԱՒՌՆ ԺԱՊԱՒԻՆ ՄԸ

«ՍԱՍՈՒՆԻ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ»

Էջ մը հայկ. դիւցազներգութեան

—×—

Les Fils de Sassoun

UNE PAGE DE L'EPOPEE ARMENIENNE
CINEMA ODEON
La Canebière
Dimanche 8 Juin à 10 heures

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 28ի ազնակատարութիւնը Վիէննի մէջ, Յունիս 8, Կիրակի ամբողջ օրը, ժեմանի դաշտը, կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Կապ. Խաչի։

Երգ եւ պար դպրոցի աշակերտութեան կողմէ։ Նուագախումբ ժաք Գօժաքեան։

ՀԱՅԱԿՕՍ ՖԻԼՄ

ՍԵՒՐԱՆԻ Մշակութային Միութիւնը եւ ԺԱՆԹ Յունիս 17 ժամը 20·30ին
CINEMA RIO — Livry - Gargan
կը ներկայացնէ

«ՏՂԱՄԱՐԴԻԿ»

Հայախօս վիլմը։

Մուտքերու մասնակցութիւն 10 Ֆր. անչափահասներուն 5 Ֆր.

leçons de guitare

CLASSIQUE
ET ACCOMPAGNEMENT
TOUS NIVEAUX
(*Préparation au concours d entrée au Conservatoire National Supérieur de Paris*)

OHANNES DEMIRDJIAN

— ELEVE DE CAREL HARMS ET ALEXANDRE LAGOYA —

323 RUE ST MARTIN, 75003 PARIS
TEL. 271.67.86

CENTRE CULTUREL
STS. SAHAK - MESROP
— Eglise Arménienne du Prado
339, Av. du Prado, 13008 Marseille
Jeudi, 5 Juin à 21 heures
RECITAL
IRENE PAMBOUKJIAN
Pianiste
Mozart — Schubert — Bela Bartok

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Յունիս 15ին, Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կրթարանի տարեվերջի դպրոցական հանդէսը, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Ռիւ Վոլթէռ, կէսօրէ ետք ժամը 3ին։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊՏՈՅՏ

PIQUE - NIQUE FAMILIAL
En proche Normandie

Organisé par la Croix Bleue de Chaville
LE DIMANCHE 15 JUIN
Départ des cars à 9 heures devant l'Eglise Arménienne de Chaville
Frais de transport : adultes 15 F. enfants 10 F.
Jeux, boules, ballon...
Inscriptions jusqu'au 4 Juin inclus auprès de :
Mme KULTCHEYAN
750-40-47, le soir
RAFFI, 30 Rue Carnot, Chaville
LOUISE, 705 Ave. R. Sallengro, Chaville
Retour prévu vers 20 heures.

Grand Pelerinage

DE SAINT GREGOIRE D'ARMENIE A PITHIVIERS

Organisé par l'Association Arménienne d'Aide Sociale et l'Association des Anciens Combattants d'origine arménienne
Avec le concours de
l'Ordre Militaire et Hospitalier de Saint Lazare de Jerusalem, — l'Association des Scouts Arméniens, — l'Association des Rapatriés Français d'Origine Arménienne, l'Amicale Essayan, — les Anciens du Lycée Guetronagan, — l'Amicale des Compatriotes de Césarée, etc.

DIMANCHE, 8 JUIN 1980

A 8 h. 30 rassemblement devant la Mairie de Pithiviers et cortège vers le Monument aux morts (place du Martoi)
A 9 h. dépôt de gerbes et allocution
A 9 h. 30 dépôt de gerbes à la Mairie de Bondaroy
A 10 h. Saint Martin le Seul (Saint Grégoire)
MESSE CHANTEE EN PLEIN AIR EN RITE ARMENIEN célébrée par Mgr. SEROPE AKELIAN, HOMELIE par Mgr. PIERRE MARIE BRUN
A 11 h. 15 PROCESSION SOLENNELLE des RELIQUES de St. GREGOIRE vers la Grotte où le Saint vécut et fit ses miracles
Scouts et Anciens Combattants Arméniens et Français avec leurs drapeaux Chevaliers de St. Lazare de Jérusalem en grand uniforme avec Epée, Croix et Bannières, formeront la Garde d'Honneur autour des Châsses.
A 12 h. 10 PRIERE DEVANT LA GROTTE DE SAINT GREGOIRE.
A 12 h. 30 Mail de St. Grégoire : regroupement des Pèlerins.
Allocutions des Autorités et du Grand Chancelier.
A 12 h. 50 BENEDICTION FINALE
A partir de 13 h. DEJEUNER CHAMPETRE et KERMESSE
Les Pèlerins, selon la tradition du Pèlerinage, apportent leur pique-nique et déjeunent sur l'herbe, sous les ombrages de la Vallée de Saint Grégoire.
Buvette et Comptoirs divers (Stands) arméniens et régionaux.
Danses etChants arméniens.

RECOMMANDATIONS PRATIQUES Les voitures devront êtres rangées dans le Parc (Parking) avant 9 h 30. Apporter PLIANTS pour la messe. Eviter les chaussures à talons.

POUR CEUX QUI VIENNENT DE PARIS Autoroute du Sud direction Orléans, quitter l'autoroute pour la RN 20 jusqu'à Etampes, puis la RN 721 jusqu'à Pithiviers, où l'on prend la direction de Puiseaux. Trajet fléché à partir de Pithiviers jusqu'au Parc à voitures et cars.

D'ores et déjà prévus : Deux cars frétés par les A. C. en partance d'Issy-les-Moulineaux et Clamart vers 7 h. devant l'Eglise Arménienne (Métro Mairie d'Issy), tél. M. Kehyayan 642 73 10.
Un car Mardiguian, départ 8 h. Square Montholon, près de l'A A A S (Métro Cadet), tél 208 25 63.
Deux cars Guétronagan, départ 8 h. 30 3, rue de l'Arrivée à Paris (Métro Montparnasse), tél 985 36 53
Un car Essayan, départ 8 h. Gare du Nord, Café le Curveur, tél 372 04 20.
POUR TOUS RENSEIGNEMENTS SUPPLEMENTAIRES TELEPHONER
A A A S TRU (878) 02 99

ՅԱՐՈՒԱԿԱԼԻՔ

Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները Սոփի Թերզիփանոսեանի հոգեհանդիստին առթիւ.— Անժէլ Թերզիփանոսեան, Յարութիւն Առաքելեան (Պոլչն), Առաքել Առաքելեան (Պոլչն), Ժիրայր Բարութեան 200ական Ֆր., Օննիկ Առաքելեան (Պոլչն) 100, Թամասիո 50։

Այլ նուէրներ՝ Տիկ. Եսթեր Տատիքեան (Մ. Նահանգներէն) 50 տոլար, Տէր եւ Տիկ. Գէորգ Քըսըրլեան 40 Ֆր.։

×

Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները Մանիկ Հալաճեանի մահուան առթիւ.— Թիրէքեան եւ Համբարձումեան ընտանիքները 200 Ֆր., Եսայի Մարգարեան, Յարութիւն Սեմէրճեան, Տիգրանուհի Սուլեան, Ալպէռ Մխրաքեան 100ական, Նշան Մարգարեան, Մարիամ Պարսամեան, Էլմասեան, Յակոբ Ամպալիլեան, Ժանօ Քէօսէեան, Տիկ. Պարոնեան, Կարապետ Գոգոյեան, Տքնի ընտ., Շարլ ընտ., Անտրէ Գոգոյեան, Յակոբ Կէօնճեան, Ճանիկ Էնէկեան 50ական, Տիկին Պարոնեան, Սերոբ Գինոսեան 30ական, այրի Տիկ. Կոնյեան եւ կօթիկ ընտ. 25, Նարգուհի Պապուչեան, Անա Վարդերեսեան, Սմբատ Պօղոսքեան 20ական Ֆր.։

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՐԱՒԱՆԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՐԱՒԱՆԴ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
4
MERCREDI
4 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

55ԴՊ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.659

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.659

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԱՊԸ ՀՌՈՄ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԻ

ՅԱՌԶԻՆ ԿՈՉ ՄԸ՝ «ՊԱՀՊԱՆԵՆՔ ՄԱՐԴԱՅԻՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ՀԵՌԱՆԿԱՐԷՆ»

«Թիւ 1 » ինչպէս կ'ըսեն Հիթ–փարատի ռատիոյին վրայ առաջինը դասուղին, Սիւզի–սքար, « Պապը չատ fուլ է » եւն., այլ խօսքով Պապը վայելեց « չօփրիզէ »ի բոլոր ածականները եւ Մոնտի մէջ է որ Պրիւնօ Ֆրափա, ամփոփ կերպով կուտայ հարազատ պատկերը.— Ցովհ.– Պօղոս Բ.ի ձիրքը յարմարելու իր զանազան հասարակութիւններէն իր բոլոյտ առաքինութիւններէն մէկն է: Ան ձեւով ափեֆթաֆլի մարզին մէջ, տիւֆրական դասեր կուտայ միւս վրտէրներուն: Փառք տէ Փրէնսի Հիթ–փառատին, անառարկելի կերպով Թիւ մէկն էր: Եկեղեցին ամուսնացաւ իր դարուն հետ, մ'ղք »:

Իսկէմոյի ճառը առաւելաբար կոչ մըն էր զիտութեան մարդոց: Պէտք է համոզել կ'ըսէ Ցովհ.– Պօղոս Բ. մարքի պետապետութեան նիւթին վրայ: Մեր բոլոր ջիղերը պէտք է թափենք պահպանելու համար մարդկային ընտանիքը հիւլէական պատերազմի սարսափելի հեռանկարէն ու Պապը կը բացագանչէ.— « Բոլոր միասին հսկայ ուժ մըն էք, իմանալու եւ խիղճերու ուժը: Եղէք աւելի հզօր քան հզօրագոյնները մեր ժամանակակից աշխարհին »:

Նոպէլներու հետ այս հանդիպումէն ալ մեկնէր փարիզէն եւ թռանով երկար Լիզիէօ, ուր չէչոը պիտի դնէր առաւելապար առաքելական դերին վրայ Աֆրիկեականներուն: Հոս ալ չկար ակընկալուած բազմութիւնը թէեւ պատշգամբէն « վարճու » տրուած էին դիտելու կին պիտելու համար Պապին անցքը: Ս. Թերէզ առաքելութեանց սրբուհին է, Հիրուհին », « վստահութիւն ունենալ Յառուծոյ » կ'ըսէ Պապը Մայր տաճարին առջեւ, ինչպէս Ս. Թերէզ, կը նշանակէ հետեւիլ « փոքրիկ ճամբուն, ուր Յառաջնորդէ մեզ Աստուծոյ ոդին »:

Վերջապէս իրիկուան ժամը 8 անց է, պապոպոմով վերջին անգամ մը եւս, որ Յովելի Սէն – Կասիէն օդակայանէն Հռոմ ճամբան կ'առնէ Պապը, չորս օրուան այցելութենէ մը եառ, որու ընթացքին պիտի երեսուն ճառ խօսած էր: Գլխաւոր « պատգամներն » էին Քոնքորտի հրապարակէն, Ուրբաթ, ժամանման օրը եւ նոյն օրը՝ Նոթր – Տամ, Շաբաթ Սէն–Ճիզիէն, կիրակի Պուրժէէն, ուր չխնայեց նաեւ Ֆրանսայի եկեղեցիին (« Ֆրանսա՛, ուստ աղջիկը եկեղեցւոյ, հա – տարո՛վ ես քու մկրտութեանդ խոստումներուն ») եւ վարչ–ոչ–Փրէնս:

Մենոմի պահուն չնորհակալութեան խօսքն ըսաւ օդանաւի սանդուխէն, վար՝ Ռեմոն Պառ, որ եկած էր հրաժեշտ տալու յանուն կառավարութեան: Ցովհ.– Պօղոս կրկին Ֆրանսա պիտի դայ, այս անգամ՝ Մայրս 1981ին: Իր յաջորդ ճամբորդութիւնն է՝ Պրազիլ, մինչ Չինքը Խաղալ հրաւիրեց Պեկին:

Ի՞նչ բերաւ, ի՞նչ տարաւ այս ճամբորդութիւնով: Կասկած չկայ, որ Պապը աւելի մտահոգեալ դարձաւ, Հռոմի Եկեղեցին աւելի՝ յարմարող բարքերուն եւ ժամանակին եւ ոմանք կը ցաւին ատոր համար, նկատելով որ՝ « Կաթոլիկէ Եկեղեցին կտրեց իր պաշտամունքը, ջընջեց իր ծէսը, կորնգուց իր լատիներէնը, փճացուց իր խորհուրդները, եւ մարեց իր ուրախութիւնը: Ամապարանքով՝ Կաթոլիկէ Եկեղեցին բողոքական կը դառնայ... » (Ռընէ Պարժավէլ):

—×—

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ԽՈՐՀԻ « ՄԻՋԱՄՏԵԼՈՒ » ՄԱՍԻՆ

Բանակի միջամտութիւնը թրքական քաղաքական տագնապին մէջ օր ըստ օրէ աւելի հաւանական կը նկատուի Անգարայի մէջ: Երկու ամսուան ընթացքին 84 քուէարկութիւն կատարելէ ետք, Թրքական Խորհրդարանը ցարդ չի կրնար նոր նախագահ մը ընտրել երկրին: Այս անել կացութենէն դուրս ելլելու համար, վարչապետ Ս. Տէմիրէլ երեք անգամ ժողով դումարեց անցեալ շաբթուան ընթացքին ընդդիմադրութեան ղեկավար Պ. Էճեվիտի հետ, առանց որեւէ չօշափելի արդիւնքի, ըստ երեւոյթին: Այս հանդիպումներէն մէկուն ատարին, Էճեվիտ յայտարարեց, որ Տէմիրէլի կառավարութեան կազմումէն ի վեր, անցնող վեց ամսուան ընթացքին 1667 հոգի սպանուած են քաղաքական ահաբեկչութեան զոհ:

« Ջինուորական միջամտութեան մը նպաստող բոլոր ազդակները գոյութիւն ունին այժմ » յայտարարած է վերջերս բանակի հրամանատարութեան « մտիկ » նկատուող անձնաւորութիւն մը: Ցուն – ուար ամսուան ընթացքին հրամանատարութիւնը նամակ – ազդարարութիւն մը ղրկած էր քաղաքական դասին: « Մեր նամակին պատասխանին կը սպասենք տակաւին » յայտարարեց վերջերս բանակի հրամանատար Ք. Էվրէն: Այս վերջինը աւելցուց, որ զինուորականները « կը զսպեն իրենք զիրենք », յուսալով որ « տագնապին լուծումը կարելի կ'ըլլայ գտնել Խորհրդարանէն ներս »: Սակայն, « ի վերջոյ համբերութիւնը սահմաններ ունի » ազդարարեց Զօր. Էվրէն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ԱՑՍՐՑՈՐԴԱՆԱՆի մէջ հակարաբ չատ ծանր չորս եղեռնափորձեր տեղի ունեցան նոյն օրուան մէջ, Երկուշաբթի օր: Պայթում մը Հեպրոնի չուկան եօթը Արաբ վիրաւորած է, մինչ երեք քաղաքապետ մահափորձի կ'ենթարկուէին: Նապլուզի եւ Ռամալլայի արաբ քաղաքապետները այնքան ծանրօրէն վիրաւորուած էին որ հարկ եղած էր անդամահատել (սրունքներէն): Պաղեստինցիներու այս « Սեւ Երկուշաբթի »ն հրեայ ծայրայեղներու կողմէ գործուած վրէժ կը նկատուի: Արաֆաթ Պեկինն իսկ բուն պատասխանատուն կը նկատէ, ինչպէս նաեւ՝ Միացեալ Նահանգները:

ՑՈՒՆԻՍ 5ին, Հինգշաբթի, երրորդ անգամ ըլլալով, գործադուլի չարժումները պիտի ըլլան ընկերային ապահովութեան ի պաշտպանութիւն: Խանգարումներ նախատեսուած են երկաթուղիին, ելեկտրականութեան եւ այլ հանրային սպասարկութեանց մէջ: Ծանօթ է որ «հիւանդ» եւ բժիշկ կը մերժեն նոր պայմանագրութիւնը, որ թոյլ կուտայ բժիշկներուն ընտրել « պայմանագրուած զօ – տին » կամ՝ ազատ այցելիներու: Առաջին պարագային, 1980 Յուլիս 1էն, ընդհանուր բժիշկին այցելին է 46 Ֆր. եւ հիւանդին ստանալիք հատուցումը 34,50 բայց եթէ ազատ գօտիի բժիշկ մը 50,80 կամ 100 Ֆր. գանձէ, հատուցումը միշտ 34,50 է միայն:

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ԸՍՏ ԹՈՒՐՔ « ՊԱՏՄԱԲԱՆ » ՕՂՈՒԶԻ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՐՔՍԻՍՏՆԵՐԸ ՀԱՅ, ՅՈՒՆ, ՊՈՒԼԿԱՐ ՈՒ ՀՐԵԱՅ ԷԻՆ

Ա.

ԽՄԲ.— Թէրճիմանի Մայիս 26ի թիւին մէջ թուրք պատմաբան մը՝ Րէհա Օդուզ Թիւրքմեան յօդուածաշարքի մը ձեռնարկած է « Համայնավարութեան թափանցումը՝ Թուրքիա » խորագրուած: Պոլսոյ մեր հայ պաշտօնակիցներէն կ'արտատպենք յօդուածին գլխաւոր մասերը.—

×

Յօդուածագիրը կը խօսի Օսմանեան կայսրութեան առաջին ձախակողմեաններուն մասին ու կը պնդէ թէ երկրին առաջին Մարքսականները իսկամ Թուրքեր չեն եղած, այլ ուշագրաւօրէն ոչ–իսկամ Օսմանցիներ, մասնաւորաբար Հայերը, Պուլկարները, Յոյներ ու Հրեաներ եւ այս առթիւ կը յիշեցնէ, թէ Օսմանեան Պե – տութեան աշխատաւորական կեանքին մէջ ալ առաջին չարժումները չղթայագործ – ծուած են ոչ–թուրք տարրերու կողմէ եւ կամ ալ անոնց տեւական գրգռու – թեամբ ու խլրդային գործունէութեամբ:

Յօդուածագիրը Րէհա Օդուզ Թիւրքքան կը դրէ, թէ երբ Բ. Սահմանադրութեան չրջանին երկրին լուսամիտ տարրերը պետութիւնը փրկելու համար նոր – նոր դաշտիարներ յառաջ կը քչէին, այդ մէջոցին բոլորովին արտաքին ծագում ունեցող վարդապետութիւն մըն ալ իր ձայնը լսելի կը դարձնէր հետզհետէ: Այս տակար ու վտիտ վարդապետական հոսանքը, որ այնքան փոքր թիւով հետեւորդներ ու կողմնակիցներ միայն ունեցաւ, իրականութեան մէջ Ֆրանսական Ընկերվարութենէն ներչնչուած վարդապետութիւն մըն էր:

Գաղափարաբանութիւնը այնքան ապազգային էր, որ ինչպէս ձորճ Հերիս ալ կը դրէր անոր առաջին պաշտպանները եղան Հայերը, Պուլկարները, Հրեաներն ու Յոյները: Նայեցէք նաեւ առաջին Օսմանցի Մարքսեան Ընկերվարականներուն եւ անուններուն,— Վարդգէս, Վահան Փափազեան, Զօհրապ, Մուրատ Պօյաճեան, Տոքթ. Տաղտաւարեան, Վլադով, Տոլչեւ, Փավլով եւայլն: Աւտնք Հնչակ եւ Դաշնակցութիւն անուն հայկական fոմիթաեիներն ու պուլկար ազատագրական չարժումին հրոսակներն են: Թուրքիոյ մէջ առաջին բանուորական գործադուլներն ալ անոնց գրգռութիւններով է որ յառաջ եկած են, զարգացած եւ մեծ դեր ունեցած այսօրուան համեմատութիւններուն հասնելուն մէջ:

Ոչ – թուրք եւ կամ արտաքին գործակալ Մարքսեանները, այսուհետեւ ալ յաճախակիօրէն ի յայտ պիտի գան Թուրքիոյ մէջ պատահած ձախակողմեան չարժումներուն ընթացքին: 1910 թուականի Մայիս Մէկի ցոյցերուն զեկավարներէն մին Մրիսթօ Րաքովսկի անուն Ռումանացի մը, իսկ միւսն ալ Ալեքսանդր Փարվուս անուն Գերմանացին էր: ապահո – վարար ծագումով Հրեայ: Այս Մարքսական Միջազգայնականի գործիչներէն վերջ 1918ին պաշտօնապէս Համայնավարութիւնն էր որ հրապարակ իջաւ եւ այդ չարժումին առաջնորդութիւնը Թուրքիոյ մէջ ստանձնեցին Նիքոլօ Ամաքափալօ, Սերաֆիմ Մաքսիմոս, Կենէցպէրկ, Վահեկի Մաքսիմոս եւ Սովետներու կողմէ մարզուելով ուղարկուած Ջեմոն (Ջինեթուլլահ Նաշիրվանով) եւ Մանոթով անուն անձերը: Աւելի վերջ ալ, ի յայտ պիտի գայ Թէ Մաքսիմոս Հելլէնական « Փան էրկաթիքոն » կազմակերպութեան պետն է, իսկ միւսներն ալ սովետ գործակալներ, որոնց ինքնութիւնը մէջտեղ պիտի ելլէ բուն դիմագծով ու պիտի արտաքսուին երկրէն:

Գալով Օսմանեան Ընկերվարական կուսակցութեան հիմնադիր Հիւսէյին Հիլմիի, այդ մարդը Սովետներու կողմէ անգամ պիտի նշանակուէր « Անդրկովկասեան Գործակալ », իսկ Նազըմ Հիքմէթ երթար իր մականունն ալ պիտի փոխէր ու դառնար Սովետներու հպատակ, Վերզանակի մականունը առած:

×

ՈՉ–ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԵՒ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ

Իսկ հիմա կացութիւնը նախկինէն տարբե՞ր է կ'ըսէք արդեօք: Այդ օրերէն ոստում մը կատարեցէք դէպի ներկան — Թուրքիոյ Համայնավար կուսակցութեան, ԹիրքՕի եւ ԹՀՕի (Թուրք Բանուորական ու Գիւղացիական Ազատագրական Բանակի եւ Թուրք Ժողովրդական Ազատագրութեան Բանակի) իբրեւ անդամ ձերբակալուող ու դատապարտուողներուն անուանացանկին վրայ աչք մը նետեցէք անգամ մը: Ազգը էրհատ, Մաթիլտա Մակտալենա, Մասիս եւ նման կարգ մը անուններու կը հանդիպիք տակաւին: Իմիրլի մէջ, ոստիկան–զինուոր մը նահատակող ու խոյս տուողներուն մէջ գտնուող, անոնց պետը Օրհան Պազերը եւս կը տեսնէք թէ հայկական ծագում ունի: Թրքական անունով գործող այս Հայուն գլխաւորած ԹիրՔՕ կազմակերպութեան հիմերը նետուած են 1962 թուականին Իսթանպուլի հայկական վարժարաններէն մէկուն մէջ, անդամներն ալ Երուանդ Թիւզիւնի եւ Միհրան Սամուէլեանի պէս Հայերն են: Իսկ ամէնէն թունդ ու ծայրայեղ Մաոյականները ուշագրաւ է որ կը բաղկանան ընդհանրապէս քերտական չարժումին համար գործող տարրերէն: Ահա ասոնք եւ այսպիսի Թրքութենէ պարպուած, արդարացում չունեցող, վատասերած մարդիկ, վաւերական օտար գործակալներու հետ՝ ձեռք ձեռքի տուած կամ թեւ թեւի մտած մեր մէջ Համայնավարութեան ամէնէն տխուր եւ արիւնոտ էջերը գրած են պատմութեան: Իսկ ՄԻԹի կողմէ արժեւորուած կարգ մը նոր տուեալներու համաձայն ալ, հայ ահաբեկիչները չիման մտած են ձախակողմեան քրտական չարժումին հետ, միասնաբար գործելու համար:

Հիմա մեր խոչորացոյցը բռնենք Թուրքիոյ մէջ ձախին առաջին խլրտումով չարժման անցնող օտար տիպարներուն վրայ եւ նայեցէք թէ ինչեր պիտի տեսնենք այն ատեն:

(Շար. 1)

ՀԱՆԳԻՍՏ

Թորգոմ Քհնյ. Փոսթէճեանի

Լիոնէն կը հաղորդեն, որ Ցունիս 2ին, առաւօտեան ժամը 3ին, տեղւոյն Շարիփէն հիւանդանոցը վախճանած է Թորգոմ Քհնյ. Փոսթէջեան, օգնական հովիւ Լիոնի Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ:

×

Ծնած էր Քէօթահիա, 1903ին, Ֆրանսա հաստատուած 1923էն ի վեր: 1948ին քահանայ ձեռնադրուած է Տէրունի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ ձեռամբ Ար – տաւազդ Արք. Սիւրմէեանի: Հաւատացեալ եւ պարկեշտ հովիւ մը, որ իր կրեւոր դերը ունեցած է նաեւ Լիոնի եկեղեցւոյ հինութեան մէջ: Հանգստեան կոչուած էր 1975ին:

ՄԻ ԲԱՌ ԿԱՐԾԻՔ...

ԳՐԱԾ ՆԱՀԱՊԵՏ ՏԵՐ-

ՂԱԶԱՐՈՍ ԱՂԱՅԱՆ

Ես ամեն անգամ, երբ ինձ հարցնում են, թե ինչ գրքեր եմ կարդացել, ինչ գրքեր են ինձ վրա ազդել, ինչ գրքեր են ինձ սովորեցրել, ես միշտ պատասխանում եմ, որ ինձ վրա ամենից շատ ազդել է Ղազարոս Աղայանի «Ընկեր» պատմվածքը։ Ես այդ պատմվածքը կարդացել եմ դեռ տասներեք տարեկան հասակում։ Ես այդ ժամանակ ապրում էի Ղազարոս Աղայանի հայրենի գյուղում, Ղազարոս Աղայանի հայրենի ձորում, Ղազարոս Աղայանի հայրենի ամառանոցում։ Ես այդ ժամանակ ապրում էի Ղազարոս Աղայանի հայրենի ամառանոցի հարևանությամբ։ Ես այդ ժամանակ ապրում էի Ղազարոս Աղայանի հայրենի ամառանոցի հարևանությամբ,

ՅԱՅՈՎԾ ԿՈՏՎԱԾ

= ՀԵՏՈՒԱԾԸ =

ՊԱՏՄՈՒՎԱԾՔ

ԿԱՐՈՏ ՄԸ

Ամէն անգամ, որ տանէտէրս մեզի կ՚ըսէր, թէ պէտք է գործի երթանք, ես կ՚ըսէի ինքնիրենս՝ ինչո՞ւ ինծի միայն կ՚ըսէ, ինչո՞ւ չըսեր միւսներուն։ Ես ալ ուրիշներու պէս չեմ կրնար ըսել, թէ ինծի համար գործ չկայ, կամ չեմ ուզեր աշխատիլ։ Ես ալ կ՚ուզեմ աշխատիլ, բայց ինչպէ՞ս։ Ես կարո՞տ մըն եմ։ Ես ալ կ՚ուզեմ ուրիշներուն պէս ապրիլ, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ապրին։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր ճաշ ուտել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ուտեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ հագուստ հագնիլ, ինչպէս որ ամէնքը կը հագնին։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր գործի երթալ, ինչպէս որ ամէնքը կ՚երթան։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր գործ ընել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ընեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր գործ ընել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ընեն։

Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր գործ ընել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ընեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր գործի երթալ, ինչպէս որ ամէնքը կ՚երթան։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր ճաշ ուտել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ուտեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ հագուստ հագնիլ, ինչպէս որ ամէնքը կը հագնին։ Ես ալ կ՚ուզեմ աշխատիլ, բայց ինչպէ՞ս։ Ես կարո՞տ մըն եմ։ Ես ալ կ՚ուզեմ ուրիշներուն պէս ապրիլ, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ապրին։

Ամէն անգամ, որ տանէտէրս մեզի կ՚ըսէր, թէ պէտք է գործի երթանք, ես կ՚ըսէի ինքնիրենս՝ ինչո՞ւ ինծի միայն կ՚ըսէ, ինչո՞ւ չըսեր միւսներուն։ Ես ալ ուրիշներու պէս չեմ կրնար ըսել, թէ ինծի համար գործ չկայ, կամ չեմ ուզեր աշխատիլ։

– Յոյսը կտրելդ ի՞նչ է, – կ՚ըսէր ինծի Հայր Ստեփանոս։ – Ինչո՞ւ չես ուզեր գործ ընել։ Ինչո՞ւ ամէն անգամ, որ քեզի գործ մը կ՚ըսենք, դուն կ՚ըսես, թէ չես կրնար։ Ինչո՞ւ չես ուզեր գործ ընել։

– Ես չեմ ուզեր գործ ընել, – կ՚ըսէի ես, – որովհետեւ ես գործ չեմ գտներ։ Ես ալ կ՚ուզեմ գործ ընել, բայց ինչպէ՞ս։ Ես կարո՞տ մըն եմ։ Ես ալ կ՚ուզեմ ուրիշներուն պէս ապրիլ, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ապրին։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր ճաշ ուտել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ուտեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ հագուստ հագնիլ, ինչպէս որ ամէնքը կը հագնին։ Ես ալ կ՚ուզեմ աշխատիլ, բայց ինչպէ՞ս։ Ես կարո՞տ մըն եմ։ Ես ալ կ՚ուզեմ ուրիշներուն պէս ապրիլ, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ապրին։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր ճաշ ուտել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ուտեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ հագուստ հագնիլ, ինչպէս որ ամէնքը կը հագնին։ Ես ալ կ՚ուզեմ աշխատիլ, բայց ինչպէ՞ս։ Ես կարո՞տ մըն եմ։ Ես ալ կ՚ուզեմ ուրիշներուն պէս ապրիլ, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ապրին։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր ճաշ ուտել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ուտեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ հագուստ հագնիլ, ինչպէս որ ամէնքը կը հագնին։

Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր գործ ընել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ընեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր գործի երթալ, ինչպէս որ ամէնքը կ՚երթան։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր ճաշ ուտել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ուտեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ հագուստ հագնիլ, ինչպէս որ ամէնքը կը հագնին։ Ես ալ կ՚ուզեմ աշխատիլ, բայց ինչպէ՞ս։ Ես կարո՞տ մըն եմ։ Ես ալ կ՚ուզեմ ուրիշներուն պէս ապրիլ, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ապրին։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր ճաշ ուտել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ուտեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ հագուստ հագնիլ, ինչպէս որ ամէնքը կը հագնին։

Ամէն անգամ, որ տանէտէրս մեզի կ՚ըսէր, թէ պէտք է գործի երթանք, ես կ՚ըսէի ինքնիրենս՝ ինչո՞ւ ինծի միայն կ՚ըսէ, ինչո՞ւ չըսեր միւսներուն։ Ես ալ ուրիշներու պէս չեմ կրնար ըսել, թէ ինծի համար գործ չկայ, կամ չեմ ուզեր աշխատիլ։ Ես ալ կ՚ուզեմ աշխատիլ, բայց ինչպէ՞ս։ Ես կարո՞տ մըն եմ։ Ես ալ կ՚ուզեմ ուրիշներուն պէս ապրիլ, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ապրին։ Ես ալ կ՚ուզեմ ամէն օր ճաշ ուտել, ինչպէս որ ամէնքը կ՚ուտեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ հագուստ հագնիլ, ինչպէս որ ամէնքը կը հագնին։

– Յոյսը կտրելդ ի՞նչ է, – կ՚ըսէր ինծի Հայր Ստեփանոս։ – Ինչո՞ւ չես ուզեր գործ ընել։ Ինչո՞ւ ամէն անգամ, որ քեզի գործ մը կ՚ըսենք, դուն կ՚ըսես, թէ չես կրնար։ Ինչո՞ւ չես ուզեր գործ ընել։

– Ես չեմ ուզեր գործ ընել, – կ՚ըսէի ես, – որովհետեւ ես գործ չեմ գտներ։ Ես ալ կ՚ուզեմ գործ ընել

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 28ի ոճնակատարութիւնը Վիէննի մէջ, Յունիս 8, կիրակի ամբողջ օրը, ժեմանի դաշտը, կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ կայս. Խաչի: Երգ եւ պար դպրոցի աշակերտութեան կողմէ: Նուագախումբ Ժաք Գօժաքեան:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՄԻՋՈՑԱԻ

Ալֆորվիլէն պ. կարօ Փափազեան 1000 ֆրանք կը նուիրէ:

Իսիէն՝ մայրիկ մը 100 ֆր.:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ն Ի Ս

ՄԻՕՐԵԱՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ

Նիսի Հայ Տիկնանց Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող Հայկ. Դպրոցի ամավերջի հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ՝ բարձր նախագահութեան ներքեւ՝

ՏՔՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՄՈՒՇԵՂ ՃԻՒՐՃԵԱՆԻ

եւ հովանաւորութեան տակ՝

ՏԱՐՕՆ Ծ. ՎԸՐԴ. ՃԻՒՐՃԵԱՆԻ

կիրակի, Յունիս 8, կ. ե. ժամը 3ին, « Արթիսթիք » սրահին մէջ՝ 27 Պուլվառ Տիւպուշաժ, Նիս:

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ երգեր, արտասանութիւններ, դաշնակ, ժողովըրդային խմբային եւ մենապարեր, Հայոց պատմութեան էջերէն, երկու զուարճալից ներկայացում:

Ընդմիջումին՝ հայկ. հրուշակեղէն:

—×—

Տ Է Ս Ի Ն

Կապ. Խաչի Տէսինի դպրոցի տարեկան հանդէսը Յունիս 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Տէսինի քաղաքապետական սրահին մէջ: Մուտքը ազատ է:

—×—

Ի Ս Ի

Կապ. Խաչի Իսիի մասնաճիւղի դպրոցի եւ պարի ամավերջի հանդէսը, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տեֆանս, կիրակի, Յունիս 8 ժամը 14·30ին:

Արտասանութիւն, երգ եւ պար երախաներու կողմէ:

70 երկսեռ երախայ բեմին վրայ:

Ճշդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է:

LA CAPPADOCE

PRESENTE

3 GALAS EXCEPTIONNELS

AVEC

ONNIK DINKDJIAN

DE NEW - YORK

LES 26 - 27 - 28 JUIN

TOUS LES SOIRS

ORCHESTRE CAPPADOCE — MARTEN YORGANTZ

HARRIS LASKARIS — MINAS (vendredi - samedi)

67bis, QUAI BLANQUI, ALFORTVILLE 94140

tél. 375.05.30

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղի տարեկան երկրորդ ընդհ. ժողովը Յունիս 7, Շաբաթ կ. ե. ժամը 6ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Վալանսի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Հինգշաբթի, Յունիս 5ին ժա-

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԵՐԳԱԽԱՒՌ
ԺԱՊԱՒԷՆ ՄԸ
«ՍԱՍՈՒՆԻ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ»
էջ մը հայկ. դիւցազներգութեան

—×—

Les Fils de Sassoun

UNE PAGE DE L'EPOPEE ARMENIENNE

CINEMA ODEON

La Canebière

Dimanche 8 Juin à 10 heures

UGAB - JEUNES

SOIREE TRIC-TRAC ET JEUX DE SOCIETE

Le Samedi 7 Juin à 20 heures

Centre Culturel Alex Manoogian

118, Rue de Courcelles, Paris 17e

Les joueurs de « tavlou » chevronnés, aussi bien que les novices et les adeptes d'autres jeux de société seront les bienvenus.

'AZAD RADIO,

LES ARMENIENS PARLENT AUX ARMENIENS

L'émission que nous vous avions annoncée pour le 28 Mai n'a pu avoir lieu pour des raisons purement techniques. Veuillez nous en excuser.

... Ce n'était que partie remise, en effet l'émission sera programmée le :

Mercredi 4 Juin à 19 h. 15, sur modulation de fréquence 95 MHz.

LIBERATION ARMENIENNE

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՒԱԿԻ

Այբի Տիկ. Մագրինէ Թորոսեան եւ զաւակը Օննիկ, ողբ. Յովհաննէս Թորոսեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 150 Ֆր. Կապ. Խաչ (առանալ «Յառաջ»էն) եւ 150 Ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՀԻՒՐԸՆԿԱԼ ՏՈՒՆ

142 Cours Gambetta — 69007 Lyon

Լիոնի Անարատ Յղութեան հայ քոյրերը ուրախութեամբ կը ծանուցանեն բոլոր ազգայիններուն իրենց նորահաստատ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՀԻՒՐԸՆԿԱԼ ՏՈՒՆԻՆ պաշտօնական բացումը կիրակի, Յունիս 8, երեկոյեան ժամը 4ին: Տնօրէնութիւնը սիրով կը հրաւիրէ մեր ազգային-ները մասնակցելու սոյն հանդիսութեան:

Grand Pelerinage

DE SAINT GREGOIRE D'ARMENIE A PITHIVIERS

Organisé par l'Association Arménienne d'Aide Sociale et l'Association des Anciens Combattants d'origine arménienne

Avec le concours de

l'Ordre Militaire et Hospitalier de Saint Lazare de Jerusalem, — l'Association des Scouts Arméniens, — l'Association des Rapatriés Français d'Origine Arménienne, l'Amicale Essayan, — les Anciens du Lycée Guetronagan, — l'Amicale des Compatriotes de Césarée, etc.

DIMANCHE, 8 JUIN 1980

A 8 h. 30 rassemblement devant la Mairie de Pithiviers et cortège vers le Monument aux morts (place du Martoi)

A 9 h. dépôt de gerbes et allocution

A 9 h. 30 dépôt de gerbes à la Mairie de Bondaroy

A 10 h. Saint Martin le Seul (Saint Grégoire)

MESSE CHANTEE EN PLEIN AIR EN RITE ARMENIEN célébrée par Mgr. SEROPE AKELIAN, HOMELIE par Mgr. PIERRE MARIE BRUN

A 11 h. 15 PROCESSION SOLENNELLE des RELIQUES de St. GREGOIRE vers la Grotte où le Saint vécut et fit ses miracles

Scouts et Anciens Combattants Arméniens et Français avec leurs drapeaux Chevaliers de St. Lazare de Jérusalem en grand uniforme avec Epée, Croix et Bannières, formeront la Garde d'Honneur autour des Châsses.

A 12 h. 10 PRIERE DEVANT LA GROTTE DE SAINT GREGOIRE.

A 12 h. 30 Mail de St. Grégoire : regroupement des Pèlerins.

Allocutions des Autorités et du Grand Chancelier.

A 12 h. 50 BENEDICTION FINALE

A partir de 13 h. DEJEUNER CHAMPETRE et KERMESSE

Les Pèlerins, selon la tradition du Pèlerinage, apportent leur pique-nique et déjeunent sur l'herbe, sous les ombrages de la Vallée de Saint Grégoire.

Buvette et Comptoirs divers (Stands) arméniens et régionaux.

Danses etChants arméniens.

RECOMMANDATIONS PRATIQUES Les voitures devront êtres rangées dans le Parc (Parking) avant 9 h 30. Apporter PLIANTS pour la messe. Eviter les chaussures à talons.

POUR CEUX QUI VIENNENT DE PARIS Autoroute du Sud direction Orléans, quitter l'autoroute pour la RN 20 jusqu'à Etampes, puis la RN 721 jusqu'à Pithiviers, où l'on prend la direction de Puiseaux. Trajet fléché à partir de Pithiviers jusqu'au Parc à voitures et **cars.**

D'ores et déjà prévus : Deux cars frétés par les A. C. en partance d'Issy-les-Moulineaux et Clamart vers 7 h. devant l'Eglise Arménienne (Métro Mairie d'Issy), tél. M. Kehyayan 642 73 10.

Un car Mardiguian, départ 8 h. Square Montholon, près de l'A A A S (Métro Cadet), tél 208 25 63.

Deux cars Guétronagan, départ 8 h. 30 3, rue de l'Arrivée à Paris (Métro Montparnasse), tél 985 36 53

Un car Essayan, départ 8 h. Gare du Nord, Café le Curveur, tél 372 04 20.

POUR TOUS RENSEIGNEMENTS SUPPLEMENTAIRES TELEPHONER

A A A S TRU (878) 02 99

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission paritaire : N° 55935

JACQUES CHELELEKIAN

HAVAS VOYAGES

vous propose

VOYAGES ARMÉNIE 80

calendrier des départs de Marseille

DEPART	RETOUR	PRIX
Lundi 30 Juin	Lundi 14 Juillet 80	4 080 FRS
Lundi 11 Août	Lundi 25 Août 80	4 080 FRS
Lundi 25 Août	Lundi 08 Septembre 80	4 080 FRS
Lundi 1er Septmbre	Lundi 15 Septembre 80	4 080 FRS
Lundi 08 Septembre	Lundi 22 Septembre 80	4 080 FRS
Vendredi 26 Septembre	Jeudi 09 Octobre 80	3 480 FRS
Lundi 06 Octobre	Lundi 20 Octobre 80	3 480 FRS
Vendredi 07 Novembre	Jeudi 20 Novembre 80	3 480 FRS
Lundi 29 Décembre 80	Lundi 12 Janvier 81	3 480 FRS

INSCRIPTION 45 JOURS AVANT LA DATE DE DÉPART

renseignements et réservations

CHELELEKIAN Jacques

VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

Organisation : HAVAS VOYAGES Lic. 97

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
5
JEUDI
5 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՉԱՅՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.660

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.660

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅՍՐՅՈՐԴԱՆԱՆ

ՍԵՒ ԵՐՈՒՇԱԹԻԷՆ ԵՏՔ

Պաղեստինցիք Գործադուլի Դիմեցին

ԼԱՐՈՒԱԾ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Այսօրուընան, սեւ երկուշաբթիէն մեռեալ շրջան մըն էր Երեքշաբթի, թէեւ իսրայէլեան իշխանութիւնները ամէն ջանք թափած էին, արգելք հանդիսանալու համար Պաղեստինցիներու ընդհանուր գործադուլին: Ընդհանուր տպաւորութիւն այն է, թէ սրար քաղաքական դէմ կատարուած մահափորձերը (Մեծ Իսրայէլ »ի կողմնակիցներու ծայրայեղ չարժումին գործն է: Իսրայէլեան կառավարութեան մէջն ալ մթնոլորտը լարուած է, քանի ընդդիմութեան պետը՝ Մենահեմ Փերէս կ'ամբաստանէ Պեկինը, որ գիտակցաբար ահաբեկիչներու կոր - ծանութեան « ազատ դաշտ » ձգած է: Իսրայէլի վարչապետը ցաւ յայտնելով հանդերձ, քննութիւն կ'ուզէ բա - ցայտելու համար թէ ո՞վ են ահաբեկութեան հեղինակները, այլ խօսքով ազատ « զրոյցութեան » ակնարկել, բայց ոչ ոք կը համոզուի: Արդէն իսրայէլեան ռատիոյը կը խոստովանի.— « Հարկ է որ մէկը վրէժը լուծէ Հեպրոնի (Մայիս 2, վեց իսրայէլացի սպաննուած) եղեռնագործին »:

Ամէն գործադիր կոմիտէն կը չեչտէ որ « եղեռնագործները յուսահատութեան արարքներն են եւ թշնամի իշխանութեանց ձախողութեան արտայայտութիւնը »:

Ամէն պարագայի մէջ, յստակ է, որ գործադուլը « թաղել » Քէմփ Տէյվիտի համաձայնագրերը եւ այդ առընչութեամբ երկուշաբթիի մահափորձերուն հեղինակները « փառաւոր նուէր » մը ըրին Մոսքուայի եւ համաձայնագրութեան բոլոր ընդդիմադիրներուն:

ԶԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

« ԱՂՔԱՏԻ ԵՒ ՀԱՐՈՒՍՏ »ի բժշկութեան դէմ է, որ երրորդ անգամ ըլլալով գործադուլի չարժումներ եւ ցոյցեր պիտի իանդարեն Ֆրանսայի կեանքը Հինգշաբթի Յունիս 5ին: Այս չարժումին կը դիմեն՝ Սէ. Ժէ. Թէ.ն, Էլ մասնակցիր Ֆ. Օ.ն (ընկերվարական): Երկաթուղիին (մեծ-գիծ եւ արուարձան) անկանոն պիտի ըլլայ, մեթրօն կրնայ երթեւեկի դադրեցումներ կարել էլեկտրականութեան գործադուլին հետեւանքով, բժշկական գրասենեակները փակ են, օդանաւերթերը բացի Փարիզէն – Լիաերէյ ուղու պաշտօնէութիւնը Սէ. Ժէ. Թէ.ի պատկանիր, ինչ որ բացառութիւն է Յունուարի մարզին մէջ) լոյս չեն տեսներ եւ ձայն – հեռատեսիլն ալ յայտարարին գործադուլներ կրնայ կրել:

ՆԱՒԱՊԱՀ ԺԻՍԻՒԱՐ վերադարձաւ 48 ժամուան այցելութենէ մը՝ Ֆինլանտա: Միացեալ ղեկոյց չկայ, ըստ Ֆինլանտական խոհեմ ատանդութեան, բայց երկու երկիրները բազմաթիւ հարցերու շուրջ նոյնանման տեսակէտներ ունին: Ըստ Ջրանաւի նախագահին « զրոյցը բարեկամական եւ արդիւնաւոր եղած է »:

DEMAIN PAS DE QUOTIDIENS A PARIS

" HARATCH " NE PARAIT PAS

COMMUNIQUE

La Fédération française des Travailleurs du Livre C. G. T. et le Comité intersyndical du Livre parisien C.G.T ont décidé de s'associer à la journée d'action du 5 Juin 1980 en faisant observer un arrêt de travail de 24 heures empêchant la sortie de la plupart des quotidiens parisiens qui devaient normalement paraître le jeudi 5 Juin.

Le Syndicat de la Presse parisienne regrette que cet arrêt de travail, le deuxième en trois semaines, prive le public des informations, des opinions et des commentaires que lui apporte la presse écrite, et compromette ainsi gravement le pluralisme en laissant le champ libre aux autres média.

×

« Գիրքի բանուորներու » (Սէ. Ժէ. Թէ.) գործադուլի հետեւանքով, Հինգշաբթի, Յունիս 5ին, փարիզեան օրաթերթերը, ի շարս որոնց՝ «Յառաջ» լոյս չեն տեսներ:

Կը խնդրենք մեր ընթերցողներէն, որ ներողամիտ դտնուին, մեր կամքէն անկախ, այս կրկնուող անպատեհութեանց համար:

Ամէնէն վերջը, ժխտքար աքորտէոն ալ նուագած է:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒ երկու երրորդը « արտօնուած » թմրեցուցիչներ կը գործածէ: Լուրջ քննութիւն մը կատարուած է 2088 դպրոցականի, 250 երիտասարդ աշխատաւորի եւ 226 « թունաւորուած »ներու վրայ: Ասկէ կը պարզուի որ չորս դպրոցականի վրայ մէկը օրը տասը ղլանիկ կը ծխէ եւ երեք գաւաթ ոդելից ըմպելի կը խմէ եւ քնարեր կամ հանդարտեցնող դեղահատ կը գործածէ:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ եւ տարբեր վայրեր 15 հոգի սպաննուած են, որոնց մէջ՝ զինուոր մը, ոստիկան մը եւ աշխատաւոր մը քննութեան մը ընդհ. քարտուղարը: Զինուորը սպաննուած է Տիգրանակերտ, քարտուղարը՝ Պոլիս եւ ոստիկանը՝ Ամթաս:

ՄԵՔՍԻՔԱՑԻ մէջ ծանր միջադէպեր պատահած են, աւելի ճիշդ իսկական ջարդ մը կատարուած է եւ կալուածատէր հոգործներ սպաննած են 46 գիւղացիներ, որոնք գրաւած էին հազարաւոր հեկտարներ եւ կը պահանջէին հողերու նոր բաշխում մը:

ԲՐԵԺՆԵԻ իր վերագտած առողջութիւնը կը պարտի եղեր կին « բուժիչ »ի մը (կեռիսէօզ): Այդ հրաշք կինը Թիֆլիզ կ'ապրի եւ կը կոչուի Դեւունա Դաւիթաշվիլի եւ կը խնամէ եղեր նաեւ այլ ղեկավարները: Լուրը չրջան կ'ընէ Մոսկուա, ուր խնդրոյ առարկայ բուժիչը բաւական ալ լաւ համբաւ կը վայելէ: Տիկինը ամէն « բուժիչ նիստի » համար 250 ռուբլի կը դանձէ: Իր տեսակէտն այն է որ ինքնաթռիչքի անձ «կենսագունդ» (պիօսֆէռ) մը ունի չուրջը եւ ինք (Տիկին Դաւիթաշվիլին) կրնայ բարեփոխել ձեռքերը դնելով: Այս ձեւով է որ աւելի առողջ է Բրեժնեւ: Թիֆլիզի անցեալ Սեպտեմբերի համագումարի ընթացքին արեւմտեան հոգեբոյժները չատ հետաքրքրուած են տիկնոջ ըսածներով:

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ԸՍՏ ԹՈՒՐՔ « ՊԱՏՄԱԲԱՆ » ՕՂՈՒՆԴԻ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՐՔՍԻՍՏՆԵՐԸ ՀԱՅ, ՅՈՒՆ, ՊՈՒԼԿԱՐ ՈՒ ՀՐԵԱՅ ԷԻՆ

Բ.

ԽՄԲ.— Մեր նշանաւոր թուրք «պատմաբանը» կը շարունակէ իր « պատմութիւնները »...

ՕՍՄԱՆՑԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ, ԱՌԱՆՑ ԹՈՒՐՔԻ

Երկու հայկական կազմակերպութիւններ՝ Դաշնակցութիւն եւ Հնչակ անուն ահաբեկչական կուսակցութիւնները որոնց գործունէութիւնը Թուրքիոյ մէջ պատմութեան խառնուած է այլեւս, 1896 թուականէն ի վեր ընկերվարական էին: Առնցմէ Հնչակեանները կատարելապէս Մարքսականներ էին: Սահմանադրութեան հռչակումէն վերջ ալ Երեսփոխանական ժողովին մէջ իր ներկայացուցիչը ունեցաւ այս հայկական Մարքսեան կուսակցութիւնը, որ աւելի վերջ ալ իր ներկայութիւնը զգալի ըրաւ Թուրքիոյ համայնավար կուսակցութեան հիմնադիր – ներու շարքին մէջ:

Հայերու անմիջապէս քովիկը կը տեսնուին Պուլկարներն ու Մակեդոնացիները: Տակաւին 1895ական թուականներուն կը հանդիպինք Վասիլ Կլավչինով անունին: Սահմանադրութենէն վերջ իրրեւ Երեսփոխան Իթթիհատական դտնուած է Տիմիթար Վլահով անուն անձը (Վլախով էֆէնտի) որ Աղրիանոպոլսի բեմէն անդամ չէ վարանած յայտարարելու թէ « Օսմանցի ընկերվարականները կը ներկայացնէ ինք »: Այս էֆէնտիին « Օսմանցի ընկերվարական » կոչած արարածներն ալ իր ցեղէն սերած Տալչեւ եւ Փավլովի նման պուլկար բոմիքաձիներ, Վարդգէսի, Նազարէթ Տաղաւարեանի, Զօհրապի եւ Մուրատեանի (Համբարձում Պօյաճեան)ի նման հայ ազգայնականներ եւ Ապրահամ Պենարոյայի, Ապրահամ Հասունի, Ժոզէֆ Հազանի, Սաուլ Նաումի նման հրեայ ընկերվարականներ էին:

Այդ շրջանին, Օսմանցի Թուրքը երբեք հակում ցոյց չէր տար դէպի ձախակողմեան շարժումները: Վլախովի յուշերուն մէջ, Թուրք Երեսփոխանները իրեն կ'ընդդիմանան եւ կը հակաճառեն որովհետեւ գիտեն թէ ան ընկերվարական մըն է, եւ իրրեւ թէ ինք ալ այդ բոլորին՝ըմբերնէ: Եթէ Երեսփոխանական ժողովի ատենապրութիւնները ուշի ուշով քննուին ակներեւօրէն ի յայտ կուգայ այս ճշմարտութիւնը մասնաւորաբար 1326, 1327 եւ 1328 տարիներուն:

Պրպտողները նկատած են, որ Թուրքիայ մէջ ձախակողմեան հոսանքները միշտ սկիզբ առած են ոչ-Թուրք տարրերու նախաձեռնութեամբ ու գործունէութիւններով: Այդ տեսակէտին վրայ կը միանան գրեթէ բոլոր պատմաբանները ալ: Ճորճ Հերիս, Հաուլթ, Տիման, Ֆէթհի Թէվֆիքօղլու, Աճլան Սայըլկան, Միւնիր Սիւլէյման Զափանօղլու, Տոքթ. Ճէլալ Պօզդուրթ, Լաքէօր եան. բոլորն ալ համաձայն են հաստատելու, թէ ձախ դաղափարները Թուրքիոյ մէջ միշտ ալ երեան հանուած են ոչ-Թուրք տարրերու կողմէ եւ այդ մասին անհամար փաստաթուղթեր կարելի է ներկայացնել ամէն առթիւ:

Այս մասին ամենավերջին երկասիրութիւնն է Հաուլթի գիրքը, որ լոյս տեսած է 1977 թուականին եւ ուր կ'ըսուի թէ Օսմանեան շրջանի այս ոչ-Թուրք ընկերվարականները իրենց դաւանած այդ վարդապետութիւնը անառարկելիօրէն նեռած են արտասահմանէն ու գործած

Մարսէյլի Հայերը եւ «Նուվէլ Օպսերվաթէօր»

Մայիս 21ի մեր թիւով արձագանգ հանդիսացած էինք Պ. Լաֆճեանի մէկ նամակին, զոր « Նուվէլ –Օպսերվաթէօր» հրատարակած էր Մայիս 19 – 25ի իր թիւին « Նամականի »ի բաժնին մէջ եւ որ բողոք մըն էր նոյն շաբաթաթերթին մէջ լոյս տեսած Էլիզապէթ Շեմլայի մէկ դրութեան Մարսէյլի հայ դաղութին մասին: Այդ առթիւ կ'ըսէինք թէ բողոքի ուրիշ նամակ մըն ալ ղրկուած էր թերթին խմբագրութեան, ստորագրուած Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան, Հայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբի, Հ. Ց. Դ.ի Արմենիա ամսաթերթի, ԺԱՖի, Նոր Սերունդի, Ցրանս. Մշակ. Միութեան եւ Հ. Բ. Ը. Մ.ի կողմէ:

Նուվէլ – Օպսերվաթէօր իր վերջին թիւին մէջ (Յունիս 2–8) հաստատածներ հրատարակած է նաեւ այդ նամակէն, ուր վերոյիշեալ կազմակերպութիւնները երէնց վերոմումը կը յայտնեն շաբաթաթերթին աշխատակցին կատարած վերագրութիւններուն մասին, վերագրութիւններ, որոնց Էլիզապէթ Շեմլա ընդհանուր բընոյթ տուած էր, ամբողջ դաղութ մը նկատելով « Միլիէօ »ի տարր մը...:

անկէ ստացուած հրահանգներու եւ ներշնչումներուն համաձայն:

ՊՈՒԼԿԱՐ ԵՒ ՀԱՅ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

*Բարենորոգումներէն վերջ, երբ Օսմանցի Թուրք մտաւորականներու մէջեւ երկարատեւ վիճաբանութեանց հարց կը դառնային դէպի Արեւմուտք ուղղեալ եւ կամ Արեւմուտքէն եկող այլազան դաղափարներն ու տեսութիւնները, Ընկերվարականութիւնը երկար ժամանակ մնացած է անհրապոյր ու կարեւորութենէ զուրկ, ոչ ոք ուզած է հետաքրքրուիլ անով: Այս հաւաքականութիւնը միշտ ալ Մարքսականութիւնը նկատած է վտանգաւոր եւ օտարոտի, այնպէս որ այդ պատճառաւ ալ այս վարդապետութեան առաջին ներածողները եղած են միշտ Հայերը, Հրեաները կամ Յոյները, Օսմանեան հպատակներուն մէջէն: Աւելի ալ, ընկերվարականութեան փարած են իրրեւ արտաքին միջամտութեան եւ օժանդակութեան միջոց մը, ինչպէս կ'ընեն այսօր ալ մեր համայնավարները նոյն ձեւով: Արդարեւ, Միջազգային Ընկերվարութեան Ամսթերտամի նախագահական դիւանի արխիւներուն մէջ ալ, — եւ մասնաւորաբար 1909 – 1910 թուա – կաններու տարեկան տեղեկագրերուն ու Նահումի 9·11·1911 թուակիր նամակին մէջ չեշտուածին նման, — այս պարագան կը պարզուի բացորոշ կերպով: Մակե – դոնացի պուլկար ընկերվարականները, փոխանակ ընկերվարական գործունէութեամբ զբաղելու կամ այդ դաղափարը հետապնդելու, առաւելաբար ջանացած են միշտ Երկրորդ Միջազգայնականի ուշադրութիւնը դարձնել Մակեդոնական հարցին վրայ եւ իրենց աշխատութիւնը կեդրոնացուցած են այդ ուղղութեամբ: Նոյնը եղած է պարագան նաեւ Հայերուն համար: Գոզանի (Սիս) երեսփոխան Մուրատեան, որ յաջողած էր մինչեւ Օսմանեան Խորհրդարանը թափանցել, 1895ին Սասունի մէջ ծագած հայկական ապըստամբութեան դեկավարն էր: Հնչակեան ընկերվարականները Էրզրումի ապստամբութեան (1890), Սասունի ապստամբութեան (1895), 1896ի Վանի ապստամբութեան եւ նոյն տարին Պապը Ալիի ապըստամբութեան պարագլուխներն էին:

(Շար. – 2)

Շատերն, որոնք ներկայ էին ժողովին, կարծում էին, թե ընկերն Տիգրանը կհրաժարվի պատասխանել։ Ֆիզիկապես չափազանց հոգնած էր նա։ Բայց ընկերն Տիգրանը ոտքի կանգնեց, ու ամբողջ դահլիճը լռեց։

Նա սկսեց խոսել մեր ընդհանուր, ընդհանուր ճակատի մասին։ Ինչպե՞ս է նա պատկերացնում այդ ճակատը։ Ինչպե՞ս պետք է ստեղծել այդ ճակատը։ Ինչպե՞ս պետք է ամրացնել այդ ճակատը։ Ինչպե՞ս պետք է ընդլայ

ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՀԵ-ՏԷՐ-ՎԱՀԻՒ ԵՒ ՎԱՀԱՆ ՏՕՍՏՈՓԵԱՆ ՊԵՅՐՈՒԹԻՒՆ

Հրատարակած ենք մեր Սիմոն Ա. Տօքթորեանի գրած երկու հատոր Լիակատար Հաւաքածոյները։ Գիրքերը կը գտնուին մեր գրատունը։

ՄԱՀՈՒԱՆ ՄԱՐԳԱՐԷԱՆ

Ա. Ս. Ա. Ա. Ա

Լիոնի Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ կրօնական դասը, Հայ Ազգ. Մխիթեան վարչութիւնը, Փոսթէքեան, Հերբոյեան, Մասէ, Բեթղէհեմեան, Այվազեան, Մովսէսեան, Կիրակոսեան, Ճորճուեան, Հայթայեան, Աբրահամեան ընտանիքները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց հոգեւոր պաշտօնեային, հօր, մեծ–հօր եւ ազգականին՝

ՏԻՐ ԹՈՐԳՈՄ ՔՀՆԾ. ՓՈՍԹԷՔԵԱՆԻ

վախճանումը, որ պատահեցաւ 77 տարեկանին, Յունիս 2ին:

Հանգուցեալին վերջին օծումը Ս. պատարագի ընթացքին կը կատարուի Շաբաթ, Յունիս 7, ժամը 9ին Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին ձեռամբ՝ կաթող. Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի եւ մարմինը կ'ամփոփուի Քիւսէի Նոր գերեզմանատունը:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Նուարդ Գամէր Գաբամաճեան 100 Ֆր. կը նուիրէ Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին, Օր. Հայկուհի Փէիլվանեանի յաւելի մահուան առթիւ: (Տես նաև «Յառաջ»էն):

MAISON ARMENIENNE
FONDATION MARIE - NUBAR
57, Bd. Jourdan — Paris 14
Samedi, 7 Juin, 20 h. 30
DEBAT LITTERAIRE
Avec K. BELDIAN

ԱՄԱՓԵՐՔԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՏԷՍԻՆ

Կապ. Ժաչի Տէսինի գպրոցի տարեկան հանդէսը Յունիս 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Տէսինի քաղաքապետական սրահին մէջ: Մուտքը ազատ է:

—×—

ԻՍԻ

Կապ. Ժաչի Իսիի մասնաճիւղի գպրոցի եւ պարի ամավերջի հանդէսը, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տեֆանս, Կիրակի, Յունիս 8 ժամը 14·30ին:

Արտասանութիւն, երգ եւ պար երախաներու կողմէ:

70 երկսեռ երախայ բեմին վրայ:

Ճաշդասահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է:

UGAB - JEUNES

SOIREE TRIC-TRAC
ET JEUX DE SOCIETE
Le Samedi 7 Juin à 20 heures
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Les joueurs de « tavlou » chevronnés, aussi bien que les novices et les adeptes d'autres jeux de société seront les bienvenus.

Grand Pelerinage

DE SAINT GREGOIRE D'ARMENIE A PITHIVIERS

Organisé par l'Association Arménienne d'Aide Sociale et l'Association des Anciens Combattants d'origine arménienue
Avec le concours de
l'Ordre Militaire et Hospitalier de Saint Lazare de Jerusalem, — l'Association des Scouts Arméniens, — l'Association des Rapatriés Français d'Origine Arménienne, l'Amicale Essayan, — les Anciens du Lycée Guetronagan, — l'Amicale des Compatriotes de Césarée, etc.

DIMANCHE, 8 JUIN 1980

A 8 h. 30 rassemblement devant la Mairie de Pithiviers et cortège vers le Monument aux morts (place du Martoi)
A 9 h. dépôt de gerbes et allocution
A 9 h. 30 dépôt de gerbes à la Mairie de Bondaroy
A 10 h. Saint Martin le Seul (Saint Grégoire)
MESSE CHANTEE EN PLEIN AIR EN RITE ARMENIEN célébrée par Mgr. SEROPE AKELIAN, HOMELIE par Mgr. PIERRE MARIE BRUN
A 11 h. 15 PROCESSION SOLENNELLE des RELIQUES de St. GREGOIRE vers la Grotte où le Saint vécut et fit ses miracles
Scouts et Anciens Combattants Arméniens et Français avec leurs drapeaux Chevaliers de St. Lazare de Jérusalem en grand uniforme avec Epée, Croix et Bannières, formeront la Garde d'Honneur autour des Châsses.
A 12 h. 10 PRIERE DEVANT LA GROTTE DE SAINT GREGOIRE.
A 12 h. 30 Mail de St. Grégoire : regroupement des Pèlerins.
Allocutions des Autorités et du Grand Chancelier.
A 12 h. 50 BENEDICTION FINALE
A partir de 13 h. DEJEUNER CHAMPETRE et KERMESSE
Les Pèlerins, selon la tradition du Pèlerinage, apportent leur pique-nique et déjeunent sur l'herbe, sous les ombrages de la Vallée de Saint Grégoire.
Buvette et Comptoirs divers (Stands) arméniens et régionaux.
Danses etChants arméniens.

RECOMMANDATIONS PRATIQUES Les voitures devront êtres rangées dans le Parc (Parking) avant 9 h 30. Apporter PLIANTS pour la messe. Eviter les chaussures à talons.

POUR CEUX QUI VIENNENT DE PARIS Autoroute du Sud direction Orléans, quitter l'autoroute pour la RN 20 jusqu'à Etampes, puis la RN 721 jusqu'à Pithiviers, où l'on prend la direction de Puiseaux. Trajet fléché à partir de Pithiviers jusqu'au Parc à voitures et cars.

D'ores et déjà prévus : Deux cars frétés par les A. C. en partance d'Issy-les-Moulineaux et Clamart vers 7 h. devant l'Eglise Arménienne (Métro Mairie d'Issy), tél. M. Kehyayan 642 73 10.
Un car Mardiguian, départ 8 h. Square Montholon, près de l'A A A S (Métro Cadet), tél 208 25 63.
Deux cars Guétronagan, départ 8 h. 30 3, rue de l'Arrivée à Paris (Métro Montparnasse), tél 985 36 53
Un car Essayan, départ 8 h. Gare du Nord, Café le Curveur, tél 372 04 20.
POUR TOUS RENSEIGNEMENTS SUPPLEMENTAIRES TELEPHONER
A A A S TRU (878) 02 99

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 28ի տօնակատարութիւնը Վիէնի մէջ, Յունիս 8, Կիրակի ամբողջ օրը, Թեմանի դաշտը, կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան եւ Կայ. Խաչի:

Երգ եւ պար դպրոցի աշակերտութեան կողմէ: Նուագախումբ Ժաք Գօժաքեան:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի, Յունիս 8ին, տօն է կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի: Ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի
եւ Առաջնորդ Փարիզի Հայոց

Պատարագէն ընթացքին կը կատարուի մանուկներու մկրթանք Ս. Էջմիածնի:

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մանակցելու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաք. Եկեղեցւոյ անսասանութեան համար:

ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՀԻՒՐԸՆԿԱԼ ՏՈՒՆ

142 Cours Gambetta — 69007 Lyon

Լիոնի Անարատ Յղութեան հայ քոյրերը ուրախութեամբ կը ծանուցանեն բոլոր ազգայիններուն իրենց նորահաստատ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՀԻՒՐԸՆԿԱԼ ՏՈՒՆԻՆ պաշտօնական բացումը Կիրակի, Յունիս 8, երեկոյեան ժամը 4ին: Ներկայութիւնը սիրով կը հրաւիրէ մեր ազգային-ները մասնակցելու սոյն հանդիսութեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՓՍՐԻԶԻ մասնաճիւղի տարեկան երկրորդ ընդհ. ժողովը Յունիս 7, Շաբաթ կ. ե. ժամը 6ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

sevan voyages-lyon
saberatours - paris

VOUS PROPOSENT

ARMENIE - 9 JOURS
Du 17 au 25 Juin

ARMENIE - 12 JOURS
Du 01 au 12 Septembre Du 26 Décembre au 08 Janvier 1981

ARMENIE - 16 JOURS
Du 27 Juin au 12 Juillet Du 15 au 30 Août
Du 22 Septembre au 07 Octobre

Circuit Caucase (Moscou, Erévan, Tbilissi et Leningrad)
Du 15 au 30 Août Du 22 Septembre au 12 Octobre

DEPARTS PAR AVION DE LYON -- MARSEILLE -- PARIS

Renseignements et Inscriptions :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujar
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e ètage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

VOYAGES EN ARMENIE 1980

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 03 au 14 octobre	3 290 F
du 20 juin au 1er juillet	3 890 F
du 12 au 23 septembre	”

2° VOYAGE DE 14 JOURS

du 09 au 22 août	4 190 F

3° VOYAGES DE 16 JOURS

du 08 au 23 août	4 550 F
du 04 au 19 octobre	3 890 F

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.
2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....

Rayer les mentions inutiles

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
7-8
SAMEDI-DIMANCHE
7-8 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.661 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.661

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՄԱՀՈՒԱՆ Գ. ՏԱՐԵԼԻՑ)

Ահա երրորդ տարեվիցը մեր վեթերան ընկերոջ Հրանտ – Սամուէլի մահուան: Ուրեմն տարիները կը շարունակեն իրենց ընթացքը: Երեւութապէս դանդաղ, բայց իրականութեան մէջ չատ արագ: Եւ այդ հոլովոյթը փոխանակ չուքի մէջ ձգելու միքերը, մոռացումի վիրկը նետելու անոնք, ընդհակառակն, առաւել չափով կ՚արթնցնէ, կը կշռէ եւ կ՚արժեւորէ: Որովհետեւ, ինչպէս պարագան է մեր ողբացեալ ընկերոջ, անոնց ներկայութիւնը ազգային – հանրային կեանքին մէջ, մնաց միշտ ակտիւական: Կարեւոր, օգտակար եւ նաեւ ուսանելի:

Աւելի քան վեց տասնամեակները՝ պոլսոյ թամանակէն մինչեւ Ցառաջի էջերը, Հրանտ – Սամուէլի գրիչը տեւական շարժում արձանագրեց: Տենդով, խանդով, հաւատքով: Մանաւանդ ծառայութեան դիակցութեամբ: Որովհետեւ սերմնացան մշակներու նման հաւատաց առաքելութեան կոչումին: Ժողովուրդին ծառայելու անհրաժեշտութեան:

Պահպանեց այն հաստատ համոզումը, որ Հայ Դերթը հանապազօրեայ հացն է հայ մարդուն, հիմնական անունդը անոր միտքին եւ հոգիին: Հայ տառերուն ճամբով, հայ լեզուին գիծով ազգի մը պատմութիւնը կը վերապրի, անցեալը կը կապուի ներկային հետ, հայրենիքը կը վերածուի մշտարթուն իրականութեան՝ իր հայրենական չունչով եւ ոգիով: Եւ հայութեան քաղաքական – ընկերային հայեացքները, ազգային ձգտումները, մշակութային երեսները լուսարձակի տակ կը պահուին: Կը մնան մնայուն հայեցկետներ, խոհալներ, առաջադրութիւններ:

Հրանտ – Սամուէլի գրիչը, Ցառաջի էջերուն մէջ, Օրուան Խօսքերուն ընդմէջէն, երէկը ներկային չաղկապեց: Ան արտայայտեց մեր ժողովուրդին ներքին ապրումները, անոր տեսլականները, արձանագրած նուաճումները հայրենիքէն ու սփիւռք: Եւ ասիկա լեզուով – ոճով մը, որ հայ մամուլին լաւագոյն աւանդութիւններն ու յատկանիշերը պարզեցին: Նաեւ իրը հրապարակագրական դպրոցի մը ղեկավարներէն Շարդարեանէն Շաւարշ Միսաքեան, Շաւարշ Նարդունի, Բենիամին Գալեան եւ դեռ ուրիշներ: Պարզ, դիւրահաս ոճ, յղկուած մաքուր լեզու: Ցբասականաց միտքեր:

Գաղափարապաշտ՝ ան Հ. Ց. Դաշնակցութեան դաւանանքին մէջ դտաւ իր մարմնաւորումներուն հարազատ դիմագիծը, զայն նկատեց արտայայտիչը ժողովուրդի մը ազգային – քաղաքական եւ ընկերային գաղափարներուն:

Ազգային դաւանանքին քարոզիչը դարեր տասնամեակներ շարունակ բեմերէն, մանաւանդ Ցառաջի Օրուան Խօսքերուն ճամբով: Անկեղծ համոզումով, կրմեռանդ հաւատքով: Անընկճելի կամքով:

Այսօր առիթն է վերահաստատելու, որ Ցառաջ, — մեր վեթերան ընկերոջ Հայ Տունը, — կը շարունակէ իր ուղին: Այն որ սահմանուեցաւ մեծ Շ.ին կողմէ եւ իրերայաջորդ սերունդներու չաղկապուղ հասաւ մինչեւ մեր օրերը: Անշեղ կերպով: Առանց տեղատուութիւններու:

Հրանտ – Սամուէլի մահուան երրորդ տարելիցին առիթիւ, ինչպէս այլ պարագաներու մէջ, մեր հիմնական խօսքը կը մնայ յստակ, պարզ եւ միանգամայն հաստատակամ.— սրբազան Երրորդութեան չունչը մի՛շտ պիտի տաւտանի Ցառաջի էջերուն վրայ:

Ժ. Մ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՑՈՒՑԱԿ

ՑՈՒՆԻՍ 5ի գործադուլի եւ ցոյցի օրը անգամ մը եւս փաստը տուաւ սենիքաներու պառակտումին, քանի զանազան ցոյցեր եղան եւ գործադուլն ալ մէկ հատկաւ վրայ է միայն, որ ամրողջական էր, հոն ուր Սէ. Ժէ. Թէ.ն 95 առ հարիւր համեմատութեամբ տէրն է կացութեան, այսինքն՝ մամուլ: Մնացեալ ճիւղերուն մէջ՝ էլեկտրականութիւն, երկաթուղի եւ մեթրօ – հանրակառք, խանգարումներ կային բայց այնքան ալ զգալի չէր: Ցոյցերու կարգին, Սէ. Ժէ. Թէ.ն էր որ գլուխը կը հանէր, 70 հազար մասնակցողով, օփերայէն Պաստիլ: Մի քանի պատահեցան սակայն բժիշկ – ներու տողանցքին առեն, երբ ոստիկանները կոպտօրէն հարուածած են բժիշկ – ներու եւ լրագրողներու: Հինգ բժիշկ եւ երկու լրագրող վիրաւորուած են: Խաղաղ ցոյցի մը դէմ այս բիրտ միջամտութիւնը կը դատապարտուի ամբողջ մամուլին կողմէ, որ նաեւ կը բողոքէ երկու լրագրողներու դէմ եղած յարձակման համար: Այս ամբողջը սակայն, արգելք չեղաւ, որ Ընկերային Ապահովութեան խնդրոյ առարկայ պայմանագրութիւնը չվաւերացուի նոյն իրիկուն կառավարութեան կողմէ:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍԿԱՐ ՏԷՍԹԷՆ յետ քայլ մը երթալ դուռը մասամբ փակելով Եւրոպական Հասարակապետութեան նոր թեկնածուներուն առջեւ, մինչ ցարդ ամէնէն կողմնակիցը ինք եղած էր: Արդարեւ հողագործութեան « Սենեկանե – րու » առջեւ արտասանած ճառին մէջ, Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը յայտնեց թէ « դաղար » մը պէտք է նոր անդամակցութիւններ ընդունելէ առաջ, նախ « մարսելու » համար նախորդ ընդլայնումը (կ՚ակնարկէ անշուշտ Անգլիոյ): Այսինքն 9ներու Եւրոպան պէտք է համերաշխ ըլլայ նախ քան 12ի վերածուելը: Խնդրոյ առարկայ են Փորթուկալ, Սպանիա եւ Յունաստան, որոնց մուտքը կրնայ, ուրեմն, յետաձգուիլ: Այս յայտարարութենէն դժգոհ են ենթակաները, մանաւանդ՝ Սպանիա:

ԹՈՒՐՔԻԱ 87 քուէարկութենէ ետք, իր նախագահը չգտաւ: Վերջին թեկնածուն՝ ատալեթական Զօր. Ֆայիք Թիւրկին միայն 211 ձայն ստացաւ, հակառակորդն ալ՝ հալքեան Պաթիւր 293: 318 ձայն պէտք է ընտրուելու համար:

ՃԻՈՐՃՕ ԱՄԵՆՏՈՒԼԱ. իտալական Համայնավար կուսակցութեան ինքնատիպ դէմքը, « աջ սթալինական » կամ « քօղարկուած Սոցիալ – Դեմոկրատ » որակուած, մեռաւ 73 տարեկանին: Միշտ «երրորդ ճամբայ» մը փնտռած է բայց եւ այնպէս գրեթէ այն միակն էր որ արդարացուց խորհրդային միջամտութիւնը, Աֆղանիստան:

«ԱԶԱՏ ՁԱՅՆԱՍՓՌԻՄ»ՆԵՐՈՒ դէմ ոստիկանական « յարձակում » մը կատարուեցաւ առջի օր Ռատիօ – Փարիզ 80, Ռատիօ – Քէնքէն եւ Լոռէն – Քէօռ – ս՚Ասիէ գրաւուեցան եւ այդ գրաւման ընթացքին բախումներ ալ եղած են, վեց հոգի վիրաւորուած են, տասը հոգի ալ ձերբակալուած, պիտի դատուին:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ քաղաքապետը յայտարարած է թէ 75 հազար այցելուի կը սպասուի Ողիմպիականներուն համար, ինչ որ զգալի նուազում մըն է քանի նախապէս 250 հազարի խօսք կար:

ՀՌՈՄԻ իրաքեան դեսպանատան վրայ յարձակում գործուած է եւ մէկ մեռեալ ու մէկ վիրաւոր կայ: Երկու ահաբեկիչները « կեցցէ՛ Խոմէյնի » պոռացած են եւ ահաբեկումի տէր եղած են, Պէյրութի մէջ, Իրաքի իսլամական Մուճահիտները: Աւելի վերջ, սակայն, ուրիչ կազմակերպութիւն մը եւս ստանձնած է պատասխանատուութիւնը. Իրաքի Իսլամական Պայքարի Կազմակերպութիւնը:

ՇԻՐԱՔ յայտարարեց թէ պիտի չքուէարկէ Արդարութեան նախարարին նոր ծրագիրը « Ապահովութիւն եւ ազատութիւն » մկրտուած, որ արդէն մեծ աղմուկ հանած է դատական շրջանակներու մէջ: Փարիզի քաղաքապետը ճշդած է թէ այս յայտարարութիւնը կ՚ընէ իբրեւ՝ պարզ քաղաքացի եւ ոչ՝ կուսակցապետ:

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ԸՍՏ ԹՈՒՐՔ « ՊԱՏՄԱԲԱՆ » ՕՂՈՒՆԴԻ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՒԱԶԻՆ ՄԱՐՔՍԻՍՏՆԵՐԸ ՀԱՑ, ՅՈՒՆ, ՊՈՒԼԿԱՐ ՈՒ ՀՐԵԱՑ ԷԻՆ

Գ. եւ վերջին մաս

ԽՄԲ.— Մեր նշանաւոր թուրք «պատմաբանը» կը շարունակէ իր « պատմութիւնները »...

Գալով Դաշնակցականներուն, անոնք ալ պատասխանատուներն էին 1904ի պատահած Սասունի երկրորդ ապստամբութեան, ինչպէս նաեւ 1905ի Ապրիլ Համիտ Բ.ի դէմ կատարուած ռումբով մահափորձին: Միւս հայ «Ընկերվարական» երեսփոխաններն ալ ըլլան Հնչակեան եւ կամ ալ Դաշնակցական, միշտ Հայաս – տանի մը երազը կը փայփայէին, առանց քաշուելու կը յայտարարէին, թէ « յեղափոխութենէն եւ ահաբեկչութենէն «դ – տուիլ կ՚ուզէին »: Ցոյն ընկերվարականները ալ « Լաոս » եւ « Օ Իրկաթիս » անուն իրենց թերթերուն մէջ հելլենական դատը կը հետապնդէին, անոր չահերը կը պաշտպանէին:

Ընկերվարական ղեկավարներէն Մրիս – Թօ Բաքովսկի, որ ծագումով Ռումէն էր եւ Օսմանեան կայսրութեան սահմաններէն դուրս հանուելէ վերջ Փարիզ հաստատուած, նոյնպէս կը գրէր թէ Սահմանադրութիւնը կը ծափահարէր պարզապէս անոր համար, որ « Ազգայնական հարցերուն լուծում կը բերէր » ու կ՚աւելցնէր թէ այդ պայքարին մէջ իր բուն նպատակը Ընկերվարականութիւնն էր: Արդարեւ, տարիներ վերջ, 1940ական թուականներուն, զինքը կը տեսնենք Սովետական Միութեան մէջ, Ուքրայնական Խորհուրդին գլուխը:

ՀՐԵԱՑ ՁԱԽԱԿՈՂՄԵԱՆՆԵՐԸ

Գալով Օսմանեան Հրեաներուն, անոնք առաւելաբար Սելանիկի շրջանին մէջ խմբուած ու հետզհետէ զօրացող հատքականութիւն մը կը կազմէին եւ մի – միայն հրէական չահերուն համար կ՚աշխատէին: Իրենց առաջնորդներն էին ծանօթ ընկերվարականները Փ. Րիսալ (Ժովէֆ Նեհամա) Նահում, Պենարոյա եւ ուրիշ քանի մը հրեայ առաջնորդներ:

1910ին, Սելանիկի բնակչութիւնը կը կազմէին 60·000 Սափարտիկ Հրեաները, 20·000 Մահմետականներ, 20·000 դատախնաները, 40·000 Ցոյներ, 5000 Սլաւներ եւ 3000 Եւրոպացիներ: Հոս բազմաթիւ հրէական միութիւններ ու կազմակերպութիւններ կը գտնուէին, որոնցմէ ամէնէն նշանաւորն էր « Ալիանս Իզրաէլիթ Իւնիվերսէլ »ը: Անոնք ալ, տեւաբար չփման մէջ էին համաշխարհային չափանիշով զարգացման փուլի մը հասնող Ընկերվարական շարժումին հետ, ուր իրենց հրեայ ցեղակիցները զեկավար դիրքերու վրայ կը գտնուէին: Թունդ ընկերվարական ղեկավար Պենարոյա, երբ տակաւին 1908 Թուականին Փիլիպէ կը գտնուէր, արդէն իսկ Սիոնական հարցին վերաբերեալ հրատարակուած հատորնե – րու հեղինակն էր:

Այս հրեայ ընկերվարականները, դատանափոխներու միջոցաւ չփման կը մտնէին Ազատ Որմնադիրներու հետ (Ֆրան–Մասոն), իսկ հայկական Հնչակեան կուսակցութեան հետ ուղղակի կը յարաբերուէին, ինչպէս նաեւ սերտ գործակցութիւն հաստատած էին Փարիզի – Սիոն անուն հրէական կազմակերպութեան հետ:

Ցօդուածարքին հեղինակը Րեհա Օզուզ Թիւրքքան կարդ մը աղբիւրներէ մէկտեղումներ կատարելով ծանօթութիւններ կուտայ նաեւ յիշատակուած անձերուն ու դէպքերուն մասին: Այս առթիւ կը գրէ, թէ բանաստեղծ Նազըմ Հիքմէթի երկու մեծ հայրերն ալ օտարներ էին: Մեծ մօր կողմէն մեծ հայրը, Ժիւլիուս տը Թրուա անուն Ֆրանքեւգերման խառնածին մը, դատանափոխ մըն է: Մեհմէտ Ալի փաշա անունով մասնակցած է Պերլինի Վեհա – ժողովին, իբրեւ Օսմանեան պատուիրակ եւ միշտ Քրիստոնեաներուն հաչուոյն զիջումներ կատարած ըլլալուն պատճառաւ լինչի ենթարկուած է մահմետական Ազ – պանակներուն կողմէ: Մեհմէտ Ալի Այպար ալ այդ գերդաստանէն կը սերի: Նազըմ Հիքմէթի միւս մեծ հայրն ալ Լեհաստանէն եկած է: Դատանափոխ ըլլալէ եւ մահմետական դառնալէ վերջ Մուս – թաֆա Ճելալետտին (փաշա) անունը առած է, իսկ բուն անունով կը կոչուէր Պօրժենսկի: Այս տոհմածառին բնութագրումը կատարած է նաեւ, ինչ–ինչ անչան տարբերութիւններով, Նազըմ Հիքմէթի մտերիմը եւ կենսագիր Վալա – Նուրետտին, որ 1965ին հատոր մը հրատարակեց « Այս աշխարհէն Նազըմ Հիքմէթ մը անցաւ » խորագրին ներքեւ: Դարձեալ այդ ծանօթութիւններուն կը հանդիպինք « 1877 – 1878 օսմանեւռու – տական արշաւանքէն աղիտալի էջ մը » անուն գործին մէջ: Նազըմ Հիքմէթ, իբր սլաւական ծագումով մէկը, մօրը կողմէն հօր տոհմածառէն նկատուելով « Վեր – զանակի » մականունը ստացաւ, ատոր հետեւանքով ալ Թոդուց Րաւի մականունը զոր առած էր Թուրքիոյ մէջ: Այս գերդաստանին ուշագրաւ յատկանիշներէն մէկն ալ այն է, որ ոչ ոքի կը զիջին ձախա – կողմեանութիւնը թէեւ, բայց միշտ կ՚ապրին աղնուականներու նման հանդիստ եւ ճոխ կեանքով ու միշտ ալ աղնուապետական տիտղոսներ ունին: Ճիշդ ներկայի կարգ մը ձախակողմեաններուն նման...:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 43ՐԴ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ԼՈԿՈՄՈՏԻՒԻՆ

Ցունիս 3ի հանդիպումներուն արդիւնքներն են.—

Արարատ – Լոկոմոտիւ 2–1
Դինամօ (Թ.) – ԲՍԱ 4–1
Կայրաթ – Կարպատաներ 2–0
Պախտակոր – Շախտեոր 0–0
Նեֆթչի – Զերնոմորեց 1–0
Դինամօ (Կ.) – Կուբան 4–0
Դինամօ (Մինսք) – Սպարտակ 1–1
Տորպեդօ – Դինամօ (Մ.) 1–1

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՎԱՏԻԿԱՆ

ԽՄԲ.— Այսօր, Յունիս 7ին, կը լրանայ Հրանտ–Սամուէլի մահուան Գ.տարելիցը: Ինչպէս յիշեց, Սերովբէ Արք. Մաճուկեան, անցեալի կիրակի առաւօտ, հոգեհանգստեան պաշտօնին առթիւ, ողբացեալ Հրանդ – Սամուէլ իր արտակարգ յիշողութեամբ, լայն ծանօթութիւններ – բով, խոր համոզումով իսկական հա – մայնագիտաբան մըն էր: Եւ մանաւանդ ա՛յդ մարզին մէջ է, որ աւելի զգալի է, այսօր, իր բացակայութիւնը: Սերովբէ Արք. ոգեկոչեց նաեւ հրապարակագիրը, Պոլսէն Փարիզ, եզրակացնելով թէ այդ ճիւղին մէջ, Հրանտ – Սամուէլի անունը կապուած կը մնայ, առաւելաբար՝ «Ցառաջ»ին:

Մեր ողբացեալ խմբագրին « համայ – նագիտական » այդ էջերէն է, զոր կուտանք իր յիշատակին, ընտրելով նաեւ ճիւղ մը, որ Պապին այցելութիւնը Փարիզ, այժմէական կը դարձնէ թէեւ ա–ռնուազ գրուած են, 1970 Մայիսին, ուրիշ պատմական այցելութեան մը առթիւ, երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Վատիկան կ'ընդունուէր:

×

Բացի Գրիգոր Լուսաւորչի եւ Տրդատի Հռոմ երթալու պարագային, Հայոց պատմութիւնը արձանագրած է բազմաթիւ այլ դէպքեր Հայոց եւ Վաթիկանի յարաբերութեանց մասին:

Կիրակոս Գանձակեցի (ԺԲ. դար) իր Համառօտ պատմութեան մէջ (Վենետիկ, 1865, էջ 54–55) կ'ակնարկէ Գրիգոր Բ. Վկայասէր Կաթողիկոսի (1066 – 1105) Հռոմ այցելութեան:

« Եւ ես ի մտի ի[ր]եում յետ ժամանակաց երթալ ի Հռոմ բաղաք, յերկրպագութիւն ընդ[ու]նելոյ սրբոց առաքելոյն Պետրոսի եւ Պօղոսի » *կը գրէ, ու կ'աւելցնէ.* « երթալ սուրբ Հայրապետն ի Հռոմ ... մեծապէս պատուեցին զնա ազգն Ցրանգաց »:

Մատթէոս Ուռհայեցի (ԺԲ. դար) իր–մէ առաջ գրած էր, որ Գրիգոր Վկայասէր Հռոմ, այսինքն Կ. Պոլիս գացած էր, ինչ որ ճիշդ է: Գանձակեցի Հռոմը չփոթեր է Հռոմի հետ: Վկայասէր Հռոմ չէ գացած:

Կիլիկեան Թագաւորութեան շրջանին, Հայերը բազմիցս յարաբերած են Վատիկանի հետ, քաղաքական նպատակներով, կրօնականի քօղին տակ:

Միջին դարուն Վատիկան մեծ արժէք կը ներկայացնէր եւ միջազգային քաղաքականութեան մէջ իր հեղինակաւոր ձայնն ունէր:

Ռուբինեան հարստութեան առաջին Թագաւոր Լեւոն Մեծագործ Թագ առա – ցաւ կեղեսթինոս Գ. Պապէն (1191–1198): Իր նուիրակը՝ Մայանսի արքեպիսկոպոս Կարդինալ Քոնրատ Ֆոն Վիթէլսպախ 1198 Յունուար 6ին Ծնունդի օրը մայ – րաքաղաք Սիսի Ս. Սոփիա տաճարին մէջ Թագը ներկայացուց Լեւոնի, որմէ եաք Գրիգոր Ապիրատ կաթողիկոս (1195 – 1203) կատարեց օծումը:

Լեւոն Թագ ստացաւ նաեւ Գերմանիոյ եւ Բիւզանդիոնի կայսրերէն:

Հայագէտ Հ. Ֆր. Թուռնըպիզ, իր « Քաղաքական եւ կրօնական պատմութիւն Հայոց » (Փարիզ, 1900, 872 էջ) գրքին մէջ կը յիշէ Գրիգոր Գ. Պահլաւունի (1113 – 1166) կաթողիկոսին պիմումը Եւգենիոս Գ. Պապին, Գրիգոր Դ. Տղայի (1173 – 1193) Թղթակցութիւնը Լուկիոս Գ. Պապին հետ, Լեւոն Մեծագործի եւ Գրիգոր Ապիրատի համաձայնագիրը կնքեսթինոս Գ. Պապին հետ, Ներսէս Լամբրոնացիի Թղթակցութիւն – ները եւայլն:

Ցրանսացի Լուսինեաններու Կիլիկիոյ գահին վրայ բազմելէն եաք Հայոց յա – րաբերութիւնները Հռոմի հետ աւելի սերտացած են:

Հայերը միշտ քրիստոնեայ աշխարհէն յուսացած են իրենց ազատութիւնը, ա–մէն անգամ, որ օտար աշխարհակալներ տիրած են Հայաստանի եւ կեղեքած զի–րենք:

Պապը, իբրեւ քրիստոնէութեան գլխաւոր ներկայացուցիչը, մեծ յոյսեր ներշնչած է Հայոց ազատագրութեան համար: Մանաւանդ Ժ.Զ. եւ Ժէ. դարուն լաթին վարդապետներ ղրկուած են Հռոմէն ու Ցրանսայէն Հայաստան՝ հոմէական եկեղեցիին միացնելու համար Հայերը:

Կարդինալ Ռիշլիէօ 1632ին Փարիզի մէջ հրատարակել տուաւ՝ Մխլանոցի Հ. Ցրանչիսկոս Ռիվոլայի « Բառագիրք Հայոց »ը, հայերէնէ լաթիներէն, ի պէտս կաթողիկէ միսիոնարներու, որոնք Հայաստան պիտի երթային քրիստոնէութիւնը քարոզելու Հայերուն...:

Միսիոնարները նոյնիսկ Ցրանսայի մեծանուն Թագաւոր Լուդովիկոս ԺԴ.ը կը ներկայացնէին իբրեւ պաշտպան Թուրքիոյ քրիստոնեաներուն: Կապուչինեան վարդապետ Յուսաբինիանոս Միշէլ Ցէվը ծածկանունով եւ արեւելեան լեզուներու թարգման Տըլաքրուա այս իմաստով դիրքեր հրատարակեցին 1675ին եւ 1682ին յուսադրելու համար Հայերը:

Ուսիքթոռները Պարսկաստանի եւ Հայաստանի մէջ անդադար քարոզչութիւն–ներ ըրին համոզելու համար Հայերը, որ անկախութեան կրնան սիրանալ՝ եթէ յարին հոմէական եկեղեցւոյ:

Այս քարոզչութեանց հետեւանքով է, որ մեր երեք կաթողիկոսները փորձեր կատարեցին մօտենալու համար Վատի–կանին, քաղաքական նկատառումներով:

Առնք էին Ստեփանոս Ե. Սալմաստեցի (1545 – 1567), Միքայէլ Ա. Սեբաստացի (1567 – 1576) եւ Յակոբ Դ. Ջուղայեցի (1655 – 1680): Առնցմէ միայն Սալմաստեցին է, որ գնաց Հռոմ:

×

Կիլիկիոյ Թագաւորութեան կործանումէն (1375) եաք անկախութենէ զրկուած Հայութիւնը փարեցաւ իր եկեղեցիին, պահպանելու համար իր ազգային դիմագիծը:

Մեր կաթողիկոսներն ու պատրիարք – ները իրենց կրօնական – եկեղեցական հոգեւոր պետի հանգամանքին վրայ աւելցուցին նաեւ քաղաքական առաքելու – թիւն՝ ի խնդիր հայ ազգի օտար լուծէ ազատագրութեան:

Հայոց պատմութիւնը կ'աւանդէ, որ Ժ.Զ. դարէն սկսեալ ունեցած ենք կաթողիկոսներ, որոնք ռահվիրաներ հանդի – սացած են Հայ Դատի հետապնդման:

Աւանդութիւնը չարունակուած եւ աւելի շեշտուած հանգամանք է ստացած Ժթ. դարուն (1878) Մըրմեան Հայրիկով ու Ներսէս Պատրիարք Վարժապետեան – նով:

Քսաներորդ դարուն, պալքանեան պա–տերազմի վաղորդայնին (1913) Էջմիածնի պահակալ Գէորգ Ե. Սուրէնեանց եւ Պոլսոյ Պատրիարքը Զաւէն Արք. Տէր–Ծղիայեան նախաձեռնարկ ղրկման հայկական Դատ հետապնդելու՝ յանուն համայն Հայութեան, արեւելահայ եւ արեւմտահայ:

Նոյնիսկ մեր օրերուն, երկրորդ աշխարհամարտէն եաք, 1947ին Գէորգ Զ. Չէօրէքճեան Կաթողիկոս Էջմիածնէն դիմում կատարեց ՄԱԿին՝ իբրեւ պահանջատէր Հայոց արդար իրաւունքներուն:

Ժ.Զ. եւ Ժէ. դարերուն մեր կաթողիկոսները իրենց յոյսը դրած էին Վատիկանի վրայ՝ կաթոլիկէ աշխարհի քահանայապետէն յուսալով Հայոց ազգի փրկութիւնը:

Այս ուղղութեամբ առաջին փորձը կատարողն եղաւ Ստեփանոս Ե. Սալմաստեցի Կաթողիկոս:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

(Մնացեալը Յաջորդով)

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՄԱԽՈՒԼ ՓՈՂՈՑ, ՊՈՒՐԾ ՀԱՄՈՒՏ, ԼԻԲԱՆԱՆ

« Արմենիա » չէնքին հազիւ հասած արդէն զրացի ռօնական մթնոլորտի մը ջերմութիւնը, որ կը զարնէր երեսիս: Շրջապատութեան հակող երկու պատանի մօտեցան եւ թելադրեցին չեզել այ ու ինքնաշարժս տեղաւորել դէտափի բա – ցատին վրայ, որ շաբթուան մը աշխա – տանքով ժամանակաւոր կայքի փար – էինկի էր վերածուած, Պուրճ Համուտի այս մասը — ամբողջ Նոր Մարաշը, մին–չեւ քաղաքապետարանի հրապարակ — վերածելով, իր կարգին, « հետիոտն » քաղաքի, ուր շաբաթավերջի մը համար, արգիլուած էր ինքնաշարժով շրջագայիլ (բացառելով, անշուշտ, ասիպոզական պարագաները): Քալողներու բազմութիւ–նը, մինչեւ « շուկայի » փողոցին կէսը, Քառասնից Մանկանց եկեղեցիի եւ վրա–տուն « Ուրֆալեան »ի բարձրութիւնը, աւելի եւս ռօնական կը դարձնէր մթնո–լորտը: Բայց այդ կէտէն սկսեալ է որ պարզուող տեսարանը անհաւատալի բան մը ունէր: Կազմակերպիչ – համակարգիչ յանձնախումբին յաջորդական ազդերը մամուլին մէջ անշուշտ պազպատար մը տուեր էին նախատեսուածի մասին, ան–պամի մը համար, նախատեսուածին եւ իրագործուածին միջեւ փոս չկար: Փո–ղոցին ամբողջ վերին կէսը, նշած կէտէս մինչեւ երկաթուղագիծը, կերպարանա – փոխուա՛ծ էր ուղղակի, վերածուած վը–կայ – փողոցի, ասիպար – փողոցի, որ պիտի փաստէր, համակարգիչ յանձնա – խումբի բառերով, թէ « կարելի է ամ–բողջ Պուրն Համուտը իր ներկայ վիճա–կէն դուրս բերել· վերածել զայն ապրելի ֆաղաֆի »:

Արագ ակնարկ մը փողոցի հեռանկա–րին եւ առաջին հերթին կը տեսնուէր մայթերուն քով տեղաւորուած հսկայ տակառներէն բարձրացող գալնկի ծա–ռատունկերը, որոնք օր մըն ալ պիտի տեղաւորուէին պչերոնի եւ ասֆալթի բազմաթիւ խառերու տակ ծածկուած հո–ղին մէջ, եւ, պահելով հանդերձ համեստ բարձրութիւն մը եւ զանգուած մը (դժբ–րախտաբար կարելի չէ ազատ տարա–ծութիւնները կրկնապատկել Պուրճ հա–մուտի մէջ, որ աշխարհի խտադոյն քա–ղաքներէն՝ Հոնկ – Քոնկի ասպարէզ կը կազդայ···), համեստօրէն պիտի կանա–չապատէին մեր հայաքաղաքը: Նոյն կա–նաչ գոյնը կը տիրապետէր՝ ջրհորի պա–տերու պէս փողոցին երկու կողմը բար–ձրացող ճակատներու պատչգամներուն վրայ, բազմահազար թաղարներէ ծլած Ոչ մէկ ինքնաշարժ կ'երեւէր ամբող հեռանկարին մէջ, այլ՝ միայն հազարա–ւոր հետեւահներ, որոնք կը յամենայն մայթերուն վրայ դասաւորուած դարան–ներուն առջեւ:

Շեղեցայ պահ մը ձախ, դէպի թաղ դպրոց – եկեղեցիին բակը, ուրկից մեզ բայց կշռութաւոր երաժշտութիւն մը կը ծաւալէր· մուտքին՝ սեղանի մը կը բա–խուէր համակարգիչ յանձնախումբի թերթը, մեքենագիր « Մեր Թաղաքը » երկծալ բացառիկ մը, որ, անկախ զան–գան ենթայանձնախումբերու ազդերէն, չաբաթավերջի բացօթեայ զեղարուեստա–

ՇՈՒՇՈՒՒ ԱՓԻՆ

ԳՐԵՑ՝ ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ

Ու իր մտածածին պէս, յաջողեցաւ խառնուիլ այդ բազմութեանց մէջ, քա – լեց անոնց հետ, զրոյցի բռնուեցաւ, խըն–դաց, ծիծաղեցաւ, չաղակրատեց, մինչեւ որ յաջողեցաւ անցնիլ Եփրատը ու ին–կաւ Խարբերդի դաշտը:

Այս շրջանին մէջ դժուար թէ գինք ճանչցողներ գտնուէին: Իրեն համար ա–մէնէն դժուարը եղաւ կեղծ ծիծաղ, կեղծ խնդուքը, կեղծ չաղակրատութիւնը, բայց··· այդ բոլորը անհրաժեշտ էին իր ժամանակաւոր յաջողութեան համար:

Հիմա որ յոյսի նշոյլ մը ունեցաւ դէպի իր փրկութիւնը, իր միտքը, խորհուրդ–ները սակայն, կլանուած էին այլ բա – ներով: Իր գիւղովը, իր գիւղացիներո–վը, իր հարազատներուն վիճակովը··· Ի՛նչ եղան անոնք, ինչպիսի չարչարանք – ներու ենթարկուեցան յատկապէս, իր բացակայութեան երեսէն··· Չէ որ, պաշ չավուշը սպառնացած էր բոլորը ֆալա–խայի քաշել, գիւղը կրակի տալ, եթէ ինք չներկայանար:

Բայց ի՛նչ ընէր, մնար թէ մեկնէր՝ հաշիւը նոյնն էր· մարդիկը՝ Թուրքերը որոշած էին այս հեղուն Հայ – Հայու–թիւնը արմատէն հանել ·այս էր իր հա–մոզումը ,այսպէս ենթադրել կու տային անցնող իրերայաջորդ դէպքերը:

Ու ինք այս բոլորը տեսնելով, զգ – դալով էր որ առաւ այս պատասխանատու քայլը:

Եթէ յանձնուէր Թուրք ժանտարմներու խնամքին, ողջ կը ձգէ՞ն զինք,– կը խոր–հրդածէր ինքնիրեն,– տարակուսելի էր: Իր յանձնուելով կը մեղմանա՞ր դիւզա – ցիներուն սպասուած կացութիւնը: Ա – պահովաբար ո՛չ: Ալ ի՛նչ լմաստ կրնար ունենալ իր գլուխը կախ, ոչխարի պէս երթալ անոնց յանձնուիլը:

Ահա՛ թէ ինչու այս ճամբան ընտրեց: Բալահովիտի հայ մեծամեծներու ընդ–հանուր ժողովը որ տեղի ունեցած էր Հաւհաւի բարձրահայեաց վանքը, եւ ուր ծեծուած էին շատ կարեւոր հարցեր, լըր–ջօրէն քննուած էին յետպայ դէպքերու լրջութիւնն ու ծանրութիւնը, ինք մաս կազմած էր այն փոքրամասնութեան, որ շատ յոռետեսներ էին Հայութեան ապա–գային նկատմամբ:

Իրենց համոզումով, այս հեղուն այլ անգամներ տեղի ունեցած մասնակի ջար–դերուն պիտի չնմանէր, այլ, Թուրքիոյ ներկայ վարիչները որոշած էին արմա – տախիլ ընել Հայութիւնը, նախ ազա – տելու համար սա քաբեներոգումներ ըս–ուածէն, ու յետոյ ճամբայ բանալու հա–մար փանթուրանիզմին: Ասիկա արեւի պէս փայլուն էր իրենց համոզումով:

Բայց, Եղնիկ վարդապետի գլխաւորու–թեամբ «խոհեմ»ներու տեսակէտը բա – յարձակ մեծամասնութեան տեսակէտը եղած էր ու իրենք ափ մը յոռետես – ներ, վերապարձեր էին իրենց տեղերը դժգոհ եւ պարտասուն:

Ու հիմա, որ Խարբերդի Դաշան էր, փախստական, ականատես կ'ըլլար այ – լապէս «չլացուցիչ» պատկերներու··· Իր անցած ճամբաներուն վրայ ուր հայ գիւ–ղեր կային, բոլորն ալ պաշարուած էին Թուրքերով, Քիւրտերով, պատրաստ՝ կերանալ Հաւհաւի ընդհանուր ժողովը·· կարծես իր ականջներուն դեռ կը հընչէր Հերոս Հաճիկին բամբ ձայնը· «Փայ մարդամբ, ոստիկանապետը, պաշտօնա–ները մաքրելու գործը լինի ձգեցէք· ձեր ընելիք գործը այս պիտի ըլլայ»:

Եւ, անոր դէմ ահա եզնիկ վարդապե–տը··· լուրջ, մտահոգ դէմքով··· «Ինչ կ'ըսէք, ի՞նչ կ'ընէք··· կը մտածէ՞ք ձեր խօսքերուն ծանրութեանը վրայ··· Մեր կողմէն արձակուած զինադադ մը դուռ կը բանայ ահաւոր չարդերու··· կը մտածէ՞ք ձեր մայրերուն, կիներուն, զաւակնե–րուն մասին··· կրնա՞ք երեւակայել ա–նոնց սպառնացող վտանգը ձեր անխոհեմ մէկ քայլով···» Մերը, մերինը այդպէս պիտի ըլլայ· «տուք զկայսերն կայսերի, եւ զԱստուծոյն Աստուծոյ»:

Ու հիմա Տէր Նշանը, որ իր աչքե–րով կը տեսնէր այս բոլորը, զայրոյթով կը կճռատէր իր ակռաները «խոհեմ – պաշտօներ»ու դէմ: Եղածը եղած էր, կը մտածէր· կը խորհրդածէր այժմ ինքնի–րեն.– հիմա անհրաժեշտ էր տանելի վի–ճակ մը, ապահով պատսպարան մը ըս–տեղծել իրեն համար: Բայց ինչպէ՞ս:

(Շար.– 3)

կան – ժողովրդական ձեռնարկներու ցանկը կատար: Նուագախումբ մը, ամպիոնի մը վրայէն, նոր հրապարակ հան – ած երգերու մեկնաբանութիւնը կ'ընէր՝ չատ պարզ եւ անսեթեւեթ երգող գրեթէ պատանի տղու ձայնին ընկերանալով. ոչ մէկ հեռք հրապարակը ողողող կեղծ բառերէն, քիչէ մեկնաբանութենէն եւ ռոպքի չարժումներով երգող մեր միմոսպրէներէն: Ինքզինքիս խոստանալով վերադառնալ՝ հակադիր դուռէն միա – յայ կեդրոնական փողոցին, եւ աջիս ձգելով Շամլեան – Թաթիկեան տանող ուղին, չկուզեցայ դէպի երկաթուղա – ղիծ:

Կը չտապչանայի չատ դանդաղ: Խճողումը — մարդկային — մեծ էր, բայց փորձութիւնը մեծ էր մանաւանդ՝ հիանալու հայելիի պէս մաքուր փողոցի երկու մայթերով. Նարկիզեանի գրասեն – եակէն անդին, ուշադրութիւնս գրաւեցին ձախին՝ ձեռագործ – ասեղնագործ նմոյշներ, կլիլիկեան զանազան քաղաքներու յիշատակումով, ապա, մինչեւ դեղարան «Մարաչ»՝ կաշեղէնի – կօշիկ եւ պայուսակ – ինքնաշխատ ոճերու ցուցադրութիւն մը: Սակայն մանուկներու հսկայ համախմբում մը ստիպեց ետ–դարձ ընելու, դիմացի մայթէն, ուր Գիւղիւրին նորաթաղամասումն վար՝ աշակերտական նկարչական ցուցահանդէս մը հիացնի գոյներ տարածած էր մեծ ու փոքր պատուհաններու վրայ: Անկէ ոչ հեռու, ձախակողմեան ամաթէօրներու նկարչական ցուցահանդէսն էր, որուն վայելած ժողովրդականութիւնը չէր հաներ սակայն մանուկներու ցուցահանդէսին:

Առաջին յարկերու բարձրութեան տեղաւորուած բարձրախօսներէն մեղմօրէն ճոխափռուող հայասատանեան երգերը ընդհատուեցան, եւ տրուեցաւ քաղաքրդ համ տեւող մոթիֆներու չարք մը, որ, կարդացած էի, Ալեքսանը յօրինած էր, մասնաւոր՝ Պուրճ Համուտի քաղաքապետին համար: Ապա՝ ասմունքի ճոխ ոճաւորում մը սկսաւ, ծանօթ ու անծանօթ գրողներէ առնուած հայրենասիրական քերթուածներու:

Հայկական տոհմիկ ճաշերու արուեստում »ին յատկացուած մայթ – ճաշարանի մը քովէն անցնելով, հասայ արդէն երկաթուղագիծին նախորդող խաչմերուկին: Այս հատուածը զբաւուած էր հայկական գրատուն – հրատարակչատուներու արտադրութենէն ընտրուած գիրքերու ցուցադարաններով, չրջապատուած՝ մասնաւորաբար աշակերտ – ուսանողական տարիքի աղջիկներով ու տըղոյով: Անկէ անդին, մինչեւ երկաթուղագիծը, գրացի թաղերու արաբ թաղային երկու կազմակերպութիւններ, դէմ դիմաց, կը ցուցադրէին լեռնալիբա – նանեան եւ երկրի հարաւային նահանգի արհեստային արտադրութիւնները, ինչպէս եւ լուսանկարչական զոյգ ցուցահանդէսներ՝ լեռնալիբանանի տոհմիկ ձարտարապետութեան եւ Հարաւի վերաշինման քանի մը ծրագիրներու:

Երկաթուղագիծի բացատը իր կարգին վերածուած էր մանուկներու լուսնա – պարտէզի՝ լուսնա – փարքի: Այնպիսի խճողում կը տիրէր, որ չհամարձակեցայ մանել: Արդէն քաղաքատօնի սահմանին էի. անդին կը տեսնուէր ինքնաշարժ – ներու ուրիչ կայք մը, կը լսուէր ելոյթ – մուտքին հսկող պատանիներու սուլիչը: Արագ վերադարձի մը ընթացքին, նկատի Հ. Մ. Ը. Մ.ի արիներու խումբ մը, որ կը տեղափոխէր սեփական ձե – ռային աշխատանքի քանի մը մեծ տախտակներ, ծաղիկներու ցուցահանդէս – վաճառք մը՝ կողմնակի փողոցի մը մուտքին, կարգացի քաղաքի ընկերային հարցերուն նուիրուած բացօթեայ կլոր–սե – ղանի մը ազդը՝ Շամլեան – Թաթիկեանի ուղղութիւնը ցոյց տուող նետով մը. հանդիպեցայ ծանօթ խաչուհիներու խմբակի մը, որոնք անդամակցութեան դիմումներ եւ այլ թեւադրանքներ կ'ընդունէին զրասեղանի մը շուրջ. եւն, եւ.:

×

Սփիւռքի մեր հայաքաղաքը օր մը պիտի պարզէ այս պատկերը. չեմ գիտեր: Պէ՞տք է, որ ան օր մը հասնի հոն, զիտա – երեւակայականի (բանէ՝ քաղաքա – երեւակայականի) մօտեցող սիամնաֆիխոն թուղ այդ իրականութեան: Կը կարծեմ, որ կենսական հրամայականի մը կը համապատասխանէ այս ցնորքը: Մախուլ փողոցի ոտնը, անցեալ Կիրակի, երրորդ չաբաթական տարին ըլլալով, կը պարզէր նման երեւոյթ մը: Աւելի հա – մեստ, անշուշտ. ես փառասէր գտնուեցայ մեր Պուրճ Համուտի հաշուին: Իրաւունքս էր՝ Պուրճ Համուտցիի եւ Հայու: Աւելի ցնորատե՛ս, նաեւ. այդ ալ իրաւունքս էր, երազե՛ղ, իրաւունքս: Որովհետեւ, կը հաւատամ, ԱՄԷՆ ԲԱՆ ԿԱՐՆԱԼԻ է: Կարելի է, որ մեր մտայնութիւնները եղափոխուին, մեր հաւաքական ճաշակները թօթափեն հնաբոյր ու չամախ ապիկար իրենց տրամադրութիւնները. կարելի է որ օր մը մերժենք արեւմտեան թիւր հասկցուած անհատապաշտութեան սպառողական անտարբերութիւնը. դադար տանք պէթոնի եւ մեռտղի կոյտի մը մէջ, քառակուսի պատռոտի մը յիմարութիւններուն դէմ կեանք վատնելու, աղմուկի եւ ծուխի մէջ ջիղ սպառելու մոլուցքին: Մեր գոյութիւնը վերածենք ամէնօրեայ մշակոյթի, ժողովրդական բայց ուժական մշակոյթի մը դրսեւորումին: Ամէն բան կարելի է:

Մախուլ փողոցը, ինքնին, իտէալ մը չէ, ճիշդ հասկցուինք: Պէտք է մերժելո՛վ մերժել դասակարգային ապաքաղաքական, զուտ–բնակավայրապաշտ (էֆո – լոժիստ) իր նկարագիրը: Ան յուսադրիչ երեւոյթ է սակայն աղբանոցի ու խեն – թանոցի վերածուած երկրի մը մէջ: Իսկ հոս երեւակայուած պուրճ – համուտ – եան քաղաքատօնը անհրաժեշտ հանդերուան մըն է հաւաքական մտահոգութիւններու եւ հաւաքական լրջութեան, պատասխանատուութեան հրաւիրելու բնոյթ ունեցող: Ան կրնայ փոխարինուիլ այլ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՁԱՁ

Կեսարիոյ Հայրենակցական Միութեան 46րդ եւ Նոր Կեսարիոյ 11րդ տարեդարձները առթիւ հոգեհանգիստը տեղի ունեցաւ Կիրակի, Մայիս 18, ժամը 11ին Փարիզի Հայոց Մայր եկեղեցին, ի յիշատակ Մեծ Եղեռնի նահատակներու եւ Միութեան մահացած անդամներուն. հոգեճաշը ժամը 13ին Հ. Բ. Ը. Միութեան «Ալեք Մանուկեան» հանդիսասրահը, բարձր հովանաւորութեամբ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի, Հայր. Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ:

Հայրենակից Եփրեմ Եփրեմեանի հիւանդութեան պատճառաւ, փոխանորդաբար օրուան նախագահութիւնը յանձնուեցաւ Տիկին Արշալոյս Միւթիվէլեանի:

Ձայնը սկսաւ Սերովբէ Արք.ի հրաւէրով եւ յոտնկայս ընդհանուրի հետ «Հայր Մեր »ով:

Բացման խօսքին մէջ Միութեան քարտուղար՝ Ց. Վէզիրեան կարդաց 17 հոգեվնոց – հոգեհանգիստի ցանկը եւ զեկուցում տուաւ Նոր Կեսարիոյ ներկայ վիճակի մասին այնպէս, ինչպէս որ վերջերս տեսած էր՝ իր ճամբորդութեան ընթացքին:

Ապա՝ Մխիթարեան էմմայեան խմբերգով սկսաւ գեղարուեստական բաժինը եւ վերջը մինչեւ վերջ արժանաւորապէս:

Գրագէտ – բանասէր Արշակ Ալպօյաճեանի ծննդեան հարիւրամեակի առթիւ, թէեւ ուշացած, բայց բազմակողմանի մէջբերումներով ներկայացուց, վարչութեան փոխ – նախագահ՝ Յակոբ–Գրիգոր:

Հայրենակից Մ. Էլմայեանի հրաւէրով արտասանեցին Տիկիններ Վէզիրեան եւ Գրաճեան, հայասատանեան ժողովրդական երգերով լաւ մեներգեց Տիկին Եղուարդ Ֆէնէրլեան, յետոյ կեթառով երգեց Բաֆֆի Սարգիսեան եւ օրուան վարիչը, իր տպաւորիչ ու հմայիչ ձայնով խանդավառութիւնը գագաթնակէտին հասցուցին, ներկաներուն զոհունակութիւնը յայտնող երկարատեւ ծափերով: Վահան Թէքէեանէ երեք քերթուածներ արտասանեց Տիկին Անահիտ Սրապեան:

Կեսարացիներու այս բազմամարդ տարեկան հաւաքոյթին ելոյթներով իրենց մասնակցութիւնը բերին, բժիշկ Յակոբ Գրիգորեան՝ Հայրենակցական Միութիւններու դերը նիւթ ունենալով, Փրոֆեսէօր Նուպար Աբրիկեան՝ Հին եւ Նոր Կեսարիոյ բաղդատական պատմութիւնները ընելով, Տիկին Մարի Մարտիկեան Նոր Կեսարիոյ գովքը հիւսելով, եւ Մարաբիոս Գրաճեան՝ Համնոյ Հայրենակցական Միութեան ողջոյններն ու Կեսարիոյ եւ Թալասի հետ պատմական կապերը յայտնաբերելով, Սուրբ Կարապետի վանքին ուխտագնացութիւնները պատմեց:

Մովսէսկարիչ Շապանեանի մէկ հին կտաւը աճուրդի դրուելով, գոյացաւ մօտ երեք հազար եօթը հարիւր Ֆրանք (շահեցան Տէր եւ Տիկին Գ. Պաղդրճեան):

Եւ վերջապէս բոլոր ներկաները զոհ եւ խանդավառ մեկնելու առեն, իրենց շնորհակալութիւնները յայտնեցին կեսրացի տիկիններուն եւ օրիորդներուն, որոնք ճաշերը պատրաստած էին ու կազմակերպիչներուն, որոնք ամէն ինչ կանխատեսած էին, հաւաքոյթը փայլուն անցընելու համար:

ՄԱԺԱԿԵՑԻ

ձեռնարկներով, համապատասխան լրջութեամբ ու ծաւալով: Այդ չէ՛ հարցը:

Կը մնայ անդրադառնալ հիմնական ճըշմարտութեան մը. հաւաքականութեան մը կեցութեան առարկայական, նիւթական պայմանները նոյնքան եւ աւելի՛ դեր ունին այդ հաւաքականութեան որոշ պահափարական սարքով մը սպառազինումին մէջ, քան գաղափարաբանական ամենանըպատակասլաց, ամենադիպուկ, ամենատուն վերլուծումը: Կրնանք մեր հայքաղաքի եւ համայնքի պահպանման, բարգաւաճման կարեւորութիւնը նշել տասը վերլուծումով եւ քսան խմբագրականով. եթէ ամէնօրեայ իրականութեան, գործարկումի չվերածենք մեր տեսիլը, չփոխենք մեր համայնքի կեցութեան առարկայական պայմանները, մեր դրածն ու խօսածը ճառ է, փրփո՛ւր: Եթէ մեր բնակութեան կայքը աղբանոցի կը վերածենք եւ պահանջատիրութեան մասին կը խօսինք՝ անիսառունակ ձախողութիւնը անխուսափելի է: Եթէ մեր փողոցները փոշիի ու ցեխի մէջ խեղդուած, թէկուզ փայլուն ցուցափեղկերով անհատական սեփականութիւն ցոլացնող ջրհորի յատականեր են՝ հաւաքական մտահոգութիւնները երբեք դուրս պիտի չգան իրենց թմբիրէն: Եթէ մեր խաչմերուկները պէթոնէ եւ ճչացող մեռտղակոյտերէ անդին ամէնօրեայ մշակոյթի, ժողովրդակա՛ն մշակոյթի ժամադրավայրեր չդառնան՝ զուր է մը չակուրթայնացման ամէն հրաւէր:

Կրկնենք ու չմոռնանք, որ քաղաքական պահանջատիրութեան ճամբան Պուրճ Համուտէն կ'անցնի, հայաքաղաքի համեստ ու փոշոտ փողոցներէն. այսինքն՝ Հայութեան իրական, նիւթեղէն, անփոխարինելի առօրեայէն:

Ց. ՓԻՒՐՓՃԵԱՆ

«Ազդակ», Մայիս 10

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱԽՈՐՀ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԿԱՐԱԻԱՆԸ

Անոր դէմքը ժժգոյն էր ու աչքերուն մէջ խելագարի անհագստութիւն մը կար: Իր պատարագին պահն էր Աստուածածնայ – մօր դերեզմանին վրայ: Ինչպէ՞ս նըստէր, մանաւանդ ինչպէ՞ս քնանար: Այդ այն պահն էր, որ խուցէն դուրս կ'ելլէր: Հայր Անտոն աչխարհէն ոչինչ կ'ուզէր, միայն թէ քալէր Հայր Մամբրէի հետ ու ինք պատարագի կանգնէր յաղագս իրանց Հայոց:

Հայր Անտոն, իր վիշտը չափով մը փարատելու համար, առաւօտեան պէս հագուեցաւ, դռնէն դուրս ելաւ, անցաւ բակի ուղերուն մէջէն, հեռացաւ խանէն, քալեց այնքան, որքան կը քալէր մինչեւ Աստուածամօր վանքը հասնելու համար ու բաց դաշտին մէջ սկսաւ իր պատարագը: Այդ բոլորն ըրաւ, անկախ իրմէ, զսպանակով լարուած ժամացոյցի մը պէս: Ու ալ ամէն գիշեր Հայր Անտոն կ արթննար նոյն ժամուն, խանէրէն կը հեռանար ու կը կանգնէր պատարագի յաղագս իրաւանց Հայոց:

Փէհլիվաններու ընտանիքը տակաւին կը չարունակէր կատակը Ինկոյին հետ:

– Է, հա, ո՞րտեղէն է էդ պատարագի ձէնը...

×

Վերջալոյսի պահն էր: Կարաւանի ուղտերուն սառուերները կ'երկննային: Արեւը լերան վրայ դրուած Անատոլուի պըղնձագործներու ծեծած պղնձէ սափորի ձեւ առած էր: Անտոն վարդապետ դոցեց «Ճաղատս Իրաւանց»ը՛ ու խնամքով պահեց կափի մէջ փաթթեց: Կարաւանը կը դանդաղէր ու զանգակներու հեզհեզիկ մարող ձայնով վերջալոյսին հետ ու վեր – ջալոյսին պէս կարաւանսարահի մը լայն դռնէն ներս կը մանէր:

Բեռները հազիւ վար առած էին, ուղտերը հազիւ ծունկ զարկած էին գետնին, կարաւանսարահի եւ կարաւանի սափրիչները չրհորին մօտ սկսած էին երեսներ օճառել ու գլուխներ ածիլել: Արջ խաղցնող թաթարը խոշոր դափով արջի չնորհները ցոյց կու տար. փայտ մը առջին տուած, կը քալեցնէր կարաւանսարահի բակին մէջ ծերուկ կնոջ մը նմանութիւնով: Կարաւանսարահի բակը գունագեղ պազար մը դարձաւ: Զգիտես, ո՞րտեղէն եկան, դուռի փականք, հոտաւէտ իւղ, գաթա ու աղաւնի ծախողները: Ջրհորին մօտ ապտեսո ընողներ, ուղտերու մօտ նամազի կեցողներ: Այդ չարժումներու մէջ, վարպետ ու աշկերտ, ծածքի մը տակ, դէրան մօտ, իրենց կռնակներուն տոպրակները վար առած՝ հանգիստ կ'ընկերին:

Հայր Անտոն սանդուխներէն վեր կ'ելլէր: Հնդկահաւերու մօտ, անկիւն մը տեղաւորուած էր նաեւ լարախաղացներու ընտանիքը: Խալֆայի «վարպետ Օհան»ը չէրքէզի մը մօտ կեցած, արջին չարժումները կը դիտէր:

– Մարտիկ, տղաս, կը տեսնե՞ս այս մարդը. ճիշդ ու ճիշդ վարպետ Օհանին կը նմանի: Այ, տես, էս կողմը կը նայի:

Խալֆան այլեւս չէր ուզեր մօտենալ, անոր անունը տալ: Թերեւս նորէն ծաղրէին զինքը: Անտարակոյս, ծերութիւնը իր յիշողութիւնը չատ էր թուլցուցեր:

– Վարպետ Օհանն ո՞վ է,– հարցուց Մարտիկ:

– Ուստա Սարգիսէն յետոյ, տղաս, վարպետ Օհանը Հայաստանեայց եկեղեցիներու մեծ ճարտարապետն էր, միակ մանազէտը բիւզանդական ու հայկական մզկիթներու: Աւետնօք անոր հետ ալ աչխատեր եմ: Տեսնելու էիր, տղաս, թէ ինչ ճարտարութիւնով կը չարժէր այնքան մանր ու գունաւոր կտորները: Աստեն մը Դամասկոս էր: Յետոյ երկար ժամանակ Հայաստան մնաց: Վաղուց է անոր մասին լսած չեմ:

– Էդ մարդը, վարպետ, փէհլիվան – ներու ընտանիքէն է:

– Հա, էդպէս է, ի հարկէ, վարպետ Օհանը չէ, սակայն փէհլիվան ըլլալու դէմք ալ չունի:

Վարպետ ու աշկերտ իրենց ճաշին կըսան – ձիթապտուղ, հէվա, սիմիթ ու տոմաթէս:

(87 – Շար.)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ընկ· Ցարուքիւն Շիրվանեան եւ զաւակները իրենց խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Պայրաղտարեան եւ Գիզիրեան ընտանիքներուն (Պէյրութ) ընկ· Ցարուքիւն Պայրաղտարեանի եղերական մահուան առթիւ (ապաննուած, Նապաա 23 տարեկան) եւ իր յիշատակին 100 ֆր· կը նուիրեն «Ծառայ»ին:

×

Ընկ· Յովհաննէս Թորոսեանի մահուան առթիւ Ն· Տակառեան իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ այրի Տիկին Ննկաբեր Թորոսեանի, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Թորոսեանի եւ զաւակներուն եւ 100 ֆր· կը նուիրէ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի նորոգութեան (ստանալ «Ծառայ»էն):

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սէն Ժերմէն – ան – Լէյէն Տիկին Լուիզ Պօղոսեան Յովհ· Թորոսեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 200 ֆր· կը նուիրէ Կապ· Խաչի կայանին (ստանալ «Ծառայ»էն):

ՆՈՒԷՐ

Իսիէն մայրիկ մը 100 ֆր· կը նուիրէ Որբերու Օգն· Մարմնին (ստանալ «Ծառայ»էն):

×

Տիկին Զալըքեան 20ական ֆր· կը նուիրէ Դպրոցասէրին եւ Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի նորոգութեան (ստանալ «Ծառայ»էն):

×

Ոմն իր զաւկին ծանր արկածէ մը ողջառողջ ազատելուն առթիւ 500 ֆր· կը նուիրէ Մարսէյլի Հայ Մշ· Տան (ստանալ «Ծառայ»էն):

Հ·Մ·Ը·Մ· — ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻԿ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Հ· Մ· Ը· Մ·ի ընկերային յանձնախումբի ամառնային հանգրուանային խաղին:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑ�էՔ

ՀԱՑ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿ – ՅՈՒԹԵԱՆ աւանդական

ԳԱՇՏԱՀԱՆԳԷՍԻՒՆ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան գարաժտանին մէջ

6 ՅՈՒԼԻՍ

կիրակի ամբողջ օրը

ՋԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի նորոգութեան համար կը նուիրեն.—

Տէր եւ Տիկ· Բիւզանդ Մոտիկեան 200, Տէր եւ Տիկ· Թիւրայր Տամլամեան 200, Տէր եւ Տիկ· Ցարուքիւն Տամլամեան 200, Տէր եւ Տիկ· Վահէ Տամլամեան 200 ֆր· (ստանալ «Ծառայ»էն) եւ «Ծառայ»ին 100:

ՄԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 22 ուսումնական տարւոյն փակման օր:

Ժամը 13·30ին ճաշ վարժարանի մէջ, պատրաստուած Մնողական Միութեան տիկիններէն: Ժամը 16·30ին մրցանակաբաշխութիւն թատերասրահին մէջ: Հրաւիրուած է հայ հասարակութիւնը:

ԱՄԱՎԵՐՔԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի դպրոցին հանդէսը Շաբաթ, Յունիս 14, կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Փարիզի Մշակոյթան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու համակիրները:

Ֆրանսահայ Դրօշներու Ընկերակցութիւնը եւ Ֆրանսահայ Մշակութային Միութիւնը կը կազմակերպեն ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Հայաստանի Դրօշներու Միութեան քարտուղար

ՍԱՂԱԹԻԷԼ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

հետ

Յունիս 11, Զորեքշաբթի ժամը 20·30ին Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

Մուտքը ազատ է

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Վիլֆրանշ – սիւր – Սոնի Քէս–տ'Էվիրնեի միջոցաւ Մայիս 28ին իր բաժնեգինը (260 ֆր·) ղրկող բաժանորդէն կը խնդրուի իր անունն ու հասցէն հաղորդել, «Ծառայ»ի վարչութեան:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ՝ Ս. ՌԱՖԱՅԷԼ

Մարսէյլի Կապ· Խաչի չորս մասնաճիւղերու վարչութիւնները կազմակերպած են այցելութիւն մը (Սէն Ռաֆայէլ) Հանգստեան Տան, Շաբաթ, Յունիս 14ին:

Արձանագրութեան համար դիմել կապոյտ Խաչի վարչութիւններուն:

LA CAPPADOCE

PRESENTE

3 GALAS EXCEPTIONNELS

AVEC

ONNIK DINKDJIAN

DE NEW - YORK

LES 26 - 27 - 28 JUIN

TOUS LES SOIRS

ORCHESTRE CAPPADOCE — MARTEN YORGANTZ

HARRIS LASKARIS — MINAS (vendredi - samedi)

67bis, QUAI BLANQUI, ALFORTVILLE 94140

tél. 375.05.30

leçons de guitare

CLASSIQUE

ET ACCOMPAGNEMENT

TOUS NIVEAUX

(*Préparation au concours d'entrée au Conservatoire National Supérieur de Paris*)

OHANNES DEMIRDJIAN

— ELEVE DE CAREL HARMS ET ALEXANDRE LAGOYA —

323 RUE ST MARTIN, 75003 PARIS

TEL. 271.67.86

Ս· ՅՈՎՀ· ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Զ· ՑԱՆԿ

Տէր եւ Տիկ· Ներսէս Օհանեան, Տէր եւ Տիկ· Ալէքսանդր Օհանեան, Տիկին Մարի Առաքելեան, Տէր եւ Տիկ· Ժան – Լուսար Առաքելեան 250ական, Տէր եւ Տիկ· Լորիս Պապանեան, Տիկին Խաժէնի Ճաղուկեան, Տէր եւ Տիկ· Վահրամ Մոսկոֆեան, Տէր եւ Տիկ· Հրանդ Ակոնեան, Տէր եւ Տիկ· Հրանդ Մարտիրոսեան, Տիկ· Պարպարա Սահիւճեան, Տիկ· Սիրվարդ Ճակոբեան 200ական, Պր· Հանրի Եափուճեան 150, Պր· Տրնի Թովմասեան, Տիկ· Վեհանոյշ Պայրամեան, Տիկ· Արփինէ Մուրատեան, Տէր եւ Տիկ· Խաչուար Եավրուեան, Պր· Զարեհ Պէրպէրեան, Պր· Մխաք Երանեան, Տէր եւ Տիկ· Ճակոբ Բէսէնթօղլու, Տիկ· Էլիզապէթ Գոչեան, Պր· Ժագ Սարգիսեան, Տիկ· Հայկուհի Խէչեան, Պր· Կապրիէլ Հարենց, Պր· Վահան Տէմիրճեան, Պր· Թորգոմ Աբիսեան, Տէր եւ Տիկ· Սարգիս Ցարուքիւնեան, Տիկ· Մարի Զաքըճեան, Տիկ· Վարդենի Գումուսեան, Պր· Եդուարդ Ֆրէնկեան, Տէր եւ Տիկ· Կրապետ Զարուհեան 100ական:

(Շար·)

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Grand Pelerinage

DE SAINT GREGOIRE D'ARMENIE

A PITHIVIERS

Organisé par l'Association Arménienne d'Aide Sociale et l'Association des Anciens Combattants d'origine arménienne

Avec le concours de

l'Ordre Militaire et Hospitalier de Saint Lazare de Jerusalem, — l'Association des Scouts Arméniens, — l'Association des Rapatriés Français d'Origine Arménienne, l'Amicale Essayan, — les Anciens du Lycée Guetronagan, — l'Amicale des Compatriotes de Césarée, etc.

DIMANCHE, 8 JUIN 1980

A 8 h. 30 rassemblement devant la Mairie de Pithiviers et cortège vers le Monument aux morts (place du Martoi)

A 9 h. dépôt de gerbes et allocution

A 9 h. 30 dépôt de gerbes à la Mairie de Bondaroy

A 10 h. Saint Martin le Seul (Saint Grégoire)

MESSE CHANTEE EN PLEIN AIR EN RITE ARMENIEN célébrée par Mgr. SEROPE AKELIAN, HOMELIE par Mgr. PIERRE MARIE BRUN

A 11 h. 15 PROCESSION SOLENNELLE des RELIQUES de St. GREGOIRE

A 12 h. 10 PRIERE DEVANT LA GROTTE DE SAINT GREGOIRE.

A 12 h. 30 Mail de St. Grégoire : regroupement des Pèlerins.

Allocutions des Autorités et du Grand Chancelier.

A 12 h. 50 BENEDICTION FINALE

A partir de 13 h. DEJEUNER CHAMPETRE et KERMESSE

POUR CEUX QUI VIENNENT DE PARIS Autoroute du Sud direction Orléans, quitter l'autoroute pour la RN 20 jusqu'à Etampes, puis la RN 721 jusqu'à Pithiviers, où l'on prend la direction de Puiseaux. Trajet fléché à partir de Pithiviers jusqu'au Parc à voitures et cars.

POUR TOUS RENSEIGNEMENTS SUPPLEMENTAIRES TELEPHONER AAAS TRU (878) 02 99

OPTIMA Tours

ARMÉNIE 1980

A PARTIR DE 2850 FR. (tout compris)

prochains départs :

20 JUIN AU 3 JUILLET 80

26 JUILLET AU 9 AOUT

CET ÉTÉ... 3 VOYAGES CULTURELS

— DU 15 AU 30 AOUT — (Moscou, Erévan, Tbilissi, Leningrad) accompagné par le Révérend Père ATHANASSE KESSEDJIAN (Mekhitariste)

— DU 22 AOUT AU 5 SEPTEMBRE — avec la présentation tout au long du voyage, historique et archéologique de M. HENRY-PAUL EYDOUX (Conférencier — écrivain)

— DU 29 AOUT AU 14 SEPTEMBRE — « Musique en Arménie — sur les pas de Komitas », conseiller musical ALEXANDRE SIRANOSSIAN (chef d'orchestre)

Cette année plusieurs départs par mois et TOUTE L'ANNEE de 12, 14 et 16 jours.

demander notre brochure détaillée

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz

OPTIMA Tours

75003 PARIS

67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20

Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel

Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)

Telex : 211 324 F.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
10
MARDI
10 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.662 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.662

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ վարչապետը՝ Սելիմ Հէս, իր հրաժարականը ներկայացուց Հանրապետութեան նախագահին, ասելեկնելով թէ արամադիր է իր պաշտօնին գլուխը մնալու ցորչափ անհրաժեշտ ըլլայ: Այս հրաժարումը պէտք է թոյլ տայ որ ազգային միասնականութեան դահլիճ մը կազմուի: Մինչ այդ « կեանքը կը շարունակուի » Պէյրութի մէջ, հոս – հոն առեւանգում մը, սպանութիւն մը, եղեռնագործ մը, մեռեալ – վիրաւոր բայց նաեւ՝ ծովափ, քազինօ, ֆայվ–օ–ֆլոք թի, ու միշտ փարիզեան վերջին նորաձեւութիւններ...:

ՄՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ ձերբակալուած – քանդ արշաւ մը ծայր տուած է Ողիմպիականներու նախօրեակին: Այլախոհ ռուսովկի կը յայտնէ թէ բանտարկուածներու քանակը հասած է անհաւանութեան մը սթալինեան շրջանին ի վեր: Ըստ էմմըսթի Ինքէրնէշընըլ – ընկերային տասը միլիոն բանտարկեալ կայ Մորհ. Միութեան մէջ, բայց կարեւորն այն է, ինչպէս ըսաւ Ֆիլիբերման, որ մէկ հատ շոմէօն չկայ...:

ՁԱՒ ԱՐՄԱՏԱՆՆԵՐԸ Փարիզի Մերիտիէն պանդոկին մէջ գումարեցին իրենց նոր համագումարը, վերընտրեցին Միշէլ Քրեիօ իբրեւ նախագահ եւ զայն նշանակեցին նաեւ նախագահական թեկնածու: Հոկտեմբերին պիտի հրապարակուի նաեւ մանիֆեստը, որ հիմ պիտի ծառայէ կուսակցութեան քաղաքական ծրագրին: Այս համագումարին հրաւիրուած էր նաեւ «Ցառաջ»:

ԱՆՐԻ ՄԻԼԼԷՐ, միջազգային գրական – նութեան վերջին մեծ անուններէն մին, մեռաւ 88 տարեկանին Քալիֆորնիոյ մէջ: Ծնած էր 1891ին գերման հրեայ լուսաբական ծնողքէ, Նիւ Եորք: Գրական ասպարէզ մտած է կանուխէն չափածոյ թէ արձակ գրուածքներով, բայց հարկ էր որ « պայթակղեցնէ » որպէսզի անունը տարածուի: Արգարեւ Թրոփիք տիւ ֆանտէրն է, 1934ին որ կ'արգիլուի հազիւ լոյս տեսած Անգլիոյ եւ Միացեալ Նահանգներու մէջ: Ինքնակենսագրական բնոյթով հատոր մըն է, որու սեռային յանդուգն նկարագրութիւնները կը « խանգարեն »: Մեծ գրագէտներ զօրավիգ կը կենան իրեն ու յայտարար լոյս կը տեսնեն Թրոփիք տիւ ֆախրիֆորնը, Մաքս եւ Ֆակոնիքները, Լը Քոլոս տը Մարուսի, Տի – մոնի ափրէ լա կէռ, Սեբսիւս, Փլեբ – իւս, Նեբսիւս, Մա վի է մուա եւայլն, եւայլն: 1930ին է որ մեկնած էր Ամերիկայէն, ուր չէր հանդուրժեր ճնշումին եւ փարիզ եկած: Հոն է նաեւ որ գրեց, քանի մը տարի առաջ, Ֆրանսերէն հատորիկ մը՝ «Ծը նը սիւի փա փլիւ բոն բ'էօն օթր »: Ժամանակակից գրականութեան մեծ դէմք մը, որու գործին մէջ պէտք է փնտռել ուրիշ բան քան երեւակայութիւն գրդռող էջեր ու տեսնել ինչ որ կայ՝ արուեստը:

ՊՈՐԿ յաղթեց Թենիսի միջազգային առկայնութեան մրցումներուն, որոնք վերջ գտան կիրակի օր, Ռոլան – Կառոս: Յաղթանակը ոչ միայն անակնկալ մը չէր այլ եւ « ապրում » չտուաւ դիտողներուն, որոնք այլեւս կը նկատեն թէ Պորկ միայն « կատարելագործուած մեքենայ » մըն է: Կը սպասուի որ թերի մը ունենայ, պահ մը որ քիչ մը մարդկային դառնայ:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ հրեայ համայնքին նոր բարբունապետ ընտրուեցաւ Ռընէ Սիրա, 50 տարեկան յայնորդելով Քափլանի: Այս անակնկալ ընտրութիւնը ցոյց կուտայ թէ իր նշանակարեւոր տեղ կը գրաւեն Ֆրանսայի մէջ Հիւսիսային Ափրիկէէ եկած Հրեաները: Սիրա, որ դասատու է Արեւելեան Լեզուներու վարժարանը եւ Բարբունա – կան Դպրեվանքը, եօթը տարուան հա – մար ընտրուած է կրօնական ժողովին կողմէ, իր մրցակիցը Սթրազպուրգի բարբին՝ Վարշաւսկի քաշուեցաւ քանի մը քուէարկութենէ ետք: Այս ընտրութիւ – նով Հիւսիսային Ափրիկէէ Հրեաները « ձեռք կ'առնեն » Ֆրանսայի համայնքը ինչ որ անկիւնադարձ մը կը նկատուի:

« ՊՐԱԽԴԱ » արձագանգ կը հանդի – սանար, Յունիս 7ի իր թիւով չնորհաւ – րական այն ուղերձին, զոր Կ. Կ.ն ղրկած էր Ժորժ Մառշէի, իր 60ամեակին առթիւ: Կը չեշտուի որ Մառշէ իր ամբողջ ուժերը տրամադրած է որ կուսակցութեան ազդեցութիւնը ամրապնդուի:

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ մէջ կատաղի կռիւներ կը շարունակուին եւ կարգ մը թղթա – կիցներու համաձայն 140 մեռեալ կար վերջին քանի մը օրերու ընթացքին, մինչ վիրաւորուած ռուս զինուորներ կը վրխտան Քապուլի հիւանդանոցներուն մէջ: Զայնափիւռը ընդունած է արդէն որ « հակահաւատարական ապստամբները, յեղափոխութեան թշնամի եւ օտար լըրտես » 140 հոգի սպաննուած են վերջին օրերը:

ԻՏԱԼԻՈՑ հեծանիւի չրջանէը, Ճիրօն չահեցաւ՝ Ֆրանսացի Պերնար Հինօ:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 4–5)

ԱՐԱՐԱՏ – ԼՈԿՈՄՈՏԻՒ ԽԱՂԸ (*)

Մորհրդային 43րդ ախոյենութեան չարքին, Յունիս 3ին, «Արարատ» 1ի դէմ 2 կէտով յաղթեց « Լոկոմոտիւ »ի: Ճիշդ ամիսէ մը ի վեր « Արարատ » չէր երեւցած Երեւանի դաշտին վրայ, քանի վերջին երեք խաղերը տեղի ունեցած էին մրցակիցներու դաշտերուն վրայ: Այն – պէս որ Երեւանցիները ամառան մը կարօտէն յուսախաբ չեն եղած: Խաղին սկիզբէն իսկ « Արարատ »ի տղաքը ցուցաբերած են արագ խաղարկութիւն մը եւ հիւրերու բերդին վրայ գրոհներու տարափ մը տեղացուցած: Ցաճախ բերդին առջեւ երեւցած են Մորչն Ցովհաննիսեան, Սամուէլ Պետրոսեան, Սամուէլ Ղասաբօղլեան, բայց չեն կրցած արդիւնաւորել իրենց հարուածները: Երեւան – ցիները չեն դանդաղեցուցած իրենց գըրոհները եւ դաշտին կեդրոնէն ստանալով գնդակը՝ Անդրանիկ Խաչատրեան, ճեղքելով մոսկուացիներու պաշտպանու – թեան գիծը նշանակած է կոլ մը: Երեւանցի պաշտպաններու սխալի մը հետեւանքով հիւրերը չորս վայրկեան ետք նշանակած են հաւասարութեան կոլը: Երկրորդ կիսախաղին « Արարատ » 17րդ վայրկեանին, դարձեալ Անդրանիկ Խաչատրեանի չնորհիւ, նշանակած է երկրորդ կոլ մը եւ խաղը վերջ գտած է 2–1, ի չահ «Արարատ»ի:

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Ցառաջ»ի Յունիս 7–8ի թիւով:

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Ըստ «Թերմիտամի» Հայ Յեղափոխականներ կը խանգարեն թուրք եւ իրանեան սահմանային առեւտուրը

Մայիս 27ի Թէրմիտամը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ թուրքեւ – իրանեան սահմանային առեւտուրին մասին.—

Թէրմիտամ իր առաջին էջին վրայ կը հրատարակէ երկու գունաւոր լուսա – նկարներ եւ ընդարձակ լուր մը, ուր կ'ըսուի թէ թուրքեւիրան սահմանային առեւտուրը կը խափանուի ու կը խան – գարուի հայ յեղափոխականներու կողմէ, Իրանի սահմաններուն մէջ, ուր միայն թուրք փոխադրակառքերուն վարորդները կը կողոպտեն, բեռնատարներուն հրանիւթի ընդունարանները կը ծակեն սուր երկաթներով կամ հրազէնի հարուածներով ու սարսափ կը սփռեն այդ գծին վրայ աշխատող բոլոր թուրք վարորդներուն, որոնք այլեւս չեն ուզեր չարունակել այս գործը ու կը պահանջեն որ իրանեան իշխանութիւնները ճար մը գըտնեն ասոր:

×

Կիւրպուլաք սահմանային կայանէն կը հաղորդուին այս տեղեկութիւնները թերթին, ուր կը կարդանք թէ Իրանի Ցե – ղափոխական Կոմիտէի հայ անդամները անբացատրելի նեղութիւններ կուտան մասնաւորաբար Թիրի վարորդներուն եւ ցարդ հարիւր կառքեր կողոպտած են, նաեւ վարորդներուն անձնական իրեղէն – ները յափշտակելէ վերջ, կառքերուն ալ հրանիւթի ընդունարանները ծակած, ա – նոնց պարունակութիւնը պարպած: Այս վարորդները կը պնդեն, թէ հայկական ծագում ունեցող այդ յեղափոխականները միմիայն իրենց է որ կուտան այդ նեղութիւնները, այլապէս ոչ մէկ կերպով արգելք կը հանդիսանան յոյն, գերմանացի, պուլկար, աւստրիացի եւ այլ վարորդներուն: Ինչպէս ծանօթ է, միջոցմը ի վեր երկու երկիրներու միջեւ հաստատուած է սահմանային առեւտուր մը, որ այնքան լայն չափով օգտակար կ'ըլլայ Թուրքիոյ եւ Իրանի, մասնաւորաբար կիւրպուլաք սահմանային կայանի վրայով ուտեստեղէն կը ղրկուի Իրան, փոխարէնն ալ հրանիւթ կուգայ, որ կը դիմագրաւէ չրջանին կարիքը ու նոյնիսկ երբեմն կարելի կ'ըլլայ ուղարկել երկրին ներքին չրջաններն անգամ: Սակայն միջոցմ մը ի վեր իրանահայ յեղափոխականները, մասնաւորաբար Խոյի, Մա – կուի եւ Պազիրկանի չրջանին մէջ մեծ դժուարութիւններ կուտան թուրք վարորդներուն եւ միջազգային ուղիներու վրայէն ընթացող փոխադրակառքերուն ճամբան կը կտրեն, վարորդները վար կ'իջեցնեն, կը կողոպտեն, կը խոշտանգեն, կառքերուն վնաս կը հասցնեն: Մասնաւորաբար վերջին չաբթուան ընթացքին չաճախադէպ դարձած են նման պատահարները եւ Թրքական իշխանութիւնները ստիպուած են պաշտօնապէս դիմում կատարել Իրանեան Յեղափոխութեան Խորհուրդի վարիչներուն, որպէսզի արգելք հանդիսանան ասոր եւ այսուհետեւ նման միջադէպեր չպատահին:

Թուրք վարորդները այս առթիւ կը պընդեն, թէ միայն իրենց է որ հայ յեղափոխականները նեղութիւնեւ կը պատճառեն ու սեսակ – սեսակ դժուարութիւններ կը ստեղծեն եւ կ'ըսեն թէ կացութիւնը անհանդուրժելի դարձած է այլեւս եւ այսպէս չարունակուելու պարագային պիտի չկարենան իրենց գործը չարունակել: Նոյն չրջանակներուն համաձայն, այդ յեղափոխականներուն բուն նպատակն է խանգարել Թուրքեւ – իրանեան քաղաքական եւ տնտեսական յարաբերութիւնները: Մեծ թիւով թուրք վարորդներ, որոնք Իրան ուտեստեղէն տարած են ու կը վերադառնան Թուրքիա, ճամբան կը հանդիպին այդ կարգի նեղութեանց եւ արգելքներու, այնքան որ չեն ուզեր անդամ մըն ալ նման ուղեւորութիւն մը կատարել ու կը պահանջեն Արտաքին Նախարարութենէն ու չահագրգիռներէն, որպէսզի միջամտեն եւ կարգադրեն հարցը, այլապէս ոչ իրենց ինչքը ապահովութեան տակ է եւ ոչ նոյնիսկ կեանքը:

×

ՎԱՐՈՐԴՆԵՐՈՒ ՀԱԻԱՔԱԿԱՆ ԲՈՂՈՔԸ

Սահմանային առեւտուրի եւ փոխա – նակութեանց գծով Իրան երթեւեկող Թուրք վարորդները հաւաքաբար դիմում կատարեցին չահագրգիռ իշխանութիւն – ներուն ու պահանջեցին որ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնուին եւ ապահովութիւն տրուի իրենց, այլապէս պիտի չկարենան այդ ճամբորդութիւնները կատարել: Երբ եղբայրաբար եւ յանուն բարի դրացնութեան ուտեստեղէն կը փոխադրեն Իրան, հազարումէկ դժուարութիւն – ներով կը կտրեն այդ վտանգաւոր ճամբաները բազմահարիւր մղոններու եր – կայնքին, հայ յեղափոխականներ ժամանակավրէպ մտայնութեամբ մը եւ ան – մարդկային կերպով կը կողոպտեն գիրենք, կը յափշտակեն ինչ որ ունին ու կը խոշտանգեն, կ'անարգեն եւ այդ դէպքերը յաճախակի են, գրեթէ ամէնօրեայ, ինչ որ անհանդուրժելի դարձած է այլեւս: Մասնաւորաբար սահմանամերձ Խոյ, Մակու և Բըզխլէ չրջաններուն մէջ է որ տեղի կ'ունենան այդ միջադէպերը եւ պնդում հայ յեղափոխականներ փոխադրակառքերուն հրանիւթի ընդունա – րանները կը ծակծկեն, հոսող հրանիւթը մեծ հաճոյքով կը դիտեն եւ կը խնդան Թուրք վարորդներու մատնուած այդ անհամանձելի վիճակներուն վրայ: Կը յաջողչատկեն վարորդներուն դրամը, ժամացոյցը, մատանին, նոյնիսկ երբեմն անոնց անցագրերը, անբացատրելի նեղութիւն – ներ պատճառելով: Կ'անարգեն նաեւ գիրենք, անոնց Թրքութիւնը եւ կը խոշտանգեն երբեմն: Հրազէնի բուներով կը զարնեն անոնց գլուխներուն, կը վիրաւորեն զանոնք, կրակ կը բանան այն Թրքական կառքերուն վրայ, որոնք չեն ուզեր կանգ առնել իրենց կատարուած ազգարարութեանց անսալով: Ցայտնի եղած է թէ այդ բոլոր նեղութիւն ու դըժուարութիւն տուողները հայկական ծագումով, Թրքութեան Թշնամի հայ յեղափոխականներ են, որոնց նպատակն է խանգարել Թուրքեւիրան յարաբերութիւնները:

×

Վարորդները չահագրգիռներէն կը պահանջեն որ Թրքական իշխանութիւնները միջամտեն ազդու կերպով եւ Իրանի վրիչներէն պահանջեն ամենախիստ կերպով պատժել այդ կարգի արարքներուն հեղինակները: Այսպէս, այսուհետեւ ապրանք պիտի չտանին Իրան, քանի որ կեանքի ապահովութիւն անգամ չունին այդ պայմաններուն տակ:

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՎԱՏԻԿԱՆ

(Ր. Ա. վերջ)

Սալմաստեցի ծնած էր Սալմաստ, բայց փոքր տարիքէն Պոլիս փոխադրուած էր Պարսկաստանի հայ գաղութին հետ: Ճամբորդած էր Լեհաստան եւ Ռուսիա եւ ուսած զանազան եւրոպական լեզուներ, նաեւ՝ լատիներէն: Պոլսէն էջմիածին երթալով, 1541ին ընտրուեցաւ աթոռակից Գրիգոր ԺԱ. Բիւրաւդացիին, որուն յաջորդեց 1545ին իբրեւ կաթողիկոս: Թուղղ հայրենասէր, կ'ուզէր զեր մը կատարել Հայոց ազատագրութեան գործին մէջ: Ու որպէսզի ազատօրէն նուիրուի իր ծրագրած աշխատանքներուն, չուտով իրեն աթոռակից ընտրեց Միքայէլ Ա. Սեբաստացին:

Հայաստան ռազմադաշտ էր զարձած այդ օրերուն Պարսից Շահ Թահմազի եւ Սուլթան Սիւլէյմանի կռիւներուն պատճառաւ: Առաջինը աւերած էր Խնուսը, Բասենը, Էրզրումը, Դերջանը, Գղին, Բարերդը, Երզնկան եւ Սպերը: Սիւլէյմանի իր կարգին արշաւեց Նախիջեւան, Երեւան եւ Արցախ: Ողբերգական էր Հայոց վիճակը:

×

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԳԱՂՏՆԻ ԺՈՂՈՎԸ

Այս կացութեան ելք մը գտնելու նպատակով է, որ Ստեփանոս Սալմաստեցի 1547ին գաղտնի ժողով մը գումարեց էջմիածնի մէջ, մասնակցութեամբ բարձրաստիճան կրօնաւորներու եւ պարսկահայ երեւելի աշխարհականներու: Ժողովը որոշեց Եւրոպա զրկել կաթողիկոսը, Հռոմի Պապին եւ մեծ Պետութեանց օգնութիւնը խնդրելու Հայոց ազատագրութեան համար:

Ստեփանոս նախ գնաց Վենետիկ, ուր հայկական գաղութ մը հաստատուած էր ԺԳ. դարէն ի վեր: 1253ին հիմնած էր իր սեփական Փոնտաքոն, առեւտրականներու կեդրոնատեղին:

Վենետիկի հանրապետական կառավարութեան ուղղուած աղերսագրով մը, «Հայոց Տէրեր »ը կ'ըսէին.

« ... Եւ մենք խեղճ Հայէս ի մասին Պարսից, ի ձերբոյ խիստ տառապանաց այլատեցից, կու սպասեմք ձեր գալուն, ինչպէս սուրբ նախահարքն սպասէին Փրկչին Քրիստոսի: Գիտեմք որ ի զգօ – ւութենէ տէրանց վենետաց պիտի սկսի մեր փրկութիւնն եւ ազատութիւնն: Կ'ուղարկեմք մեր պատրիարքը Ստեփանոս, շատ պատճառաց համար, առ մեծապայծառ տէրութիւն ձեր, որ յարգութիւն ընծայէ ձեզ եւ մեր կողմանէ յանձնէ զմեզ առ ձեզ, եւ յետոյ շնորհիւ ընէք ի – րեն, որ կարենայ երթալ եւ համբուրել զոտս ամենասրբազան Պապին: Փառք Աստուծոյ » (Հ. Ղ. Ալիշան, Հայ–Վենիտ, Վենետիկ, 1898, էջ 325 – 330):

Ստեփանոս Սալմաստեցի Վենետիկէն պիտի անցնէր Հռոմ, ուր 1550ին արտակարգ չքեղութեամբ հանդիսաներ տեղի պիտի ունենային « սուրբ տարւոյ » առթիւ, Պօղոս Գ. Պապի կարգադրութեամբ:

« Լատին եկեղեցին 1300էն սկսած էր յորելեան տարւոյ ծնանիմբութիւնը մեծահանդէս կատարել՝ որ սուրբ տարի ալ կը կոչուի: Առջի առեններ հարիւրամեակի լրման, պիտի կատարուէր, բայց չուտով յիսնամեակի փոխուեցաւ եւ 1475ին քսանեւհինգամեակի վերածուեցաւ » (Մ. Օրմանեան, Ազգապատում, բ. հատոր, սիւնակ 2240):

Ստեփանոս Հռոմ երթալով « սուրբ տարի »ին, առիթ պիտի ունենար ծանօթանալու ամէն կողմէ յաւիտենական քաղաքը փութացող կարեւոր անձնաւորութեանց եւ կապեր հաստատելու անոնց հետ:

Հայոց կաթողիկոսը, ըստ Հ. Միքայէլ Զամչեանի (Պատմութիւն Հայոց, Վենետիկ, 1784–86, Գ. հատ. էջ 518), Հռոմ գացած է 1549ին: Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն, Սալմաստեցին վեց ամիս մնացած է այնտեղ: Պօղոս Գ. վախճանած ըլլալով նախ քան « սուրբ տարին », Մայր Աթոռի Գահակալը տեսակցած է անոր յաջորդին՝ Յուլիոս Գ. Պապին հետ:

Օրմանեան կը գրէ թէ՝ Ստեփանոսի Հռոմ երթալուն մասին ազգային յիշատակարաններ եւ ժամանակագիրները բնաւ ակնարկ մը չունին, նոյնիսկ Հռոմի պետականներէն ալ ոչ մի պաշտօնական գրութիւն յառաջ բերուած է, եւ կաթողիկոսի մը անճամբ Հռոմ գալուն ամենանշանաւոր պատահարին պարագաները պատմող կամ եղելութիւնը յիշատակող մը չկայ » (Ազգապատում, սիւնակ 2241–42):

Սակայն նախկին պարբերաբար այս պարագան չուզեր փաստ ծառայեցնել « ուրանալու » համար Ստեփանոսի Հռոմ ուղեւորութիւնը: Կարգ մը վաւերաթուղթեր, որոնց չարքին Եթովպացի Պետրոս Արք. ին ձեռնադրութեան վկայագիրը, գրուած 1549 Սեպտ. 6ին. « ի կայսերանիստ եւ ի մայրաքաղաքն մեծն Հռոմ », կ'ապացուցանեն, կ'ըսէ, Հայոց կաթողիկոսին Հռոմ երթալը:

Կրնայ ըլլալ, որ Սալմաստեցին Յուլիոս Գ. Պապին հետ իր տեսակցութեան ընթացքին « բերանացի եւ վարկպարզի յուսադրութիւններ » խոստացած ըլլայ, պարզապէս իր ակնկալած օժանդակութիւնը ձեռք ձգելու համար, նոյնիսկ « համարձակօրէն հոգեւոր հաղորդակցութիւն » ալ ընել անոր հետ, վասնզի հայ եկեղեցւոյ ներողամիտ հոգին իրեն չէր արգիլեր այդպէս վարուիլ ամէն անոնց հետ, որ իրեն համամիտ են երկաթ նախնական սուրբ ժողովներու հիման վրայ:

Բայց այսչափը չի հաստատեր բնաւ թէ, կ'եզրակացնէ Օրմանեան, « Սալմաստեցին Հռոմ գացած ըլլայ պատկան իշխանութեան հպատակելու եւ հռոմէական եկեղեցւոյ համակերպելու, եւ Հայաստանի եկեղեցին հռոմէադաւանի փոխարկելու համար » (անդ, սիւնակ 2243):

Լէօ կը գրէ թէ Հայոց Հայրապետը Հռոմի մէջ ներկայացաւ Պապին եւ առհասարակ լաւ տպաւորութիւն թողուց կաթողիկէ բարձր հոգեւորականութեան շրջաններուն մէջ: Իր առաքելութիւնը դերազանցօրէն քաղաքական էր: Հայոց « ազատագրական չարժման այս անդրանիկ փայլը, ինչպէս բնական է սպասել, ոչինչ յաջողութիւն չունեցաւ »: Եկեղեցական Հայաստանի հարցին մէջ Հայերն ունեցած են իրենց պայմանները ու պահանջները, որոնք չեն ընդունուած Հռոմի կողմէ. « Եւ հաւանօրէն հենց այդ պատճառով էլ չի կայացել համաձայնութիւն նաեւ քաղաքական հողի վրայ: (Հայոց պատմութիւն, Գ. հատոր, Երեւան, 1946, էջ 190):

Ստեփանոս կաթողիկոս Հռոմի մէջ տեսնուեր է նաեւ նշանաւոր մարդոց հետ: Սակայն ոչ մէկ խոստում տանալով Յուլիոս Գ. Պապէն, սուրբ տարին վերջանալէ առաջ մեկներ է Գերմանիա՝ տեսնուելու Կարոլոս Ե.ի հետ: Այդ օրերուն լուտերական չարժումը բաւական տաղտուկ կը պատճառէր կայսեր, որ ժամանակ չունէր զբաղելու հայկական հարցով:

Սալմաստեցի անկէց ալ յոյսը կտրելով կ'անցնի Լեհաստան, որու թագաւորն էր Սիգիսմոնդոս Բ. Օգոստոս: Կ'այցելէ այդ երկրի հայկական գաղութները, զորս կը ճանչնար արդէն:

Լէօ գիտել կուտայ, որ Հռոմի Պապերը ընդհանրապէս չեն զբաղած աղերու քաղաքական ազատութեան հարցերով: Անոնց քաղաքականութեան մէջ ուշադրաւ դեր չէր կրնար կատարել այդպիսի առաքելութիւն, մանաւանդ հեռաւոր եւ փոքրիկ ազգերու վերաբերմամբ: Ժզ. դարուն կաթողիկէ եկեղեցին մեծ տպաւորի մէջ էր եւ Պապերը, նոյնիսկ եթէ ցանկութիւն ալ ունենային, միանգամայն անկարող էին որեւէ ձեռնարկութիւն կատարել Ասիայի խորերը տառապող հայ ժողովուրդն ազատելու համար:

Ըստ Ալիշանի, Սալմաստեցին Լեհաստանէն անցած է Մոսկուա: Ոչ մէկ տեղ աջակցութեան յոյս չգտնելով մեռած է Լեհաստանի մէջ, չտեսնելով իր զժբախտ երկիրը (Կամենեց, Վենետիկ, 1896, էջ 135):

Իսկ Օրմանեան կը գրէ, որ կաթողիկոսը իր ուղեւորութիւնը չարունակեց ցամաքի ճամբով ու Կաֆա (Քրիմ) եւ ուրիչ հայաբնակ քաղաքներ հանդիպելով էջմիածին դարձաւ 1551ին: Որոշ չէ իր մահուան թուականը: Ջամչեանի համաձայն մեռած է 1555ին: Առաքել Դաւրիժեցի, ինչպէս կամենեցի եւ Կաֆայի վիճակագրութիւնները Ստեփանոսը կենդանի եւ կաթողիկոս կը ճանչնան մինչեւ 1566: Ուստի մահուան ճշդրիտ թուականը պիտի ըլլայ 1567, երբ վերջապէս իրեն յաջորդեց Միքայէլ Ա. Սեբաստացի, որ 1545էն ի վեր աթոռակից էր, օժտուած կաթողիկոսի յատուկ բոլոր իրաւասութիւններով:

Գալով ուր մեռած ըլլալուն, Լէօ կ'ընդունի Ալիշանի տեսակէտը, այն է Սալմաստեցի հայրենիքէն հեռու, օտար երկնքի տակ փակած է իր աչքերը:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ԷՋԵՐ ԻՆՏՈՆԵԶիՈՑ ՀԱՑ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ԱՆՑԵԱԼԷՆ

Հայ Երաժիշտահրաց եւ Թատերահրաց Միութիւնը

ԽՄԲ.— « Սով. Հայաստան » ամսագրերթին մէջ, է. Վարդանեան ներկայացուցած է հայ երաժշտական եւ թատերական միութեան մը գործունէութիւնը Ինտոնեզիոյ մէջ, անցեալին: Ստորեւ՝ սեղմ գիծերու մէջ հիմնական կէտերը, վերածուած արեւմտահայերէնի:

×

Ինտոնեզիան կղզիները հայ վաճառականներու տեսադաշտին մէջ գտնուած են հեռաւոր անցեալին: Այդ մասին հաստատ տեղեկութիւններ հաղորդած են հայ թէ օտար պատմական աղբիւրները:

1747 Մարտ 31ին, Հոլանտական արեւելեան Հնդկական Ընկերութիւնը յատուկ հրովարտակով մը ձեավայի Հայերը դասած է ազատ քաղաքացիներու չարքին՝ Եւրոպացիներուն կողքին:

Համայնքին ընկերային կեանքը իր բնականոն հունին մէջ մտած է ժ. դարու կէսերուն. օտարացումի վտանգին դէմ դնելու, տակալու յատուկ կարեւորութիւնները, նիւթական բարեկեցութիւնը, հոգեբանական գործօնը նպաստած են գաղութին ձեւաւորումին:

Հայերը ակնառու դիրքեր գրաւած են բժշկութեան, իրաւագիտութեան, մաթեմատիկոսութեան, պետական պատմանառու պաշտօններու, առեւտուրի մարզերէն ներս: Բայց պիտի ուրարար անոնք գրաւած են վաճառականութեամբ եւ արդիւնարերութեամբ:

Այլ եւ այլ երկիրներու հետ իրենց ունեցած առեւտրական յարաբերութիւններուն ընթացքին Հայերը Ինտոնեզիա բերած են ոչ միայն ոսոնգակը (1895 ձոն եւ Ֆրէտ Էրկարեան եղբայրները), այլ եւ արուեստներէն նորագոյնը՝ չարժարուեստը:

Ի. դարասկիզբին մեծահարուստ Հայեր Մ. Նահապետ, Գ. Աբգար, Մ. Յովհաննէս Սուրապալի մէջ հիմնած են չարժանկարի ընկերութիւն մը՝ առաջին եւ միակ կազմակերպութիւնը Ինտոնեզիոյ մէջ: Մօտ մէկ տասնամեակ ճաքարթայի չարժանկարներու սրահները կրած են « Յովհաննէս », « Վարդան » անունները:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ.–

ՇՈՒՇՈՒՒ ԱՓԻՆ

Գրեց՝ ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ

Կացութիւնը նոյնը պէտք էր ըլլար թէ դիւղերու եւ թէ քաղաքներու մէջ: Եթէ Մարբերդ մտնէր եւ կամ իր ճամբան երկարէր Տիգրանակերտ կամ Մալաթիա՝ կրնար անսպասելի փորձութիւններու հանդիպիլ: Ու, որոշեց, գոնէ ժամանակաւորապէս Մատտաւ լերան ծերպերուն ապաստանիլ, մինչեւ որ տեսնէր թէ ո՞ւր կը հասնէր այս օրերու անբնական կացութիւնը:

Քանի մը օրուան պաշար ունէր: Եղանակը ամառ էր եւ չրջակայ դաշտերուն մէջ հասունցած հունձքը առատ, որով ապրելու միջոցներ կային, լաւ էր որ առայժմ հեռու մնար քաղաքներէ, գիւղերէ այլ մանաւանդ խռովութիւններէ: Ու այդպէս ալ ըրաւ, հեռացաւ ճամբաներէն ու բարձրացաւ Մատտաւ լերան լանջերը:

Քանի՞ օրեր կամ չաբաթներ անցուց այնտեղ Մատտաւի խոչոչներուն մէջ, չէր գիտեր: Օրացոյց չունէր. եթէ չէլար ժամացոյցն ալ՝ անտեղեակ պիտի մնար թէ օրերուն եւ թէ ժամերուն:

Ապահով կարծուած Մատտաւ լեռն ալ այժմ անապահով էր զարձած: Առաջին բնակավայրը զոր ընտրեց, փոքրիկ սենեակի մը նմանող քարայր մըն էր, երեկոյեան մթնշաղին ներս մտաւ, ներսը մուխի եւ խանձած մազի հոտ կար կարծես: Աչքերուն, իրմէ առաջ ուրիչնե՞ր տուն – տեղ եղած էին հոն: Կայծհանքը չիւղերով հանեց գրպանէն, վառեց, բուռ մը յարդի չիւղով լուսաւորեց քարայրը, այո՛, քարերով չինուած օճախ մը, յանգած մոխիր՝ անոր մէջ ու չուրջն ալ ցորենի ցօղուններ հոս ու հոն տարտղնուած:

Ըսել է, իրմէ առաջ ուրիչներ գրաւած էին այս «բնակարան»ը: Դուրս ելաւ, խիտ մացառներու մէջ պահուըտեցաւ, սպասեց, տեսնելու համար թէ, որո՞նք էին այս քարայրի բնակիչները: Երկար սպասեց, ոչ ոք յայտնուեցաւ: Կէս գիշերի մօտ, յանկարծ նշմարեց քանի մը տուներ՝ որոնք ցած ձայնով գրուցելէն զգալի իր կողմը կու գային: Ինք, մացառներու մէջ, ուղղակի փակաւ դեռնին, չնշմարուելու համար:

Եկան, ճիշդ իր մօտէն անցան: Հինգ հոգի էին, որոնց խօսակցութենէն հասկըցուեցաւ, որ մօտակայ գիւղերը կ'երթային գիշերային արշաւանքի մը համար: «Եթէ այսօր ալ յաջողինք ոչ – խար մը եւ քիչ մըն ալ այլ բաներ ձեռք ձգել, մէկ շաբթուան ապրուստնիս ա – պահովուած է» կ'ըսէր անոնցմէ մէկը: Ուրեմն, Մատտաւ լեռն ալ «անբնակիչ» չէր եւ թէ այս մարդիկը կամ իրեն պէս փախստականներ էին եւ կամ «ֆիւրարի»–ներ (դասալիքներ):

Առաւօտեան մթնշաղին էր, որ անոնք կրկին յայտնուեցան նոյն արահետին վրայ, այս անգամ բեռներով եւ ուրախ – դուարթ զրոյցներով: Երեւի, աւարը գոհացուցիչ եղած էր: Ինչպի՞սի մարդիկ էին ասոնք. Թուրքե՞ր, Քիւրտե՞ր... Եթէ Հայեր ըլլային, ապահովաբար հայերէն պիտի խօսէին իրարու հետ: Ու սկսաւ մտածել թէ ո՞ւր պէտք էր ապաստանէր, խուսափելու համար անոնց հանդիպելէ:

Բայց եւ այնպէս, որոշեց գոնէ առժամապէս մնալ նոյն քարայրը:

Սմէն երեկոյ, երբ մութը լրջկէր դուրս կ'ելլէր թաքստոցէն, կը հասունցած արտերը, քանի մը բուռ ցորեն, գարի կամ այլ ինչ կը քաղէր, մտակայ առուակներէն իր ծարաւը կը յագեցնէր, բուռ մը չուր ալ երեսին կը գարնէր ու կը վերադառնար իր տեղը: Ու, ցերեկները քարայրի մուտքին կամ քովի թուփերուն մէջ երկարած կը դիտէր շրջակայքի անցուդարձը:

Հոն՝ ճամբաներու վրայ, առաւօտէն մինչեւ ուշ երեկոյ արտակարգ եռուզեռ կար, չարժում կար: Մարդիկ ու գրաստներ անդադար կ'երթեւեկէին զանազան ուղղութեամբ: Ինչերը կը կառուցէին հոն, իրեն յայտնի չէր, բայց երեւոյթներէն դատելով ալան – թալանի տպաւորութիւնը կը ձգէին իր վրայ:

(Շար. 4)

ԱՅՍՕՐՎԱ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ ՄԱՐԴԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ

— Ձեր կարծիքով, ինչո՞ւ է ժամանակակից հայ արձակում պատմվածքի ժանրը ավելի զարգացած, քան վեպինը։

— Ես կարծում եմ, որ պատմվածքի ժանրը ավելի զարգացած չէ, քան վեպինը։ Ընդհակառակը, ես կարծում եմ, որ վեպի ժանրը ավելի զարգացած է, քան պատմվածքինը։ Ինչո՞ւ։ Որովհետև վեպի ժանրը ավելի ընդարձակ է, ավելի ընդգրկուն է, ավելի ազատ է, ավելի ճկուն է, ավելի հարմար է ժամանակակից կյանքի ամենաբազմազան կողմերը արտացոլելու համար։ Ես կարծում եմ, որ վեպի ժանրը ավելի զարգացած է, քան պատմվածքինը։

— Ձեր կարծիքով, ինչո՞ւ է ժամանակակից հայ արձակում պատմվածքի ժանրը ավելի զարգացած, քան վեպինը։

—

ՄԻՐԻՊԼ – ԿՐԸՆՈՊԼԸ – ՓՈՆ ԹԼՎԼԻՓ – ՖՐԼԶՆՕ – ՈՒՈՐՋԵՍԹԸՐ – ՄԱՑԱՄԻ.—

Պ. կարապետ Տեփոյեան, զաւակները ու թոռները, ազգականները, խնամիները եւ բարեկամները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծմօր եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԼԻՒՍԻԱ ՏԵՓՈՑԵԱՆԻ

(ծննեալ Գէորգեան)

մահը, որ պատահեցաւ Ցունիս 6ին 76 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը, հայկ. ծէսով կատարուեցաւ Երկուշաբթի, Ցունիս 9, ժամը 10·30ին Մէրիլէյլի գերեզմանատան մատրան մէջ:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ ընկատել:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ՝ Ս. ՌԱՖԱՅԷԼ

Մարսէյլի կապ. Խաչի չորս մասնաճիւղերու վարչութիւնները կազմակերպած են այցելութիւն մը (Սէն Ռաֆայէլ) Հանդստեան Տան, Շաբաթ, Ցունիս 14ին:

Արձանագրութեան համար դիմել կապոյտ Խաչի վարչութիւններուն:

ԱՄԱՓԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ

կիրակի, Ցունիս 15, քաղաքապետա-րանի սրահին մէջ, Ռիւ Վոլթէռ, ժամը 15ին:

Մուտքը ազատ է

×

կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի դպրոցին հանդէսը Շաբաթ, Ցունիս 14, կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Փարիզի Մշակ. Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու համակիրները:

CONCERT

Jeudi 12 Juin à 20 h. 30 à la Porte de la Suisse, 11 bis, Rue Scribe — Paris 9e
Métro : Opéra

DUO

HASMIG SURMELIAN, piano
JAMES LYON, violoncelle
Programme : ZOLTAN KODALY — GEORGES DELERUE — BERNARD REICHEL — JOHANNES BRAHMS.

MARSEILLE

JEUDI 19 JUIN A 21 H. 30
4, Rue du Théâtre Français
au Nouveau théâtre National du Gymnase

Soirée de Musique et Danse Classique Arménienne

KATCHADRIAN — KOMITAS)
avec
ALEXANDRE SIRANOSSIAN
et l'Ensemble Instrumental de Romans
EDOUARD BOLIKIAN
et les Ballets Arméniens de de Marseille
Déclamation :
Mme ASTRID SARAFIAN
Location : 71-88-38

Առնուվիլի վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հիմնական նորոգութեան համար

ՆՈՒԷՐՆԵՐ
Ե. ՅԱՆԿ

Ոմն (Փարիզէն Բ. անգամ) 2500, Տէր եւ Տիկ. Գէորգ Պագըրճեան (Բ. անգամ), Պր. Նուրհան Ֆրէնկեան, Տէր եւ Տիկ. Կարպիս Նիկողոսեան, Պր. Վահէ Սուճեան 1000ական, Պր. Ժորժ Շէրէքեան, Տօքթ. Բրիսթիան Ալթինեան 500ական, Օր. Ս. Նազարեան եւ Պր. Ս. Քէշիշեան, Տէր եւ Տիկ. Հայկազուն Համլաճեան, Պր. Մանուկ եւ Կարօ Ոսկերիչեան, Տիկ. Սրբուհի Մըսըրլը, Տէր եւ Տիկ. Մելքոն Տուվարճը, Տիկ. Ալչալոյա Միւթիվէլեան, Տէր եւ Տիկ. Նալպանտեան, Տէր եւ Տիկ. Ալթիւր Քէպապճեան, Տէր եւ Տիկ. Անարէ Ոսկերիչեան, ոմն, Տէր եւ Տիկ. Ազաճանեան 200ական, Մելիքեան ընտ. (Սարսէլ), Տէր եւ Տիկ. Լեւոն Փափազեան 150ական:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ջաւակներն ու ընտանիքը իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անձամբ, հեռագրով թէ գրաւոր իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց կրած ծանր կորուստին առթիւ:

Մասնաւոր շնորհակալութիւններ կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեան – նի, Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի տեսուչ՝ Հ. Սերովբէ Ազըլեանի եւ «Յառաջ»ի խմբագրութեան:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Յովհ. Թորոսեանի *մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Պ. Սարգիս Եալընդեան 200 ֆ. եւ Ա. Քէշիշեան 100 ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման:*

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
9, rue de Madrid, 94140 Alfortville

CONFERENCE

Vendredi 13 Juin à 20 h. 45
Conférencier : J. PIERRE MAHE

UGAB JEUNES - MARSEILLE

Organise
Sur l'invitation de SA SAINTETE VASKEN 1er
Catholicos de tous les Arméniens

un voyage touristique et culturel en

arménie

du 11 Août au 1-er Septembre

avec
Moscou (2 j.) - Léningrad (2 j.) - Kiev (2 j.)
Erévan (14 j.) — Tiflis (2 j.)
Participation : environ 4000 F.
Renseignements et inscriptions :
U.G.A.B. Jeunes, 33 Cours Pierre Puget — 13006 Marseille — Tél. (91) 37-75-97
ORG. : Lic. 97

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ
Զ. ՅԱՆԿ

Օր. Տիգրանուհի Երամեան, Տէր եւ Տիկ. Կրէկուար Թուլուեան, Տիկ. Սաթենիկ Եափզարտաշեան, Տէր եւ Տիկ. Ֆրեեերիք Ֆէյտի, Տիկ. Լիւսի Տալկիչեան, Պր. Կարապետ Մոմճեան, Օր. Սիրարփի Ամէմեան, Տիկ. Արշալոյս Սարգիսեան, Պր. Կիրակոս Բարատեան, Պր. Ժան Թորոսեան, Պր. Մխիթար Սարաճեան, Տիկ. Լեւոն Արբաժեան, Տիկ. Եպրուհի Նազարէթեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Խոսրով Տընկոյեան, Տէր եւ Տիկ. Նուպար Դաւիթեան, Տիկ. Մարիա Շահնամեան, Պր. Գրիգոր Սամուէլեան 50ական, Պր. Փէլթէկեան 25 Ֆր.

Գումար 37·425, նախորդ հինգ ցանկերու գամար 228·865 Զ. ցանկի գումար 37·425, ընդհ. գումար 266·290

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	200 (235,20)
Հոգեհանգիստ	100 (117,6))
Շնորհակալիք	100
Հարսնիք, նշանտուք	100
Ծննդ	100
Կը փնտռուի	40 (47,04)
Կ'ուզուի	60 (70,56)

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ: Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան:

Վերոյիշեալ սակերու վրայ կ'աւելնայ Թ. Վէ. Ա.ն՝ 17,60 առ հարիւր (տես՝ փակագիծի մէջ գումարները):

ՀԱՅԵԼԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝

ՁԵՐ ՓԱՓԱՒԱՆԴ ԼԵԶՈՒՈՎ

բարեկամական, մշակութային կապեր ազգակիցներու հետ՝ ամէնուր 12էն 92 տարեկան

ԱՐԱՏ, ԽՈՐՀՐԴԱՊԱՀԱԿԱՆ ԵՒ ԼՈՒՐՋ Մանրամասնութեանց համար դիմել՝

CERCLE "ARMENIA - AMITIE"

3, Chemin du Cap
1006 — LAUSANNE (SUISSE)

Une correspondance agréable dans la langue de votre choix, des relations amicales, culturelles, avec vos compatriotes de tous pays.
de 12 à 92 ans
— SERVICE RAPIDE
— DISCRET ET SERIEUX
Ecrivez sans engagement de votre part

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

COLLEGE ARMENIEN
SAMUEL MOORAT

Les inscriptions pour l'année scolaire 1980 - 1981 sont ouvertes.

Le Collège admet les élèves internes et externes dès les classes élémentaires jusqu'à celles des sections B. C. D. du Baccalauréat.

Les jeunes filles uniquement externes sont également admises.

S'adresser à la Direction pour tous détails concernant les inscriptions.

DIRECTION COLLEGE ARMENIEN
26, Rue Troyon — 92310 Sèvres
Tél. : 534-68-28

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Պօղոս Խաչատուրեանի յիշատակին Մշակոյթի Տան Տիկն. Միւթիւն 200 ֆ., Տէր եւ Տիկ. Գէորգ Յովսէփեան, Տէր եւ Տիկ. Պօղոս Յովսէփեան 100ական, Շալճեան ընտ. 50, Տէր եւ Տիկ. Զաւէն Միլտոնեան 100, Տիկ. Մանուշ Շամիրեան 100: Աբրահամ Մօրուքեանի յիշատակին Տիկ. Շնորհիկ Մօրուքեան եւ Շալճեան ընտ. 100ական: Մուշեղ Էլմասեանի յիշատակին՝ Թէմիրեան ընտ. 200:

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ՕԾՄԱՆ 5ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Ցունիս 15ին, կիրակի, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցիին օծման 5ամեակի տօնակատարութիւնը, հովանաւորութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի կաթ. Պատուիրակ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ցաւարտ պատարագի ժողովրդական ճաշ քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Նախօրօք ապահովել տոմսերը եկեղեցիի քարտուղարութենէն կամ Հոգաբարձու – թեան անդամներէն:

OFFRE

Très grandes possibilités pour V.R.P. bien introduit pour diffuser, en actualisation, des robes jeunes, du sportswear, et des robes grandes tailles
Prix compétitifs
Téléphoner :
REGINE NOBLER
- 236. 55. 76 -

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՊԱՇՏՕՆ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Ֆրանսայի շրջանի վարիչ մարմինը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ կիրակի, Ցունիս 15, Փարիզի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, 1915 Ցունիս 15ին Պոլսոյ Պայազիտի հրապարակին վրայ կախանով նահատակուած Քսան հնչակեան անմահ հերոսներու յիշատակին:

Նոյն օրը, ժամը 13·30ին, հոգեհանգիստ Օփերա – Լաֆայէթ ճաշարանին մէջ, 80 Ռիւ Լաֆայէթ:

Պատշաճ յայտագիրը.— Յարգանքի ուղերձներ, երգ եւ արտասանութիւն:

Ճաշագին 50 ֆրանք

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի հայ նկարիչներու, Ցունիս 6էն 21, Հայկական Մշակոյթի եւ Արուեստի կեդրոն՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

Ցուցահանդէսը բաց է ամէն օր:

Ժամը 15էն 20·30 բացի կիրակի օրերէն:

×

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը եւ Ֆրանսահայ Մշակութային Միութիւնը կը կազմակերպեն ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Հայաստանի Գրողներու Մխիթեան քարտուղար

ՍԱՂԱԹԻԷԼ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

հետ

Ցունիս 11, Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին Մշակութային Միութեան կեդրոնը:

Մուտքը ազատ է

L'OPTIQUE

RAYMOND STEPANIAN

Opticien diplômé d'Etat
30, Rue Paradis — 13001 Marseille
Tél. : 33-82-51

REMISE DE 20 % aux mutualistes et aux lecteurs de « Haratch » (10 % sur lunettes de soleil)

— Dépositaire des plus grandes marques en optique et en lunetterie
— Equipements spéciaux pour myopes aphaques
— Jumelles.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԱԿՆՈՑԱՎԱՃԱՌԸ
որ բացած է
իր գռուածքը
Բաղարիճ կեդրոնը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ յիանամեակին առթիւ, Ս. Մեծոցով կրթարանի յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Անդրէասեան Լորիս 5000 Ֆր., Տէր եւ Տիկ. Ցովհաննէսեան (Փարիզ) 2000, Տէր եւ Տիկ. Գործունեան (Փարիզ) 2000, Տէր եւ Տիկ. Արթօ Գասպարեան, Տէր եւ Տիկ. Երուանդ Գասպարեան, Տէր եւ Տիկն Մխսաքեան (Իսի լէ Մուլինօ), Տէր եւ Տիկ. Մանուկ Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Բարսեղ Մանուկեան, Տէր եւ Տիկ. Համազասպ Մումճեան, Տիկ. Միւթիվէլեան, Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Նոտարեան 1000ական, Տէր եւ Տիկ. Ամբրթունեան, Տէր եւ Տիկ. Ալթունեան (Ժիլսուն), Տիրամայր Փապուճեան 500ական, Տիկ. Զիլերեան, Տէր եւ Տիկ. Նշան Մխսեան, Պր. Արմենակ Թալար 100ական:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
11
MERCREDI
11 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍԱՆ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ց ր ա ց ս ա ս : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.663

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.663

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԸ կ'ուզէ արտաքսել քուպայի այն դաշնակիները զորս անպաշճելի կը նկատէ : Ասոնց թիւը շուրջ 700 կը նկատի, ցարդ դաշնած 110 հազարին մէջ եւ ազգային արարքներով դատապարտուած անատարկելիները են :

ՔԱՊՈՒԼԻ շուրջ կացութիւնը չատ ծանր է եւ մայրաքաղաքին շուրջ համախըմբուած են 20·000 ապստամբները, մինչ 10 հազար խորհրդային նոր զինուորները նշանած են Աֆղանիստան : Քապուլի պաշտպանութեան համար, թէեւ արդէն տինդ խորհրդային զօրաբաժին եւ 3000 հրաձգիչ կայ : Կարդ մը աղբիւրներու համաձայն 400 ուսանողներ ձերբակալուած եւ Յարց· Միւթիւն տարուած են : Մաքսադործութիւնն ալ կը չարունակուին եւ Քարմալ (Մոսկուայի մարդը) արդէն յայտարարած է թէ նախկին վարչակարգի մասը պատասխանատու պնդակահարել ուած է :

ԹՈՒՐՔ մը ուրիշ Թուրք մը սպաններ է Լոչ : Մեհմէտ Եավուզ (Սէ· Ժէ· Թէ·ի նախկին չարքային) որ կ'աշխատի փէօֆի գործատունը դաչունահարուած է Մուսթաֆա Թեփէլի անուն Թուրքի մը կողմէ (Ծայրայեզ–աշ) : Մարդասպանը ձերբակալուած է եւ ուրիշ Թուրք մը, որ թուսափած է անունը տալէ, ըսած է թէ կարելի չէ թաղել այս խնդիրը եւ թոյլ տալ որ ֆաշիստները չարունակեն անպատիժ սպաննել : Սոչոյի մէջ չուրջ 4000 Թուրք կայ իրենց ընտանիքներով եւ 1300 աշխատաւորները փէօֆի մօտ են :

ՅԱՆԸՍ կրկին պիտի սղէ քանի մը օրէն Ֆրանսայի մէջ, մինչ Ալժէ հաքուած քարիւղ արտածող 13 երկիրներու պատուիրակութիւնները դեռ որոշում չէին տուած երեքշաբթի առտու :

ՓԱՐԻԶի մէջ նոր տոզանգք մը եւս տեղի ունեցաւ առջի օր ի նպաստ դաղթած աշխատաւորներու : 3000 հոգի բողոքեցին « Պետութեան ցեղապաշտութեան դէմ » : Գլխաւոր նշանախօսքն էր՝ բանուորական դասը սահմանադրուին չունի : Տոզանցողներուն մէջ մասնաւորաբար Թուրք « ծածուկ » աշխատաւորներ եւ Մարոքցիներ կային :

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ նամակ մը ղրկած է Պաոի կառավարական դրպիր մը ներկայացնելով, որու դոր – դրպրութիւնը հարկաւոր է 1980 Յունիս–Դեկտեմբերի ժամանակաշրջանին :

ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹԸ պիտի սղէ տարեսյս ընթացքին, մինչ Յունիս մէկին արդէն թերթերու առաքման թղթատարական պիրերը 25 առ հարիւր յաւելում կրեցին : Նախատն ալ 15 առ հարիւր յաւելում կրէ Յուլիս 15էն սկսեալ :

ԻՐԱՆի նախագահը Պանի Սատր յայտարարեց թէ չաբաթէ մը իսլամական կարգն ու կանոնը հաստատուած կ'ըլլայ Իրանիստան : Նախագահը սակայն, խոստանած է Ա· Էֆ· Փէ·ի տուած իր տեսակցութեան ընթացքին՝ « ձախողութիւնը ընտրուած մեթոտներուն այն 15 ամիսներու ընթացքին, որոնք յաջորդեցին իրանեան յեղափոխութեան » : Միւս կողմէ երկու քիւրտ պնդակահարուած են (անդամ Դեմոկրատ կուսակցութեան) եւ 21 թիրեցուցիչի առուծախ ընող ձերբակալուած :

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Ամփեփբէս, Յունիս 4–5)

ԴԱԽԻԹ ԱՆՑԱՂԹԻ 1500ԱՄԵԱԿԸ

Գ· ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Դաւիթ Անյաղթի ծննդեան 1500ամեակին նուիրուած հանդիսաւէթեանց պսակումը եղած է Երեւանի Գ· Սունդուկեան թատրոնին մէջ տեղի ունեցած երեկոյթը : Բեմին վրայ տեղ գրաւած են կուսակցութեան Ա· քարտուղարը Կարէն Դեմիրճեան, նախագահ Բարկէն Սարկիսով, վարչապետ Ֆադէյ Սարգսեան, կուսակցական եւ կառավարական ղեկավար դէմքեր : Բացումը կատարած է Ֆադէյ Սարգսեան : Խօսք առած են Ակադ· Գէորգ Բրուտեան, Յարհ· Մխուէթեան Ակադէ – միայի փոխ – նախագահ Պ· Ֆեդոսէյեւ, Փիլիսոփայական Ընկերութիւններու Համաշխարհային Դաշնակցութեան նախագահ Փրոֆ· Դիմէո, Վրաստանի Ակադեմիայի նախագահ Ե· Խարաձէ, Միջնադարեան Փիլիսոփայութեան Ուսումնասիրութեան Միջազգային Ընկերութեան փոխ–նախագահ Փրոֆ· Կուքսեւիչ, Պուլկարիոյ Ակադեմիայի Փիլիսոփայութեան եւ Ընկերաբանութեան կեդրոնի տնօրէն Փրոֆ· Անգելով եւ անդրադարձած Դաւիթ Անյաղթի բերած նպաստին հայ եւ համաշխարհային փիլիսոփայական մտքի զարգացման :

×

ԴԱԽԻԹ ԱՆՑԱՂԹԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹ

Խորհ· Միութեան Թղթատարի նախարարութիւնը հրապարակ հանած է Դաւիթ Անյաղթի նուիրուած դրոշմաթուղթ, զոր ձեւաւորած է նկարիչ Ա· Շմիդչէֆյն : Դրոշմաթուղթին վրայ ներկայացուած է Անյաղթի ձեռագրի կողքը : Կայ նաեւ դրութիւն մը՝ «1500 տարի : Դաւիթ Անյաղթ՝ վաղ միջնադարու հայ փիլիսոփայ » :

×

ԴԱԽԻԹ ԱՆՑԱՂԹ ՓՈՂՈՑԻ ԲԱՑՈՒՄ

Հայաստանի վարչապետի տեղակալ Ռեմա Սվետլովա բացումը կատարած է Երեւանի Դաւիթ Անյաղթ փողոցի : Ներկայ եղած են կուսակցական եւ կառավարական դէմքեր, յոբելենական հանդիսութեանց համար Երեւան ժամանած պատուիրակներ եւ հոծ բազմութիւն մը :

×

ԵՐԳԻՉ ԳԷՈՐԳԻ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ–

« Երգի մէջ ես քո կերպարն եմ փնտռում » երաժշտական ժապաւէնը, որ նկարահանուած է Հայաստանի հեռատեսիլի արուեստանոցը, առնուած է Մոսկուայի ողիմպիականներու մշակութային յայտագրին մէջ : Ժապաւէնին մէջ ճապի երգիչ Գէորգի Մինասեան կը մեկնաբանէ իր երգացանկի լաւագոյն կտորները : Գ· Մինասեան ծնած է Սոչի, երաժշտական կրթութիւնը ստացած Մոսկուա եւ հանգուցեալ Ակադեմիայի Փիլիսոփայութեան եւ Ընկերաբանութեան կեդրոնի տնօրէն Փրոֆ· Անգելով եւ անդրադարձած Դաւիթ Անյաղթի բերած նպաստին հայ եւ համաշխարհային փիլիսոփայական մտքի զարգացման :

×

ԴԱԽԻԹ ԱՆՑԱՂԹ ՓՈՂՈՑԻ ԲԱՑՈՒՄ

Հայաստանի վարչապետի տեղակալ Ռեմա Սվետլովա բացումը կատարած է Երեւանի Դաւիթ Անյաղթ փողոցի : Ներկայ եղած են կուսակցական եւ կառավարական դէմքեր, յոբելենական հանդիսութեանց համար Երեւան ժամանած պատուիրակներ եւ հոծ բազմութիւն մը :

×

ԵՐԳԻՉ ԳԷՈՐԳԻ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ–

« Երգի մէջ ես քո կերպարն եմ փնտռում » երաժշտական ժապաւէնը, որ նկարահանուած է Հայաստանի հեռատեսիլի արուեստանոցը, առնուած է Մոսկուայի ողիմպիականներու մշակութային յայտագրին մէջ : Ժապաւէնին մէջ ճապի երգիչ Գէորգի Մինասեան կը մեկնաբանէ իր երգացանկի լաւագոյն կտորները : Գ· Մինասեան ծնած է Սոչի, երաժշտական կրթութիւնը ստացած Մոսկուա եւ հանգուցեալ Ակադեմիայի Փիլիսոփայութեան եւ Ընկերաբանութեան կեդրոնի տնօրէն Փրոֆ· Անգելով եւ անդրադարձած Դաւիթ Անյաղթի բերած նպաստին հայ եւ համաշխարհային փիլիսոփայական մտքի զարգացման :

TRADITION

UN RAPPORT DE
" Amnesty International "
TURQUIE AVEC UN " T " COMME TORTURE

Titre "LIBERATION"

Ցատկանշական եւ խօսուն խորագիրը մը, երեքշաբթի (Յունիս 10) օրուան Լիպերասիոնի մէջ (էջ 10) :

Խորագրին տակ թերթը արձագանգ կը հանդիսանայ Էմնըսթի Ինթերնէշընըլի մէկ նոր տեղեկագրին, արդիւնք Մայիս 19էն 30 կատարած իր քննութեան թուրքիա : Տեղեկագրին եզրակացութիւնն է.– « Չարչարանքը Թուրքիոյ մէջ ընդհանուր եւ կանոնաւոր գործած է : Ոստիկանութեան կամ պաշարման վիճակը գործադրող իշխանութիւններու կողմէ ձերբակալուած անձերու մեծ մասը չարչարանքի ենթակայ են եւ որոշ պարագաներու մէջ մահուամբ վերջ կը գտնէ» : Երեք պարագայ երեւան կը հանուին այս առընչութեամբ : Սենափքաւիսթ մը՝ Եահար Կիւնաոկտիւ, մեռած Անգարա ուղղի խոցերու հետեւանքով, Օսման Մ'էհմէթ որ քանի մը օրուան հոգեվարքէ ետք չէ արթնցած, Քորքմազ մեռած գտնուած բանտը, կարսի մէջ Յունուար Ցին : Տեղեկագիրը կ'ըսէ· « Բազմաթիւ պարագաներու մէջ, չարչարուած անձերը ոչ մէկ կապ ունէին քաղաքական բռնութեան հետ, որ 3000 մեռելի պատճառ եղած է երկու տարուան մէջ » : Երկու ուսանողուհի ձերբակալուած եւ ելեկտրական ցնցումներու կամ փալանկի ենթարկուած են ազատ արձակուելէ առաջ : Լիպերասիոն կը ճշդէ.— Թալանկան որ թրքական մասնագիտութիւն մը չէ, կը կայանայ լախտի հարուածներ տալու մէջ ոտքերուն վրայ : Ըստ տեղեկագրին, չարչարանքի այլ մեթոտներու կարգին այրերու թէ կիներու « բռնաբարումներ » կան « լախտերու կամ այլ առարկաներու միջոցաւ » : Էմնըսթի կ'ըսէ նաեւ թէ ըստ Ճիւմհիւրիէթի Դեկտեմբերէն Ապրիլ 50 հազար հոգի հարցապնդուած են : Այս տեղեկագրին աւելի հակիրճ ձեւով արձագանգ հանդիսացած էին նաեւ նոյն օրուան (երեքշաբթի) միւս օրաթերթերը :

×

Պարզ է որ ոչ մէկ մեկնաբանութեան կը կարօտին « աւանդութեան » (ինչպէս կը խորագրէ Լիպերասիոն) մաս կազմող այս մեթոտները, որոնք ի դէպ, Թրքական մենաշնորհ ալ չեն...

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՆԻՐ ՅՈՑՑԵՐ

Ի ՆՊԱՍՏ Հ· ԳԻԼԻՆՃԵԱՆԻ

Երկուշաբթի իրիկուն, նոր ցոյց մը կատարուած է Մարսէյլի Արդարութեան Պալատին առջեւ, պահանջելու համար Հ· Մաքս Գիլինճեանի ազատ արձակումը : Ցուցատախտակներուն վրայ կարելի էր կարդալ « Ազատ արձակեցէք Գիլինճեանը », « Թուրք՝ մարդասպան », « Հալածանքը կը չարունակուի » :

Երեքշաբթի, Յունիս 10ին, Մարսէյլի միակն համայնավար օրաթերթին էր՝ Մարսէյէզը, որ իր երկրորդ էջին վրայ արձագանգ կը հանդիսանար այս ցոյցին, որուն, ըստ թերթին, 150 հոգի մասնակցած են :

PRESSE

Depuis le début du mois de mai, la presse écrite a pâti d'arrets de travail ou de retards de sa fabrication ou de sa diffusion. Sans parler des grands ponts de l'Ascension et de la Pentecôte, sans parler des perturbations trop fréquentes dans les transports et les postes qui frappent plus spécialement les abonnés.

Pendant ce temps, l'audiovisiuel continue de faire entendre sa voix, bénéficiant ainsi d'un véritable monopole de l'information qui ne peut d'ailleurs que satisfaire le pouvoir. C'est à chaque fois le champ de la liberté qui se trouve ainsi un peut plus réduit. Un certain ministre des finances n'a-t-il pas dit, en 1973, que «*la presse est un anti-pouvoir nécessaire au bon fonctionnement de la democratie*»? C'était M. Giscard d'Estaing.

Les traditions, l'organisation, la discipline du Syndicat du Livre lui ont permis de conquérir et de conserver des conditions de rémunération et de travail assez exceptionnelles dans le monde ouvrier. Depuis longtemps, il a été dit que, en raison tant de son statut social que de son savoir-faire, cette profession était «*l'aristocratie du monde du travail*»; même si le mot déplaît, il implique des droits mais aussi des devoirs.

De toutes les denrées périssables, la presse quotidienne est la plus périssable. L'événement n'attend pas, le lecteur-auditeur non plus. De toutes les productions, celle d'un journal ne peut, lorsqu'elle est arrêtée, être rattrapée un peu plus tard.

Lire un quotidien est un besoin, c'est aussi une habitude; à trop l'interrompre on la décourage en livrant le lecteur au monopole de fait ou de droit de l'information audiovisiuelle, monopole fâcheusement illustré par la répression accrue contre ces espaces de liberté que sont les radiospirates.

«*Le Monde*»

7 Juin

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՁԱՑՆԱՍՓԻՒՌ

ԷՆՐԻՔՕ ՄԱՍԻԱՍ ԵՒ... ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ձայնասփիւռի Ֆրանս – Էնթէռ կայանը, կէսօրէ վերջերը, չարաքներ չարունակաբար կը տրամադրէ արուեստագէտի մը, որ կը պատմէ իր կեանքը : Այս չարքին վերջինն էր՝ Էնրիքօ Մասիաս, որ Ուրբաթ կէսօրէ ետք, անդրադարձաւ նաեւ Հայաստան կատարած իր այցելութեան եւ այդ առթիւ, պատմեց որ մեծ հիացում եւ յարգանք ունի հանդէպ հայ ժողովուրդին, որ ունի մեծ մշակոյթ մը եւ մեծ պատմութիւն մը : Գացած է Երեւան, ուր երբ իրիկուն մը երգահանդէս մը կուտար, բազմութիւնը այնքան շատ էր, որ ապահովութեան պայմանները չէին յարգուած եւ երգահանդէսը ընդհատուած էր ու « երկաթէ վարագոյրը » վար իջած (հո՛ս, չեչտեց թէ բառախաղ չըներ···) : Հարցուցեր է Հայերուն թէ Հրեայ կա՞յ Հայաստան, ու սա պատասխանը առեր է « Ո՛չ, որովհետեւ Հայը եւ Հրեան միասնաբար չեն կրնար ապրիլ » : Հրեայ երգիչը աւելցուցած կայ թէ այս յայտարարութիւնը « ցեղապաշտութեան» արտայայտութիւն մը չէր···

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ
ՈՐՈՇՈՒՄՈՎ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱԶՄԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱԶՄԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱԶՄԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱԶՄԻ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԵՎ ՀՅՈՒՍՎԱԾՈՒՄ

«ՅՈՒՆԱՍ» Վ«ՃՈՒՈՑ» ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԵՎ ՀՅՈՒՍՎԱԾՈՒՄ

«ՅՈՒՆԱՍ» Վ«ՃՈՒՈՑ» ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆ

ՅԱՎԱՀ ՁԱՅՆԱԿ

ՀԱՏՈՒԱԾ

ՂԱՋԱՌՈՒ ՈՍԱՆԱՂԱԼԵ

Ա Ն Ա Վ Ա Ր Տ Ա Կ

«Մերկ օր մը, երբ գարնան էասաւ նեռը պետրոսեան ախոռի կողքը ու ձգեց ձմեռ ձգելու, էշը դուրս ելաւ, գլուխը վեր բռնեց ու ըսաւ. «Ես ալ պիտի երթամ ինչ-որ տեղ։ Ինչո՞ւ էշը ըլլամ, միշտ գոմաղբ տանիմ։»

– «Ո՛չ, ինչո՞ւ չըսաս, էշ – էշ – ամէն մարդ կրնայ ըսել, որ ուզես, բայց ինչո՞ւ ես ուզեցիր ըլլալ էշ։»

Տէրունէն ալ մեզի պատուհաս – տարտար։ Իր չորք էաւոյքներէն ոչինչ նեցուկ մեզի։ Ամառ-ձմեռ մեր ուսերուն կրելիքը ծանր է։

Ինչո՞ւ մեզի ստեղծեց։ Ինչո՞ւ մեզ ալ չտուաւ թեւեր, որ ազատ ճախրէինք երկնքին տակ։ Ինչո՞ւ մեզ ալ չտուաւ ձայն, որ երգէինք։ Ինչո՞ւ մեզ ալ չտուաւ ուղեղ, որ մտածէինք։ Ինչո՞ւ մեզ ալ չտուաւ սիրտ, որ սիրէինք։

Ինչո՞ւ մեզ ստեղծեց, որ ամէն ոք մեզ ծաղրէ, ծաղրելի դարձնէ։ Ինչո՞ւ մեզ ստեղծեց, որ ամէն ոք մեզ ծեծէ, ամէն ոք մեզ հայհոյէ։

Մտածեցի, որ ինչ ալ ընեմ, ինչ ալ ըսեմ, ես միշտ էշ պիտի մնամ։ Ուրեմն ինչո՞ւ ես ալ չհնազանդիմ տէրունէս, որ ամէն օր ինձ ծեծէ, ինձ հայհոյէ։ Ինչո՞ւ ես ալ չհնազանդիմ տէրունէս, որ ամէն օր ինձ ծեծէ, ինձ հայհոյէ։

Ես ալ չհնազանդեցայ տէրունէս։ Ես ալ ետեւէս նայեցայ, ես ալ ոտքերս առի, ես ալ փախայ։

Ես ալ փախայ, ես ալ ազատ եղայ։ Ես ալ ազատ եղայ, ես ալ ուրախ եղայ։

Ես ալ ուրախ եղայ, ես ալ ուրախ

Օր· Հայկուհի Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Պօյաճեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Աւետիս Մարզարեան եւ զաւակ – ները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Տիրացու – եան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Եսայեան սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր եւ ազգականին՝

ՍԱՀԱԿ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ Յունիս 5ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Յունիս 12, ժամը 11ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Իվրի – Փարիզի Հին գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Կը խնդրուի ծաղկեպսակ չղրկել եւ փոխան ծաղիկի նուէրներ ընել նախընտրաբար Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ Կրթարանին։

Պ· Յոհան Գրիգորեան, Տէր եւ Տիկին Ռընէ Փաժ եւ զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ
(ծնեալ Տոքումեան)

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ, Յունիս 7ին, 76 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Յունիս 12, ժամը 16ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին եւ մարմինը կը փոխադրուի Ժանթիյիի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ

Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Գազանճեան 500 Ֆր· կը նուիրեն (ստանալ «Յառաջ»էն)։

Առնուվիլի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ հիմնական նորոգութեան համար

ՍՈՒԼԻՆԵՐ
Ե· ՅԱՆԿ

Տէր եւ Տիկին Ռիչար Խաչերեան, Տէր եւ Տիկ· Մխէրան Փափազեան, Տիկ· Անիկ Գէորգեան, Տէր եւն Տիկ· Դանեալ, Տէր եւ Տիկ· Փուշուճեան, Տէր եւ Տիկ· Մանուկեան, Տէր եւ Տիկ· Զաւուշեան, Տիկ· Ոսկերիչեան, ամն, Տիկ· Ազատ Գարապօղոսեան, Տիկ· Արմաւ Հապէչեան, Պր· Շմաւոն Գոնեալեան, Տէր եւ Տիկ· Վահան Նաւասարդեան, Տէր եւ Տիկ· Յարութիւն Տէմիր, Տիկ· Խաչիկեան, Տիկ· Ա· Տէր–Պարսամեան, Տէր եւ Տիկ· Պօյաճեան 100ական, Տէր եւ Տիկ· Գ· Մարկոսեան, ամն, ամն (Սեվրանէն), Տիկ· Յասմիկ Ձերկայեան 50ական, Տիկ· Կիրակոսեան 30, Տիկ· Բագըճեան 20։

Նախկին գումար 50·970
Ընդհ· գումար 62·920

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն Մօրիսի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները իւ նպաստ դպրոցի

Գաթաճեան Վահէ 100 Ֆր·, Տիկին Մխսիեան Անժէլ 50 Ֆր· իր թոռան Ծնընդեան առիթով, Տիկ· Յովհաննէսեան Արաքսի 100 Ֆր· փոխան ծաղիկի իր հօրաքրոջ մահուան առիթիւ։ Նաեւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ Լիոնի Կոմիտաս երգչախումբի բոլոր անդամներուն, Սէն Մօրիս կատարուած պատարագ – հոգեհանդիստին՝ իրենց սիրայօժար մասնակցութեան համար։

UGAB - JEUNES

Soirée de Gala

de la Tour Maine - Montparnasse
A 233 mètres d'altitude au 56° étage
pour une nouvelle pespective
Le Samedi 21 Juin
à partir de 21 h. 30
Bal Animé par l'Orchestre
«GAIDZAGS»
Buffet de Spécialités Arméniennes
Participation Aux Frais: 120 F.

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի Տեսչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է չէնքին նորոգութեան համար 1000 Ֆր· Պ· Գր· Ադամեանէ եւ զաւակներէն Զարեհ Մուրատեանի յիշատակին։

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
9, rue de Madrid, 94140 Alfortville

CONFERENCE

Vendredi 13 Juin à 20 h. 45
Conférencier : J. PIERRE MAHE
«*Les Légendes et Traditions Populaires Arméniennes*»

ԻսԻ
Ս· ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ
ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՕԾՄԱՆ 5ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Յունիս 15ին, Կիրակի, Իսիի Ս· Մարիամ Աստուածածին եկեղեցիին օծման 5ամեակի առնարիմ կատարութիւնը, հովանաւորութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի Կաթ· Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Յաւարտ պատարագի ժողովրդական ճաշ քաղաքապետարանի սրահին մէջ։ Նախօրօք ապահովել տոմսերը եկեղեցիի քարտուղարութենէն կամ Հոգաբարձու – թեան անդամներէն։

JACQUES CHELELEKIAN
HAVAS VOYAGES
vous propose

VOYAGES ARMÉNIE 80

calendrier des départs
de Marseille

DEPART	RETOUR	PRIX
Lundi 11 Août	Lundi 25 Août 80	4 080 FRS
Lundi 25 Août	Lundi 08 Septembre 80	4 080 FRS
Lundi 1er Septmbre	Lundi 15 Septembre 80	4 080 FRS
Lundi 08 Septembre	Lundi 22 Septembre 80	4 080 FRS
Vendredi 26 Septembre	Jeudi 09 Octobre 80	3 480 FRS
Lundi 06 Octobre	Lundi 20 Octobre 80	3 480 FRS
Vendredi 07 Novembre	Jeudi 20 Novembre 80	3 480 FRS
Lundi 29 Décembre 80	Lundi 12 Janvier 81	3 480 FRS

INSCRIPTION 45 JOURS AVANT LA DATE DE DÉPART

renseignements et réservations

CHELELEKIAN
Jacques

VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

Organisation : HAVAS VOYAGES Lic. 97

"FETE CHAMPETRE 1980"
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

De l'Amicale Culturelle Arménienne
de Nimes
Le Dimanche 15 Juin, dans la propriété de Mr. Hayrabédian près de Lezan.
Repas arménien autour d'une grande table familiale.
Jeux — Concours de pétanque
Réservation : Téléphoner :
Kalpakian 52-33-72
Hayrabedian 61-82-21

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան Իսիի (Օ – ը – Սէնի շրջանը) տարեկան ճաշը Հոկտ· 4ին։

ՆԻՍԻ Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԵՒ ՍՐԱՀԻՆ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ե· ՅԱՆԿ

Տէր եւ Տիկ· Յ· Հաթեմեան 2000 Ֆր·, Տէր եւ Տիկ· Գր· Սերոբեան 1500 Ֆր·, Տէր եւ Տիկ· Կ· Տիլան 1000, Տէր եւ Տիկ· Ե· Մալոյեան, Տէր եւ Տիկ· Յ· Օպամեան, Տէր եւ Տիկ· Ռ· Պալապանեան, Տէր եւ Տիկ· Թուհատեան, Տէր եւ Տիկ· Վ· Գասիկեան, Տիկ· Ա· Կիւմիւշեան, Տէր եւ Տիկ· Մ· Մելիքեան 500ական, Տէր եւ Տիկ· Պ· Մխիթիւ 250, Տէր եւ Տիկ· Կիւլպէնկեան 250, Տէր եւ Տիկ· Ն· Թաւորեան, Տէր եւ Տիկ· Թաւուքճեան, Տէր եւ Տիկ· Վարդանեան, Պ· Ժ· Մխրաքեան, Տէր եւ Տիկ· Շալճեան, Տէր եւ Տիկ· Լ· Մնացականեան, Տէր եւ Տիկ· Ժ· Մխիթիհեան 200ական, Պ· Տ· Հալէպեան 150, Տիկ· Ե· Կարապետեան, Տէր եւ Տիկ· Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկ· Ճէզվէճեան, Պ· Գ· Եապրճեան 100ական։

Երդ ցանկի գումար 10·450, նախորդ ցանկեր 53·525, ընդհ· գումար 63·975։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՈՒԹԻՒՆ

Ամբսէյլի Կապ· Խաչի չորս մասնաճիւղերու վարչութիւնները կազմակերպած են այցելութիւն մը (Սէն Ռաֆայէլ) Հանգստեան Տան, Շաբաթ, Յունիս 14ին։

Մրճանագրութեան համար դիմել կապոյտ Խաչի վարչութիւններուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՈՒԹԻՒՆ

Հայ Ուսանողաց Օգն· Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ Տիկ· Քնար Կեռխնէ 100 Ֆր· իր սիրելի բարեկամուհիին՝ Տիկ· Նուարդ Միասերեանի մահուան առթիւ եւ Տիկ· Ա· Ձէնապեանէ 100 Ֆր· Պ· Սիմոնեանի մահուան առթիւ։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 22 ուսումնական տարւոյն փակման օր։

Ժամը 13·30ին ճաշ վարժարանի մէջ, պատրաստուած Մնողական Միութեան տիկիններէն։ Ժամը 16·30ին մրցանակաբաշխութիւն թատերասրահին մէջ։ Հրաւիրուած է հայ հասարակութիւնը։

Imprimé sur les presses du Journal «Ha ratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՊԱՇՏՕՆ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆ

Ս· Դ· Հնչակեան կուսակցութեան Ֆերանայի շրջանի վարիչ մարմինը հոգեհանդստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Յունիս 15, Փարիզի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, 1915 Յունիս 15ին Պոլսոյ Պայազիտի հրապարակին վրայ կախանով նահատակուած Քսան հնչակեան անմահ հերոսներու յիշատակին։

Նոյն օրը, ժամը 13·30ին, հոգեհանգստի Օվերա – Լաֆայէթ ճաշարանին մէջ, 80 Ռիւ Լաֆայէթ։

Պատշաճ յայտագիրը·— Յարգանքի ուղերձներ, երգ եւ արտասանութիւն։

Ճաշագին 50 ֆրանք

ՍԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ Կրթարանի Կիրակի, Յունիս 15, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Ռիւ Վոլթէռ, ժամը 15ին։

Մուտքը ազատ է

×

Կապ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի դպրոցին հանդէսը Շաբաթ, Յունիս 14, կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Փարիզի Մշակոյթ Սան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ։

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու համակիրները։

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի հայ նկարիչներու, Յունիս 6էն 21, Հայկական Մշակոյթի եւ Արուեստի կեդրոն՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

Յուշահանդէսը բաց է ամէն օր։

Ժամը 15էն 20·30 բացի կիրակի օրերէն։

LA CAPPADOCE

PRESENTE

3 GALAS EXCEPTIONNELS

AVEC

ONNIK DINKDJIAN

DE NEW - YORK

LES 26 - 27 - 28 JUIN

TOUS LES SOIRS

ORCHESTRE CAPPADOCE
HARRIS LASKARIS
MARTEN YORGANTZ
MINAS (vendredi - samedi)

67bis, QUAI BLANQUI, ALFORTVILLE 94140

tél. 375.05.30

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
12
JEUDI
12 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.664

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.664

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ

(Ապրիլփրէս, Մայիս 30 – Յունիս 5)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ ԵՒ ՄԱՆԱԿՑԻ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՈՂԻՄՊԻԱՆԵՐՈՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՅԱՁՏԱԳՐԻՆ

Խորհուրդի Ողիմպիականներու մաս – նակցային յայտագրին մաս կը կազմէ Հայաստանի Պարի պետական համոյթը: Պարախումբը ինը երեկոյթ տալէ ետք Մոսկուայի « Կոսմոս » պանդոկի սրա – հին մէջ, մէկ ամիս կը մեկնի Լենին – գրադ, ուր երեսուն երեկոյթ կուտայ ազատագրաբար արուեստասիրաց զբօսաշրջիկներու համար: Պարախումբը, որ բաղ – կացած է Երեւանի Պարարուեստի Ուսում – նարանէն շրջանաւարտ 60 անդամ – ներէն, իր պարացանկին վրայ ու – նի քառասունէ աւելի պարեր:

×

ՕՒՒՍ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒ – ԹԻՒՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

« Իզվեստիա » թերթին մէջ բանաս – տեղծ եղոր Խայեւ « Ունկնդրեցէք աստ – ղին » վերնագրով յօդուած մը ստորա – գրած է, ուր կը նկարագրէ Հայաստանէն ստացած իր տպաւորութիւնները: Իր յօդ – ուածին մէջ մեծ տեղ տուած է ան Վարդ – գես Պետրոսեանի գրականութեան:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ԶԻՆ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆԻ « ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ ԴԻՒԱՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ » ԳԻՐՔԸ

« Հայաստան » հրատարակչականէն լոյս տեսած է Հայաստանի Արտաքին Նախա – րար Զոհ Կիրակոսեանի « Բուրժուական դիւանագիտութիւնը եւ Հայաստանը » խորագրով գիրքը, նուիրուած ԺԹ. դա – րու 80ական թուականներու Արեւմտահա – յութեան քաղաքական պատմութեան: Ա – ռաջադրութիւնը չարունակութիւնն է հեղի – նակին նախորդ գիրքին, որուն մէջ տըր – ուած էին Հայկական Հարցին ծագումը, ԺԹ. դարու վերջին քառորդին՝ 1877 – 1878 թուականներու ռուս – թրքական պատերազմէն սկսեալ եւ հայ ժողովուր – դի ազգային – ազատագրական պայքա – րի բնոյթն ու էութիւնը: Ներկայ հատո – րին մէջ վերլուծուած են Հայոց ազգա – յին – ազատագրական պայքարի եւ օտար ոյժերու դիւանագիտական մերը – կացութեան առընչութիւնները եւ վեր – լուծուած են ազգային ինքնագիտակցու – թեան, ինքնաճանաչման պրոցեսի հան – գրանքները:

×

Ն. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ՖԻՆԼԱՆՏԱՑԻ ՄԷՋ

Հելսինքիի մէջ բացուած է Նիկոլայ Նիկողոսեանի նկարչական յուցահանդէս – ը, ուր ներկայացուած են 50 քանդակ – ներ եւ նկարներ, որոնց մեծ մասը դի – մանկարներ են: Յուցահանդէսը այցելած է Ֆինլանտայի Հանրապետութեան նա – խագահը:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՕՓԵՓ-Ի ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ ԳԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

—o—

Պարսկաստան նոր յաղթանակ մը եւս տարաւ, այս անգամ՝ Ալժերիոյ մէջ: Արդարեւ, բոլորովին անսպասելի կերպով, ՕՓԵՓի անդամ երկիրները (Քարիւղ Արտադրող Երկիրներու Կազմակերպութիւն) համաձայնութեան մը յանգեցան Յունիս 10ին ու իրենց 57րդ համագումարը ա – ւարտեցին նոր որոշումներ տալով ըլլայ քարիւղի գիներու հարցով, ըլլայ արտադ – րութեան մակարդակներու հարցով, ո – րոնք մեծ գոհացում կը պատճառեն Պարս – կաստանի:

Քարիւղի գիները.— *Տեղի տալով ընդ – հանուրի ճնշումին, Սաուտական Արաբիա ընդունեցաւ իր « արաբական թեթեւ » քարիւղի գինը տակառ մը 28 տո – լարէն բարձրացնել 32ի: Ասոր փոխարէն, ՕՓԵՓի անդամ միւս երկիրները յանձնա – ռու եղան առաւելագոյն պարագային 37 տոլարի սակ մը որոշելու ամենաթեթեւ քարիւղներուն համար: Այս ձեւով, մինչ չուրջ 10 տոլարի տարբերութիւն մը կար նախապէս « արաբական թեթեւ »քարիւ – ղի գինէն ու միջերկրականեան ամենա – սուղ քարիւղներուն միջեւ, այս տարբե – րութիւնը հիմա առաւելագոյն պարագա – յին հինգ տոլարը պիտի չանցնի:*

Պարսկաստանի համար այս մէկը մեծ յաղթանակ մըն է, քանի՝ փոխանակ ինք իր գիները նուազեցնելու, Արաբական Ծոցի միւս երկիրներն են ահա, որ ստիպ – ուեցան իրենց գիները բարձրացնելու:

Միւս կողմէ ՕՓԵՓի համար եւս, ընդ – հանուր առմամբ, այս որոշումը յաղթա – նակ մըն է, քանի այս ձեւով կազմակեր – պութիւնը կը մօտենայ իր նպատակին, որ է՝ մինչեւ յառաջիկայ Նոյեմբերի՝ Պաղտատի մէջ կայանալիք « գագաթ »ի համաժողովին, գիները վերստին միա – ցնել՝ կարգ ու կանոն դնելու համար քա – րիւղի շուկաներուն վրայ:

Արտադրութեան մակարդակ.— *Քա – րիւղի գիներու մասին կարելի չէր ան – շուշտ խօսիլ, առանց խօսելու նաեւ « սեւ ոսկի »ի արտադրութեան մակարդակնե – րուն մասին: Արդ, այս գետնի վրայ, յստակ էր ժամանակէ մը ի վեր, որ մա – տուցումը մօտ երկու միլիոն տակառ օրական քանակութեամբ մը կը գերազան – ցէ քարիւղի պահանջը, շուկայի վրայ առեղծելով ճնշում մը գիներու: Գլխաւոր պատճառը այս դրութեան Սաուտական Արաբիան էր, դարձեալ, որ պարսկական յեղափոխութենէն ետք իր արտադրու – թիւնը բարձրացուց... երկու միլիոն տա – կառ – օրական քանակութեամբ: Ու գըլ – խաւոր զոհը՝ Պարսկաստանն էր, որ վա – խանակ 3,5 միլիոն տակառ–օրական ար – տադրելու, ստիպուած էր զոհանալ մի – այն 1,5 միլիոն տակառ–օրական ար – տադրութեամբ:*

Այս գետնին վրայ ալ, ահա, Պարսկաս – տան յաղթանակ մը կը տանի, քանի ՕՓԵՓի անդամ երկիրները Ալժերիոյ մէջ որոշեցին իրենց արտադրութիւնը 28 միլիոն տակառ–օրականէն նուազացնել՝ 26,5 միլիոն տակառ–օրականի: Ու գլխաւոր նուազեցնողը պիտի ըլլայ ան – շուշտ՝ Սաուտական Արաբիա:

Գլխաւոր կորնցնողն ալ՝ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները, որոնք կը կոր – ընցնեն այսպէս՝ յանձին Սաուտական Արաբիոյ, ցարդ իրենց ամենաջերմ դաշ – նակիցը ՕՓԵՓի մէջ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

– ՄԵՐ ՊԱՐՏԻԶԷՆ –

Իրենչ հետաքրքրական պատկեր մը կըր – նար պարզուիլ, եթէ մէկը քան – գործ ընէր, պարբերաբար հաւաքել մեր մա – մուլէն « փոքրիկ գոհարներ » ինչպէս կ'ըսէ փրանսական մամուլին համար *Քա – նաս Անչէնէ*, ամէն շաբաթ: Ձիշդ է մենք *իմմուռի* շատ չենք հանդուրժեր եւ միշտ յետին մտքեր ու չարամտութիւններ կը փնտռենք հո'ն, ուր միայն *իմմուռ* կայ, գուցէ նաեւ անոր համար որ չենք ճաշա – կեր ինչպէս որ պէտք է: Մեր մեծ ընկեր – ներէն, ողբացեալ Արշակ Ջամալեան այն հազուագիւտներէն էր, որ սիրով կը կրկնէր, Օտեանի « Ընկեր Փանջունի »ի մասին՝ « մարդը մեզ է ծաղրում, բայց լաւ է ծաղրում »: Ձիշդ է որ Արշակ Ջա – մալեան իճ ալ շատ *իմմուռ* ունեցող անձ մըն էր:

Այսուհանդերձ, փորձ մը պիտի ընենք այսօր, բանի մը գոհարներ ժողվելով եւ ներկայացնելով մեր ընթերցողներուն: Թիւրիմացութեանց տեղի չտալու համար ճշդենք որ « Ցառաջ »ը զերծ չենք նկա – տեր երբեմ եւ անկարելի չէ որ ան ալ ունենայ « գոհարներ », թէկուզ ոչ նոյն « մասշտաբ »ի վրայ: Բայց բնական է որ անոնք հաւաքելու հոգն ալ թողունք մեր պաշտօնակիցներուն...:

×

Դժբախտ երեւոյթ մը կայ սակայն, այն է որ ծիծաղելիութեան բոլոր մրցա – նիշները կը կոտրենք, առաւելաբար ազ – գային նուիրական ոգեկոչումներու առ – թիւ եւ այդ մարզին մէջ, խե՛ղճ «Ապրիլ 24ը» գլխաւոր նահատակն է...: Ջիրար գերազանցելու, « նորութիւն » բերելու մղձաւանջը աւեր կը գործէ: Այսպէս 65ամեակի կոչի մը մէջ կը կարդանք (Նախընտրաբար բարձրաձայն).—

« *Հայե՛ր,*

« *Ահաւասիկ անդամ մը եւս Հայու – թիւնը կը գտնուի Ապրիլեան եղեռնը ո – գեկոչելու սեմին: Տարի մը եւս աւելցած է: Ու այս տարի՝ 65ամեակն է: 65ամ – եակը մէկուկէս միլիոն զոհերու:*

« *Ոչ մէկ, տասը, հարիւր, հազար, կամ՝ տասը հազար. ո՛չ իսկ՝ հարիւր հազար զոհ տուաւ Հայութիւնը. այլ* մէկ միլիոն եւ կէս: 1·500·000

« *Մէկ, հինգ, չէրօ, չէրօ, չէրօ, չէրօ, ե՛ւ չէրօ* »: Եւայլն, եւայլն:

Նոյն կոչէն, բիչ մը աւելի վար երթա – լով կ'իմանանք որ « *այսօ՛ր, Հայը զար – դացած է եւ չիտակից* », ինչ որ ենթադ – րել կուտայ թէ երէկ՝ անբան անասուն մըն էր...: Պոսքընէն անցնինք Աթէնք, ուր տեղւոյն օրաթերթը կ'արձագանգէ Լիոնի ապրիլեան տողանցքին, զոր կ'ո – րակէ.— « ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ցոյց », ըստ ե – րեւոյթին լուսաւորչական եւ կաթոլիկէ չեն մասնակցած...:

Երկիր փոխենք ու հասնինք Թեհրան, ուր ապրիլեան ոգեկոչման նախօրեակին գումարուած խորհրդակցական ժողովի մը մանրամասնութիւնները հրատարակե – լու անհրաժեշտութիւնը տեսնուած է, (ինչո՞ւ, չես գիտեր...) ինչ որ թոյլ կու – տայ մեզի տեղեկանալ որ « *Դր. Նահա – պետեանը առաջարկեց նաեւ, նկատի ու – նենալով որ ծաղիկի գները շատ են սղել, միութիւնները խնայողութիւն անելով հա – մեստ ծաղկեպսակ պատուիրեն...* »: Ուրիշ ժողովականներ ալ « *առաջարկեցին այդ օրը մեր բողոքի ձայնը բարձրացնե – լու համար քայլարշաւի դիմել, սակայն հակառակութիւն եղաւ արտայայտուելով թէ « լաւ է հէնց մէկ տեղ (փակ) հա – ւաքուենք եւ մենք մեզ համար բողո – քենք...*):

×

Վերջինը, սակայն, երգիծականի սահ – մանները կ'անցնի եւ կը դառնայ իսկա – պէս մտահոգիչ: Արդարեւ Ֆրանսահա – յերս շահագրգռող զգայացունց տեղեկու – թիւն մը կը հաղորդէ « Ալիֆ » Մայիս 27ի իր թիւով: Երկար յօդուածի մը մէջ, որու խորագիրը՝ « Որբան խաղցր է վա – ոօդի հոտը... », արդէն ամէն բան կ'ըսէ եւ *թոնը* կուտայ վարդան Դալաքեան կը գրէ ի մէջ այլոց.— « *Երբ « ազատ » Ֆրանսիայում Հայը ի զօրու չէ պաշտօ – նապէս ունենալ իր հայկական անունը եւ ազգանունի պատմական « եան »ը...* »:

Այս մէկը արդէն գլուխ – գործոց նո – րութիւն մըն է, որմէ անտեղեակ են 60 տարիէ ի վեր Ֆրանսայի 300 հազար « եան »երը, որոնցմէ մէկն ալ ես ըլլա – լով, կը ստիպուիմ այլեւս ստորագրել՝

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ գործատիրութիւնը ջնջեց առջի օր, այն ժամադրութիւնը որ ունէր սենտիքաններուն հետ աշխատանքի տե – ւողութեան շուրջ, իբրեւ հետեւանք կրկնուող գործադուլի չարժումներուն, որոնք կը վնասեն հասատատութեանց բնա – կանոն գործունէութեան:

ՎԵՆԵՏԻԿի յաջորդական երկու վեհա – ժողովները իրար անցուցած են իտալա – կան ապահովութեան սպասարկութիւն – ները: Մէկը՝ Յունիս 12ին եւ 13ին կը համախմբէ Եւրոպական Հասարակապե – տութեան անդամ երկիրներու զեկավար – ները, միւսը՝ Յունիս 22 եւ 23 ամէնէն ճարտարարուեստականացած եօթը եր – կիրներու (Քանատա, Մեծն Բրիտանիա, Միացեալ Նահանգները, Ֆրանսա, Իտա – լիա, Ճափոն եւ Դաշնակցային Գերմա – նիա) զեկավարները: Ցաւելեալ զբօսա – շրջիկները եւ քաղաքին յատուկ նկարա – գիրը՝ ջուրը, աւելի բարդ կը դարձնեն ամէն ինչ, մանաւանդ որ « լուրջի » առ – նուած են կարմիր չոկատներու սպառ – նալիքները: Դժուարութիւններ ծագած են նաեւ Պետութեան զեկավարներու պա – հանջներէն: Այսպէս Թիւքար տ'Էսթէն փափաք յայտնած է բնակիլ Թորչելլո կղզիին Զիփրիանի պանդոկը, ուր իրմէ առաջ եղած են Զըրչիլ եւ Հէմինկուէյ:

Իտալիոց գաւառական թաղապետական ընտրութիւնները զգալի յառաջդիմութիւն մը արձանագրել տուին կառավարական համախմբումին: Համայնավարները տեղ – քայլ կ'ընեն, մինչ Դեմօ – Քրիսթիանին եւ ընկերվարականները ձայն կը չահին:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 43ՐԴ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏ՝ ՊԱՐՏՈՒԱԾ

—o—

Յունիս 9ի հանդիպումներու արդիւնք – ները են.—

Կուբան – Դինամօ (Մոսկուա) 0–3
Զէնիթ – Տորպեդօ 3–1
Դինամօ (Մինսք – ԲԿՍԱ 2–2
Կարպատներ – Պախտակոր 1–0
Շախտեոր – Նեֆթչի 2–1
Զերնոմորեց – Դինամօ (Կիեւ) 2–1
Սպարտակ (Մոսկուա) – Արարատ 1–0
ԲՍԱ. – Կայրաթ 0–1

Այս խաղերէն ետք, ախոյենութեան դասաւորման պլուխն են 16 կէտով՝ Դի – նամօ–Թիֆլիզ եւ Սպարտակ, կը հետեւի Դինամօ–Կիեւ 14 կէտով:

«ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ»-ի
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ
ԳՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

ՀՈՒՇԵՐ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻՑ

ՊՈՂՈՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ո՞ՎՔ Է ԱՐԺԱՆԱՑԵԼ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻՆ

Ամառ էր։ Ես ու Մարտիրոսը նստած էինք Ծաղկաձորի ամենագեղեցիկ տեղում՝ Կանաչ լճի ափին։ Ամենագեղեցիկ տեղում, որովհետև ամենաերջանիկ տեղում էինք։ Ամենաերջանիկ տեղում, որովհետև ամենաերիտասարդ տեղում էինք։ Ամենաերիտասարդ տեղում, որովհետև ամենաանհոգ տեղում էինք։ Ամենաանհոգ տեղում, որովհետև ամենաանմեղ տեղում էինք։ Ամենաանմեղ տեղում, որովհետև ամենաանմեղ տեղում էինք։

Ես ու Մարտիրոսը նստած էինք Կանաչ լճի ափին։ Ես ու Մարտիրոսը նստած էինք Կանաչ լճի ափին։ Ես ու Մարտիրոսը նստած էինք Կանաչ լճի ափին

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՎԻՒՆ

Ա. Ա. Ա.

ԻՍԻ
Ս· ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ
ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՕԹՄԱՆ 5ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Յունիս 15ին, կիրակի, Իսկի Ս· Մարիամ եկեղեցիին օծման 5ամեակի տօնակատարութիւնը, հովանաւորութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի կաթ· Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԻ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Յաւարտ պատարագի ժողովրդական ճաշ քաղաքապետարանի սրահին մէջ։ Նախօրօք ապահովել տոմսերը եկեղեցիի քարտուղարութենէն կամ Հոգաբարձու – թեան անդամներէն։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս· ՄԵՍՐՈՊ ԿՐԹԱՐԱՆԻ

Կիրակի, Յունիս 15, քաղաքապետա – րանի սրահին մէջ, Ռիւ Վոլթէռ, ժամը 15ին։

Մուտքը ազատ է

×

Կաթ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի դպրոցին հանդէսը Շաբաթ, Յունիս 14, կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Փարիզի Մշակ· Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ։

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու համա – կիրները։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ՝ Ս. ՌԱՖԱՅԷԼ

Մարսէյլի Կաթ· Խաչի չորս մասնա – ճիւղերու վարչութիւնները կազմակեր – պած են այցելութիւն մը (Սէն Ռաֆայէլ) Հանգստեան Տան, Շաբաթ, Յունիս 14ին։

Արձանագրութեան համար դիմել կա – պոյտ Խաչի վարչութիւններուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վալանսի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկե – ղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը չնորհակա – լութեամբ ստացած է փոխան ծաղիկի, ողբ· Աւետիս Թորոսեանի թաղման առ – թիւ Պր· Լեւոն Ճերանեանէ 100 Ֆր·, եւ Գրըդորեան ընտանիքէն դպրոցին 300։

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ
ՆՈՒԷՐՆԵՐ
Բ· ՅԱՆԿ

Պաղըրճեան Գէորգ 5000, Թոփալեան ընտանիք 3000, Ոմն 2500, Ժամկոչեան Պ·, Սայրին ընտանիք, Թրիքօ Վալլի, Մա – թէոսեան Լ· Իշխանեան ընտանիք, Տամ – լամեան Ս·, Սողոմոնեան Ա·, Թէմիր – եան Ա·, Գէորգեան, Մարկոսեան Ռ·, 1000ական։ Ազարեան Ռ·, Կազարեան Գ·, Կիւրեղեան Ս·, Պեռոյեան Թ·, Ալեքսան – եան Գ·, Գարիկեան Ա·, Յակոբեան Մ·, Լֆխանեան Ս·, Իշխեան Թ·, Շալճեան, Ժ·, Յակոբեան Ե, Պահճէճեան Ֆ·, Զա – քարեան Մ·, Լէյլոզեան Գ·, Փանոսեան Ժ·, Մատոյեան Ժ· Որբերեան Յ·, Ե – սայեան Վ·, Պաղտիքեան Ա·, Հիսայեան Յ·, Մուրատեան Հ·, Տէր–Յակոբեան Մ·, Կօշկակարեան Յ·, Զիտէմեան Փ·, Տէ – տէեան Քրիստեան, Ուշագլեան Գ· 500 – ական։ Գասիկեան Ժ·, Գուլումճեան Ա· 400ական։ Զիլինկիրեան Ի·, Այվազեան Հ·, Սէրէնկիւլեան, Քիճիրեան Ն·, Դափ – թան ընտ·, Համբարձումեան, Ճարխիք – եան Գ·, Պարտիզպանեան Յ·, Մկրտիչ – եան, Յակոբեան Գ·, Սինանեան Յ·, Պրիքու Պ·, Փափազեան, Պօղոսեան Յ·, Մուսիքեան Վ· 300ական։

Ոմն, Եան'ցի ճատրակի խումբ, Պոր – ծակեան Ա·, Օհաննէսեան Ժ·–Ժ·, Ինիճ – ճիօղլու Ս·, Զոլաքեան Տ·, Տէր – Յով – հաննէսեան, Թէրզեան Վ·, Ոմն 250ա – կան։ Հրաչեան Հ·, Հրաչեան Գ·, Ադել – եան Ա·, Գարապաշեան Յ·, Պէքմէզեան Ժ·, Թըֆէնքճեան, Կիւրիւլեան, Ոսկե – րիչեան Ե·, Մառանջեան Մ·, Հէքիմ – եան Յ·, Սարեան Կ·, Զիլինկիրեան Պ·, Սէֆէրեան Հ· Սերքոշեան Հ·, Սեդրակ – եան Ե·, Գէորգեան Ժ·, Խալէնեան Փ·, Գէորգեան Գ·, Ամիրայեան Մ·, Պօղոս – եան Լ·, Օմպրըլաճեան, Տէրտէրեան Փ·, Սորմայեան Մ·, Աւետիսեան Մ·, Պէ – յիքլեան Փ·, Գուլումճեան Ֆ·, Գրիգոր – եան Յ·, Թորոսեան Յ·, Մխքճեան Վ·, Մանուտեան Մ·, Հաչմանեան Մ·, Սա – նոսեան Ա·, Անդրէասեան Ժ·, Գէորգ – եան Մ· 200ական։

Տաքէս Ա·, Ճերմակեան Ե·, Պէրպէր – եան Լ·, Մեծատուրեան Մ· 150ական։

Հալաճեան Ս· 120 Ֆր·։

(Շար·)

TRANSTOURS

organise plusieurs voyages à Erévan avec divers programmes

14 jours à Erévan - 2 jours à Moscou

TOUS LES VOYAGES PAR AVION — HOTEL 1ere CLASSE — PENSION COMPLETE

	départ :	*retour :*
2e voyage —	11 JUIN	26 JUIN 4250 F.
4e voyage —	6 AOUT	21 AOUT 4150 F.
5e voyage —	13 SEPTEMBRE	28 SEPTEMBRE 4150 F.
6e voyage —	1er OCTOBRE	16 OCTOBRE 3800 F.

DIRECT DE MARSEILLE

1er voyage, du 11 au 25 AOUT 4300 F.
2e voyage, du 8 au 22 SEPT. 4300 F.
3e voyage, du 6 au 20 OCTOBRE 3750 F.

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28

ուր կարելի է ներկայնալ ամէն Շորեքշաբթի և Ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18

Մարսէյլ՝ *դիմել Զ· ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél. : 93-04-90 et (42) 83-31-55

Վալանս՝ *դիմել Ն· ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ* —Ալֆորվիլ՝ *դիմել Յ· ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ*

- ԿՈՉ -

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ
Ի ՆՊԱՍՏ ԿԱՊ· ԽԱՉԻ ՊԷԼՖՈՆԹԷՆԻ
ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆԻՆ

Սիրելի հայրենակից,

Մեր բարերարներու եւ բարեկամներու առատաձեռնութեան չնորհիւ, կայանը մեծցաւ, զեղեցկացաւ, բարգաւաճեցաւ։

Ձենք ուզեր զոհանալ ձեռք ձգուած ար – դիւնքներով։ Կ'ուզենք մեր երախաներուն օրինակելի կայանի մը մէջ հիւրընկալել։

Կապ· Խաչը եւ կայանի անօրէնները ու հսկիչները կը ջանան ստեղծել ներդաշ – նակ, ջերմ ու մանաւանդ՝ հայկական մթնոլորտ։

Ականատես էք կատարուած գործին· կը գնահատէք զայն, կը դիտակցիք կա – յանի անհրաժեշտ դերին մեր գաղութին մէջ։ Նախանձախնդիր անոր յառաջդի – մութեան՝ պիտի պատասխանէք մեր կո – չին։

« Կայանը հայ մանուկին բոյնն է », բոյն մը որուն զարգարումին համար խոտ կը պակսի։ Ձեր լումաներուն չնորհիւ չիւղեր պիտի աւելցուին, ու եռագոյնը, աւելի հպարտ, աւելի վայելուն պիտի ծա – ծանի Պէլֆոնթէնի վրայ։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶ
(Կնիք)

Նուէրները ղրկել՝
Croix Bleue des Arméniens de France
17, Rue Bleue — 75009 Paris
C. C. P. Paris 5985 07

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ· Մ· Ը· Մ· – Արծիւ հա – մաձայնութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրա – ւիրէ իր անդամները այս Ուրբաթ, Յու – նիս 13, ժամը 21ին Մշակոյթի Տունը։ Ներկայ ընդունիլ իրրեւ հրաւէր։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ· Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի վար – չութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է 100 Ֆր· Տիկ· Մարիամ Զոպոյեանէ, իր թոռան՝ Ռազմիկի մկրտութեան առթիւ։

leçons de guitare

CLASSIQUE
ET ACCOMPAGNEMENT
TOUS NIVEAUX
(Préparation au concours d'entrée au Conservatoire National Supérieur de Paris)

OHANNES DEMIRDJIAN

— ELEVE DE CAREL HARMS ET ALEXANDRE LAGOYA —

323 RUE ST MARTIN, 75003 PARIS

TEL. 271.67.86

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Սուբէն Փափազեան 100 Ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ին փոխան ծաղկեպսակի ընկեր Յովհ· Թորոսեանի մահուան առթիւ եւ ցաւակցութիւնները կը ներկայացնեն Տիկին Թորոսեանի, ընկեր Տիգրանին, Անահիտին եւ զաւակներուն։

ՓԱՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՊԱՇՏՕՆ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆ

Ս· Դ· Հնչակեան կուսակցութեան Ցե – րանեայի շրջանի վարիչ մարմինը հոգե – հանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ կիրակի, Յունիս 15, Փարիզի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, 1915 Յունիս 15ին Պոլսոյ Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղանով նահատակուած Քսան հնչակ – եան անմահ հերոսներու յիշատակին։

Նոյն օրը, ժամը 13·30ին, հոգեհանգ – Օվերա – Լաֆայէթ ճաշարանին մէջ, 80 Ռիւ Լաֆայէթ։

Պատշաճ յայտագիրը։— Յարգանքի ու – զերձներ, երգ եւ արտասանութիւն։

Ճաշագին 50 ֆրանք

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
9, rue de Madrid, 94140 Alfortville

CONFERENCE

Vendredi 13 Juin à 20 h. 45
Conférencier : J. PIERRE MAHE
«Les Légendes et Traditions Populaires Arméniennes»

EREVAN restaurant
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ԽՈՀԱՆՈՑ – ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԵՐՄ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ՁԻԹԱՊՈՒՐ, ՄԱՆԹԸ*

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ԼԱՀՄԱՃՈՒՆ ՈՒ ՁԻ – ՓԼՕՖԹԷ* (Պատուէրի վրայ)

ՈՒՐԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ՍՈՒ - ՊԷՕՐԷԿ*

ԵՒ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ՝ ՊԱՏՈՒԷՐԻ ՎՐԱՑ՝ Խ Ա Շ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ՇԱԲԱԹ՝

Duo Hartar

ՅԱՐՈՒԹ ԵՒ ՎԻՊԷՆ

FERME LE MARDI ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՁԱՇ ԿԸ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒԻ ՆԱԵԻ ՏՈՒՆԵՐԸ, ԱՊՍՊՐԱՆՔԻ ՎՐԱՑ։

"FETE CHAMPETRE 1980"
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

De l'Amicale Culturelle Arménienne de Nimes

Le Dimanche 15 Juin, dans la propriété de Mr. Hayrabédian près de Lezan.

Repas arménien autour d'une grande table familiale.

Jeux — Concours de pétanque

Réservation : Téléphoner :
Kalpakian 52-33-72
Hayrabedian 61-82-21

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ
Ի ՆՊԱՍՏ
ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Լիւսիլ Ղազարեանի յիշատակին՝ Տէր եւ Տիկ· Տիգրան Թորոսեան (Փարիզ) 100 Ֆր·։ Ալիս Ալանեանի մահուան առ – թիւ՝ Տէր եւ Տիկ· Յակոբ Կէօնճեան, Յակոբ Մարգարեան 100ական։ Մանիկ Հալաճեանի մահուան առթիւ՝ Թիւրէք – եան եւ Համբարձումեան ընտ· 200, Փօլ Համբարձումեան 100, Գրիգոր Փիլիկ – եան, Միհրան Նազարեան, Կարօ Յով – սէփեան 50ական, Կարօ Կոնոյեան 20։ Մարի Աչըքեան – Նազարեանի յիշատա – կին՝ Նչան Նազարեան 40 Ֆր·։

MARSEILLE

JEUDI 19 JUIN A 21 H. 30
4, Rue du Théâtre Français
au Nouveau théâtre National du Gymnase

Soirée de Musique et Danse Classique Arménienne

KATCHADRIAN — KOMITAS)
avec
ALEXANDRE SIRANOSSIAN
et l'Ensemble Instrumental de Romans
EDOUARD BOLIKIAN
et les Ballets Arméniens de de Marseille

Déclamation :
Mme ASTRID SARAFIAN
Location : 71-88-38

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
13
VENDREDI
13 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.665

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.665

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՅՈՒՆԻՍ 12ին ելեկտրականութեան գործադուլը բաւական ղգալի էր, առաւօտեան 7էն սկսեալ — նոյնիսկ, նախորդ գիշերէն, որու առաջին կէսն եղաւ հեռատեսիլի Գ. կայանին վրայ ձարտարարուեստի նախարարը, որ կը ջանար բացատրել թէ ձեռք առնուած նոր միջոցները ելեկտրական հիւրչական կեդրոններու մէջ, գործադուլի իրաւունքի դէմ չեն : Արդարեւ, այս շարժումին իրեւ դրդապատճառ տրուած է կառավարական նոր կարգադրութիւնը հիւրչական կեդրոններու մէջ աշխատանքը դադրեցնելու մասին եթէ ապահովութիւնը չէ երաշխաւորուած :

ՃԱՓՈՆԻ նախարարապետը յանկարծ ժամահ եղած է առջի գիշեր, զոհ երթալով սրտի տագնապի մը : Ցուզումը մեծ է երկրին մէջ, ուր, 70ամեայ նախարապետին կորուստը պարապ մը կը թողու եւ քաղաքական տագնապի մըն ալ ուրկ կրնայ բանալ :

ԱՋՈՒՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ մէջ բացուեցաւ վիճաբանութիւնը «ՓԷյՓիթ ծրագիր»ին տուրջ, Ֆ. Միթերանի « անընդունելութեան առաջարկը մերժուած ըլլալով : Հակառակ բուռն ընդդիմութիւններուն եւ հզհի դրական չէզոքութեան », կառավարութիւնը չկայ որ ծրագիրը պիտի վաւերացուի քանի մը հարիւր բարեփոխումներ կրնէ եւք :

ԱՁՂԱՆԻՍՏԱՆի կացութիւնը միշտ ծանր է : Ռապուլ, մայրաքաղաքը արդէն բոլորովին կղզիացած է եւ խորհրդային զօրքը չի թողուր որ ոեւէ մէկը մեկնի մինչ վարչակարգը պառակտուած պատկեր մը կը պարզէ, ըստ Աբեմաեան աղբիւրներու : Ներքին դիմադրութեան մէկ պետը յայտարարած է թէ « ազգային ապստամբութիւն մը սկսած է զոր խորհրդայինները պիտի չկարենան կասեցնել » : Ֆրանս–Ինթէռէն սակայն ժորժ Մառշէ պատասխանեց լրագրողներու հարցումներուն, չեշտեց թէ « ինքնորոշման համաձայն են Աֆղանիստանի հարը եւ թէ հարկ է քաղաքական լուծում մը փնտռել» : Միւս կողմէ, Ֆիզպէն, որ կէս–այլախոհ մըն է կուսակցութեան մէջ, լայն վիճաբանութիւն մը կ'ուզէ նախագահական ընտրութեանց համար, կուսակցութեան ծոցին մէջ :

ՆՈՐ – ՀԷՊՐԻՏՆԵՐՈՒ մէջ արիւնալի բախումներ տեղի ունեցած են ֆըրանախօսներու եւ անգլիախօսնե – րու միջեւ, իրրեւ հաշուեհարդար ու – նենալով՝ մէկ մեռեալ եւ վիրաւորներ : Երկար տարի է որ Ֆրանքեւանգլիական հոգատարութիւնը որոշ հաւասարակշռութիւն մը պահպանած էր :

ՎԵՆԵՏԻԿի մէջ, Հինգշաբթի օր բացուեցաւ եւրոպական վեհաժողովը, որմէ սակայն մեծ ակնկալութիւններ չկան : Իւրաւոր կէտն է միացեալ յայտարարութիւն մը մէջտեղ բերել Մերձաւոր Արեւելքի մասին : Ֆրանսա կը մաղթէ որ այդ յայտարարութիւնը միայն հոգեչահ խօսքերով չդոհանայ, այլեւ զօրավիգ ըլլայ եւրոպական նախաձեռնութեան մը :

ԱՑԱՔՈԼԱ ԽՈՄԷյՆիի առաջին անգամ ըլլալով յայտարարեց թէ Իսլամական Հանրապետութիւնը վտանգի մէջ է : « Երբեք, այսքան չեմ վախցած տեսնել որ Իսլամական Հանրապետութիւնը ձախողութեան մը յանգի » կ'ըսէ Խոմէյնի, Իրանի պատասխանատու կառավարիչներուն : « Մինչ, կը չեշտէ այաթոլան, ճամբան

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Ապրէլփրէս, Մայիս 30 – Յունիս 5)

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՑՑԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Արեւմտեան գերմանական արդիւնա – բերական – առեւտրական պալատի նախագահ Օթթօ Ֆոն Ամերոնկէնի գլխա – ւորութեամբ պատուիրակութիւն մը այցելած է Հայաստան եւ հանդիպում ունեցած խորհրդային պատասխանատուներու հետ եւ քննարկած գերմանեւխորհրդային առեւտրական կապերը եւ անոնց զարգացման հեռանկարները : Այս առթիւ, Հայաստանի կառավարութիւնը ընդունելութիւն մը տուած է ի պատիւ հիւրերուն : Փոխ – վարչապետը՝ Ալեքսան Կիրակոսեան, ողջոյնի իր խօսքին մէջ ըսած է, թէ այդ հանդիպումը տնտեսութեան եւ արդիւնաբերութեան ճիւղերուն մէջ Սորհ. Միութեան եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ համագործակցութեան զարգացման եւ խորացման, ինչպէս նաեւ կապերու ամրապնդման նոր վկայութիւն մըն է : Հիւրերը ընդունուած են նաեւ Հայաստանի վարչապետ Ֆադէյ Սարգսեանի կողմէ :

×

ՍԱՑԱՔ ՆՈՎԱՑԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Թիֆլիսի մէջ, ըստ տարիներու աւանդութեան, տեղի ունեցած է « Սայաթ Նովայական Վարդատօն »ը, Մայիսի վերջին կիրակին : Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ գաւիթը հաւաքուած է հոծ բազմութիւն մը, որուն մէջ հիւրերը՝ Ախալքալաքէն, Ախալցխայէն, Բոգդանովկայէն, Ծալկայէն, Բոլնիսէն, Երեւանէն, Կիրովականէն, Թումանեանէն, Աբովեանէն եւ այլ վայրերէ : Զանազան պատուիրակութիւններ – րու կողմէ Սայաթ Նովայի վերմին վարդեր դրուելէ եւք խօսք առած են Վրաստանի Ակադեմիայի Թղթակից – անդամ Գ. Ցիցիշվիլի, Հայաստանի Գրողներու Միութեան քարտուղար Մկրտիչ Սարեան, Վրաստանի Գրողներու Միութեան հայկական ճիւղի նախագահ Բենիկ Սէյրանեան, Ցովհաննէս Շիրազ, Գիվի Շահնազար եւ այլ գրողներ : Հանդիսութիւնը վերջ գտած է համերգով մը :

×

ԹԱՆԳԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄ ԵՒ ՀԱՐՍՏԱՑՈՒՄ

Ճարտարապետական նոր կերպարանք առած է Զուարթնոցի թանգարանը, որուն շէնքը զարձած է աւելի ընդարձակ եւ լուսաւոր, ցուցադրութեան դրուած են նոր նմոյշներ : Այս առթիւ Հայաստանի Նախարարաց Սորհուրդին առընթեր պատմութեան եւ մշակոյթի յուշարձան – ներու պահպանութեան եւ օգտագործման վարչութեան պետը՝ Գրիգոր Հասրաթեան, ըսած է թէ հնագիտական յուշարձաններու պահպանութեան եւ վերահաստատման հարցերու լուծման հետ նաեւ մեծ ուշադրութիւն կը դարձուի մշակոյթի հին գանձարաններու հողամասին մէջ բանող թանգարաններու վերակառուցման եւ նորերու ստեղծման : Վերջերս բացուած են կարմիր Բլուրի թանգարանը, ուր ներկայացուած են ընդարձակ նիւթեր Ուրարտուի հնադարեան պետութեան թէյչէբանի քաղաքի Ռուսաս թագաւորի օրով անտեսութեան եւ մշակոյթի վերաբերեալ եւ Շէնգաւիթի թանգարան : Այս բոլորին նպատակն է, ըստ է Գրիգոր Հասրաթեան, ծանօթացնել Հայաստանի մշակութային ժառանգութիւնը եւ հասրցնել մարդոց իմացական աշխարհը :

×

ՀԱՑ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԸ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ՇՔԱՆՇԱՆԻ ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ

« Ժպիտի չքանչան »ի արժանացած է մանկավարժ Աչոտ Տէր – Գրիգորեան : Միջազգային կոմիտէն Վարչաւա գումարած նիստին մէջ զինք գասած է այն 16 լաւագոյններու չարքին, որոնք այդ պարգեւին ներկայացուած էին զանազան երկիրներու մանուկներու կողմէ, մանուկի միջազգային տարուան առթիւ : Իր տեսակին մէջ միակ չքանչանը զոր 13 տարի առաջ հաստատած են Լեհաստանի մանուկները, Մանկի առաջարկութեամբ, ներկայիս զարձած է միջազգային : Շքանչանը կը տրուի հանրային, մշակութային եւ պիտութեան մարզերու մէջ մանուկ սերունդին հանդէպ հոգածութիւն ցուցաբերած անձերուն : Աչոտ Տէր–Գրիգորեան Երեւանի Ս. Աբովեան Մանկավարժական Հիմնարկի ամպիոնի վարիչ է :

×

ԱՆՑԵԱԼ ՀՆԳԱՄԵԱԿԻՆ 15 ՄԻԼԻՈՆ ՋՐՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ ԱՑՑԵԼԱԾ ԵՆ ՀԱՑԱՍՏԱՆ

1976 – 1980 հնգամեակին Հայաստան այցելած են Սորհ. Միութեան զանազան ՀՋՆներէն եւ արտասահմանէն մօտ 15 միլիոն զբօսաշրջիկներ : Գիտական արշաւներու եւ զբօսաշրջիկութեան Սորհուրդի պաշտօնները եւ զբօսաշրջիկու –

Թեան կեդրոնները այս տարի կը սպասարկեն 700 հազարէ աւելի զբօսաշրջիկներ եւ երկու միլիոն հարիւր հազար զիտական արշաւներով ժամանելիք հիւրերու :

×

ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԱՂԱՑԵԱՆի ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հայաստանի Լրագրողներու տան մէջ բացուած է նկարիչ Արշալոյս Աղայեանի անհատական առաջին ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են 60է աւելի գործեր՝ նամթիւմորթ, զիմանկար, եւայլն : Նկարիչը ծնած է 1946ին՝ Պարսկաստան եւ 1973ին ներգաղթած Հայաստան :

×

ՀԱՑԱՍՏԱՆի ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔ ՄԸ

« Սովետական գրող » հրատարակչական – կանը լոյս ընծայած է Ալեքսանդր Կամենակի « Էսքիզներ նկարիչներու մասին » գիրքը, որուն մէջ ռուս հեղինակը կը խօսի Հայաստանի նկարիչներու մասին : Հատորը կը բովանդակէ 16 յօդուածներ՝ Մարտիրոս Սարեանի, Երուանդ Քէշարի, Գ. Գրիգորեանի (Զոտօ), Մհեր Աբեղեանի, Ցովհաննէս Զարդարեանի, Մ. Նաս Ալեքսեանի, Ցակոբ Ցակոբեանի մասին :

×

ԱՐԾՈՒԻՆ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆի ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ԼԵՆԻՆԳՐԱԴԻ ՄԷՋ

Լենինգրադի Ճարտարապետներու տան մէջ բացուած է Արծուին Գրիգորեանի ջրաներկ գործերու ցուցահանդէսը, ուր խօսք առնելով Սորհ. Միութեան Ճարտարապետներու Միութեան Լենինգրադի բաժանմունքի նախագահ Ս. Սպերանսկի դրուատած է նկարներու ինքնատպութիւնը եւ բանաստեղծական չունչը, ինչպէս նաեւ նկարիչին վարպետութիւնը :

×

ԼԻԹՈՒԱՆԱՑի ԲԱՆԱՍՏԵՂԻՆ ՑՕԴՈՒԱԾԸ ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆի ԳԻՐՔԻՆ ՄԱՍԻՆ

Մոսկուա լոյս տեսնող «Դրուժբա Նարոդով» ամսաթերթը տպագրած է լիթուանացի բանաստեղծ Էդուարդաս Մեժելայտիսի մէկ ընդարձակ յօդուածը, որուն մէջ հեղինակը անդրադարձած է Սիլվա Կապուտիկեանի « Ճճանկար հոգւոյ և քարտէզի գոյներից » գիրքին, որ ռուսերէնի թարգմանուած եւ լոյս տեսած էր Մոսկուա :

×

ԱՐԵՒՇԱՏ ԱՒԱԳԵԱՆի «ԱՍՏՂԻ ԾՆՈՒՆԴԸ» ԳԻՐՔԸ

« Սովետական գրող » հրատարակչականը լոյս ընծայած է Արեւշատ Աւագեանի « Աստղի ծնունդը » գիրքը, ուր տեղ գտած են բանաստեղծութիւններ եւ զանոնք պատկերացնող նկարներ, որոնք նոյնպէս գործն են բանաստեղծին :

×

«ԱՇԽԱՐՀԻ ԽՄԲԱԳԻՐ ԱՒԵՏԻՍ ԱԼԵՔ – ՍԱՆԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ ԺՈՂՈ – ՎՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ԲՈՒԼԵԿՄՈՒԹԵԱՆ ՇՔԱՆՇԱՆՈՎ

Սորհ. Միութեան Գերագոյն Սորհուրդի նախագահութեան Ցունիս 2ի հրամանագրով «Սովտ. Միութեան ու Ֆրանսայի ժողովուրդների բարեկամական կապերի ամրապնդման ասպարէզում երկարամեայ ակտիվ գործունէութեան համար եւ Ցննդեան 70ամեակի առթիւ « Աշխարհ » հայկական առաջադիմական թերթի խմբագիր Աւետիս Ալիքսանեան» պարգեւատրուած է ժողովուրդներու բարեկամութեան շքանշանով :

ՂՎՓՈ ՎԱՍՉԱՍՑ

ՀԱՅԳԱՓՂՎԱՍՏՈՒՆ Վ«ՅՈՒՍԻՍ»-Ի

ՀԱՅԳԱՓՂՎԱՍՏՈՒՆ Վ«ՅՈՒՍԻՍ»-Ի

ԲՐԻ ՈՐ ԲԱՑՈՒԹՅԱՆ ՅՈՒՂԱՐԿՈՒ ՀԱՅԵՑՔ...

(« ԽՈՀԱՆՈՑ » ԲՈՂՈՔԱՑՈՒԹՅԱՆ)

ՀՈՒՆ.— Նեռի ֆաս դրա էն, որ ինչ-որ նորություն սերտելուց հետո մարդ ասում է՝ ես էլ գիտեի, բայց մոռացել էի։ Ես էլ գիտեի, որ «Իվիվիա»-ն ու «Իմ Նոմոմոն»-ը մի ժամանակ մեծ հռչակ են վայելել, բայց մոռացել էի։ Ես էլ գիտեի, որ Ալեքսանդր Դյումա-հայրը իր ստեղծագործությունների մեծ մասը գրել է ուրիշների համար, որոնք հետո ստորագրել են իրենց անունով, բայց մոռացել էի։ Ես էլ գիտեի, որ Ալեքսանդր Դյումա-որդին իր հոր համար գրել է «Կամելիաների տիկինը»,

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատվական հանձնաժողովի նիստի որոշմամբ՝ Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատվական հանձնաժողովի նախագահ է նշանակվել Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալ Արմեն Ղազարյանը:

Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատվական հանձնաժողովի անդամներ են նշանակվել Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալ Արմեն Ղազարյանը, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատվական և հասարակայնության հետ կապերի վարչության պետ Արմեն Ավետիսյանը, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատվական և հասարակայնության հետ կապերի վարչության գլխավոր մասնագետ Արմեն Ղազարյանը, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատվական և հասարակայնության հետ կապերի վարչության գլխավոր մասնագետ Արմեն Մարտիրոսյանը, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատվական և հասարակայնության հետ կապերի վարչության գլխավոր մասնագետ Արմեն Մկրտչյանը, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատվական և հասարակայնության հետ կապերի վարչության գլխավոր մասնագետ Արմեն Սարգս

ԻՍԻ
Ս· ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ
ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՕԾՄԱՆ ՅՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Յունիս 15ին, կիրակի, Իսլի Ս· Մարիամ եկեղեցիին օծման 3ամեակի տօնակատարութիւնը, հովանաւորութեամբ
Արեւմտեան Եւրոպայի Կաթ· Պատուիրակ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐԲ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Յաւարտ պատարագի ժողովրդական ճաշ քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Նախօրօք ապահովել տոմսերը եկեղեցիի քարտուղարութենէն կամ Հոգաբարձու – թեան անդամներէն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Անէքս – Պուա – Քօլոմպ Մասնաճիւղին տարեկան Պարահանդէսը Հոկտեմբեր 11ին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Յովհաննէս Թորոսեանի *մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Տէր եւ Տիկ· Ալէքսան Նուբեան եւ զաւակները՝ Տէր եւ Տիկին Տանիէլ Նուբեան եւ զաւակը, կը նուիրեն 100 Ֆր· Կապ· Խաչին (ստանալ «Ծառաչ»էն) եւ 100 Ֆր· «Ծառաչ»ին:*

×

Յովհ· Թորոսեանի *մահուան առթիւ Սէն Ժերմէն ան Լէյէն Տէր եւ Տիկին կիւզելճեան կը նուիրեն 100 Ֆր· «Ծառաչ»ին եւ 200 Ֆր· Կապ· Խաչի կայանին (ստանալ «Ծառաչ»էն):*

×

Ընկ· Նուպար Նիկողոսեան փոխան ծաղկեպսակի ընկ· Յովհ· Թորոսեանի մահուան առթիւ 200 Ֆր· կը նուիրէ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանին նո – րոգութեան (ստանալ «Ծառաչ»էն):

×

Տէր եւ Տիկ· Վահրամ Մոսուլեան կը նուիրեն 200 Ֆր· Հայ Կարմիր Խաչի Նոր–մանեմի Մանկանց Բոյնին, Զարեհ Մուրթաֆեանի յիշատակին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ· Խաչի Անէքս – Պուա Քօլոմպ մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Խնկաբեր Թորոսեանի, Անահիտ եւ Տիգրան Թորոսեանի եւ ընտանեկան պարագաններուն, Յովհաննէս Թորոսեանի կսկծալի մահուան առթիւ: Նոյն տխուր առիթով Կապ· Խաչը սաացած է փոխան ծաղկեպսակի 50 Ֆր· Յ· Հիսայեանէ ի նպաստ կայանին:

×

ՄԱՐՍԷԼ.— Վաստուրականի Հայր· Միութիւնը, Տէսինի եւ Վիէննի իր մասնաճիւղերով, ցաւակցութիւն կը յայտնէ այրի Տիկ· Ալիս Եղիազարեանի եւ զաւակներուն, այրի Տիկ· Շուշիկ Եղիազարեանի, Տէր եւ Տիկ· Ալպէր Եղիազարեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ· Պարգեւ Գիւրգայեանի եւ զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաններուն, իրենց սիրելի ամուսնոյն, զաւկին, եղբօր՝ ողբացեալ Գրիգոր Եղիազարեանի արկածալի մահուան առթիւ:

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

U. G. A. B - JEUNES

- PREMIERE UNIVERSITE ARMENIENNE - D'ETE 1980 - A VENISE

Avec le concours des PERES MEKHITARISTES

Trois sessions de 15 jours chacune pour adultes
(1-15 Juillet — 16-31 Juillet — 1 - 15 Septembre)

Les participants seront logées en pension complète dans le Collège MOORAD RAPHAELIAN, à Venise. Ils suivront des cours intensifs de langue et de civilisation arméniennes, mais de nombreuses activités de loisirs seront également à leur disposition.

Programme d'enseignement :

— Langue arménienne : Historique et évolution, grammaire, lecture, traduction, conversation.
— Histoire du peuple arménien des origines à nos jours.
— Art arménien : Conférences et travaux pratiques.

Frais de participation : 2100 F. (voyage aller-retour non compris).

Renseignements et inscription :
UGAB : 11, Square Alboni, Paris 16e — Tél. : 520-03-18

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 22 ուսումնական տարւոյն փակման օր:

Ժամը 13·30ին ճաշ վարժարանի մէջ, պատրաստուած Մնողական Միութեան տիկիններէն: Ժամը 16·30ին մրցանակաբաշխութիւն թատերասրահին մէջ: Հրաւիրուած է հայ հասարակութիւնը:

UGAB - JEUNES

Soirée de Gala

de la Tour Maine - Montparnasse
A 233 mètres d'altitude au 56° étage
pour une nouvelle pespective
Le Samedi 21 Juin
à partir de 21 h. 30
Bal Animé par l'Orchestre «GAIDZAGS»
Buffet de Spécialités Arméniennes
Participation Aux Frais: 120 F.

———×———

Soirée de Chants Arméniens

par
KEVORK YANBEKIAN
ET SA CHORALE
Vendredi 20 Juin, à 20 h. 45
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
avec la participation de
de ASTRIC DEDEYAN (soprano)
au piano : FRANÇOISE COUDRAY

Billets en vente.—
chez Chirag et à la Librairie Palouyan (Rue de Trévise).

ԱՄԱՎԵՐՔԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ Կրթարանի կիրակի, Յունիս 15, քաղաքապետա – րանի սրահին մէջ, Ռիւ Վոլթէռ, ժամը 15ին:

Մուտքը ազատ է

×

Կապ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի դպրոցին հանդէսը Շաբաթ, Յունիս 14, կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Փարիզի Մշակ· Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Կը հրաւիրուին Ծնողքներն ու համա – կիրները:

VOYAGES EN ARMENIE 1980

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 03 au 14 octobre	3 290 F
du 20 juin au 1er juillet	3 890 F
du 12 au 23 septembre	”

2° VOYAGE DE 14 JOURS

du 09 au 22 août	4 190 F

3° VOYAGES DE 16 JOURS

du 08 au 23 août	4 550 F
du 04 au 19 octobre	3 890 F

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS
OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Les places étant limitées, veuillez nous Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal .....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie
du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.
2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....

Rayer les mentions inutiles

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՊԱՇՏՕՆ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

———o———

Ս· Դ· Հնչակեան կուսակցութեան Փարնասի շրջանի վարիչ մարմինը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Յունիս 15, Փարիզի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, 1915 Յունիս 15ի Պոլսոյ Պայազիտի հրապարակին վրայ կախանով նահատակուած Քսան Հնչակեան անմահ հերոսներու յիշատակին:

Նոյն օրը, ժամը 13·30ին, հոգեհանգ Օփերա – Լաֆայէթ ճաշարանին մէջ, 80 Ռիւ Լաֆայէթ:

Պատշաճ յայտարարը.— Յարգանքի ուղերձներ, երգ եւ արտասանութիւն:

Ճաշագին 50 Ֆրանկ

ՀԱՅԱԿՕՍ ՖԻԼՄ

ՍԵՒՐԱՆԻ Մշակութային Միութիւնը եւ ԺԱՖԸ Յունիս 17 ժամը 20·30ին
CINEMA RIO — Livry - Gargan
Կը ներկայացնէ
«ՏՂԱՄԱՐԴԻԿ»
հայախօս ֆիլմը:
Մասնակցութիւն 10 Ֆր· անչափահասներուն 5 Ֆր·

LA CAPPADOCE

PRESENTE

3 GALAS EXCEPTIONNELS

AVEC

ONNIK DINKDJIAN

DE NEW - YORK

LES 26 - 27 - 28 JUIN

TOUS LES SOIRS

ORCHESTRE CAPPADOCE — MARTEN YORGANTZ
HARRIS LASKARIS — MINAS (vendredi - samedi)

67bis, QUAI BLANQUI, ALFORTVILLE 94140

tél. 375.05.30

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ
ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Բ· ՑԱՆԿ

Տիգրան Ճ·, Թորոսեան Ռ·, Մինաք – եան Ս·, Էօզպէքեան Շ·, Տէրտէրեան Ժ·, Մէյրան Մ·, Մարկոսեան Պօղոս, Մու – րատեան Ժ·, Նշանեան Ե·, Գուզունճեան Ն·, Մէրճճեան Ս·, Ֆերմանեան Ա·, Հո–լասեան Փ·, Աւետիսեան Ա·, Աւետիսեան Զ·, Ակպաշեան Ս·, Գարակիւլեան Ֆ·, Փարաոեան Կ·, Ալանեան Ժ·–Գ·, Ռու–մելեան Ս·, Ճէհլաքեան Ժ·, Գասապեան Ե·, Բաբախեան Վ·, Թաշլեան Օ·, Գի–րէմիճեան Մ·, Մաթէոսեան Վ·, Ներ–կարաբեան Ա·, Ալճունեան Ա·, Սուբեան Փ·, Սէմէրճեան Ֆ·, Թուզլուեան Գ·, Գարապիլիքեան Կ·, Գարանճեան Ս·, Պաղճեան Ս·, Գալանթարեան Ս·, Տէ–րմէնճեան Ա·, Պզտիկեան Ե·, Մէնէճ–եան Ժ·, Շահինեան Դ·, Տէվրէնեան Կ·, Մաթոսեան Ա·, Գէորգեան Հ·, Ոմն, Հապէշեան Մ·, Ալեքսանեան, Ճճէմեան Ա·, Խաչիկեան Լ·, Քեհեաեան Փ·, Փա–պուքեան Ա·, Ռէխեան, Խրլմեան Գ·, Միքայէլեան Կ·, Սարգիսեան Պ·, Գա – բրիտեան Հ·, Սարաճեան Ա·, Ափրիկեան Յ·, Հանըրէեան Օ·, Ասֆէեան Ս·, Նա – զարէթեան Ռ·, Թէրզեան Վ·, Գրիգոր – եան Ե·, Պաղտուեան Գ·, Էլմայեան Ս·, Աւագեան Մ·, Լուսինեան Ժ·, Եմճեճ – ճեան, Դաւիթեան Պ·, Վրթանէսեան, Սարգիսեան Ս·, Ռահմէթեան Օ·, Գա – բրաշլանեան Գ·, Մալոմեան Տ·, Նալ – պանտեան Ժ·, Փուլճեան Ֆ·, Ալթուն–եան Մ·, Ոսկեան Ա·, Խաչիկեան Ն·, Գուլումճեան Լ·, Պետրոսեան, Փափազ–եան Վ·, Տակաուեան Մ·, Մէյլէնճեան Ժ·, Մանիսեան Ե·, Կամիթեան, Աւե – սիսեան, Ասլանեան Ե·, Մամա Մ·, Յովսէփեան Գ·, Պօյաճեան Ռ· 100ական:

(Շար·)

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
14-15
SAMEDI-DIMANCHE
14-15 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՍԱՆԵԱՑ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.666 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.666

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԱՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐԸ

1915 Յունիս 15, — Քանի կախաղան– ներ մէկ օրուան մէջ, Պոլիս, Պայազիտի ճարտուղ հրապարակին վրայ : Քանին ալ անգամները միեւնոյն կազմակերպու – թեան, Հնչակեան :

Վա՛յ, եթէ ազատագրութեան գոհերուն դատակն ալ պիտի թառամի : Մանա – ւոր օտարութեան մէջ, ուր ամէն բան կը մաշի : Հետզհետէ աւելի արագ :

Ո՛վ կրցած է նկարագրել կախազան մը, այնքան պարզ բառերով, բայց եւ այնպէս այնքան վառ եւ քստմնելի.

Լուսաբացին նա բարձրացաւ կախազան (Արեւածա՛գ, օ՛, արշալոյս արիւնոտ) Գանգճած էին գինուորներն ու բահանան Ցուրտ ու լուռ կանգնած էին նրա մօտ..

Իր բահանան ոչ մի աղօթք չէր յիշում, (Սիրտը նրան շշնչում էր՝ անիծի՛ր), Լուսածագին ծիրանավառ մշուշում Յարտում էին եաեաեչները ցանուցիր :

×

Վահան Տէրեան չտեսաւ Թրքական կախաղանները : Ոչ ալ միւս էջերը Հայկինչ Սարասիաներուն : Եթէ միայն այս մէկը տեսնէր ու մէկը քանով բազմա – պատկէր, ո՞վ պիտի կրնար չափել խո – րութիւնը իր բանաստեղծական խռովքին եւ ստեղծագործութեան :

Քանի կախաղան եւ քահանայ մը «գու– նան», ահուդողին տակ մոռցած՝ աղօթ– քի բառերն անգամ : Իսկ գինուորները — զամ ոստիկանները — բանտապահներն ու մնացեալը ոչ թէ գունատ, այլ բոցավառ՝ լարախնդութեան անասնական կիրքէն եւ արիւնի ծարաւէն :

Եւ այնուհետեւ ո՛րքան կախաղաններ այդ միեւնոյն հրապարակին վրայ : Մին– չեւ ամենավերջինը, Հր. Ազաճանեան :

Գարշելի սոդոմ մըն էր որ այս քանի Հնչակեաններուն արիւնը մտաւ, Հնչակ– եան՝ ինքն ալ, — Արշաւիր Եաճեան : Եւ ուրիշ դանելիք մը, Հմայեակ Արամեանցն էր (Շեւոտ), նոյնպէս Հնչակեան, որ լրա– ցուց պակասը :

Բարեբախտաբար չուշացաւ երկուքին ալ պատիժը : Առաջինը խեղդամահ՝ կի– լիկիոյ մէջ, երկրորդը դնդակահար՝ Պո– լիս, Կէտիկ Փաշայի ժամուն առջեւ : Երկու վրէժխնդիր ձեռքերն ալ՝ Դաշնակ– ցական :

Քանի գոհերէն անձամբ ճանչցած ենք միայն Վանիկը : Անգամ մը ձերբակալ – ուած, յետոյ արձակուած էր : « Զգուշա– ցի՛ր, Գեղամ, խաղ մը սարքած չըլլան » : Եւ շատ չանցած նորէն ծուղակը կ'իյ– նար, կառափնատ բարձրանալու համար միւսներուն հետ :

1915 Ապրիլ 11–24ի հանգոյցն էր որ կը պակուէր այս քանի կախազաններով : Ցարքը մոլեգնութեան աստիճանին հա – սաւ մանաւորապէս Կեսարիոյ մէջ : Ի– նարու եաեաէ կախուեցան աւելի քան քա– ռասուն կաղնաւորներ, առանց դաւա – նանքի, դասակարգի կամ տարիքի խըտ– րութեան : Վաճառականը՝ յեղափոխա – կանին, գիւղացին արհեստաւորին հետ :

Մնացեալը բոլորդ ալ գիտէք, աւելի առաջ պատահած ըլլան թէ վերջը : Դեռ նոր վերջացան 1915ի սարսափներուն ազահնդէսները :

Կախազան թէ եաբաղաճ, աքսոր եւ Ջարդ, ամբողջ ժողովուրդի մը անճիտաս– մը դիւային քրքիջներով, — այս բոլորը

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Արտաքին նախարարը՝ Հայրէթթին էրքմէն, « միջազգային աւե– լի սերտ գործակցութիւն մը կ'ուզէ, որ– պէսզի ամէն ինչ բացայայտ դառնայ, ար– տասահմանի թուրք դիւանագէտներու եւ անոնց ընտանիքներուն դէմ գործուած յարձակումներուն մասին » : Էրքմէն այս կոչն ըրած է Եւրոպայի Խորհուրդին խորհրդարանական ժողովին քաղաքական յանձնախումբին առջեւ, որ նիստ գումա– րած է Անթալիա, Միջերկրականի թրքա– կան ափին :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ գործադուլը Հինգշաբթի օր, ամէնէն ծանրն էր տասը տարիէ ի վեր եւ կարգ մը հետեւանքներ ալ ողբերգական բնոյթ առած են : Նա– խապատուհութիւն ունեցող չորս հիւան – դանոցներ՝ Քոչէն, Թրնոն, Սէնթ–Ան – թուան, Հերոլա (մանկանց) զրկուած են ելեկտրական հոսանքէ, բազմաթիւ ան – ձեր փակուած մնացած են վերելակներու մէջ, մինչ քաղաքին լոյսերուն չբանիլը խճողումներ ստեղծած էր Փարիզի կեդ– րոնը, սովորականէն քիչ մը աւելի, Ին– թերնէշընըլ Հերբլտ Թրիպիւնը չէ կրցած լոյս տեսնել : Այս « կարծր » շարժումին առթիւ, սենտիքաները պատասխանա – տու կը նկատեն ելեկտրականութեան տը– նօրէնութիւնը, որ կապած էր հոսանքին հայթայթումը հիւանդանոցներու, որով – հետեւ իր թեմնիսէնները փոխարինած էր ֆատրերով, որոնք սխալներ գործած են : Ելեկտրականութիւնը այն յատուկ ճիւղն է ուր չատ փոքր բանթողներու թիւ մը բաւարար է մեծ խանգարումներ ստեղ– ծելու համար : Ցիշենք թէ այս չարժու– մին ղրղապատճառն էր կառավարական որոշում մը (նոյն օրը քուէարկուած Ազ– գային ժողովին կողմէ) որ կը նախատեսէ պաշտօնազրկումը հիւլէական կեդրոննե– րէ, անոնց որոնք յարգած չեն ապահո – վութեան կանոնները, ինչ որ սենտիքա – ներու կողմէ կը նկատուի արդելք մը գործադուլի իրաւունքին :

ՎԵՆԵՏԻԿ պաշարման վիճակի մէջ գտնուող քաղաքի մը տպաւորութիւնը կը թողու Եւրոպայի Վեհաժողովին առթիւ, ապահովութեան աննախընթաց միջոցներ ձեռք առնուած ըլլալով : Քառապի – նիէդիներ ամէն կողմէ չուրերուն վրայ եւ երկինքին մէջ, թռաններով կը հսկեն ամէն կողմ : Դեռ գալ չարթու աւելի կը ծանրանայ կացութիւնը երբ կը ժամանէ պիտի ծառայեն աւելի պրկելու մեր կի– ղերը, ի խնդիր վերջնական յաղթանակին :

Անոնք որ յաճախ անձամբ իրենց վզին կ'անցընէին խեղդվակը, և անոնք որ պի– տակցօրէն կը քալէին մահուան ճամբա – ներէն, ոչ իրենց գաղափարներն ուրա – ցան, ոչ ալ իրենց հաւատքէն հրաժարե– ցան :

Մե՞նք ենք որ պիտի տատանինք այսօր, երբ ափ մը հող ունինք արդէն, դղրդա– դին, արիւնազանգ փլուզումէն վերջը : Եւ երբ հաւաքաբար կը պահանջենք հայ– րենիքին ամբողջացումը, հակառակ բոլոր յուսախաբութեանց :

Եթէ կախաղաններէն եւ ջարդերէն ա– զատ ենք այսօր, այդ չի նշանակեր թէ կէս ճամբան պիտի մնանք :

Շ.

14 Յունիս 1947

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Յունիս 5 10)

ՍՊԱՐՏԱԿ – ԱՐԱՐԱՏ ԽԱՂԸ (*)

Խորհրդային 43րդ ախոյենութեան չար– քին, Յունիս 10ին « Արարատ » 1ի դէմ 0 կէտով պարտուեցաւ Խորհ. Միութեան ախոյեան Մոսկուայի « Սպարտակ »էն :

Այս տարի Երեւանցիները երկրորդ ան– գամ է որ կը հիւրընկալէին «Սպարտակ»ի խաղացողները : Առաջին հանդիպումը խորհրդային բաժակի համար տեղի ու – նեցած էր նոյն դաշտին վրայ եւ Երեւան– ցիք յաղթած էին 0ի դէմ 1 կէտով :

Մրցումը սկսաւ «Արարատ»ի չարունա– կական գրոհներովը, սակայն « Սպար – տակ » յաջողեցաւ զանոնք ետ մղել ու իր կարգին անցնիլ վտանգաւոր յարձա – կողականներու : Արդիւնքը կրնար բոլո– րովին տարբեր ըլլալ եթէ « Արարատ »ի Ֆութպոլիստները կարենային աւելի պա– զարիւնութիւն, հետեւաբար ճարպիկու – թիւն ցուցաբերել հակառակորդ բերդի առջեւ :

« Սպարտակ »ի մարզիկները աւելի յա– ջող էին եւ կրցան կոլ մը նշանակել 68րդ վայրկեանին : Շավղոյի ոտքով հեռուէն զօրաւոր հարուածով մը չչմեցուց բեր – դապահ Վասիլիէվը որու ոստումը քիչ մը ուշացած էր : Այսպէսով խաղն ալ վերջ գտաւ «Սպարտակ»ի 1–0 յաղթա – նակովը :

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Յառաջ»ի Յունիս 12ի թիւով :

×

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ԴԵՍՊԱՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Քանի մը օրով Հայաստան գացած է Ֆրանսայի Մոսկուայի դեսպանը՝ Անրի Ֆրոման – Մէօրիս իր կնոջ հետ : Հիւ – րերը այցելած են Երեւանի տեսարժան վայրերը, դիտած են հին հայ մշակոյթի յուշարձանները եւ գացած նաեւ Սեւանայ լիճ : Հայաստանի Արտաքին նախարարու– թիւնը ընդունելութիւն մը տուած է ի պատիւ դեսպանին : Մայիս 26ին, վարչա– պետ Ֆադէյ Սարգսեան ընդունելով Ֆը– րանսացի դեսպանը անոր հետ խօսած է նաեւ նախագահ Գարթըը : Ամէն անցորդ պէտք է քանիցս թուղթերը ներկայացնէ Մարքօ – Փոլօ օդակայանէն սկսեալ, եւ այն պանդոկներուն մէջ (ինչպէս Տա – նիէլի, ուր է դերման պատուիրակու – թիւնը) : Կոնտրոլները արգիլուած են :

ԹԵՀՐԱՆԻ մէջ բուռն բախումներ տե– ղի ունեցած են, առջի օր, իսլամ յա – ռաջդիմականներու (Մուճահետին) եւ կրօնական ծայրայեղներու (Հեզպոլա – հիս) միջեւ, ամերիկեան դեսպանատու – նէն ոչ չատ հեռու, ուր առաջինները հան– րաժողով մը կազմակերպած էին : Մէկ մեռեալ կայ եւ 300 վիրաւոր :

ՊՈՒԱ ՏԸ ՊՈՒԼՈՆԵի մէջ ահաւոր ոճիր մը գործուած է առջի օր երբ 27 տարե – կան անհաւասարակշիռ մը սպաննած է 15ամեայ աշակերտուհի մը, որ պատոյի դասած էր : Ոճրագործը յանձնուած է եւ խոստովանած թէ կինները չի սիրեր եւ « սեռային ուժեղ նոպայի մը ազդեցու – թեան տակ » գործած է : Հետեւանքը՝ անմեղ աղջկնակ մը զոհ կ'երթայ : Մնաց որ Պուա տը Պուլոնեը ամերիկեան Սէն– Թրըլ Փարքը դարձած է, այնքան վտան– գաւոր է եւ ոճիրները այնքան բազմա – դաւոր :

ՄԱԿ–ի ընդհ. քարտուղարին յատուկ բանագնացը՝ Քուէլար տեսակցութիւններ ունենալէ ետք Անգարայի մէջ Արտաքին նախարարին հետ, Աթէնք հանդիպած է, նախքան Նիւ Եորք վերադառնալը, տես– նուելու համար նաեւ յոյն նախարարին հետ, բայց կը թուի թէ նիւթը՝ կիպ – րոս, միշտ անելի մէջ կը մնայ : Յոյն կողմը միշտ իրական Դաշնակցութեան մը ձեւին չատադովն է, մինչ Տէնքթաչ երկու գօտիներուն կատարեալ ինքնավա– րութիւնը կ'ուզէ, կեդրոնական կառա – վարութիւնով մը, որ սահմանափակ իրա– ւասութիւններ ունենայ : Կիպրոսի նա – խագահին Կիւրիանուի կացութիւնն ալ խախուտ է, քանի համայնավար եւ ըն– կերվարական ու նաեւ Քլերիտէսի չա– փաւոր կուսակցութիւնը այլեւս զօրավիգ չեն իրեն եւ հրաժարումը կը պահանջեն :

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Լենինականի հին ճարտարապետու – թեան աչքառու չէնքերէն մին, որ կը դտնուի Ցաղթանակ պողոտային վրայ, կը վերակառուցուի դառնալու համար Ազ– գագրական Թանգարան : Շինարարները կարդի կը բերեն յարկաբաժինները, կը վերականգնեն նախկին տեսքը : Աչխա – տանքները աւարտելէն ետք առանձին տա– ղաւարներու մէջ պիտի ամփոփուին Շի– րակի, Լենինականի անցեալի մշակոյթի, կենցաղի, արհեստներու ուշագրաւ նը – մոյշները, ինչպէս եւ գիւմրեցի քարա – գործ վարպետներուն ստեղծած չինու – թիւններու լուսանկարներն ու ուրիշ գոր– ծեր :

×

ԻՏԱԼԱՑԻ ՀԻՒՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Քանի մը օրով Հայաստան այցելած են « Իտալտուրիստ » տնտեսութեան խումբ մը պատասխանատու պաշտօնեաներ եւ իտալացի լրագրողներ եւ ծանօթացած Հայաստանի կեանքին, զբօսաշրջիկու – թեան զարգացման, հանդիպում ունեցած են զբօսաշրջիկութեան վարչութեան պետ Արտաւազդ Աչիկեանի հետ : Նախքան Երեւանէն մեկնիլը, տնտեսութեան առեւ– տրական տնօրէնը ըսած է, թէ Հայաստան դտնուած օրերուն կարելիութիւն ունե – ցած են ականատես ըլլալու այն մեծ նուաճումներուն զորս հայ ժողովուրդը ձեռք ձգած է խաղաղ, ստեղծագործ աշ– խատանքով :

Ա. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ

ՀՈՐԻՉՈՒՆԻ ՀԱՐՍԸ

Ա

Ամառ էր, 1913 թուականի Յունիսի 26-28: Ծուռնի էր գիւղ Ճուռնի գետի ափերուն, սար ու ձոր Շամլուղի ծաղկած դաշտերուն մէջ: Ամբողջ գիւղը ելած էր հնձելու: Ամէն կողմ կեանքի եռուզեռ մը կար: Ամէն տեղ կարկաչ ու խնդութիւն: Ամէն տեղ ուրախ երգեր ու կանչեր: Ամէն տեղ ծիծաղ ու զուարթութիւն: Ամէն տեղ ժպիտ ու ուրախութիւն: Ամէն տեղ ոգեւորութիւն ու կենսասիրութիւն: Ամէն տեղ կեանքի ամենագեղեցիկ ու ամենաբնական դրսեւորումը:

Ամէն տեղ, ամէն կողմ, ամէն ինչ կը խօսէր կեանքի մասին: Ամէն ինչ կը խօսէր կեանքի սիրոյն: Ամէն ինչ կը խօսէր կեանքի գեղեցկութեան մասին: Ամէն ինչ կը խօսէր կեանքի ուրախութեան մասին: Ամէն ինչ կը խօսէր կեանքի երջանկութեան մասին

ՀԱՅ ՆՁՈՒՏ ՊԱՐԿԱԼ
ԽՈՍՔԻ ԵՒ ՍՊԱՍԱԼՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՊՐՈՒՆՔԻ ՄԸ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ ՄԸ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԻ ՄԱՍԻՆ

— Ընկեր խմբագիր, ես ուզում եմ ձեզ հետ խոսել մի շատ կարևոր հարցի մասին, որ ինձ մեծապես հետաքրքրում է, ասաց ինձ ծանոթ մի գրող, երբ ես նրա հետ հանդիպեցի մի օր Երևանի փողոցներից մեկում:

— Ես պատրաստ եմ, ասացի ես:

— Ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչպես է ստեղծվում մեր ժամանակակից հայ նկարիչների պրոֆեսիոնալ պորտրետների գալերեան, ասաց նա:

— Ինչպես ստեղծվում է, ասացի ես, ինչպես ստեղծվում է ամեն մի գալերեա, ինչպես ստեղծվում է Լուվրը, Պրադոն, Ռուսական թանգարանը, Տրետյակովյան պատկերասրահը, Ամերիկայի, Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Իտալիայի, Գերմանիայի, Չեխոսլովակիայի, Լեհաստանի, Հունգարիայի, Ռումինիայի, Բուլղարիայի, Հարավսլավիայի, Հունաստանի, Թուրքիայի, Իրանի, Հնդկաստանի, Ճապոնիայի, Չինաստանի, Կորեայի, Վիետնամի, Ինդոնեզիայի, Ավստրալիայի, Նոր Զելանդիայի, Աֆրիկայի, Կանադայի, Մեքսիկայի, Կուբայի, Բրազիլիայի, Արգենտինայի, Չիլիի, Պերուի, Վենեսուելայի, Կոլումբիայի, Ուրուգվայի, Պարագվայի, Բոլիվիայի, Էկվադորի, Կոստա Ռիկայի, Գվատեմալայի, Հոնդուրասի, Նիկարագուայի, Սալվադորի, Պանամայի, Կուբայի, Հաիթիի, Ջամայկայի, Պուերտո Ռիկոյի, Տրինիդադ և Տոբագոյի, Բարբադոսի, Գվիանայի, Սուրինամի, Ֆրանսիական Գվիանայի, Վենեսուելայի, Կոլումբիայի, Էկվադորի, Պերուի, Բրազիլիայի, Բոլիվիայի, Պարագվայի, Չիլիի, Արգենտինայի, Ուրուգվայի, Մեքսիկ

ՇԱՎԻՒ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնին առթիւ, հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ., Յունիս 22, կիրակի օր:

Ցաւարտ պատարագի, հոգեհանգստեան մաղթաւոր պաշտօն կը կատարուի, եկեղեցւոյ հանգուցեալ հիմնադիրներուն եւ բարերարներու, ի մասնաւորի Արմենակ Համբարձումեանի եւ Սարգիս Պալապանեանի հոգւոյ հանգստեան համար: Սկիզբը պատարագի ժամը 10·30, հոգեհանդիստ ժամը 12ին:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Լուսին Սալմասեան, իր Թոռան Ալեքսանտրոսի ծննդեան եւ իր հիւանդասնոյէն ողջ եւ առողջ տուն վերադարձին առթիւ, կը նուիրէ 300 ֆր. Դպրոցասէր վարժարանին, 300 ֆր. Աղքատախնամին, 100 ֆր. Սեւրի Մխիթարեան վարժարանին, 100 ֆր. կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, 100 ֆր. Սեւրանի կապ. Խաչի մասնաճիւղին (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 100 ֆր. «Ցառաջ»ի:

MARSEILLE

JEUDI 19 JUIN A 21 H. 30

4, Rue du Théâtre Français
au Nouveau théâtre National du Gymnase

Soirée de Musique et Danse Classique Arménienne

KATCHADRIAN — KOMITAS)
avec
ALEXANDRE SIRANOSSIAN
et l'Ensemble Instrumental de Romans
EDOUARD BOLIKIAN
et les Ballets Arméniens de de Marseille
Déclamation :
Mme ASTRID SARAFIAN
Location : 71-88-38

ՇԱՐՈՐԱԿԱՆԱՒ ԻՄ

Ամերիկահայ Վարդապետ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է, հիմնական նորոգութեան եւ ներքին ներկերու առթիւ Հայրապետեան Հաստատութենէն 6000 ֆր.ի նուէր մը որպէս զեղչ ընդհանուր գումարէն եւ այս առթիւ նաեւ Ամերիկէն Ոմնէ 2000 ֆր.:

ENTREPRISE GENERALE DU BATIMENT
Peinture — Décoration — Papier peint — Vitrerie — Ravalement — Plastiques et Moquettes.
HAYRABEDIAN

DECOMURSOL

23, Rue Louis Daim
93400 ST OUEN — Tél. 254-17-89

ԳՈՐԳԻ ՎԱՀԱՆԱՏՈՒՆ

ԱՐՄԻՆ

ուր պիտի գտնէք արուեստաւոր ղալաղոյլ գորգերը, մասչկի գիներով

ARMINE

les plus beaux Tapis d'Orient

importation directe, prix, choix, qualité

acheter un tapis chez Armine.
est un placement sur et agréable

ARMINE
ANTIQUITÉS - TAPIS
73, RUE LA FAYETTE, 75009 PARIS
tél. 878 80 13 métro Cadet

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ՝
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 7ԻՆ

COLLEGE ARMENIEN
SAMUEL MOORAT

Les inscriptions pour l'année scolaire 1980 - 1981 sont ouvertes.

Le Collège admet les élèves internes et externes dès les classes élémentaires jusqu'à celles des sections B. C. D. du Baccalauréat.

Les jeunes filles uniquement externes sont également admises.

S'adresser à la Direction pour tous détails concernant les inscriptions.

DIRECTION COLLEGE ARMENIEN
26, Rue Troyon — 92310 Sèvres
Tél. : 534-68-28

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 22 ուսումնական տարւոյն փակման օր:

Ժամը 13·30ին ճաշ վարժարանի մէջ, պատրաստուած Մնողական Միութեան տիկիններէն: Ժամը 16·30ին մրցանակաբաշխութիւն թատերասրահին մէջ: Հրաւիրուած է հայ հասարակութիւնը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Անէքս - Պուա - Քօլօմպի Մասնաճիւղին տարեկան Պարահանդէսը Հոկտեմբեր 11ին:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի_ՆՊԱՍՏ
ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Բ. ՑԱՆԿ

Սարեան Ս., Փափազեան - Պուքլ, Ռանքիւրէլ Մ., Օհանեան Ժ., Փափազեան Ա., Պալեան Ե., Գասպարեան Ժ., Ա.Հարոնեան Ց., Ոմն, Սարգիսեան Գ., Զաքարեան Ս., Ճիւնպուշեան, Վարդիվանեան Մ., Հանճեան Ա., Մկրտմէճեան, Պապայեան Լ., Պաղտասարեան Փ., Թորոսեան Ա., Պուրնուճեան Գ., Սաղաթէլեան Ս., Քէշիշեան Պ., Թէքեան Ա., Զամիչեան Լ., Փափազեան Ս., Պըչաքճեան Ժ., Գարակէօզեան Գ., Քիլմաղեան, Մկրտիչեան Ա., Ուզունեան Ս., Ճէբրանեան Ռ., Ճէնտէրճեան Ց., Պէրլան, Գէորգեան Ժ., Մատոյեան Ժ., Փրովոսթ Ա., Սարաֆեան Ս., Թէրզեան Փ., Սէֆէրեան Ա., Մուրատեան, Մինոտ Ա., Հարենց Գ., Կիւրեղեան Ա., Մանուրեան Ժ., Գէորգեան Բ., Աճէմեան, Զամիչեան, Մկրտիչեան Ս., Քէշիշեան Ի., Կազրիկեան Օ., Հուպեան Ժ.-Փ., Հիւրլաք Կ., Երամեան Ս., Կիւրեղեան Գ. 50ական:

Նալպանտեան Է. 35, Հէքիմեան Է. Պըրլըպաղեան Ց., Ամիրալեան Ռ., Մարտիրոսեան, Գոլոսոնեան Ժ., Եօրսամեան Ս., Շարլոթ Մկրտըչ, Առիվեան, Աբթինեան Հ. 30ական:

Ստեփանեան Մ., Ճիրճեան Լ., Ռէյքարտ, Խաչիկեան Խ., Առաուեան Փ., Պունիաթեան Շ. Շարփանթիէ, Գոլանճեան Ն., Քէրպըճեան, Պալըղլու Ա., Պահատուրեան, Քրիսթեան Մ., Զաղըճեան, Ա.Ճառեան Ժ., Փափազեան Ս., Ալթունեան Մ., Եզնիկեան Ժ., Մխիթճեան Հ., Պէօրքճեան Ա., Յակոբեան Ժ., Կրուվէն Ժ., Մկրեան Տ., Պատէչեան, Պայիչեան Ա., Հիւմբուզեան Մ., Կիւմիւչեան Ս. Շիշլեան Մ., Օմոնտ Ժ., Սաատէթեան Ժ., Տէր – Ցարութիւնեան, Չիլինկիրեան, Աւագեան Մ., Շահպազեան, Պէյլէրեան Մ., Յակոբեան Ա., Պալեան Ա., Կարապետեան Ս. Ինճուճեան Ժ., Մարտիրոսեան, Մկրտիչեան, Գաբրաճեան, Մովսէսեան Հ., Հայրապետեան, Թադէոսեան, Քնօպլոք Ժ.-Բ., Կարապետեան, Հէքիմեան Ա., Հուպեան Ա., Խըրլաքեան Թ., Խըրլաքեան Է. 25ական: Տպարանեան 20, Թրովանտէրեան Կ. 10 ֆր.:

Imprimé sur les presses du Journal «Ha ratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

sevan voyages-lyon

saberatours - paris

VOUS PROPOSENT

ARMENIE - 12 JOURS
Du 01 au 12 Septembre Du 26 Décembre au 08 Janvier 1981

ARMENIE - 16 JOURS
Du 27 Juin au 12 Juillet Du 15 au 30 Août
Du 22 Septembre au 07 Octobre

Circuit Caucase (Moscou, Erévan, Tbilissi et Leningrad)
Du 15 au 30 Août Du 22 Septembre au 12 Octobre

DEPARTS PAR AVION DE LYON -- MARSEILLE -- PARIS

Renseignements et Inscriptions :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujar
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e ètage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1980

A PARTIR DE 2850 FR. (tout compris)

prochains départs :
20 JUIN AU 3 JUILLET 80

26 JUILLET AU 9 AOUT

CET ÉTÉ... 3 VOYAGES CULTURELS

— DU 15 AU 30 AOUT — (Moscou, Erévan, Tbilissi, Leningrad) accompagné par le Révérend Père ATHANASSE KESSEDJIAN (Mekhitariste)

— DU 22 AOUT AU 5 SEPTEMBRE — avec la présentation tout au long du voyage, historique et archéologique de M. HENRY-PAUL EYDOUX (Conférencier — écrivain)

— DU 29 AOUT AU 14 SEPTEMBRE — « Musique en Arménie — sur les pas de Komitas », conseiller musical ALEXANDRE SIRANOSSIAN (chef d'orchestre)

Cette année plusieurs départs par mois et TOUTE L'ANNEE de 12, 14 et 16 jours.
demander notre brochure détaillée

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
17
MARDI
17 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.667

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.667

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԱԴՈՒԹԻՒՆԸ ՀԵՏՏ

ՊԱՔԱԼՕՐԷԱ - 1980

Այս տարի, առաջին անգամ ըլլալով, աւարտական դասարաններու 358·483 աշակերտները նոյն օրը պիտի ընեն պաքալօրէայի քննութիւններուն։ Ուրեմն կարեւոր նորութիւն մը՝ քննութիւններու ժամանակացոյցին ապագրոնացումը։ Նոյնպէս հաշուեմեքենաներու գործածութիւնը։

Իր ստեղծումէն ի վեր, 1808, բոլոր թեկնածուները նոյն օրը եւ նոյն ժամուն պիտի չդնուին պարտականութիւններու դիմաց առջեւ։

Ջուգահեռաբար ամառնային արձակուրդներու ժամանակացոյցին ըստ ա-նախեմներու, պաքալօրէայի քննութիւններու, ընդհանուր ուսուցում եւ թեքնիք, կ'երկարին Յունիս 10էն 27ը։ Յացումը կատարեցին Ա. ղրջանի աշակերտները (Փուաթիէ, Լիլ, Նանթ... Ակադեմիներու), իսկ Դ. ղրջանի աշակերտները (Էքս - Մարսէյլ, Քորսիքա... ակադեմիներու) վերջինները պիտի ըլլան քրտնելու։

Պաքալօրէայի ապակեդրոնացումը այսր կատարեալ է։ Սկսաւ 1964ին, երբ նիւթերը, ամբողջ Ֆրանսայի համար զանգան ճիւղերու մէջ մէկ ըլլալէ դադրեցան եւ յանձնուեցան իւրաքանչիւր Ակադեմիի պատրաստութեան եւ պատասխանատուութեան։ 1966ին, արդէն, պաքալօրէայի ամբողջ պատրաստութիւնը, ազգակերպումը յանձնուեցաւ ռեքթէօրներուն։

«Դպրոցական կեանք» սիւնակին մէջ, ուկէ աւելի անգամներ գրած ենք պաքալօրէայի մասին. պատմականը, հոլովոյթը, քննութեան եղանակը, բարեփոխումները եւայլն։ Այս անգամ պիտի խօսինք քննութեան նիւթերու գաղտնի ընտրութեան մասին։

Քանըեօթը ակադեմիաները բաժնուած են չորս խումբերու։ Իւրաքանչիւր խումբ ունի իր յատուկ նիւթերը։ Նախ, կարգ մը փորձեւէօրներէ կը խնդրուի առաջարկել նիւթերը ամենամեծ գաղտնապահութեամբ։ Ռեքթէօրը կը նշանակէ յանձնախումբ մը, բաղկացած ընդհանուր ուսուցման փորձեւէօրներէ եւ նախապահութեամբ համալսարանի փորձեւէօրի մը, որ կը քննէ այդ առաջարկները։ Ցետոյ, ընդհանուր քննիչ մը կը ստուգէ նիւթերու համապատասխան ըլլալը ուսուցման ծրագիրներուն հետ։ Աւելին, ապահովելու համար ամէն բանավէճէ, ենթադրեալ նիւթերու բարդութեան կապակցութեամբ, երկու տեղեկագիրներ անհրաժեշտ են հաստատելու համար նիւթերու մատչելի ըլլալը։ Առաջին տեղեկագիրը պատրաստած Ակադեմիի ռեքթէօրին յանձնախումբին կողմէ եւ նախապէս վերատեսուած այլ քննիչէ մը, իսկ երկրորդը բոլորովին անկախ փորձեւէօրի մը կողմէ որ չէ մասնակցած նիւթերու պատրաստութեան եղանակին։ Ապա նիւթերը ընդունուին անհրաժեշտ է որ երկու տեղեկագիրներու եզրակացութիւնները համապատասխան ըլլան։ Այս բոլոր պատրաստութիւններէն նախազգուշութիւններէն յետոյ է որ վերջնական նիւթերը զանազան ճիւղերու։

Քննութեան նիւթերը կը տպուին Ազգային Տպարանը ուր պաշտօնեաները պարտաւորած են արուեստագիտական գաղտնապահութեան։ Նիւթերը կը զետեղուին կնքուած պահարաններու մէջ եւ կ'ուղարկուին ռեքթօրատ եւ միայն քննութեան նախօրեակին է որ կը հասնին քննութեան կեդրոնները։ Պահարաններու կնիքը կը քակուի ու կը բացուին միայն քննութեան սրահներուն մէջ, թեկնածուներու ներկայութեամբ։ Մինչեւ այդ, գաղտնիքը կատարեալ եղած պիտի է

ՕՐՈՒԱՆ ԳԼՈՒԽԸՈՑ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԵՆԵՏԻԿ

ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԷՆ ԵՏՔ՝ ՊԱԿ-Ը ՇԱՏ ԳՈՀ ՉԷ, ԻՍՐԱՅԷԼ ՇԱՏ ԴԺԳՈՀ Է

Սկիզբը այն տպաւորութիւնը կար թէ միացեալ յայտարարութեան մը յաջողութիւնն իսկ ցոյց կուտայ թէ երբ Եւրոպա ուզէ, կրնայ մէկ ճակատ ներկայացնել ու փաստել իր անկախութիւնը։ Բայց եւ այնպէս այդ յայտարարութիւնը այնքան անկախութեան փաստ մը չի ցուցաբերեր ըստ ուրիշներու, մասնաւորաբար համայնավար ճակատին, որ իւրմանիֆէսթէի մէջ կը չեչտէ արդէն թէ վենետիկի վեհաժողովը ամերիկեան ազդեցութեան տակ էր։ Շաբաթ օր, Քոքիտիէն տը Փարի ամէնէն յոռետեսն էր փարիզեան մամուլին, քանի կը խորացդերը «Վենետիկի մեծ կորնչցնողը՝ ժիսքար»։ Ճիշդ է որ Ֆրանսայի Նախագահը ինք ալ կը խոստովանէր «ամերիկեան ճնշումները»։

Ի՞նչ է, ի վերջոյ այս ժողովին արդիւնքը։ Ցայտարարութիւնը կը չեչտէ, ինչ կը վերաբերի Մերձաւոր Արեւելքի չրջանին.— «ժամը եկած է քաջալերելու ճանաչումը եւ գործադրութիւնը ընդհանրական ձեւով ընդունուած միջազգային հաւաքականութեան կողմէ, երկու սկզբունքներու՝ գոյութեան իրաւունքը եւ չրջանի բոլոր Պետութեանց, մէջն ըլլալով Իսրայէլ, ապահովութիւնը եւ արդարութիւնը բոլոր ժողովուրդներուն համար, ինչ որ կը նշանակէ Պաղեստինցի ժողովուրդի արդար իրաւունքներու ճանաչումը»։

Եւրոպացիք այս անգամ նախընտրեցին ուրիշներուն գործերով զբաղիլ եւ մէկ կողմ դնել, առ այժմ իրենց գործերը, որոնց չուրջ համաձայն չեն։ Ծանօթ է որ ամէն ոք աւելի լաւ գիտէ թէ մխսը ինչ պէտք է ընէ քան՝ ինք, ինչ որ արդէն նկատել կուտայ Միշէլ Քասթ, Շաբաթ իրիկուան Մռնտի տոմսին մէջ՝ «եթէ բոլոր երկիրները յանկարծ որոշէին իրենց բուն գործերով չզբաղիլ այլ դրացիին գործերը մատակարարել, ամէն ինչ չատ աւելի պարզ կ'ըլլար»։

Արդարեւ, ներքին ճակատին վրայ տարակարծութիւնները կը մնան եւ կը թուի թէ նոյնիսկ Շմիտ համաձայն չէ ժիսքար տ'Էսթէնի հետ, ոչ՝ գիւզատնտեսական հարցերու չուրջ, ոչ ալ Եւրոպայի ընդլայնման դէմ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ.

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հաղորդեն որ հինգ երիտասարդներ մեռած են եւ 15 ուրիշներ վիրաւորուած բախումներու ընթացքին, որոնք տեղի ունեցած են իզմիր երբ ուսանողները կը բողոքէին կրթական նոր դրութեան դէմ։ Անգարայի մէջ ալ 180 երիտասարդ ձերբակալուած է։ Ասոնք ալ կը բողոքէին բարձրագոյն կրթական սիստեմին անհաւասարութեանց դէմ։

ՄԱՆԻ 24 ԹԱՄԵՐՈՒՆ անակնկալ յաղթական մը մէջտեղ ելաւ, երբ փոքր արհեստաւորի մը Ռոնտոյի կառքը պարտութեան մատնել Փորշը...

ՑՈՒԼԻՍ ՄԻՆԻՆ, մեթրօ եւ հանրա-կառք պիտի սղեն, տոմսը՝ 17 առ հարիւր, նարնջագոյն քարթը՝ 20 առ հարիւր։ Խանսը արդէն սղեց լիթրը՝ երեք սանթիմ։

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Յունիս 5 10)

« ՍԵՒԱԿԱՒԱՆ »

Հայաստանի արեւելեան նախալէս մեռեալ տափաստանը վերածուած է արգաւանդ հսկայ հովիտի մը։ Երկու հազար հեկտար ոչ պիտանի հող ստացած են կեանք ու կանաչութիւն։ Հոն ստեղծուած է մասնագիտական պտուղի եւ բանջարեղէնի պետական տնտեսութիւնը՝ « Սեւակաւանը »։ Ընթացիկ հնգամեակի տարիներուն Հայաստանի քարէսին վրայ յատնուած է աւելի քան 42 հազար հեկտար տարածութեամբ ոռոգելիս մը։ Հոն, ուր դեռ վերջերս միայն ուղտաքուշը կ'ածէը, ներկայիս հացահատիկի, մրգի, բանջարեղէնի առատ բերքեր կը ստացուին։ Հայաստանի կառավարութիւնը այդ նպատակին յատկացուցած է 390 միլիոն ռուբլի։ Լայն չափանիշով կը կատարուի հողերու ոռոգումը։

Հողերու ջրամատակարարումը բարելաւելու համար ստեղծուած են Ապարանի, Կառնուտի, Մանթաշի, Ազատի, Տաւուշի ջրամբարները, ինչպէս եւ աւելի քան 30 փոքր ջրամբարներ՝ տարածուած բոլոր չրջաններուն մէջ։ Դէպի կիսանապատներ եւ սարահարթեր հասած ջուրը կերպարանափոխած է Հանրապետութեան դէմքը։ Ներկայիս սկսած է 16 նոր ջրամբարներու կառուցումը, ուր պիտի կուտակուի ընդհանուր առումով, մօտաւորապէս մէկ միլիառ խորանարդ մեթր ջուր։ Ասոնց մաս կը կազմեն Հախումի, Հոկտեմբերեանի, Արշալոյսի, Միասնիկեանի ջրամբարները։ Այս ծրագրի իրագործումը հնարաւորութիւն պիտի տայ կուտակելու եւ օգտագործելու երկուքուկէս անգամ աւելի ջուր, քան ամէն Սեւանայ լիճէն պակասը։

×

ՀԱՑ ՇԱՐԺԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ՏԱՇՔԵՆԴԻ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ

Տաշքենդի (Ուզբեկիստան) մէջ սկսած է Ասիոյ, Ափրիկէի, Լատին Ամերիկայի երկիրներու միջազգային շարժանկարի փառատօնը, որուն կը մասնակցին նաեւ հայ շարժարուեստագէտները, « Հայֆիլմ » արուեստանոցի նկարահանած « Ապրեցէք երկար » ժապաւէնով, որուն բեմադրիչն է Ֆրունզէ Դովլաթեան։ Հայ բեմադրիչը Տաշքենդ գացած է շարժանկարին գլխաւոր դերակատարներու՝ Արմէն Ջիգարխանեանի եւ Խորէն Աբրահամեանի հետ։ Փառատօնին կը մասնակցին 73 երկիրներու շարժարուեստագէտները, ինչպէս նաեւ ՄԱԿը, Իւնեսքօն, Պաղեստինի Ազատագրական կազմակերպութիւնը։

ՏԽՐՈՒՆԻ.—

ՊԱՐԳԵՒՈՒՀԻ ՕՐՓԱ-ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Զորեքշաբթի, Յունիս 11ին, Իվրիի հիւանդանոցը ուր փոխադրուած էր, իր մահկանացուն կնքած է Պարգեւուհի Օրփա, բազմաշնորհ մտաւորական կին մը, որ ամբողջ կեանքը խորապէս տպաւորուած մնացած է 1915ի արհաւիրքի սարսափի տեսարաններէն, զորս տեսած էին իր մանկական աչքերը։

Արդարեւ, ողբացեալը ծնած էր Ուրֆա, 1908ին, ականատես եղած էր հերոսամարտին բայց աքսորի, տեղահանութեան ու չարչարերու վայրագութիւնները ազդած էին իր մանկական հոգիին վրայ։ Որդեգրուած միւթասարաֆին կողմէ, չանք թափուած է զինքը բռնի իսլամացնելու բայց կրցած է որքանոց մնալով ազատիլ։ Անցած է Պոլիս, հոս անգամ մը եւս իսլամացումէ փրկուած է շնորհիւ ողբացեալ Առաքել Զաքրեանի։ Ցետագային անցած է Ֆրանսա։ 1942ին ամուսնացած է գրող՝ Արամ Պետրոսեանի հետ։

Պարգեւուհի Օրփա բազմաթիւ շնորհներով օժտուած կին մըն էր, արուեստագիտուհի մը աւելի ճիշդ, որ գրիչը, վրձինը, ասեղը հաւասարապէս գործածած է իր կեանքի ընթացքին, նաեւ շնորհալի պարուհի էր։ Ունի հայերէն թէ ֆրանսերէն հրատարակութիւններ Ռըֆիէ, Տէր կեցո՛ դու զՀայս, Ցոյս ու լոյս, Արմենուշ։ Աշխատակցած է հայ մամուլին։ Արամ Պետրոսեան, 1976ին դրի առած է տարաբախտ Պարգեւուհիին կեանքը՝ լը ռոման տ'իւն փայէն պլէսէ խորագրով, կցելով նաեւ քերթուածներ ողբացեալէն, որու փափաքին համաձայն, մարմինը կը փոխադրուի Հայաստան, Արտաշատի մէկ գիւղական գերեզմանատունը դնելու համար իր վերջին հանգիստը։

Մեր ցաւակցութիւնները՝ Արամ Պետրոսեանի։

Ի՞նչ Պէտ է Սպասել Ա. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԷՆ Ու Ո՛ւմէ Եօթ

Գրեց՝ ՊԵՏՐՈՍ ԹԵՐԶԵԱՆ

Յառաջիկայ Սեպտեմբերին, Նիւ Եորքի «Փլէյ Պոյ Քլապ» կոչուած վայրին մէջ տեղի պիտի ունենայ «Ա. Հայկական Համագումար»ի երկրորդ հաւաքոյթը, որ, ըստ առաջինին տուած որոշումներուն, հանդիսանալու է «Հիմնադիր Ժողովը» քաղաքական նոր չարժումի մը:

«Ծառայ»ի ընթերցողները կը յիշեն թերեւս, որ անցեալ Սեպտեմբերի սկիզբը Փարիզի «Նիքքօ» պանդոկին մէջ դումարուեցաւ «Ա. Հայկական Համագումար»ը: Այս համագումարէն մօտ հինգ ամիս ետք մամուլին բաժնուեցաւ «Հայրորդագրութիւն Թիւ 2 — Ա. Հայկական Համագումարի Բանաձեւ» խորագրով ձեռագրի մը լուսաւիպ պատճէնը:

Ա. Համագումարի աշխատանքներուն մասին չատ գրուեցաւ սփիւռքահայ մամուլին մէջ: Զանազան պատճառներով, կուսակցական կապեր ունեցող թերթերը չուզեցին անդրադառնալ երեւոյթի մը, որ կրնայ ապագային նոր չարժումի մը ստեղծման առաջնորդել: Արդարեւ, նոր մրցակիցի մը ծնունդը չատ հաճելի բան մը ըլլալու չէ գոյութիւն ունեցող կազմակերպութիւններուն համար, մանաւանդ երբ այս «նոր»ը կը յաւակնի միւսներէն վեր չարժում մը ըլլալ ու յաջողիլ հոն՝ ուր անոնք ձախողած են: Ակնէ զատ, Նիքքօ պանդոկի հաւաքին անունն իսկ զրդռիչ հով մը ունենալու է գոյութիւն ունեցող կազմակերպութիւններուն համար. «Ա. Հայկական Համագումար»... Ի՞նչ կը նշանակէ սա, ասկէ առաջ հայկական համագումարները չէ՞ն գումարուած, թէ այդ համագումարներուն հայկականութիւնն է, որ խնդրոյ առարկայ է:

Արհ. Հայաստանն ալ ժխտական — սպասողական դիրք մը որդեգրած ըլլալ կը թուի: Հասկնալի է. հազիւ լեզու գտած էր ան սփիւռքահայ քաղաքական կուսակցութիւններուն հետ, ահա նոր մը բուսնելու յաւակնութիւնները ցոյց կուտայ:

Հետաքրքրական է նաեւ դիտել դիրքը՝ վերջին հինգ – վեց տարիներուն ծնած երիտասարդական չարժումներուն: Այս չարժումները, որոնց հասարակ յատկութիւնը ընդդիմութիւնն է գոյութիւն ունեցող կուսակցութիւններուն, երբեք խմբաւորումներու պէտք է բաժնել: Առաջին խումբին մօտ — ձախակողմեան չարժումները — միայն կասկած (նուազագոյնը ըսելու համար) կրնար յարուցած նել համագումար մը, որ Փարիզի ամենաչքեղ պանդոկներէն մէկուն սրահնեը – րուն մէջ տեղի կ'ունենայ, fոfքէյլ կը կազմակերպէ, ալ ու ձախ օգանաւային տոմսերը կը բաժնէ մասնակից ուսանող – ներուն եւ մանաւանդ, որուն ամենագոյարտ հոգը Ամերիկան կը թուի ըլլալ: Նոյն այս պատճառները, հակառակ ազդեցութիւն ունեցած են, ըստ երեւոյթին, երկրորդ խումբի մը չարժումներուն մօտ, նամանաւանդ որ համագումարը «միասնականութեան» լոզունգը ընտրած էր իբրեւ կարգախօս: Երրորդ խմբաւորումին պատկանող չարժումները, որոնցմէ ոմանք անուշխանական կարելի է որակել, «թշնամիիս թշնամին բարեկամս է» տրամաբանութեամբ մօտենալով պատահածին, դրական – վերապահութեամբ դիմաւորեցին զայն:

Այս ամէնը չատ բարի:

Հիմա սակայն լուրջ հարց մը կայ. համագումար մը տեղի ունեցաւ, որուն «Ծառայ» անդրադարձաւ օրին: Այս համագումարը բանաձեւ մը հրատարակած է ու «Հիմնադիր Ժողով» մը կ'ուզէ գոյացնել քանի մը ամիսէն Ատլանտեանին միւս կողմը: Այդ ժողովէն կրնայ չարժում մը ծնիլ: Լրագրողին պարտականութիւնն է ընթերցողը տեղեակ պահել: Ակնէ զատ, ընթերցողը իրաւունք ունի հարց տալու, թէ ի՞նչ է սա մարդոց (իմա՝ համագումարը կազմակերպողներուն) ուզածը, ի՞նչ կ'ընեն հիմա, ինչո՞ւ նոր չարժում մը կ'ուզեն ստեղծել, ի՞նչ կրնայ ըլլալ այդ չարժումին գաղափարախօսութիւնը, որո՞նք են անոր յաջողելու կամ ձախողելու հնարաւորութիւնները, եւայլն, եւայլն: Ներկայ յօդուածին նպատակը, այս հարցումներէն որեւէ մէկուն պատասխանը տալու փորձ մըն է:

Սկսինք տեղեկատուական բաժինէն:

×

«Փլէյ Պոյ Քլապ»ի Համագումարի պատրաստութեան լծուած է այսօր Գործադիր Մարմին մը: Ըստ Ա. Համագումարի որոշումներուն, այս Գործադիր Մարմինը բազկանալու էր 15 հոգիներէ: Տարբեր եղած է սակայն կազմակերպիչ անդամներու որոշումը: Անոնք 7 հոգի – նոյ Գործադիր Մարմին մը կազմած են: Այդ 7 անդամներէն երեքը՝ Պատուելի Գառնուգեան, Գէորգ Աճէմեան եւ Մր – կըտիչ Պուլտուքեան, մաս կը կազմէին արդէն նախորդ Գործադիր Մարմնին: Ա – սոնց վրայ աւելցուած են Կարապետ է – նէգեան (Զուիցերիայէն), Արթիւր Հել – վաճեան եւ Ռէյմոնտ Գասպարեան (երկուքն ալ Նիւ Եորքէն): Եօթներորդ անդամը՝ Պրիւաէլէն, մեծած է իբրեւ կատարուած առաջարկը:

Կ'ըսուի թէ Գ. Մարմինը որոշած է, որ յաջորդ հանդիպումին 100 հոգի քը – ւէի իրաւունք պիտի ունենայ. 50 քուէ Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկա – ներէն եկող պատուիրակներուն, 23 քուէի իրաւունք՝ Եւրոպայի ներկայացուցիչնե – րուն ու 25 քուէ ալ՝ Միջին Արեւելքէն եկողներուն: Մեզի ծանօթ չէ, թէ ի՞նչ ձեւով պիտի որոշուի «պատուիրակներ»ու ցանկը: Ընտրութիւննե՞րու հիման վրայ թէ նշանակովի:

Ամենայն դէպս, կ'արժէ դիտել, որ քուէներու այս բաժանումը կը համապատասխանէ Գործադիր Մարմնի վեց ան – դամներուն (եօթներորդին աթոռը ցարդ պարապ է) աշխարհագրական բաժանումին. երկու հոգի Պէյրութէն (Աճէմեան եւ Պուլտուքեան), երկու հոգի Զուի – ցերիայէն (Գառնուգեան եւ Լինէզեան), երկու հոգի ալ Նիւ Եորքէն (Հելվաճեան եւ Գասպարեան): Այս գրութեան մէջ, նկատի առնելով մանաւանդ, որ յատակ չէ պատուիրակներու ցանկի պատրաս – տութեան եղանակը, կարելի է մտածել, որ վերջին երկուքը անուրանալի առա – ւելութիւն մը ունին բաղդատմամբ միւս չորսին:

Եթէ անուշադիր, վերեւ նշուած սխեման անփոփոխ ձեւով կիրարկուի, ինչ որ անհաւանական կը թուի, քանի, ըստ մեր տեղեկութիւններուն, որոշ ընդդիմութիւն մը տակաւ կը զարգանայ, մանաւանդ անցեալ Սեպտեմբերի Համագումարին մասնակցող այն տարրերուն մօտ, որոնք նախանձախնդիր են ժողովրդավարական սկզբունքները պահպանելու. նուազագոյն ձեւ մը, ըստ իրենց, գոյութիւն ունե – ցող կազմակերպութիւններէ զանազան – ուելու...

×

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄ Ա. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԲԱՆԱՁԵՒԻՆ

Գործադիր Մարմնի աշխատանքը, ինչպէս նաեւ յառաջիկայ Համագումարը, սկզբունքով կը հիմնուին այն բանաձեւին վրայ, որ Ա. Համագումարը որդեգրեց անցեալ Սեպտեմբերին, Նիքքօ պանդոկին մէջ: Ակնէ զատ, բանաձեւը միակ տեղն է ցարդ, ուր խտացուած ձեւով կարելի է գտնել այն գաղափարները, որոնք, առ այժմ գոնէ, վերակառուցային հիմքը կը կազմեն ձեւաւորուող նոր չարժումին: Ահա թէ ինչո՛ւ կարեւոր կը թուի վերլուծել այդ բանաձեւի բովանդակութիւնը:

Այս գործին ձեռնարկելէ առաջ, անհրաժեշտ է սակայն ընդգծել, որ վերոյիշեալ բանաձեւը մէկէ աւելի սխալներ կը պարունակէ, ըլլայ լեզուական, ըլլայ ուղղագրական դետնի վրայ: Անհրաժեշտ՝ նախ և խնդիր Արեւմտահայերէնի պաշտպանութեան, որուն փարած է (տակաւի՞ն) Սփիւռքահայ Մամուլի կարեւոր մէկ մասը: Երկրորդ՝ որովհետեւ Սփիւռքահայութեան գոյատեւման հարցով զբաղիլ ուզող մարդոցմէ կ'ակնկալուի նուազագոյնը, որ յարգանք ցուցաբերեն Հայ Լեզուին հանդէպ (*):

(Շար. 1)

(*) Թուենք այդ սխալներէն ոմանք՝ օրինակի համար.–

Բանաձեւի 11րդ պարբերութեան մէջ կ'ըսուի. «Նախ միջոցները: Որ կը ներշանակէ նիւթական – տնտեսական ուժ, կազմակերպուած եւ կեդրոնացեալ աշխատանք եւ կեդրոնացեալ ուժ, որ կը ներկայացնէ ամբողջ Հայութիւնը»: Այս նախադասութեան մէջ մէկ «կը» աւելորդ է, այդ ալ երկրորդն է անշուշտ: Ասկէ զատ, պարբերութեան գաղափարը աւելի գեղեցիկ ձեւով արտայայտուած պիտի ըլլար, եթէ մէկ «որ» պակաս գործածուած ըլլար: Նոյն մտահոգութեամբ կարելի էր խուսափիլ «կեդրոնացեալ» եւ «ուժ» բառերու կրկնութենէն, պահելով հանդերձ այն շեշտը, որ, ըստ երեւոյթին, Համագումարը ուզած է դնել «կեդրոնացում»ի եւ «ուժ»ի գաղափարներուն վրայ, ինչ որ իր բացարձակ իրաւունքն է, անշուշտ:

Մէկ պարբերութիւն անդին (12րդ), կը խօսուի Համագումարի մեկնակէտին մասին, որ, ինչպէս կը տեսնուի, մէկ «ե»ով մէկ ալ «է»ով կը գրուի, եւ ոչ թէ երկու «է»ով, ինչպէս դժբախտաբար սպրդած է հոն: Նոյն պարբերութեան մէջ կ'ըսուի, թէ Համագումարը առած է որոշումներ, «որոնք մէկ մասը կը կազմեն (անոր) անվրան կարենամ դնել ու թեթեւնալ. պատճառ, ու ես կը չարունակեմ ճամբաս, կառքին անիւներուն հետ, հեւ ի հեւ քալելով, քրտինքը ճակտիս:

Յունիս 16 — կը հասնինք Թուլոնտայի ու կը հանդչինք բարի եւ ազնիւ Ալզասցի ընտանիքի մը յարդանոցին մէջ, որուն մեզի կուտան թարմ կաթ եւ սուրճ. կուտենք ախորժակով ու շնորհակալութեամբ: Տխուր են խեղճերը, մատնը իրենց զաւկին մասին, որ զինուոր է, եւ չեն գիտեր թէ ո՞ւր է եւ ի՞նչ վիճակի մէջ կը գտնուի հիմա:

Յունիս 17 — Գիշերը կը չարունակենք մեր անհատնում ճամբան ու կը հասնինք «Սպերթասլաք»՝ արշալոյսին. կը հանգչինք ու կը քնանանք յարդանոցներու մէջ. ոտքերս ուռած են եւ վիրաւորուած: Հրաման կը ստանանք ձգել ամէն բան ու պահել միայն մեր զէնքերն ու մատիքերը, կը ստանանք նաեւ քիչիկ մը պարենաւորում: Սովորականին պէս կառքերը կը պատրաստուին ճամբայ ելլելու, ժամը իրիկուան 5 է, եւ ես քանի մը ընկերներով կը հետեւիմ «մոթիւկ»ին եւ «ռուլանթ»ին, զինուորական մեր չէնուոր խոհանոցին:

Հազիւ զիւղէն դուրս ելած ենք, կը մանամ աւագ ենթասպայ Պատանեանի ձայնը, որով գիս կը կանչէ՝ «ես եկայ տեղակալին հրամանն է» ըսելով: Դժգոհանքով կը վերազառնամ ու կը խնդրեմ տեղակալէս, որ թոյլատրէ ու կրնամ կառքերուն հետեւիմ, բայց ան, անգամ մը եւս մերժեց ըսելով՝ «Երկու ժամ վերջը գինուորական քամիոններով կարող պիտի ըլլայ նահանջել, այդ խոկ պատճառաւ է որ քեզ կանչեցի, միանալու համար զումարտակին»:

Եւ իրաւամբ ժամը 7ին, երբ կը պատրաստուէինք ճամբայ ելլել, հեռուէն լսելի եղաւ ահաւոր ռմբակոծութիւն մը, տարակոյս չկար որ լրտեսած էինք: Յուճապահար վար կը ցատկենք կառքէն ու ծառերուն տակ կը պահուըտինք, խորհելով որ այդ դժբախտները կրնան ըլլալ մեր կառքերն ու մեր տղաքը, քանի կը սեանենք 9–10 օդանաւերու վայր էջքն ու կեդրոնացումը:

Անձկութեան ու սարսափի մէջ, կէս ժամ վերջ, օդանաւերը իրենց աւերն ու ռմբակոծութիւնը լրացուցած, դպրի կորսուեցան ու մենք ժամը 9ին, լեցուցանք կրկին կառքերուն մէջ, ու կամաց կամաց, զգուշութեամբ, չարժեցանք:

Ո՛հ, սասը, սասնըհինգ քիլոմեթր տեւու Օպերթասլաքէն սկսած, ինչ որ սենսայ, աննկարագրելի է ու զարհուրելի. կայարանը կործանած, ճամբաները քարուքանդ եղած, մարդկային անմեղ զոհեր փոսերուն մէջ, ճամբուն վրայ ձիերը չարք – չարք զնդակահարուած, գետինը փռուած անկենդան, չրջան կառքեր ու կոտորած ամենուրեք: Քամիոնէթը կը յառաջանայ դժուարութեամբ եւ զգուշութեամբ, ու այս ընդհանուր կոտոր-

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԱԿԱՆ ԽՈՒՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ ԵՒ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ ՕՍՄԱՆՅԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒԱԾ ԱՐՏՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ ԵՒ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ ՕՍՄԱՆՅԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

Ա. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ ԵՒ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ ՕՍՄԱՆՅԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒԱԾ ԱՐՏՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԱԿԱՆ ԽՈՒՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկ· Ա· Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Թորոսեան եւ զաւակները՝ Շատարշ եւ Վահէ ինչպէս նաեւ բոլոր ընտանեկան պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անձամբ թէ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր եւ ազգակցին՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկ· Արփինէ Տէրտէրեան եւ զաւակը՝ Արամ, Տէր եւ Տիկ· Լեւոն Տէրտէրեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ· Կարօ Տէրտէրեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ· Ժան Սարգիսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ· Միշէլ Թէրզեան եւ զաւակները եւ համայն ազգականական պարագաները, հոգեհանգիստ կատարել կուտան՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ

մահուան Ա· տարելիցին առթիւ, կիրակի, Յունիս 22ին, Սէն Լուի Ս· Գէորգ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

UGAB - JEUNES

Soirée de Gala

de la Tour Maine - Montparnasse
A 233 mètres d'altitude au 56e étage
pour une nouvelle pespective
Le Samedi 21 *Juin*
à partir de 21 *h.* 30
Bal Animé par l'Orchestre
«GAIDZAGS»
Buffet de Spécialités Arméniennes
Participation Aux Frais: 120 F.

———×———

Soirée de Chants Arméniens

par
KEVORK YANBEKIAN
ET SA CHORALE
Vendredi 20 Juin, à 20 h. 45
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
avec la participation de
de ASTRIC DEDEYAN (soprano)
au piano : FRANÇOISE COUDRAY

Billets en vente.—
chez Chirag et à la Librairie Palouyan (Rue de Trévise).

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վալանսի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղիկի եկեղեցւոյ պայծառութեան, ողբ· Տիկին Զարուհի Գօրեսեանի թաղման առթիւ.—
Տէր եւ Տիկ· Արշաւիր Ալաշուեան 50 Ֆ·, Տէր եւ Տիկ· Գրիգոր Գօրեսեան 200 Ֆր·։

×

Կապ· Ֆաչի Վալանսի մասնաճիւղը, Համբարձման ոտնին առթիւ ստացած է հետեւեալ նուէրները, որոնց համար շնորհակալութիւն կը յայտնէ.—

Տիկ· Գասեան Մարինէ 200 Ֆր·, ընկ· Աբրահամեան Աննա, ընկերուհի Կօչկարեան Փերուզ 100ական, Ինկիլիզեան Նեկտար, Օհանեան Ժոզէֆին, Ֆաչիկեան Անոյշ, Առաքելեան Սիլվա, Տիկին Էնար, Տիկ· Յակոբեան, Տիկ· Էքմէքճեան, Օր· Աբրահամեան Ազաւնի 50ական, Տիկին Արուպեան, Տիկ· Ճաֆալեան, ընկ· Եաղճեան Զարուհի, Սարգիսեան Լուսին, Խմիրզեան Մարի, Պայլոտրեան Լուսին, Գիլիրեան Նուէր, ընկերուհի մը, Մարի Քէօշկէրեան, Գոհարիկ Ծովսկիեան 30ական, Քէպապճեան Մայրէնի, Թումայեան Արփի, Ալաչեան Էլիզապէթ 25ական։

Ընկերուհի Մազաքեան Պայծառ, Մարի Թէլֆիզեան, ոմն, Սահակեան քոյրեր, ընկ· Նաթալի Առաքելեան, ընկ· Ազնիւ Տօնիկեան, ոմն Ընկ· Սօսի Պայրամեան։ Մարի Ծովսկիեան, ոմն, ընկ· Էվլին Տօնիկեան 20ական, ընկ· Հայկանոյշ Աւտուրեան, ոմն 10ական Ֆր·։

Տէր եւ Տիկին Գէորգ Քիրէճեան իրենց մօրեղբօր որդւոյն մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր·, իսկ Պր· Նշան Թէլոյեան 50 Ֆր·։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԴԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ժանթիյիէն Տիկին Ժաքլին Փաժ–Գրիգորեան իր մօր Տիկին Մարի Գրիգորեանի յիշատակին 500 Ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ին, որպէսզի ան դեռ երկար չդադրի նակէ ու տեւէ «հինեւոյ» մեկնումէն եաք։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սարգիս Գոչեանի *մահուան առթիւ, Մոնմորանսիի Հանգստեան տան կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Ասրինէ Բարունակեան 100 Ֆր·, Պ· Եղիկ Բարունակեան 150 Ֆր·, Տիկ· Մարի Լատօ 10 Ֆր· (ստանալ «Յառաջ»էն)։*

OFFRE

Très grandes possibilités pour V.R.P. bien introduit pour diffuser, en actualisation, des robes jeunes, du sportswear, et des robes grandes tailles
Prix compétitifs
Téléphoner :
REGINE NOBLER
- 236. 55. 76 -

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Յուլիսի արձանագրութիւնները փակուած են։

LA CAPPADOCE

PRESENTE

3 GALAS EXCEPTIONNELS

AVEC
ONNIK DINKDJIAN
DE NEW - YORK

LES 26 - 27 - 28 JUIN

TOUS LES SOIRS

ORCHESTRE CAPPADOCE — MARTEN YORGANTZ
HARRIS LASKARIS — MINAS (vendredi - samedi)

67bis, QUAI BLANQUI, ALFORTVILLE 94140

tél. 375.05.30

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Ս· Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները փ· ծ·ի·—

Հայկանոյշ Բարսեղեան (ծն· Մուրատեան) թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ· Դուրգէն Արապեան ե· պ· 200, Հ· Բ· Ը· Մ·ի Տիկնանց բաժնի դպրոցին 200, Տէր եւ Տիկ· Տէր – Ծովհաննէսեան, Տէր եւ Տիկ· Ժ· Տատուրեան, այրի Տիկ· Մ· Տատուրեան, Տէր եւ Տիկ· Ա· Թորոսեան 50ական ե· պ·։ Ցակոբ Նէվչէհիրլեանի քառասունքի հոգեհանգիստին, իր ընտանիքը 100, Մ· Ֆաչերեան 50։ Հրանդ Ֆաչէրեանի թաղման առթիւ Հ· Բ· Ը· Մ·ի կանանց բաժինը դպրոցին 200, Մայր Եկեղ· Տիկնանց Միութիւնը դպրոցին 200, Տէր եւ Տիկ· Թ· Պապանեան 100, Տիկ· Պալոյեան եւ Քէնտէրեան ընտանիքները 50ական։ Մարի Նազաչեանի (ծն· Աչըգեան) թաղման առթիւ Ա· Թումայեան 100, Գրիգոր Կոպանեան 50, Տիկ· Ս· Ամէմեան, Տիկ· Զ· Զաւուշեան, Պր· Ց· Տերոյեան 20ական, Տիկ· Մելքոնեան 15։ Դչխուհի Տէր–Գէորգեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ· Թ· Պապանեան 200, Սահակ – Մեսրոպ երդչ·ին 200, Բարսղամեան ընտանիք 100, Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի նախկին Սանուհիներ– ու Միութիւն Մ· Ե· Տ· Միութեան 100, Տէր եւ Տիկ· Մ· Ափրիկեան ե· պ· 80։ Էրիք Էքիզեանի քառասունքի հոգեհանգիստին Տէր եւ Տիկ· Հ· Էքիզեան 300։ Հռիփսիմէ Փափազեանի հոգեհանգիստին Ա· Մարկոսեան 100։ Էլգրն Պաղտասարեանի հոգեհանգիստին Տիկ· Քիւլպասթեան դպրոցին 50։ Տիկ· Զ· Բարսղամեան ե· պ· 100։ Ֆաչատուր Ֆամպարեանի թաղման առթիւ Համախարբերդցիներու Հայրենակց· Միութիւն 100, Տէր եւ Տիկ· Գամպարեան 50 դպրոցին, 50 Սահակ – Մեսրոպ երդչ·ին, Տիկ· Գէորգեան ե· պ· 100, Պր· Ն· Օտապաշեան 100, Տէր եւ Տիկ· Տալոյեան 50, եւ 50 Սահակ – Մեսրոպ երդչ·ին։ Տէր եւ Տիկ· Տէրտէրեան, Պր· Թիշօ, Պր· Ռ· Հերթիկեան, Պր· Արզումանեան 50ական։

ՇԱՎԻՒ Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս· Գրիգոր Լուսաւորչի տօնին առթիւ, հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ·, Յունիս 22, կիրակի օր։

Ցաւարտ պատարագի, հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն կը կատարուի, եկեղեցւոյ հանգուցեալ հիմնադիրներուն եւ բարերարներու, ի մասնաւորի Արմենակ Համբարձումեանի եւ Սարգիս Պալապանեանի հոգւոյ հանգստեան համար։ Սկիզբ պատարագի ժամը 10·30, հոգեհանդիստ ժամը 12ին։

Հ. Բ. Ը. Մ.-Ի

Փարիզի մասնաժողովի
կազմակերպութեամբ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

Կիպրահայ երգիչ

ՍԵՊՈՒՀ – ԼԵՒՈՆ ԱԲԳԱՐԵԱՆԻ

(Ténor lyrique)

դաշնակի ընկերակցութեամբ
ԺԱՆԻԹ ՄԱՖԵԱՆ – ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ

Երեքշաբթի, 24 Յունիս 20·30ին

Ալեֆ Մանուկեան Մշակ կեդրոնը
118, Քուրսէլ փողոց, Փարիզ 17րդ

Ցայտապիրը կը բաղկանայ Ա· Խաչատուրեանի, Ա· Մերանդուլեանի, Ա· Մեսրոպեանի, Ա· Տիգրանեանի, Ա· Յովհաննէսեանի, Սքարլաթիի, Մոցարթի, Շուբանի, Ֆօրէի եւ ուրիշ ծանօթ երաժիշտներու գործերէն

Ծախքերու մասնակցութիւն 20 ֆր·

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆրանսահայ կապոյտ Ֆաչի Անէլու – Պուա – Քօլոմպի Մասնաճիւղին տարեկան Պարահանդէսը Հոկտեմբեր 11ին։

×

Սեւրանի Կապ· Ֆաչի տարեկան պարահանդէսը Շաբաթ, Նոյեմբեր 22ին։

×

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան Իսիի (0 – տը – Սէնի չրջանը) տարեկան ճաշը Հոկտ· 4ին։

×

Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ կրթարանի տարեկան ճաշ – պարահանդէսը՝ Հոկտեմբեր 18ին։

Հ·Մ·Ը·Մ· — ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Հ· Մ· Ը· Մ·ի ընկերային յանձնախումբի ամառնային հանդրուանային խաղին։

JACQUES CHELELEKIAN
HAVAS VOYAGES
vous propose

VOYAGES ARMÉNIE 80

calendrier des départs de Marseille

DEPART	RETOUR	PRIX
Lundi 11 Août	Lundi 25 Août 80	4 080 FRS
Lundi 25 Août	Lundi 08 Septembre 80	4 080 FRS
Lundi 1er Septmbre	Lundi 15 Septembre 80	4 080 FRS
Lundi 08 Septembre	Lundi 22 Septembre 80	4 080 FRS
Vendredi 26 Septembre	Jeudi 09 Octobre 80	3 480 FRS
Lundi 06 Octobre	Lundi 20 Octobre 80	3 480 FRS
Vendredi 07 Novembre	Jeudi 20 Novembre 80	3 480 FRS
Lundi 29 Décembre 80	Lundi 12 Janvier 81	3 480 FRS

INSCRIPTION 45 JOURS AVANT LA DATE DE DÉPART

renseignements et réservations

CHELELEKIAN
Jacques

VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

Organisation : HAVAS VOYAGES Lic. 97

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 22 ուսումնական տարւոյն փակման օր։

Ժամը 13·30ին ճաշ վարժարանի մէջ, պատրաստուած Մնողական Միութեան տիկիններէն։ Ժամը 16·30ին մրցանակաբաշխութիւն թատերասրահին մէջ։ Հրաւիրուած է հայ հասարակութիւնը։

ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
18
MERCREDI
18 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.668 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.668

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՓՐՈՖԷՍԷՕՐԸ, ՏԱՐԱԴՐԱՄ ԲԵՐՈՂ ԼԵՌՆԵՐԸ ԵՒ ԱՐԱՐԱՏ...

— o —

ԼՄՐ.— Անգարայի համալսարանի բժշկական ճիւղի դասախօս՝ Մէհիտ Տօղրու *Միլլիէթի* մէջ երկար յօդուածով կը ցաւ կը յայտնէ, որ մինչ այլ երկիրներ իրենց լեռներով տարադրամ (*տուվիզ*) կը պատիւեն, Թուրքիա նոյնը չընտրած շահագործելով, ասոր դէմ կը « արգելքին » պատճառով :

Պարմն, Մէհիտ Տօղրու կ'ուսումնասիրէ այս կացութիւնը եւ լուծումներ ալ կը տայէ... : Ահա թէ ինչե՛ր կ'ըսէ.—

« Բացորոշ ճշմարտութիւն մըն է, թէ լեռնային հողամաս եւ ջրհաններ ունեցող երկիրներու մէջ կեանքը այնքան ալ հեշտ ու տանելի չէ միւս ջրհաններուն հետ դրդուած : Հակառակ այս ճշմարտու - թեան տակայն, ներկայիս աշխարհի վրայ կը գտնուին կարգ մը լեռներ, որոնք զբօսաշրջական արժէք ու կարեւորութիւն կը ներկայացնեն եւ այդ պատճառաւ ալ մեծ դեր ունեցած են այդ երկրներուն տնտեսական կեանքին մէջ :

Ան կրնայ ըսուիլ, որ Թուրքիա ունի Միջերկրական, Սեւ ու Էգէական ծովերու ափերուն վրայ ձգուող հազարաւոր քիլոմեթրերու ափամերձ գեղատեսիլ շրջաններ, որոնք կրնան զբօսաշրջիկներ գրաւել, եւ որոնց մէջ կան հնագիտական ու պատմական հետաքրքրական վայրեր, ինչպէս Տրովադա, Պերգամոն, Եփեսոս, Միլեթոս, Հալիկառնաս, Ասպենտոս, Սիդէ, Անթալիա, Սելճուք, Պամուքքալէ, Նեմրութ Տաղ, Վան, Անի, Տուրուպէրան, Ալանիա, Սիլիֆքէ, Ամասիա, Սամսուն, Տրապիզոն, Կարս, Իզմիր, Պուրսա, Պալըքէսիր, Էտրէմիտ, Պէրգամա, Պոդրում, Մարմարիս, Ֆեթիէ, Քաշ, Քէմէր

Ի՞նչ պէտք է Սպասել
Ա. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԷՆ
Ու Ա՛նկէ Ետէ

Գրեց՝ ՊԵՏՐՈՍ ԹԵՐԶԵԱՆ

Բ.

Անցնինք հիմա բանաճեւի բովանդա – կութեան:

Ինչպէս որեւէ քաղաքական յայտարա – րութեան մը պարագային, այդպէս ալ հոս՝ ըսուածը նոյնքան կարեւոր է որքան չըսուածը: Աւելի՛ն, քանի չըսուածը հոս երկու մասերէ կը բաղկանայ.

— Նախ՝ ինչ որ Ա. Համազումարի մասնակիցները (կամ նուազագոյնը բա – նաճեւի յանձնախումբին անդամները) չեն ուզած ըսել:

— Երկրորդ այն՝ որ ըսուած էր բա – նաճեւի սկզբնական բնագրին մէջ, երբ այդ բնագիրը կարգացուեցաւ Համազու – մարի աւարտին, եւ որ սակայն չընդուած է Գործադիր Մարմնին կողմէ մամուլին բաժնուած հաղորդագրութեան մէջ:

Արդ, Գործադիր Մարմնին նախաճեռ – նութեամբ չընդուած մասերը գրեթէ մէկ չորրորդը կը կազմէին բանաճեւի սկզբ – նական բնագրին, որուն ձայնագրուած պատճէնը ունինք մեր տրամադրութեան տակ: Հետաքրքրական է այդ մասերէն մանք յիշել հոս: Այսպէս.

Չորրորդ պարբերութենէն (ուր կ'ըս – ուի թէ « Սփիւռքահայութիւնը... վտան – գուած է ») ընդուած է հետեւեալ մասը. « Հայութեան առաջնահերթ հարցը հո – ղային չէ՝ այլ գոյութենական: Ասոր համար Սովետական Հայաստանին մասին չէ մի – շուշա, որ խարխիլը կը կազմէ ամբողջ Հայութեան եւ այդ իմաստով իրենք հարց չունին, որովհետեւ թէ՛ ունին հող, թէ՛ ապահովուած է իրենց գոյութիւնը »:

Տասներորդ պարբերութեան մէջ « Հա – մահայկական աշխատանք »ը փոխարին – ուած է « կեդրոնացեալ աշխատանք »ով:

Ասոր յաջորդող նախադասութիւնը՝ « Ա. Հայկական Համազումարի փլաք – փորմը մէ՛կ Հայութիւն, մէ՛կ Հայաս – տան է » , ընդուած է: Այդ պատճառաւ ալ, երբ տասնըմէկերորդ պարբերու – թիւնը կը սկսի « այս հիմնական մեկնա – կէտով... » բառերով, բանաճեւի սկզբ – նական բնագրին անծանօթ ընթերցողնե – րուն համար դժուար կ'ըլլայ հասկնալ թէ ո՞րն է այդ « հիմնական մեկնակէտը »: Այնպէս կը թուի, սակայն, որ այդ մեկ – նակէտը (« մէ՛կ Հայութիւն, մէ՛կ Հայաս – տան») այդքան ալ « հիմնական » նկատ – ուած չէ Գործադիր Մարմնին կողմէ, որ զայն պարզապէս ընդած է:

Ընդհակառակն: Այլ տեղ մը եւս նման – օրինակ զգալիօրէն մը աւելորդ համար – ուած ու անհետացուած է բանաճեւի բը – նագրէն: Արդարեւ, մինչ համազումարի չորրորդ որոշումին մէջ կը յանձնարար – ուի Գործադիր Մարմնին, որ կապեր հաստատէ բոլոր կուսակցութիւններուն հետ հիմնադիր հաւաքէն առաջ... « ո – րովհետեւ մէկ եւ անբաժանելի է հայ ժո – ղովուրդը, եւ ներկայ (այսինքն Նիքքօ պանդոկի.— Պ. Թ.) հաւաքը տեղի ու – նեցաւ մէ՛կ հայրենիք, մէ՛կ ժողովուրդ կարգախօսին տակ », Գործադիր Մար – մինը ամբողջութեամբ ընդած է բանաճե – ւէն չակերտի մէջ առնուած այս մասը:

Նոյնպէս, Գործադիր Մարմինը ամբող – ջութեամբ ընդած է պարբերութիւն մը, որ բանաճեւի սկզբնական բնագրին մէջ որպէս «չորրորդ կէտ» ներկայացուած էր: Հոն կ'ըսուէր. « Հաշակել այն հիմ – նական սկզբունքը, թէ համահայկական մեր նուիրական նպատակը չենք կրնար հետապնդել, առանց մեր ներկայ հայրե – նիքին՝ Սովետական Հայաստանին դոր – ծակցութեան եւ թէ Սփիւռքի մէջ հա – մազգային տարողութեամբ որեւէ շար – ժում կարելի չէ պատկերացնել, առանց սփիւռքահայ քաղաքական հոսանքներու միացեալ գործակցութեան »:

Այս ընդումները կատարելով, Գործա – դիր Մարմինը իր իրաւունքներուն սահ – մաններուն մէջ կը մնայ, քանի Ա. Հա – մազումարի աւարտին յատակ կերպով ըսուած է, թէ բանաճեւը կը դրուի անոր տրամադրութեան տակ, որպէսզի զայն հրատարակէ, պատշաճ նկատած փոփո – խութիւնները ներմուծելէ ետք: Մասնա – ւորելով ընդուած մասերէն ոմանք, մենք Գործադիր Մարմինը զեղծարարութեամբ ամբաստանելու նպատակ չունինք ու – րեմն, այլ կ'ուզենք պարզապէս բանա – ձեւին մէջ ըսուածին քով չըսուածն ալ (այս պարագային պէտք է ըսել՝ չըս – ուածն ու ընդուածը) մատնանշելով, լու – սաբանութիւ այս չարժումի նախաճեռնող – ներուն ուզածին ետի չուզածին մասին: Ու չուզածնին կարեւոր է, ըստ երեւոյ – թին, քանի աւելի քան չորս ամիս հարկ եղած է Գործադիր Մարմնին այս ընդում – ները կատարելու ու բանաճեւը վերջապէս մամուլին բաժնելու համար:

Ու կարեւոր է, արդարեւ: Կարեւոր՝ որովհետեւ ցոյց կուտայ, թէ ո՞ւր կրնայ երթալ այս չարժումը, եթէ երբեք ստեղ – ծուի օր մը ան:

Ցոյց կուտայ նախ որ Գործադիր Մար – մնի անդամները հրաժարած են սփիւռ – քահայ քաղաքական բոլոր հոսանքներու միասնականութեան վրայ հիմնուած չար – ժում մը ստեղծելէ: Կարելի է անշուշտ մտածել, որ նման եզք մը անխուսափելի էր, քանի սփիւռքահայ քաղաքական հո – սանքները ոչ մէկ հետաքրքրութիւն ցոյց տուին այս « առաջարկին » նկատմամբ: Բայց մի՞թէ ուրիշ բան ակնկալելի էր սկիզբէն:

Մեզի համար հարցը աւելի պարզ է· եթէ Ա. Հայկական Համազումարի նա – խաձեռնութիւնը առնող անձերը իսկապէս անկեղծ էին երբ միասնականութեան կոչ կ'ուղղէին գոյութիւն ունեցող կուսակ – ցութիւններուն, եկեղեցական պետերուն, մշակութային մարմիններուն եւն., եւն., ապա ուրեմն միայն միամտութիւն կարելի է որակել նման քայլ մը: Միասնականու – թիւնը մոզական բան մը չէ որ մէկ fnf – թեղլով ու երկու համազումարով կարելի ըլլար զոյացնել: Ու յետոյ, եթէ կուսակ – ցութիւնները եւ մնացեալ մարմինները ուզէին նման միասնականութիւն մը զո – յացնել, մի՞թէ պէտք ունէին սպասելու Նիքքօ պանդոկի ժողովին:

Իսկ եթէ միասնականութեան դաշա – փարը որպէս հրապուրիչ լոզունգ միայն առաջ քշուած էր Համազումարի մաս – նակցողներուն թիւը բարձրացնելու հա – մար, ապա ուրեմն այս լոզունգէն հրա – պուրուողներուն կը մնայ հարկ եղած եղրակացութիւնները քաղել հիմա՝ ի տես արդիւնքին:

Այս ամէնը սակայն, ի վերջոյ, չատ տրամաբանական է· գոյութիւն ունեցող կազմակերպութիւններու միասնականու – թեան վրայ հիմնուելով չէ, որ նոր շար – ժում մը կրնայ ծնիլ, այլ հակադրուելով անոնց, ՆՈՐ բան առաջարկելով, եթէ ունի:

Ու նոր բան ունի՛ Ա. Հայկական Հա – մազումարը: Մէկ հատ ունի, բայց ունի: Ասիկա արուած է բանաճեւի վերջերորդ պարբերութեան մէջ (որ չէ ընդուած) ուր կ'ըսուի. «Սփիւռքի Հայութիւնը, որ կը ներկայացնէ Արեւմտահայութիւնը, իրա – ւական տէրն է Արեւմտեան Հայաստա – նին »:

Արդ, նման բան որեւէ հայկական կազ – մակերպութիւն չըսեր այսօր, եթէ նոյն – իսկ ժամանակին յանդգնած է ըսել: Նախ՝ որովհետեւ սխալ է ըսուածը, երկրորդ՝ որովհետեւ վտանգաւոր է:

Սխալ է՝ իրաւականօրէն: Այո՛ իրա – ւականօրէն սխալ է, որ ժողովուրդի մը մէկ մասը « իրաւական տէրը » ըլլայ հայ – րենիքի մը մէկ մասին: Աւելի պատմա – կան նորարարութիւն է պարզապէս, ու որ – պէս այդ՝ կարելի է նկատի առնել միայն: Բոլոր երկիրներու բոլոր սահմանադրու – թիւններուն մէջ չէ՞ուած է, որ « մէկ եւ անբաժանելի է հայրենիքը »: Ու ա՛յս սահմանադրական տրամադրութիւն մը չէ լոկ, այլ օրինական հաստատումը ազ – գերու պատմութենէն բխած իրողութեան մը, պահանջի մը: Տրամաբանական է, որ ամէն ազգ ցանկայ ապրիլ իր հողին վը – րայ, իր հողին ամբողջութեանը վրայ՝ անբաժանելի ու ազատ կերպով: Նոյնպէս տրամաբանական է, որ ազգ մը պայքարի քաղաքամուտքին քանի – քանի խոր, կասկածելի ակնարկներ փոխանակած էին իրեն նկատմամբ: Քանիներ, նոյնիսկ դի – տել տուած էին իրեն, թէ չատ քրդու դէմ – դիմապիծ չունէը, բայց ինք հը – նարամտութիւններով յաջողած էր հա – մոզիչ պատասխաններ տալ անոնց: Այո՛, Նախախնամութեան անտեսանելի մատը կար այս բոլորին մէջ:

Աւելը կը մօտենար մայրամուտին: Հո – տաղները իրենց նախիրներով, մշակները իրենց գործիքները չալկած տուն վերա – դարձի ճամբան բռնած էին, անոնց անց – քին վրայ սպիտակ փոշիի ամպեր կը բար – ձրանային: Քիչ անց, պիւղի մուտքին սկսաւ արձագանգել հորթերու բառաչը, ուլերու, գառնուկներու մայիւնը, նոյ – նիսկ քուռակներու զոռոցը ամէնուրեք:

Երեկոյ էր· մարդ ու կենդանի, նոյ – նիսկ թեւաւորները իրենց բնակարանները կը վերադառնային: Այս բոլորին մէջ, ինքն էր միայնակ, որ տուն, բնակարան չունէը, իրեն սպասողներ չկային... Ո՛չ, այս դրութիւնը աւելի երկար պէտք չէր տեւեր, բան մը պէտք էր ընել, հաս – տատ որոշում մը պէտք էր տալ, պիչե – րը ջրվէժին եզերքը անցնելը վտանգա – ւոր էր ամէն տեսակէտով:

Ոտքի ելաւ, տարտամ քայլերով պիւ – ղի ճամբան բռնեց, մտաւ անոր նեղլիկ փողոցները: Պիւղի մուտքին, քանդուած տուներու չոր կմախքները, փլատակնե – րէ քիչ անդին իրարու փակած ողորմելի խրճիթներ: Հոն՝ աւելի անդին պիւղի ե – կեղեցին. միայն մայր խորանը կանգուն մնացած, մերկ, որբացած վիճակով: Փո – զոցին մէջ բակատն, կիսամերկ երախա – ներ, իրենց խաղերով, ու պատերու տակ քով – քովի ծալապատիկ նստած տա – րէցներ իրենց առօրեայ զրոյցներով: Ու ...այս ամէնուն քով ցածլիկ խրճիթնե – րէ դուրս բուրող տաք կերակուրներու զգլխիչ բուրմունքը... Օ՛, քանի ամբ – կար, որ ղպալ մը տաք բան չէր պատ – իր շրթներուն...

Անճայն, բայց հաստատուն քայլերով անցաւ անոնց մօտէն, պլիսու չարժումով բարեւեց իրեն նայողներուն ու կանգ ա – ռաւ տղեկին մատնանշած մեծ ագռի «խոնաղ»ին դրան առջեւ:

Մէկը, որ կանգնած էր մեծ դրան մուտքին, հարցուց, թէ ի՞նչ կ'ուզէր:

— Ագան կ'ուզեմ տեսնել,— ըսաւ:

— Ագային ըսելիքդ ինծի ալ կրնաս ը – սել:

— Ո՛չ, ըսելիքս անձնական է:

— Լա՛ւ, սպասեցէք· ու մարդը ներս մտաւ:

(Շար· 9)

ՊՕՄՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՎԵՐՆԱՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

—o—

Կիրակի, Յունիս 1ը հանդիսացաւ պատմական օր մը մեր ըրջանի բարե – պաշտ ժողովուրդին համար: Որովհե – տեւ եկեղեցւոյ վինութենէն վերջ կա – րելի չէր եղած վերնատունը վինել, 25-30 տարիներու երազը իրականացաւ չնոր – հիւ անձնուէր Հայու մը, յանձին վա – րուժան Պոզաճեանի:

Առաւօտեան ժամերգութիւնը սկսաւ ժամը 9ին· պատարագ 10ին: Օրուան պատարագիչը՝ Յակոբ Եպիսկ. Վար – պետեան, քարոզչն առաջ « ուրախ լեր » չարականի քաղցր հնչիւնին տակ, վեր – այս ցանկութիւնը իրագործելու համար, երբ կրօնասիրացած է իր ազատութիւնը, կամ իր հողը, կամ իր հողին մէկ մասը:

Հայկական Հարց ըսելով, ուրիշ բան չենք հասկնար մենք եւ մեզի հետ ալ շա – տեր, կ'ենթադրենք: Հայ ժողովուրդը ի ամբողջութեանը մէջ, Սփիւռքահայու – թեամբ եւ Արեւելահայ Հայաստանով իրաւական տէրն է անբաժանելի իր հո – ղին: Բանաճեւի այդ նախադասութիւնը խնդրոյ առարկայ կը դարձնէ Հայկական Հարցի այս հասկացողութիւնը: Ահա թէ ինչու ան վտանգաւոր է:

Հետաքրքրական է հոս յիշել դրուագ մը:

Նիքքօ պանդոկի վերջին նիստին, երբ ներկաներուն կարգացուեցաւ բանաճեւի բնագիրը ու խօսք տրուեցաւ որեւէ մէկուն կրկին հարցումը որ ուղղուեցաւ մասնա – կիցներէն մէկուն կողմէ ճիշդ այս պար – բերութեան կը վերաբերէր: Խօսք առնող անձը վրդովութիւն յայտնեց հարց ա – լալով, թէ « ուրեմն Արեւմտահայաստանը ԻՐԱԻՈՒՆՔ չունի՞, հողերը պա – հանջելու... »: Նիստին նախագահը Ա – ճեմեան, պատասխանեց ըսելով, թէ բա – նաճեւին մէջ մատնանշուած է, որ Խորհրդային Հայաստանը հարց չունի, քա – նի հող ունի ոտքին տակ...:

Եւ ահա ճիշդ այս մասն է (Սով. Հա – յաստանը հող ունի եւ ապահոված է իր գոյութիւնը), որ ընդուած է Գործադիր Մարմնի կողմէ, համազումարէն ետք:

Նոյնպէս ընդուած է այն պարբերու – թիւնը, ուր Համազումարը կը յայտա – րարէր, որ « համահայկական (իր) նուի – րական նպատակը (չի) կրնար հետա – պնդել առանց (...) Սովետական Հա – յաստանին »...:

Աւելի լաւ պիտի ըլլար, չա՞տ աւելի լաւ, որ Գործադիր Մարմինը « մէ՛կ հայ – րենիք, մէ՛կ ժողովուրդ » բնաբանը պա – հէր բանաճեւին մէջ, ու անկէ ընդհ – այս ահաւոր նորութիւնը:

(Շար· – 2)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ·–

ՇՈՒՇՈՒՐԻ ԱՓԻՆ

Գրեց՝ ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ

Բայց, բարէ՛, որքան ալ արիասիրտ ըլլայ մարդ էակը, զարձեալ կը փորձէ խուսափիլ անհարկի չարչարանքներէ, մահուան գերանդիին բերանէն: Ու իր ըը – նազդին կառչած, կը փորձէ երկարաձգել իր ապրելիք օրերուն չարոցը: Օր մը, ժամ մը աւելի ապրելու յոյսին կառչած, կը ապաէ ու կը հաւատայ անապատելի հրաշքի մը:

Քիչ յետոյ, իր մաքի պատառին վը – րայ կուռ ու ամուր էր այն միւռ մեծ հարցականը: Ի՞նչ եղան, ո՞ւր գացին, ինչպէ՞ս ճակատագրի արժանացան այն միւռները... Այն բազմահազար իր լծա – կիցները... Անոնք ոչխարներու հեզու – թեամբ յանձնուեցան զահիճներուն: Ո՞ւր են, ո՞ւր մնացին Խալախովիտի քանի մը տասնեակ հայ գիւղերու հովիւները: Ան – տարակոյս, անոնք բոլորն ալ նահատակ – ուած պէտք է ըլլան անհասանելի տան – ջանքներով... բան մը պիտի աւելնա՞ր կամ պակսէր, եթէ ինքն ալ հետեւէր ա – նոնց օրինակին: Ո՛չ, հազար անգամ ո՛չ:

Ահա՛ մխիթարական կէտը իրեն համար եւ արդարացումը միանգամայն:

Իրեն այնպէս կը թուէր, թէ ճակա – տագրական բան մը կար այս բոլորին տակ պահուըտած, այլապէս իր փախուս – տը անպատման ազատիլ ըսել չէր: Իր քրդու տարա՞զը, իր գլխուն փաթթած խակե՞լը գինք գերծ պիտի կացուցանէին բոլոր տեսակի վտանգներէ: Ո՛չ անշուշտ: Ինք, Նախախնամութեան մասը կը տեսնէր այս բոլորին մէջ, հիմա աւելի հաստատ կը հաւատար անոր: Այս քանի մը ամիսներու ընթացքին, իւրաքան – չիւր քայլափոխին տեսած – անցուցած փորձութիւնները այդ համոզման բերած էին զինք:

Մատաղ լերան բարձունքէն դէպի դաշտ իջած պահուն, ճամբաներու վրայ կարաւաններու մէջ մտած աեեն, նոյնիսկ քաղաքամուտքին քանի – քանի խոր, կասկածելի ակնարկներ փոխանակած էին իրեն նկատմամբ: Քանիներ, նոյնիսկ դի – տել տուած էին իրեն, թէ չատ քրդու դէմ – դիմապիծ չունէը, բայց ինք հը – նարամտութիւններով յաջողած էր հա – մոզիչ պատասխաններ տալ անոնց: Այո՛, Նախախնամութեան անտեսանելի մատը կար այս բոլորին մէջ:

Աբեւը կը մօտենար մայրամուտին: Հո – տաղները իրենց նախիրներով, մշակները իրենց գործիքները չալկած տուն վերա – դարձի ճամբան բռնած էին, անոնց անց – քին վրայ սպիտակ փոշիի ամպեր կը բար – ձրանային: Քիչ անց, պիւղի մուտքին սկսաւ արձագանգել հորթերու բառաչը, ուլերու, գառնուկներու մայիւնը, նոյ – նիսկ քուռակներու զոռոցը ամէնուրեք:

Երեկոյ էր· մարդ ու կենդանի, նոյ – նիսկ թեւաւորները իրենց բնակարանները կը վերադառնային: Այս բոլորին մէջ, ինքն էր միայնակ, որ տուն, բնակարան չունէը, իրեն սպասողներ չկային... Ո՛չ, այս դրութիւնը աւելի երկար պէտք չէր տեւեր, բան մը պէտք էր ընել, հաս – տատ որոշում մը պէտք էր տալ, պիչե – րը ջրվէժին եզերքը անցնելը վտանգա – ւոր էր ամէն տեսակէտով:

Ոտքի ելաւ, տարտամ քայլերով պիւ – ղի ճամբան բռնեց, մտաւ անոր նեղլիկ փողոցները: Պիւղի մուտքին, քանդուած տուներու չոր կմախքները, փլատակնե – րէ քիչ անդին իրարու փակած ողորմելի խրճիթներ: Հոն՝ աւելի անդին պիւղի ե – կեղեցին. միայն մայր խորանը կանգուն մնացած, մերկ, որբացած վիճակով: Փո – զոցին մէջ բակատն, կիսամերկ երախա – ներ, իրենց խաղերով, ու պատերու տակ քով – քովի ծալապատիկ նստած տա – րէցներ իրենց առօրեայ զրոյցներով: Ու ...այս ամէնուն քով ցածլիկ խրճիթնե – րէ դուրս բուրող տաք կերակուրներու զգլխիչ բուրմունքը... Օ՛, քանի ամբ – կար, որ ղպալ մը տաք բան չէր պատ – իր շրթներուն...

Անճայն, բայց հաստատուն քայլերով անցաւ անոնց մօտէն, պլիսու չարժումով բարեւեց իրեն նայողներուն ու կանգ ա – ռաւ տղեկին մատնանշած մեծ ագռի «խոնաղ»ին դրան առջեւ:

Մէկը, որ կանգնած էր մեծ դրան մուտքին, հարցուց, թէ ի՞նչ կ'ուզէր:

— Ագան կ'ուզեմ տեսնել,— ըսաւ:

— Ագային ըսելիքդ ինծի ալ կրնաս ը – սել:

— Ո՛չ, ըսելիքս անձնական է:

— Լա՛ւ, սպասեցէք· ու մարդը ներս մտաւ:

(Շար· 9)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈՖԻԼՄԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱՖԻԼՄ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՒՄ Է ՆՈՐ ՖԻԼՄԵՐԸ

«ՄԱՐԴԸ ՉԻ ՄԵՌՆՈՒՄ»

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԻՆՈՎԱՐՈՒԱԾՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԱՖԻԼՄ ԿԻՆՈՎԱՐՈՒԱԾՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«ՄԱՐԴԸ ՉԻ ՄԵՌՆՈՒՄ»

ՆԿԱՐԱՀԱՆ Ա. ՍՏԱՀՈՎԻ

ՊԱՏՄՎԱԾՔԸ ԳՐԱԾ Է ՀԵՂԻՆԱԿ ՀԱՅ ԳՐՈՂ ՀԱԿՈԲ ՀԱԿՈԲՅԱՆԻ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴԵՐԱԿԱՏԱՐՆԵՐԸ ԽԱՂԱՑՆԵՐ ՆԱԻ ՍՈՒՐԵՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԸ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԻՐԻՊԷԼ – ԿՐԸՆՈՊԼԸ – ՓՈՆ ԹՆՎԷՓ – ՊԻՎԷՌ – ՎԻԼՖՐԱՆՇ – ՖՐԻՋՆՕ – ՈՒՈՐՋԵՍԹԸՐ – ՄԱՑԱՄԻ.—

Պ. Կարապետ Տեփոյեան, զաւակներն ու թոռները, ազգականները, խնամիները խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղիկի նուէրներով, անձամբ թէ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ, մօր, մեծ–մօր եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԼՈՒՍԻԱ ՏԵՓՈՅԵԱՆԻ

(ծնեալ Գէորգեան)

մահուան առթիւ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Կարապետ Հաքիմեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Հաքիմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մարգար Հաքիմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Հաքիմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գաբրիէլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տարօն Պօղոսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգի – հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 22, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ՀԱՔԻՄԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ։ Ինչպէս նաեւ իրենց մօր, մեծ–մօր եւ նանիին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ՏԻՏԷԵԱՆԻ

յիշատակին։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Արամ Պետրոսեան իր պաշտելի կնոջ՝ ՊԱՐԳԵՒՈՒՀիի յիշատակին 100ական ֆրանք կը նուիրէ կապոյտ Ծաչին, Սեւռի Մուրատեան վարժարանի վերանորոգութեան եւ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման։

(Տառանալ «Ցառաջ»էն)։

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

Կրընոպլի Կապ. Ծաչը եւ Նոր Սերունդը Յունիս 29, Կիրակի, Փոնթէնի Սէ. է. Թէ. դաշտին վրայ կը տօնեն Մայիս 28ը, մասնակցութեամբ Անի նուագախումբի։

Գեղարուեստական բաժին – Ճոխ պիւֆէ

TRANSTOURS

organise plusieurs voyages à Erévan avec divers programmes

14 jours à Erévan - 2 jours à Moscou

TOUS LES VOYAGES PAR AVION — HOTEL 1ere CLASSE — PENSION COMPLETE

	départ :	*retour :*
4e voyage —	6 AOUT	21 AOUT 4300 F.
5e voyage —	13 SEPTEMBRE	28 SEPTEMBRE 4300 F.
6e voyage —	1er OCTOBRE	16 OCTOBRE 3800 F.

DIRECT DE MARSEILLE

1er voyage, du 11 au 25 AOUT 4150 F.
2e voyage, du 8 au 22 SEPT. 4150 F.
3e voyage, du 6 au 20 OCTOBRE 3750 F.

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28

ուր կարելի է ներկայանալ ամէն Հորեքշաբթի և Ուրբաթ կէսօրէետք ժամը 15էն 18

Մարսէյլ՝ *դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN. Tél. : 93-04-90 et (42) 83-31-55

Վալանս՝ *դիմել Ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ* —Ալֆորվիլ՝ *դիմել Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Անիէռ – Գուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերը – ընկերուհիները Յունիս 24ին ժամը 20·30ին, Սաքրը Քիւլթիւրէլ, Ռիւ Ռոպէր Լավերնը, Անիէռ։

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՄԻՋՈՑԱԻ

Խաեան – Բարեկամական Մխիթարեանը

1000 Ֆր. կը նուիրէ։

EREVAN restaurant
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ԽՈՀԱՆՈՑ – ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԵՐՄ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ՁԻԹԱՊՈՒՐ, ՄԱՆՐԸ*

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ԼԱՀՄԱՃՈՒՆ ՈՒ ՋԻ – ՔԷՕՖԹԷ*
(Պատուէրի վրայ)

ՈՒՐԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ՍՈՒ - ՊԷՕՐԷԿ*

ԵՒ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ՝ ՊԱՏՈՒԷՐԻ ՎՐԱՑ՝ Խ Ա Շ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ՇԱԲԱԹ՝

Duo Hartar

ՅԱՐՈՒԹ ԵՒ ՎԻԹԷՆ

FERME LE MARDI ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՁԱՇ ԿԸ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒԻ ՆԱԵԻ ՏՈՒՆԵՐԸ, ԱՊՍՊՐԱՆՔԻ ՎՐԱՑ։

U. G. A. B - JEUNES

- PREMIERE UNIVERSITE ARMENIENNE - D'ETE 1980 - A VENISE

Avec le concours des PERES MEKHITARISTES

Trois sessions de 15 jours chacune pour adultes
(1-15 Juillet — 16-31 Juillet — 1-15 Septembre)

Les participants seront logées en pension complète dans le Collège MOORAD RAPHAELIAN, à Venise. Ils suivront des cours intensifs de langue et de civilisation arméniennes, mais de nombreuses activités de loisirs seront également à leur disposition.

Programme d'enseignement :

— Langue arménienne : Historique et évolution, grammaire, lecture, traduction, conversation.
— Histoire du peuple arménien des origines à nos jours.
— Art arménien : Conférences et travaux pratiques.

Frais de participation : 2100 F. (voyage aller-retour non compris).

Renseignements et inscription :
UGAB : 11, Square Alboni, Paris 16e — Tél. : 520-03-18

UGAB - JEUNES

Soirée de Gala

de la Tour Maine - Montparnasse
A 233 mètres d'altitude au 56e étage
pour une nouvelle pespective
Le Samedi 21 *Juin*
à partir de 21 *h.* 30
Bal Animé par l'Orchestre «GAIDZAGS»
Buffet de Spécialités Arméniennes
Participation Aux Frais: 120 F.

———×———

Soirée de Chants Arméniens

par
KEVORK YANBEKIAN
ET SA CHORALE
Vendredi 20 Juin, à 20 h. 45
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
avec la participation de
de ASTRIC DEDEYAN (soprano)
au piano : FRANÇOISE COUDRAY

Billets en vente.—
chez Chirag et à la Librairie Palouyan (Rue de Trévise).

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 22 ուսումնական տարւոյն փակման օր։

Ժամը 13·30ին ճաշ վարժարանի մէջ, պատրաստուած Մնողական Միութեան տիկիններէն։ Ժամը 16·30ին մրցանակաբաշխութիւն թատերասրահին մէջ։ Հրաւիրուած է հայ հասարակութիւնը։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Ի գիտութիւն՝ Վիլէօրպանէն « Ցառաջ »ի այն բաժանորդին, որ թերթերը կարդալէն ետք ծրարով կը զրկէ Յունաստան Պ. Մուռայեանի մը։ Վերջին ծրարը՝ զրկուած Մայիս 9ին « անծանօթ » մակագրութեամբ վերադարձուած է «Ցառաջ »ի վաչչութեան, ի չգոյէ ղրկողին հասցէին։

– ԱՒ ՈՐ ԱՆԿ Է –

«Ցառաջ»ի խմբագրատունը բաց է ամէն օր (բացի՝ Շաբաթ եւ Կիրակի) ժամը 8էն 12·30 եւ 14էն 18·30։

×

Ոչ – ստիպողական բնոյթ ունեցող այցելութիւններն ու հեռաձայները կը խընդրուի կատարել միայն կէսօրէ վերջերը։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Ցուլիսի արձանագրութիւնները փակուած են։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Անիէռ – Գուա Քոլոմպի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Պր. Տէր–Գրիգորեանէ 100 ֆր. փոխան ծաղկեպսակի Պր. Քասարեանի կնկածալի մահուան առթիւ։

×

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է կայանի պրիւսէլի չինութեան առթիւ հետեւեալ նուէրները.— Լիոնի Կապ. Խաչի մասնաճիւղ 10·000 Ֆր., Կրընոպլի մասնաճիւղ 3000, Տէր եւ Տիկ. Աւետիս Պօղոսեան (Հաստ. Երեւան) 3000, Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղ 5000։

Նոյնպէս Նազարէթ Մարիպեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղիկի Տէր եւ Տիկ. Թորոսեան, Աբրահամեան եւ Մարկոսեան ընտանիքներ 50ական Ֆր.։

Վարչութեան ցաւակցութիւնները ղրկեալին հարազատներուն։

×

Կապ. Խաչի Կրկնոպլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Վարդանոյշ Գալուստեանի մահուան առթիւ 200 Ֆր. Լիոնէն Պր. Գառնիկ, Ստեփան, Մարթին Տիւմէճեանի կողմէ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Անիէռ – Գուա Քոլոմպի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Պր. Տէր–Գրիգորեանէ 100 Ֆր. փոխան ծաղկեպսակի Պր. Քասարեանի կնկածալի մահուան առթիւ։

×

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է կայանի պրիւսէլի չինութեան առթիւ հետեւեալ նուէրները.— Լիոնի Կապ. Խաչի մասնաճիւղ 10·000 Ֆր., Կրընոպլի մասնաճիւղ 3000, Տէր եւ Տիկ. Աւետիս Պօղոսեան (Հաստ. Երեւան) 3000, Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղ 5000։

Նոյնպէս Նազարէթ Մարիպեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղիկի Տէր եւ Տիկ. Թորոսեան, Աբրահամեան եւ Մարկոսեան ընտանիքներ 50ական Ֆր.։

Վարչութեան ցաւակցութիւնները ղրկեալին հարազատներուն։

×

Կապ. Խաչի Կրկնոպլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Վարդանոյշ Գալուստեանի մահուան առթիւ 200 Ֆր. Լիոնէն Պր. Գառնիկ, Ստեփան, Մարթին Տիւմէճեանի կողմէ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ
ՆԻՍԻ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԵԻ ՍՐԱՀԻՆ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
Զ. ՑԱՆԿ

Տէր եւ Տիկ. Երամեան եղբ. 4000 Ֆր., Օր. եւ Պ. Հանէսեան 3000 Ֆր., Պ. Ճէպէվկեան, Պ. Դ. Սահակեան, Պ. Ե. Սահակեան, Տէր եւ Տիկ. Ժ. Սեյրէք 500ական, Տէր եւ Տիկ. Հաճնլեան 400, Տէր եւ Տիկ. Գալուստեան, Պ. Վ. Պանտիկեան 300ական, Տէր եւ Տիկ. Լ. Գալուստեան, Տէր եւ Տիկ. Է. Լամփել 250ական, Տիկ. Ռ. Հաճեան, Տէր եւ Տիկ. Եու – սուֆեան, Տէր եւ Տիկ. Մալումեան, Տիկ. Տ. Ալէաթճեան 200ական, Տէր եւ Տիկ. Ժ. Գրիգորեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Թազեորեան, ոմն, Տէր եւ Տիկ. Ժ. Մինասեան, ոմն 100ական, Պ. Ե. Վարդապետեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Տէտէեան, Տիկ. Պօրանեան, Բժ. Ա. Քոհէն 50ական։

Ճրդ ցանկի գումար 12·000
Նախորդ ցանկեր 63·975
Ընդհ. գումար 75·975

ԱՄԱՆԱԿԱՏՈՒԻՓ

Ի գիտութիւն՝ Վիլէօրպանէն « Ցառաջ »ի այն բաժանորդին, որ թերթերը կարդալէն ետք ծրարով կը զրկէ Յունաստան Պ. Մուռայեանի մը։ Վերջին ծրարը՝ զրկուած Մայիս 9ին « անծանօթ » մակագրութեամբ վերադարձուած է «Ցառաջ »ի վաչչութեան, ի չգոյէ ղրկողին հասցէին։

– ԱՒ ՈՐ ԱՆԿ Է –

«Ցառաջ»ի խմբագրատունը բաց է ամէն օր (բացի՝ Շաբաթ եւ Կիրակի) ժամը 8էն 12·30 եւ 14էն 18·30։

×

Ոչ – ստիպողական բնոյթ ունեցող այցելութիւններն ու հեռաձայները կը խընդրուի կատարել միայն կէսօրէ վերջերը։

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մրցանակաբաշխութիւն եւ Դաշտահանդէս

Հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի
Կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց
եւ առաջնորդ Փարիզի

Կիրակի, Յունիս 29, ժամը 13էն սկսեալ, վարժարանին մէջ

Երգ, պար, արտասանութիւն
Զուգերգ ՅԱՐԴԱՐ՝ Վիգէն և Յաուք
Աւանդական ճաշ
Խաղեր եւ վաճառք
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
19
JEUDI
19 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՉԱՓ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55ե ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.669 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.669

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՓՐՈՖԷՍԷՕՐԸ, ՏԱՐԱԳՐԱՄ ԲԵՐՈՂ ԼԵՌՆԵՐԸ ԵՒ ԱՐԱՐԱՏ...

— o —

(Բ. ևս վերջ)

ԵՄԲ. — Անգարայի համալսարանի գիտական ճիւղի դասախօս՝ Մէհմէտ Միւհլէմի մէջ երկար յօդուածով կը յայտնէ, որ մինչ այլ երկիրներ իրենց լեռներով տարադրամ (տըվիզ) կ'ապահովեն, Թուրքիա նոյնը չըներ կարծես շահագործելով, անոր դէմ գործած « արգելքին » պատճառով :

Ըստ Մէհմէտ Տօղրու կ'ուսումնասիրէ այս կացութիւնը եւ լուծումներ ալ կը գտնէ... : Ահա թէ ինչե՞ր կ'ըսէ.—

Արարատ լեռը, որ մէկուկէս միլիոն տարուէ է եւ հրաբխային, չատ աւելի երկայնարդ է քան Եւրոպայի Ալպեան-ները, Ասիոյ Կովկասեան լեռնաշղթան, Հիմալայաները : Կառուցուածքի տեսակէտով ալ մեծապէս կը տարբերի անոնցմէ : Հակառակ անոր, որ անկէ չատ աւելի բարձր կատարներ զոյութիւն ունին աշխարհի զանազան ցամաքամասերուն վրայ, Արարատ նուաճողին անոնց չափ հռչակաւոր է եւ ծանօթ է բոլորին : Ասիկա, երկու պէսաւոր առանձնայատկութիւններ ունի :

Նախ անոր համար, որ Իգտիրի դաշտին մէջէն կը սլանայ դէպի վեր ցից ու ցասկառելի, կոնաձեւ մօտաւորապէս 3000 մեթրի հասնող զանգուած մը կազմելով :

Երկրորդ պատճառն այն է, որ ան ամբողջացած է միատաւածեան բազմաթիւ կրօնագրքերու մէջ ու ծանօթ է հետաքրքրութեամբ մօտաւոր չատ մը ժողովուրդներու :

Նկատելով որ Արարատէն չատ աւելի բարձր լեռներ, կամ կը գտնուին արդէն ալ ծովու մակերեսէն բարձր տարածներու վրայ եւ կամ ալ մաս կը ազմեն յալորդական լեռնաշարքերու, որ չափ վեհատեսիլ ու պատկառազդու չեն ըլար երբեք : Մինչ կողմէ, Արարատի կարգ մը կողերը չատ ցից են ու նկատելով որ մթնոլորտային պայմաններն ալ բոլորովին տարբեր են ձիւնային մէջ, մեծապէս վտանգաւոր կը դառնայ մագլցումը լեռնագնացներուն համար : Տակաւին մինչեւ այսօր, ոչինչ, ոչ ոք յաղողած է այս լերան գագաթ մագլցիլ, Ակոռիի ձիւնային բարձրութենէն փորձելով, որովհետեւ անկարելի է բացարձակապէս :

Նկատի ընելով, Արարատ չատ կը տարբերի միւս լեռներէն ու բազմաթիւ տեսակէտներով աւելի հրապուրիչ է անոնցմէ ոչ միայն մագլցումի տեսակէտէն, այլ նաեւ զօսաշրջական, կրօնական եւ ազգային ջրհեղեղային առասպելին հետ ունեցած յարաբերութեամբ : Պարագաները, որոնք մեծապէս հետաքրքրական կրպուրիչ կը դարձնեն այս լեռը զբօսաշրջոց օտարներուն համար :

×

ԻՆԱՆ ԱՏԵՆ ՈՐ ԱՐԳԵԼՔԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ...

Բոլոր այս պարագաները նկատի առած, Արարատ լեռը տեսնելու եւ անոր գագաթ մագլցելու փափաքն ու դիմումները չատ աւելի բարձր են, մէւս լեռներուն համեմատ ցուցաբերուած հետաքրքրութիւններէն :

Եթէ Արարատ բացուի միջազգային զօսաշրջիկութեան առջեւ ու կարելիութիւնները ստեղծուին օգտուելու անկէ, Թուրքիա չատ աւելի մեծ քանակու – թեամբ տըվիզ կրնայ ապահովել անկէ, քան ինչ որ Սովետները կ'ապահովեն լրենց լեռներէն : Եւ սակայն, ինչ ընել որ լեռը 1970 թուականին արգիլեալ գօտի հռչակուած է օտար զբօսաշրջիկներու համար : Այդ պատճառաւ ալ, ջրջանի բնակչութիւնը զրկուած է այն եկամուտի աղբիւրներէն, որոնցմէ կ'օգտուէր մին – չեւ վերջերս Արարատի գագաթը մագլցելու եւ Նոյեան Տապանը դտնելու յոյսով փնտռտուքներ կատարող զբօսաշրջիկներէն, հակառակ անոր որ ոչ մէկ լուրջ կազմակերպութիւն կար այդ ուղղութեամբ, ոչ սարքեր կային եւ ոչ ալ պետերումներ :

Ասկէ զատ, օտար զբօսաշրջիկութիւնը միմիայն չի սահմանափակուիր երկիր տըվիզ բերելով եւ նիւթական չահեր ապահովելով, այլ նաեւ երկիր քաղաքակրթութիւն կը բերէ, նորանոր գիտելիքներ եւ ծանօթութիւններ կը բերէ : Արեւելեան եւ արեւմտեան զբօսաշրջիկութեան առջեւ փակ պահուելու պարագան մեծ կորուստ մըն է երկրին համար, այդ տեսանկիւնէն ալ դիտուած :

Արդէնքը տարբեր վնաս մըն ալ կը պատճառէ երկրին, տըվիզի մուտքին սահմանափակումն է ատիկա, այս ջրջաններէն անցնող զբօսաշրջիկներուն թիւին նուազութեամբ եւ այցելութիւններու դէմ հաստատուած արգելքներով : Որքան ատեն որ զբօսաշրջիկութիւնը չէ զարգացած այս ջրջանին մէջ, կեանքը կը մնայ անշուք ու մարած եւ Մեծ ու Փոքր Արարատները օր մը ի վերջոյ ոչ միայն կը դադրին Թուրքիոյ համար զբօսաշրջիկութեան տեղ ու տըվիզի նկամուտի աղբիւր ըլլալէ, այլեւ կը դառնան փուչ ու դլխու ցաւ, վերածուելու համար գոդի եւ աւազակի որջերու, ինչպէս որ մօտաւոր անցեալին ծանօթ անդլիացի լրտես Լաուրընս Արարատի փէչերուն քարայրի մը մէջ պահուըտելով, անկէ չարունակած էր իր գրգռութիւնները ջրջանի բնակչութեան մօտ եւ ըմբոստութեան չարժումի մը պարագլուխ հանդիսացած :

Արդարեւ, ջրջանի կարդ մը ցեղախումբերու պետերն ալ կը պատմեն, թէ Աթաթիւրք միայն այսպիսի պարագայի մը հաւանականութիւնը նկատի ունենալով է որ յօժարած էր սահմանային տասը դիւղեր թողուլ Իրանի, Րեզա Շահ Փեհլէվիի հետ կատարուած բանակցութեան մը ընթացքին, պայմանաւ սակայն որ Փոքր Արարատը մնայ Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ :

×

ԻՆՉ ՊԷՏՔ Է ԸՆԵԼ ՈՒՐԵՄՆ

Մեծ Արարատը պէտք է որ բանանք միջազգային զբօսաշրջիկութեան, որով – հետեւ անիկա տըվիզի մեծ եւ անսպառ աղբիւր մըն է մեր երկրին համար, հարկ է նաեւ քայլերել լեռնագնացութիւնը այս ջրջանին մէջ : Տարակոյս չկայ, թէ նման կարգադրութիւն մը մեծ ու կարեւոր դեր մը պիտի կատարէ նաեւ ջրջանի բնակչութեան կեանքի եւ մշակոյթի մակարդակներու բարձրացումին մէջ ալ :

Գալով արգելքներուն եւ անպատեհութիւններուն : — Այդ մասին վիճաբանութեան մտնել փորձելէ առելի, հակիրճ ծորհրդային Միութեան ցոյց տուած օրինակին վրայ : Իրրեւ մէկը, որ երկու անգամ մագլցումի փորձեր կատարած է Էլպրուզ եւ Փամիրեան լեռներու վրայ, կրնամ ըսել թէ Արարատ անոնցմէ չատ աւելի յարմար ու նպաստաւոր է այդ – պիսի ձեռնարկ մը արդիւնաւորելու համար : Ասիկա չատ աւելի դիւրաւ կարելի է եւ անհամեմատելիօրէն ալ օգտակար ու նպաստաւոր :

Բայ ասոնք, հետեւեալ օգտուներն ալ կարելի է ակնկալել Արարատը միջազգային զբօսաշրջիկութեան առջեւ բանալու

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

«ԶԳՈՅՇ, ՄԵՆՔ ՄԻՇՏ ՀՈՍ ԵՆՔ»

ԿԸ ՍԵՆ ԿՕԼԻՍՏՆԵՐԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

— o —

Կօլիստները, ըստ այլեւս աւանդական սովորութեան, « նեղը » կը դնեն կառավարութիւն եւ Հանրապետութեան Նախագահ առանց անշուշտ վճռական որեւէ քայլ առնելու : Այս անգամ նախ « զօրաժողովի » դիմեցին երեսփոխանները... բողոքելու համար կառավարութեան մէկ անդամին՝ Ժաք Տոմինաթիի ներկայութեան դէմ Թուլոնի մէկ հանդիսութեան նուիրուած «Ֆրանսական Ալժերիոյ» մարտիրոսներուն : Բացատրութիւն կը պահանջէին կառավարութենէն եւ Պատասխատու տալ այդ բացատրութիւնները Հինգշաբթի, մինչ այդ Կօլիստները որոշեցին Ազգ. Ժողովի նիստերուն չմասնակցիլ եւ Նախագահն ալ, Ժաք Շապան-Տէլմաս որոշեց այն առեն նիստերը ջնջել :

Ասկէ զատ սակայն կար նաեւ Հանրապետութեան Նախագահին ճառ մը արտասանելու պարագան, Ցունիս 18ին (որ կօլի կոչին՝ 40ամեակին առթիւ) Մոն-Վալերիէն : Սովորութիւն չէ, քանի որ կօլը վճռած է որ այդ արարողութիւնը միայն երկիւղածութեան, ամփոփումի բնոյթ պէտք է ունենայ եւ փիսքար տ'Էսթէնի հրաժարեցաւ այդ ելոյթէն, զոր փոխադրեց Էլիզէ : Կը նկատուի որ Էլիզէի քաղաքականութիւնը բաւական յանպատրաստից է եւ յապաղումով է որ անդրադարձ կ'ընէ այդ երբ սխալ մը կը գործուի, այսինքն որոշում մը տալէ՝ եաք փոխանակ՝ առաջի, ինչ որ նախընտրելի պիտի ըլլար քանի՝ « կառավարել՝ նախատեսել է », գոնէ պէտք է այդպէս ընկայ :

Տոմինաթիի հարցն ալ ուրիշ բարդութիւն մըն է : Թուլոնի մէկ, ճիշդ այն օրերուն երբ աւելի « քուլէօռ լոքալ » տալու համար Ցունիս 18ի քառասնամեակին, մինչեւ Լոնտոն գացած են ոմանք (ձայնասփիւռ) հոնկէ խօսելու համար, Թուլոնի մէջ արարողութիւն մը կը կատարուէր ի յիշատակ « Ֆրանսական Ալժերիոյ մարտիրոսներուն » որու կը մասնակցէր Ալժերիայէն ներգաղթածներու նախարարը՝ Ժաք Տոմինաթի : Հոդ, ուրեմն չէր փառաբանուեր ոք կօլ, բնաւ երբեք եւ ընդհակառակն կը փառաբանուէր նոյնիսկ զնդակահարուած պատերազմի հերոսները, որ ոք կօլի դէմ մատնարարի հերոսներէն էր : Կ'այպանուէր ոք կօլ, Տոմինաթիի ճառն իսկ կ'ընդմիջուէր, գալով յուշարձանին Օ. Ա. Մ.ի (գաղտնի բանակ) մէկ սպայի՝ Ռոժէ Տըկեւըրի (զնդակահարուած) պիմանակարն ունի :

Այս է մթնոլորտը կօլիստներու եւ կառավարութեան միջեւ : Ինչպէս միշտ, կօլիստները կ'ուզեն յիշեցնել « զգոյշ, հո՛ս ենք »... :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

Պէյօղլուի մահմետական գօտիին մէջ խաղարանին առջեւ կառք մը պայթած է առջի իրիկուն : Երկու մեռեալ եւ 17 վիրաւոր (ծանր) կայ : Եղեռնափորձին տէր եղած է « հակօտար չարժում մը » որու անունը, ցարդ չէր լսուած :

ՖՐԱՆՍԱ. անհնախընթաց բաց մը ունի Մայիսին, արտաքին առեւտուրի մէջ : Արդարեւ, Ապրիլի 2044 միլիառին դէմ, Մայիսին հասած է՝ 7230 միլիառի : Պատճառներէն մէկը կը նկատուի արտածումներու նուազումը (30 առ հարիւր) բայց նաեւ արձակուրդներու քանակը :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ նախորդ 24 ժամերու ընթացքին 17 հոգի եւս մեռած են բախումներու եւ ահաբեկչական արարքներու հետեւանքով : Անգարայի ապահովութեան Ազգ. Խորհուրդը դիմած է կառավարութեան, որ երկու ամիսով, անգամ մը եւս երկարաձգէ պաշարման վիճակը, որ հաստատուած է քսան գաւառներու մէջ :

ԻՆԸ ԹՈՒՐՔԵՐ կամաւոր ծոմի դիմած են Միւլհուզի մէջ, իրենց թուղթերու կանոնաւորութեան համար : Գաղտնի մըտած Ֆրանսա, կ'ուզեն « մինչեւ ծայրը » երթալ իրենց կացութիւնը օրինականացնելու համար զանազան դիմումներ ըրած են, նոյնիսկ նամակ գրած Հանրապետութեան Նախագահին : Առ այժմ, իշխանութիւնները զբօսաշրջիկութեան 3 ամսուան արտօնութիւն կուտան միայն, քանի որ կառավարական նոր օրէնսդրութիւնը այլեւս գաղթող օտար աշխատաւոր չընդունիր Ֆրանսայի մէջ :

ԹԵՀԻՐԱՆի մէջ « Ցեղափոխութեան պահապաններուն » հրամանատարը հրաժարեցաւ ինչ որ նոր հարց մը կը ստեղծէ Պանի Սատրի համար : Հրաժարողը կը բացատրէ որ « տարբեր հոսանքներու դոյութիւնը արգելք կը հանդիսանայ կազմութեանը բանակի մը, որ չարունակութիւնն ըլլայ իսլամական յեղափոխութեան » :

ՏԽՐՈՒՆԻ.—

ԱՐԱՄ ԽԱՉԵՐԵԱՆ

— o —

Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք թէ Ցունիս 12ին, Պոլսոյ մէջ իր մահկանացուն կնքած է դաղութին հնագոյն դէմքերէն՝ Արամ Խաչերեան, 90 տարեկանին :

Ողբացեալը մէկն էր Պոլսոյ այն սերունդէն որ դիմագիծ տուած է հայկ. համայնքին եւ գործունեայ անդամներէն եղած անոր հանրային կեանքին :

Հիմնադիր, Տէր և. տնօրէն համբաւաւոր Փառք Օթէլին, ողբացեալը եղած է Ս. Փրկիչ հիւանդանոցին բազմամեայ ատենապետ և անդամ ինչպէս նաև ատենապետ Պէյօղլուի Թօքաթլեան իշխանի յանձնաժողովին : Պոլսոյ երբեմնի հայ կարկառուն դէմքերէն էր Արամ Խաչերեան, վերջին վկաներէն անցեալի մը, որու հետքերը հետզհետէ կը մարին :

Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Շաբաթ, Ցունիս 14ին Պէյօղլուի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին եւ մարմինը ամփոփուած Շիշլիի պերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը :

Մեր ցաւակցութիւնները իր այրիին, ինչպէս նաեւ իր զաւակներուն՝ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Համբարձումեանի :

Հոգեհանգստի ոգեկոչում

Ի՞նչ պիտի ես դարձնես

ՊՈՂՈՍՅԱՆ Ա. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ

Գիրք պետական մրցանակի

Ա. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ ԿՅԱՆՔԸ ԵՎ ՆԱԽԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՍԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ

Գիրք պետական մրցանակի

ՊՈՂՈՍՅԱՆ Ա. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ

Ի՞նչ պիտի ես դարձնես

Ա. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ ԿՅԱՆՔԸ ԵՎ ՆԱԽԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՍԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԸ

ՀԱՅՐԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆՆԵՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԱՆԻ ԱՌԱՋԱՐԿ

Հայաստանի Ազգապրուելեան Թանգարանի պատասխանատուներէն Համբար Ձուլ Գալուստեան, «Սով. Հայաստան» օրաթերթին մէջ, քանի մը միտքեր արտայայտած է առաջարկներու ձեւին տակ, որպէսզի պատանիները, երիտասարդները փոքր առիթէն սկսին իւրացնել հայապրուելեան համար կենսական նկատուող դասեան եւ ժամանակակից կարգ մը հզուներ.— հին յունարէն, լատիներէն, վրացերէն, աղբրէլաներէն, առաւել եւս խուրրիերէն, պահլաւերէն: Անշուշտ, այն պատանիներուն համար է, որ կը նպատին յետագային համալսարանին մէջ հետեւիլ հայագիտութեան դասընթացք-ներուն:

Ներկայիս, միայն Երեւանի պետական համալսարանին մէջ է, որ կը պատրաստուին բանասէրներ, արեւելագէտներ, պատմաբաններ, հնագէտներ, ազգագէտներ: Ուսանողներուն նախապատրաստուած ճիւղին մասնագիտացումը կը սկսի երրորդ դասարանէն, համալսարանին մէջ: Արդ, այդ տարիներուն ընդհանրապէս հնարաւորութիւն չեն ունենար նախօրօք ուսումնասիրելու, սորվելու այն լեզուները, որոնց մասնագիտութիւնը կատարած է յօդուածագիրը:

Այս վերջնոյն առաջարկն է, հետեւաբար, որ յատուկ մասնագիտացած պատրաստութեան դպրոցներ հաստատուին 7 – 10րդ դասարանցիներուն համար, այսինքն՝ 13էն 16 տարեկան աշակերտներուն: Ա-նոնցմէ իւրաքանչիւրը, ըստ իր նախասիրութեան, վերջին երկու դասարաններուն մէջ՝ 9 – 10, կարելիութիւնը կ'ունենայ ուսումնասիրելու վերոյիշեալ լեզուներէն մէկն ու մէկը:

Հ. Գալուստեան այլ կէտ մըն ալ պատկան մարմիններուն ուշադրութեան յանձնած է: Ընդգծելէ ետք, թէ ժամանակակից դիւանագիտութեան առանձնայատկու-թիւններէն մէկն ալ տարբեր ճիւղերուն մերձեցումն է, նոյնիսկ սահմանակից դիւանագիտութիւններու ծնունդը, դիտել տուած է, թէ չատ յաճախ պահանջը կը նկատուի այնպիսի մասնագէտներու, որոնք հաւասար ասպիճանով եւ լայն չափով «տիրապետեն գիտութեան տարբեր, առաջին հայեացքից միմիանցից հեռու ճիւղերի»: Ճիշատակած է օրինակներ, ինչպէս, ժողովրդական հարտարապետութիւնը, ժողովրդական բժշկութիւնը, ցեղագրական հոգեբանութիւնը, որոնց ուսումնասիրութեան համար, «հայ ազգագրութեանը տիրապետելուց բացի, անհրաժեշտ են որոշակի եւ կայուն գիտելիքներ նարտարապետութիւնից, բի-միայից եւ հոգեբանութիւնից, մինչդեռ այդպիսի կոմպլեքսային գիտելիքներ չի տալիս Հանրապետութեան ոչ մի բուհ (բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւն): Եզրակացութիւնը եղած է հետեւեալը.— այդ մասնագէտներուն պատրաստութիւնը սկսի աշակերտական նստարաններէն:

Հաստատելէ ետք, թէ ակադեմական հիմնարկութիւններուն մէջ, ինչպէս նաեւ թանգարաններուն մէջ բազմաթիւ մասնագէտներ կը զբաղին ժողովրդական ստեղծագործութեան այս կամ այն ճիւղով, օգտակար նկատած է մասնագիտացած դիշերօթիկ դպրոցներուն հաստատումը, քանի «որքան մեծ կը լինէր արդիւնքը, եթէ նրանք որոշակի տեսական գիտելիքներից բացի տիրապետէին մեր ժողովրդական հարուստ արուեստի ճիւղերից որեւէ մէկին: Այդ հարցը բաւականաչափ բարձր մակարդակով կարելի է լուծել նման գիշերօթիկ դպրոցում, որտեղ աշակերտները աշխատանքի ու սուցման ժամերին գործնական հմտութիւններ ձեռք կը բերեն գործագործութիւնից, կարպետագործութիւնից, ժանեակագործութիւնից, խեցեգործութիւնից, դրուագազարդումից, ոսկերչութիւնից, եւայլն (նորից ըստ նախասիրութեան)»:

Վերջապէս, ըստ առաջարկողին, նման օրինակ դպրոցներուն մէջ մեծ յաջողութեամբ կարելի է ուսուցանել ազգագրական բնոյթի պարեր եւ երգեր:

×

ՈՐՔԱՐ ԼԱՒ ԿԸ ԼԻՆԷՐ

Այս խորագիրին տակ, Երեւանէն մանկավարժ Օլեգ Վարդանեան «Սով. Դպրոց» չաբաթաթերթի խմբագրութեան ուղղուած նամակ մը յղած է: Նամակը ուրախալի երեւոյթ նկատած է այն փաստը, որ տարուէ տարի այլազան եւ հետաքրքրական կը դառնան մանուկներուն համար պատրաստուող առարկաները, յատկապէս գունաւոր խաղալիքները, որոնց պահանջը մեծ է: Մանուկներուն մէջ կարելի է հանդիպիլ նոյնիսկ կերպընկալ պատրաստուած գունաւոր չրացոյ այբուբեններու: Մանանչելէ ետք նմանօրինակ այբուբեն – խաղալիքներուն դերը մանուկներուն լեզուին զարգացումին մէջ, նամակագիրը գրած է.— «Սակայն, ցաւօք, դրանք միայն ուսերէն են. իմ բոլոր որոնումներն ապարդիւն անցան, ոչ մի տեղ չհանդիպեցի հայերէն շարածոյ այբուբենի: Պարզւում է, որ այդպիսիք ընդհանրապէս չեն արտադրւում: կարծում եմ, կը գտնուի մի կազմակերպութիւն, որը յանձն կ'առնի այդպիսի այբուբենի արտադրութիւնը»:

ԿԱՂՀԱՆ

ԳՇԱԴՐՈՒԹԵՍ ԳՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԱԹԼՆԻՒ «Ալիք»ի թատերասրահին մէջ, Ծունիս մէկին, նշուած է Մայիս 28ի 62րդ տարեդարձը, կազմակերպու-թեամբ Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութեան Կեդրոն. Վարչութեան: Բացումը կա-տարած է օրուան նախագահուհին՝ ընկերուհի Արաքսի Աբէլեան: Ազգ. իշխանութեանց կողմէ խօսք առած է տեղապահ Ներսէս Ծակոբեան: Բանախօսած է ընկ. Բարգէն Փափազեան (Պէյրութէն), որ յետադարձ ակնարկ մը նետելէ ետք հայ ժողովուրդի վերջին հազար տար-ուան պատմութեան վրայ ծանրացած է 1918 Մայիսի դէպքերուն, վերլուծելով այդ օրերու կացութիւնը եւ հայ ժողո-վուրդի ազատատենչ ոգիի արտայայտու-թիւնը: Գործադրուած է դեղարուեստա-կան յայտագիր մը Համազգայինի երգ-չախումբին մասնակցութեամբ, դեկավա-րութեամբ Վարուժան Նիկոլեանի: Հան-դիսութիւնը վերջ գտած է օրուան նա-խագահուհիին փակման խօսքով:

– ՍՐՏԱԳԻՆ ԿՈՉ –

ԲՈԼՈՐ ԱՆՈՆՑ ՈՐՈՆՔ ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՈՒՆԻՆ՝

ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆԷՆ

Թէքէեան Մշակ. Միութեան Կեդրոնական Վարչութիւնը հաճոյքն ունի ծանուցանելու թէ անմահ բանաստեղծ Վահան Թէքէեանի ծննդեան հարիւրամեակի հրատարակութեանց շարքին մէջ Թէքէեանի նամականին պատրաստելու պարտականութիւնը առանձնած է ամերիկահայ ականաւոր գիտնական, Գալիֆոր-նիոյ համալսարանի Հայագիտական Բաժնի վարիչ ու հմուտ Թէքէեանագէտ Փրոֆ. Աւետիս Սանճեան:

Ցայսնի գիտնականը արդէն հաւաքած է աւելի քան 200 կտոր նամակ եւ անտիպ ձեռագիր Վ. Թէքէեանէն: Սոյն նամակները նոր լոյս մը կը սփռեն անմահ բանաստեղծին կեանքին ու գործին վրայ:

Արդ, ըստ հնարաւորին, համապար-փակ դարձնելու համար սոյն նամականին, անհրաժեշտ է Թէքէեանի բոլոր տրամադրելի ձեռագիրները հաւաքել ու գետեղել այնտեղ: Հետեւաբար, անմահ բանաստեղծին յիշատակին հանդէպ խղճի պարտք մը կատարած պիտի ըլլան բոլոր անոնք որ իրենց մօտ գտնուող նամակները կը տրամադրեն այս հաւաքածոյին:

Փափաքելի է, բայց ոչ անհրաժեշտ, նամակներուն բնագիրները ղրկել: Երախտապարտ պիտի մնանք եթէ այդ նամակներուն ընթերցուելի պատճէնները ղրկուին Փրոֆ. Սանճեանին:

Կը խնդրենք որ բանաստեղծին վերաբերեալ բոլոր նշխարները, նամակի պատճէններն ու գրութիւնները ղրկուին հետեւեալ հասցէին, կանխաւ ընդունելով Թէքէեան Մշակ. Միութեան Հիւսիսային Ամերիկայի կեդր. Վարչութեան ջերմ շնորհակալութիւնները.—

Prof. AVEDIS SANJIAN
University of California
Near Eastern Languages
405 Hilgard Ave.,
Los Angeles, Calif. 90024

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«ԵՕԹ ՍԱՐԻ ԵՏԵՒ» ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ ԿԸ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԻ ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏՏԱՌԻՆ ՎՐԱՑ

«Հայֆիլմ» արուեստանոցի նկարահանած «Եօթ սարի հետեւ» նոր շարժանկարը ընդունուած է միութենական պատառի վրայ ցուցադրուելու համար: Շարժանկարը կը ներկայացնէ խոպան դաշտերու մէջ քրտնող խումբ մը հայ աշխատաւորները: Բեմադիրն է Առնոլտ Աղաբաբով. գլխաւոր դերերը ստանձնած են Սօս Սարգսեան եւ Յորէն Աբրահամեան:

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱԽՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԿԱՐԱԽԱՆԸ

ջիոյ դէմ անոնք պայքարած կ'ըլլան...
Հայկական Հարցի դէմ:

Այս բոլորով հանդերձ, պատուելին գաւ կը յայտնէ ու կ'այպանէ. «Իւրաքանչիւր Հայ մէյ – մէկ քաղաքագէտ եւ դիւանագէտ է» կ'ըսէ ան: Ինք սակայն, որ այս տեսակի Հայերէ չէ ըստ երեւոյթին, չի վարանիր դրելու հետեւեալ նախադասութեան նման նախադասութիւններ. «Քաղաքական նպատակներն ու ձգտումները(...) կրնան տարբեր պարագաներու մէջ, տարբեր պայմաններու տակ տարբեր բնոյթներ ունենալ»: Է՛ «տարբեր» կրնա՞ը ըլլալ մէթէ (*):

Վերջապէս, Գառնուգեան կ'եզրակացնէ. «Մէյայն մէկ ճամբայ կայ» կը գրէ ան. «Գումարեցէք Համահայկական Ռոճ-ղրէս (**) մը, ստեղծենք Համահայկական Ազատագրական Շարժում մը, ԱՐԱՐԱՏԻԶՄ մը» (բոլոր ընդգծումները իրմէ Պ. Թ.):

«Նման քաղաքականութիւն մը, նոյնիսկ անկարելի նկատուող կէտ մը կարելի պիտի դարձնէ», կ'ըսէ Գառնուգեան, ու կ'ազդարարէ. «Իսկ եթէ զանազան պատճառներով չկարողանանք այս գործիքը շարժման մէջ դնել, տուժողն ու կորսնցնողը պիտի ըլլայ Սփիւռքահայութիւնը...»:

Պ. Թ.

(Շար.– 3)

(*) Այս նախադասութիւնը, զարմանալիօրէն կը յիշեցնէ Ս. Զէյթլեանի սա խօսքը. «Նոյն պատճառները, նոյն կամ նման պայմաններու մէջ, միեւնոյն, կամ՝ գրեթէ միեւնոյն հետեւանքները կ'ունենան» («Ազդակ Շաբաթօրեակ», թիւ 1, 23 Նոյեմբեր, 1969): Ինչպէս կը տեսնուի, տարբերութեան մէջ նոյնութիւն կայ Զէյթլեանի եւ Գառնուգեանի մը – տածելակերպերուն մէջ:

(**) Այսինքն՝ համագումար մը:

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱԽՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԿԱՐԱԽԱՆԸ

Ը տեսնեմ, որ հայ խալֆաները, աւե-լակ բերդի մը չուրջ հաւաքուող արա-բներու պէս Վարդաձորի աւերակներէն ին կրնար հեռանալ:

– Ի՞նչ է պատահեր, Օհան,– հարցուց խալֆան.– ի՞նչ գործ ունիս էս փէհլի – վաններու ընտանիքին հետ:

– Խալֆա, հարցուր թէ ի՞նչ չէ պատահեր: Մոռնանք, մոռնանք: Փէհլի – վաններու հետ միանալէս ի վեր փոր – ձած էի այլեւս չմտածել: Ինպէս, կ'ուզէի կատակել, հեգնել, հոյհոյել, երե – րը մուր քսել, ծաղրել ու ծաղրուիլ:

– Մարտիկ, տղաս, կ'ըսէի քեզի թէ վարպետ Օհանն է,– ըսաւ խալֆան, երբ տեսաւ Մարտիկը, որ լուռ կը քալէր իր մօտէն:

– Չէ, չէ, Բարթող, փէհլիվանին եա-լանճի զարտաչը,– վրայ տուաւ վար – պետ Օհան,– կը մեղքնամ էս ճահիլ աշ-կերտիդ, ինչպէս վանքի պատերէն ներս քաշուող ճահիլ վանականի մը: Հայրե – նիք, եկեղեցի, արուեստ հիւանդութիւն – ներ են, ինչպէս չոռը, գլխացաւը, դո – ղը:

Խալֆան, խոշորցուց աչքերը ու զար-մանքով վարպետ Օհանին երեսը նայե – ցաւ: Օհանը էդպէս չէր, Հայաստանի մէջ լուրջ ու ծանր վարպետ էր, բոլոր վարպետներէ աւելի շատ տեսած ու կար-դացած, խորապէս համոզուած էր արուեստին:

– Ախր, ի՞նչ է պատահեր, Օհան, եր-բէ՞ն ի վեր էս ծոռութիւնը: Ո՞ր դուն էդ-պէս կ'ըսես, ի՞նչ ըսենք ճահիլներուն: Չէ, Օհան, որ էսպէս երթայ, էս աշ-խարհը կը փլի, կը փլի: Թողունք էդ բո-լորը, Օհան, միայն թէ չինենք, չինենք:

– Հա, եթէ ձեռքէս գայ, աշխարհը փոքրիկ չրացոյի մը պէս կը քանդեմ: Արարչութիւնը թէմամ չէ. ոճրագործ ըլլալ ճարտարապետ ըլլալէ աւելի բարձր է: Լաւ չնորհք մը, որ Աստուած տըւած չէ Հային: Էս բոլորը էն ատեն հասկցայ, երբ մազերս ճերմկցած էին մոզայիքներ չարելով ու եկեղեցիներու գըմբէթներ կապելով: Թողունք էդ բոլորը: Վաղուց էր, որ երար տեսած չէինք: Դուն այդ ըսէ, ի՞նչ չինած ես, ո՞ր կողմերը կ'աշխատէիր:

– Հայց, դուն, դուն չըսիր, թէ ի՞նչ է պատահեր:

– Ի՞նչ պիտի պատահի: Հիմա կը տեսնես, որ եալանճի զարտաչ եմ: Ի հար – կէ երջանիկ եմ, երբ իմ երեսս կը սեւ-ցընեմ մուրով, կը հաշնիմ արջի նմանող փոսէ ու իմ դերը շատ լաւ կը կատա – րեմ: Վեց տարի է ձեռքս մուրճ առած չեմ: Երջանիկ եմ, երբ ժողովուրդը կը խնդայ իմ վրայ, երբ ես կը խնդամ աշխարհի վրայ: Մի քանի օրէն պիտի խանգ Վարդաձորի մէջ: Կ'երեւի, կու գաս, կը տեսնես վարպետ Օհանը, իր եալանճիի դերին մէջ: Վեց տարի յետոյ, առաջին անգամն է, որ լուրջ կը խօսիմ, օրերս միշա կատակներով տարած եմ: Հիմա, ամէն բան կատակ է ինձ համար: Պատմութիւնս կարճ է, Մակար, գրեթէ մոռցած եմ: Դուն ինչ քանդած չե՞ս քու չինածը եւ կամ տեսա՞ծ ես քանդուիլը ամենադեղեցիկ գործիդ: Մեր հանդիպումէն յետոյ, պտըտեցայ զանազան տեղեր, աշխատեցայ մզկիթներու, Դամասկոսի պալատներուն մէջ: Տեսայ, որ հետզհետէ տարիքս կ'առնեմ: Ըսի, բաւ է չինեցի մզկիթներ ու պալատներ, երթամ Հայաստանի մէջ չինեմ փոքրիկ մատուռ մը, հոն դնեմ իմ արուեստի բոլոր չնորհները: Ինչպէս մոզայիքներ կապեմ, որ մատուռը դառնայ մատանիի վրայ դրուած թանկագին ակ: Ինպէս մատուռ մը, որ Քրիստոս չզլլար Իր խաչուած ըլլալը: Էդ մատուռը, խալֆա, ծընդավայրիս մէջ չինեցի: Ամբողջ հինգ տարի աշխատեցայ, դիշեր – ցորեկ: Օրերով կօշիկներս չէի հաներ, ոտքերս կ'ուռեներային: Առանց հանուելու, այնտեղ ալ կը քնանայի: Ինպէ՞ս տարուած էի իմ աշխատանքով: Ամբողջ երեք տարի ձեղունի մոզայիքներուն վրայ աչքի լոյս ու հոգի թափեցի:

(95 – Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այբի Տիկին Նչան Դարբինեան, զաւակները ու թոռները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 22, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր՝

ՆՇԱՆ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆԻ

մահուան 9րդ տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Իր ամուսնոյն յիշատակին, Տիկին Նշան Դարբինեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

———×———

Տիկին Արշալոյս Թադէոսեան. հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Յունիս 22, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իր ամուսնոյն՝

ՌՈՒԲԻՆ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆԻ

մահուան 17րդ տարեդարձին առթիւ։

Անոր յիշատակին կը նուիրէ՝ 200 Ֆր. Կապ. Խաչին, 200 Ս. Մուրատեան վարժարանի նորոգութեան համար, 200 Դըպրոցասիրաց վարժարանին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 100 Ֆր. «Յառաջ»ին։

———×———

Այբի Տիկին Ժաք Սիմոնեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 22, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իր ամուսնոյն՝

ԺԱՔ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

———×———

Այբի Տիկին Կարապետ Հաքիմեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Հաքիմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մարզար Հաքիմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Հաքիմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գաբրիէլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տարօն Պօղոսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 22, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ-հօր՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ՀԱՔԻՄԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ։ Ինչպէս նաեւ իրենց մօր, մեծ-մօր եւ նանիին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ՏԻՏԻԵԱՆԻ

յիշատակին։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 22 ուսումնական տարւոյն փակման օր։

Ժամը 13·30ին ճաշ վարժարանի մէջ, պատրաստուած Մինողական Միութեան տիկիններէն։ Ժամը 16·30ին մրցանակաբաշխութիւն թատերասրահին մէջ։ Հրաւիրուած է հայ հասարակութիւնը։

SOUTIEN
A
HRAIR KILNDJIAN
Reunion D'Information
Vendredi 27 Juin à 20 h. 30
Salle de la Mutualité
24, Rue St. Victor — 75005 Paris
Métro : Maubert-Mutualité

sevan voyages-lyon

saberatours - paris

VOUS PROPOSENT

ARMENIE - 12 JOURS
Du 01 au 12 Septembre — Du 26 Décembre au 08 Janvier 1981

ARMENIE - 16 JOURS
Du 27 Juin au 12 Juillet — Du 15 au 30 Août
Du 22 Septembre au 07 Octobre

Circuit Caucase (Moscou, Erévan, Tbilissi et Leningrad)
Du 15 au 30 Août — Du 22 Septembre au 12 Octobre

DEPARTS PAR AVION DE LYON -- MARSEILLE -- PARIS

Renseignements et Inscriptions :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujar.
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e ètage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացած է 200 Ֆր. Տիկին Ա. Գուլումճեանէ Յակոբ Գուլումճեանի մահուան առթիւ, 100 Ֆր. երէցկին Տէր – Պարսամեանէ Ալֆորվիլի ողբացեալ իր հին ղբացինեբուս յիշատակին։ 200 Ֆր. այբի Տիկին Սեդրակ Մաթիւեանէ իր ամուսնոյն մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ փոխան հոգեհանգիստի։

×

Սամուէլ Մուրատեան վրժ.ի տեսչուհիները չնորհակալութեամբ ստացած է 100 Ֆր. Տէր եւ Տիկ. Արթիւր Արութեանէ (Մարսէյլ) Տիկին Հայկանուշ Բարսեղեանի մահուան առթիւ։

UGAB - JEUNES

Soirée de Gala

de la Tour Maine - Montparnasse
A 233 mètres d'altitude au 56e étage
pour une nouvelle pespective
Le Samedi 21 Juin
à partir de 21 h. 30
Bal Animé par l'Orchestre
«GAIDZAGS»
Buffet de Spécialités Arméniennes
Participation Aux Frais: 120 F.

———×———

Soirée de Chants Arméniens

par
KEVORK YANBEKIAN
ET SA CHORALE
Vendredi 20 Juin, à 20 h. 45
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
avec la participation de
de ASTRIC DEDEYAN (soprano)
au piano : FRANÇOISE COUDRAY

Billets en vente.—
chez Chirag et à la Librairie Palouyan (Rue de Trévise).

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերը – ընկերուհիները Յունիս 24ին ժամը 20·30ին, Սաֆթր Քիւլթիւրէլ, Ռիւ Ռոպէր Լավերնեը, Անիէռ։

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

Կրընոպլի Կապ. Խաչը եւ Նոր Սերունդը Յունիս 29, Կիրակի, Ֆոնթէնի Սէ. ի. Թէ. դաշտին վրայ կը տօնեն Մայիս 28ը, մասնակցութեամբ Անի նուագախումբի։

Գեղարուեստական բաժին – Ճոխ պիւֆէ

ՇԱՒԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնին առթիւ, հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ., Յունիս 22, Կիրակի օր։

Յաւարտ պատարագի, հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն կը կատարուի, եկեղեցւոյ հանգուցեալ հիմնադիրներուն եւ բարերարներու, ի մասնաւորի Արմենակ Համբարձումեանի եւ Սարգիս Պալապանեանի հոգւոյ հանգստեան համար։ Սկիզբը պատարագի ժամը 10·30, հոգեհանգիստ ժամը 12ին։

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԳԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	200 (235,20)
Հոգեհանգիստ	100 (117,6))
Շնորհակալիք	100
Հարսնիք, նշանառութ	100
Ծնունդ	100
Կը փնտռուի	40 (47,04)
Կ'ուզուի	60 (70,56)

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ։ Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան։

Վերոյիշեալ սակերու վրայ կ'աւելնայ Թ. Վ. Ա.ն՝ 17,60 առ հարիւր (տես՝ փակագիծի մէջ գումարները)։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին հետեւեալ ձեռնարկները.—

Զբօսապտոյտ՝ Սեպտ. 21ին
Պարահանգէտ – երեկոյթ Հոկտ. 12ին
Հոգեճաշ Նոյեմբեր 18ին։

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

pour la première fois en France

DOM disques

présente en exclusivité
ARKA RECORDS
nouvelles collections de disques arméniens

INTERPRETE	TITRES	REFERENCE
33 tours		
MANUEL	*TEARS OF HAPPINESS*	
HAROUT	*OOUR EYIR AHSTVATS*	1976
HAROUT	*BALLAD HAYRENYATZ*	A. K. 140
ADISS HARMANDYAN	*EREVANI METCH*	A. K. 168
MAXIM	*MIAYN KEZ SIRETZI*	A. K. 154
MAXIM	*NAVAVAR*	A. K. 156
MAXIM	*KAROUN YES INTZ HAMAR*	A. K. 158
ANTRANIG MATOSSIAN	*SIRO GRAGNER*	A. K. 162
ARDASHES SEMERDJIAN	*GANK AR AREV*	A. K. 166
LEVON KATERJIAN	*HYE HEROSNERIN*	A. K. 150
ADISS HARMANDYAN	*KAROUN KAROUN*	A. K. 152
ARSHAK KHENTIRIAN	*ARM. COUNTRY DANCES*	A. K. 1002
33 tours double-albums		
RAFFI HAGOPIAN	*VERATARTZIR*	A. Y. 170
PAUL BAGHDADLIAN	*SIROUM YEM KEZ*	A. K. 172-74

Disques DOM 4-6, rue du Donjon 94300 Vincennes
✲EN VENTE CHEZ VOTRE DISQUAIRE ✲

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
9, rue de Madrid, 94140 Alfortville
Vous invite à :
sa soirée
"SPECIAL JEUNES"
Ambiance — danse
Le Samedi 21 Juin à 21 heures
son SPECTACLE DE FIN D'ANNEE
de l'école de danse et des classes d'animation, Salle Voltaire, le Dimanche 22 Juin à 15 heures.

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
20
VENDREDI
20 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՉ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.670 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.670

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԷՃԷՎԻՏ
Բանակի Միջամտութիւն կ'ուզեն

Թրքական քաղաքական տաղնապը հասած է իր ամենասուր կէտին, ու ելք մը՝ զինուորական թէ այլ, անխուսափելի կը նկատուի այժմ :

Յունիս 17ին, Հանրապետական կուսակցութեան (Հալք) Նեվշէհիրի շրջանի պատասխանատուն՝ Զէքի Թէքինէր, ահաբեկիչներու կողմէ սպաննուած է. մէկ ամսուան մէջ երրորդ դաւադրային պատասխանատուն է Հանրապետական կուսակցութեան որ զոհ կ'երթայ քաղաքական ահաբեկումի : Կուսակցութեան ղեկավարը՝ Պիւլէնթ Էճէվիտ կոչ ուղղած է Յունիս 18ին բանակի հրամանատարութեան, որ զօրք ուղարկեն Նեվշէհիրի շրջանը ու ամբաստանած Տէմիրէլի կառավարութիւնը որ, ըստ իրեն, թոյլ կուտայ որ զարգանայ ծայրայեղ ահաբեկչութեան չարժումը :

Մինչ այդ Թրքական Խորհրդարանը վերստին վաւերացուցած է պաշարման վիճակը՝ քանի նահանգներէ ներս : Նախքան քուէարկութիւնը այս օրէնքին, Ներքին նախարար Մուսթաֆա Կիւլէյիւկիլ յայտնած է, որ Տէմիրէլի կառավարութիւնը՝ իր իշխանութեան գլուխ գալէն ի վեր 9342 « ահաբեկիչ » ձերբակալած է, ինչ որ ցոյց կուտայ, ըստ Կիւլէյիւկիլի, որ պայքարը չէ թուլցած « խառնարար տարրերու »դէմ :

Աւոր պատասխանած է Հալքի երես-փոխաններէն Օրհան Պիրճիճ, հաստատելով, որ Տէմիրէլի կառավարութեան գլուխ գալէն ի վեր, այսինքն վերջին տարիի ամիսներուն ընթացքին, 1793 հոգի սպաննուած են՝ քաղաքական ահաբեկութեան զոհ, մինչ Պ. Էճէվիտի իշխանութեան 21 ամիսներուն ընթացքին սպաննուած են « միայն »... 1844 հոգի :

ՁԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ՖՐԱՆՍԱ-ՍՊԱՆԻԱ բանջարեղէն-պտուղ պատերազմը դեռ չէր հանդարտած Պենտէկոստէի օր : Սպանացիք չատ բուռն կերպով « պատասխանեցին » Ֆրանսացիներուն, որոնք առջի օր կրակի տուած էին Սպանիայէն մտած 9 բեռնատար կարտոֆէլ, որոնք սակայն լօլիկ չէին փոխադրեր, մինչ լօլիկի ներածման դէմ է որ Ֆրանսացի հողագործները կը բողոքէին : Սպանացիք ալ սահմանը փակեցին Ֆրանսացիներուն առջեւ :

« ԿԻՈՐՈՍի Հանրապետութեան Բարեկամները »ու ընկերութեան համաձայն 300 յոյն - կալզացի բանտարկուած են Յուլիս 1974էն ի վեր : Իր հրատարակած կոչին մէջ, կազմակերպութիւնը կը յայտնէ.— « ինչո՞ւ թուրք իշխանութիւնները կը յամաւին ուրանալու այդ երկու հազար կիպրացիներու արկելափակումը իրենց բանտերուն մէջ եւ արգիլելու միջազգային յանձնախումբի մը այցելութիւնը իրենց երկիրը, քննելու համար անոնց վիճակը : Նախ ճիշդ է որ թրքական իշխանութիւնները այդ 2000 անհատները իբրեւ պատանդ կը գործածեն, որոնց ապահովութիւնը կը վտանգէ Դանիէլ Ղազարեանի, Առնօ Բաբաջանեանի, զուտանները Շերամի, Աչոտի, Ալեքսէյ Հէքիմեանի գործերէն : 25ամեայ երգիչը ծնած է Ցորդանան : 1975ին հեռացած է Երեւանի Թումանոս Մելիքեան երաժշտական ուսումնարանի դասընթացքին (չորս տարի) եւ տարի մըն ալ յաճախած՝ կոմիտաս Երաժշտանոց :

×

ԵՐՈՒԱՆԴ ՔՈՉԱՐԻ ՅԵՏ ՄԱՀՈՒ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երեւանի Նկարիչներու տան մէջ բացուած է Երուանդ Քոչարի յետ մահու առաջին ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են քանդակները, նկարչական կտաւները, գծանկարներ եւ մեծ գործերու լուսանկարներ : Արուեստագէտին ծննդեան 80ամեակին առթիւ կազմակերպուած ցուցահանդէսին բացման օրը խօսք առնելով Հայաստանի Նկարիչներու Միութեան նախագահ՝ Սուրէն Սաֆարեան, Մշակոյթի փոխ-նախարար Մարատ Խարազեան եւ նկարիչ Արա Յարութիւնեան չեշտած են Երուանդ Քոչարի նպաստը հայկ. մշակոյթին :

×

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԱՄԱՌՆԱՑԻՆ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ ՍԿՍԱՒ

Հայաստանի դպրոցական տարեշրջանը վերջ գտած ըլլալով, աշակերտները զբաղած են զուարճալի վայրեր : Այս ամառ 263 պիոներական, մարզական - առողջարանային, աշխատանքի եւ հանգիստի ճամբարներու մէջ իրենց արձակուրդը կ'անցընեն չուրջ 90 աշակերտներ, անցեալ տարուան հետ համեմատած՝ երկու հազար աւելի : Նոր ճամբարներ կառուցուած են Սեւանի ափին, Ծաղկաձոր, Ապարան : Ասկէ զատ, դպրոցներու եւ մշակոյթի պալատներու կողքին ստեղծուած են 130 ճամբարներ, ուր ամառը կ'անցընեն այն աշակերտները որոնք արձակուրդի չեն մեկնիր : Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս Հայաստանի պիոներական ճամբարներու մէջ իրենց արձակուրդը կ'անցընեն սիփիւռքի հայ աշակերտներ :

×

ՀՐԱԶԴԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ԿԱՆԱԶԱՊԱՏՈՒՄԸ

Հայաստանի արդիւնաբերական կեդրոններէն մէկը՝ Հրազդան, մօտ ատենէն կը դառնայ այդի - քաղաք մը : Հոն, 20 հեկտար տարածութեան մը վրայ սկսած է ստեղծումը զբօսայդիի մը, որ իր մէջ պիտի ընդգրկէ քաղաքին նոր շրջանները եւ Ծովինար արուեստական լիճը : Աշխատանքները վերջանալէն ետք իբրեւ քանկիւր կ'իյնայ 25 քառակուսի մեթր կանաչ տարածութիւն մը, ինչ որ լեռնային շրջաններու համար ամէնէն բարձր ցուցանիշներէն մէկն է Խորհ. Միութեան մէջ :

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻԳ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 13–16)

ԴԱՐՈՒՇ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ ՌԻԳԱՅԻ ՄԷՋ

Ռիգայի մէջ (Լատվիա) բացուած է Դարուշ Յակոբեանի « Հայկական ռապսոդիա » ընդհանուր սիմֆոնով կրաֆիք գործերու ցուցահանդէսը : Ռիգացի արուեստագէտին նկարչական, քանդակագործութեան, խեցեգործութեան, դերձակման աշխատանքները ծանօթ են Խորհ. Միութեան չատ մը քաղաքներու մէջ :

×

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ Ա. ՆԵՐՍԻՍԵԱՆԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԵՒԵԼ. ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ վերջերս տեղի ունեցած դաշնակահարներու Պախ Երգ միջազգային մրցումին հարիւրէ աւելի մասնակցողներուն մէջէն առաջին հանդիսացած է Անահիտ Ներսիսեան (Երեւանէն) : Դափնեկիրներու աւարտական մրցումին հայ դաշնակահարուհին մեկնաբանած է Պէթհովէնի չորրորդ քոն-չերթօն, Լայփցիկի Ֆիլհարմոնիայի սէնֆոնիք նուագախումբին ընկերակցութեամբ, զոր ղեկավարած է Օլաֆ Քոխ : Ա. Ներսիսեան առաջին անգամն է, որ կը նուաճէ միջազգային մրցանակ՝ Խորհրդային Միութեան սահմաններէն դուրս : Մոսկուայի Պետական երաժշտանոցէն ընդամենը երեք տարի առաջ՝ Երեւանի Պետական երաժշտանոցը եւ նուագահանդէսներ կուտայ Խորհրդային Միութեան քաղաքներուն մէջ : Քանի մը տարիներ առաջ՝ Բաքուի մէջ զարճած էր Անդրկովկասի մեկնաբաններու դափնեկիրը :

×

ԱՄՄՈՒՆՔԻ ԵՐԵԿՈՑԹ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի Ամմունքի տան մէջ տեղի ունեցած է գեղարուեստական երեկոյթ մը, որուն ընթացքին ամմունքցի Արամայիս Աբրահամեան հրամցուցած է Նարեկացիի, Քուչակի, Սայաթ - Նովայի, Յ. Թումանեանի, Ա. Իսահակեանի, Զարենցի, Պարոյր Սեւակի, Կոմիտասի եւ Գէորգ Էմինի քերթուածներէն ծաղկաքաղ մը՝ « Երգ Հայաստանի մասին » ընդհանուր խորագրին տակ : Երեկոյթին խօսք առած են բանաստեղծ - թարգմանիչ Լեւ Օզերով եւ Սիլվա Կապուտիկեան :

×

ՀՐԱՉԵԱՑ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ ՀԱՏՈՐՆՏԻՐԸ

« Սովետական գրող » հրատարակչականը լոյս ընծայած է Հրաչեայ Յովհաննիսեանի հատորնտիրը՝ « Արեւուտ կղզու երգը » խորագրով : Հատորը կը բովանդակէ բանաստեղծին ստեղծագործական կեանքի զանազան հանգրուաններու գերուած քերթուածները :

×

« ԱՆՈՑՇ » ՕՓԵՐԱՆ, ԴՈՐԾԱՏԱՆ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

Քանաքեռի ալիւմինիումի գործատան Մշակոյթի պալատի նոր արուեստանոցը բեմադրած է Արմէն Տիգրանեանի « Անոյշ » օփերան, գեղարուեստական ղեկավարութեամբ Գ. Իվանեանի : Յառաջիկային արուեստանոցը կը բեմադրէ նաեւ Տիգրան Չուխաճեանի « Լէպլէպիճի »ն :

×

ԴԱԻԻԹ ԱՆՑԱՂԹԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՆԻՍՏ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑԻՆ ՄԷՋ

Մոսկուայի Գեղարուեստից Ակադեմիայի նիստին մէջ տեղի ունեցած է Դաւիթ Անյաղթի ծննդեան 1500ամեակին նուիրուած հանդիսաւոր նիստը, մասնակցութեամբ գիտնականներու, մշակոյթի, արուեստի մարզերու ծանօթ դէմքերու : Բացումը կատարած է Խորհ. Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի փոխ - նախագահ Պ. Ֆեդոսէյեւ : Դաւիթ Անյաղթի պետական - փիլիսոփայական ժառանգութեան մասին զեկուցում մը կարդացած է Հայաստանի Ակադեմիայի նախագահը՝ Վիկտոր Համբարձումեան : Խօսք առած են Խորհ. Միութեան Ակադեմիայի անդամ Բ. Պիոտրովսկի, Ուզպեկիստանի Ակադեմիայի փոխ - նախագահ Ի. Եուսուպով, Վրաստանի Ակադեմիայի անդամ Ն. Ճավճավանձէ : Նիստին ներկայ եղած են Հայաստանի վարչապետ Ֆադէյ Սարգսեան, մասնաճալ Յովհաննէս Բաղրամեան եւ խորհրդային կուսակցական ղեկավար դէմքեր :

×

ՎԱՀԷ ԵՍԱՑԻ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ԵՐԵՒԱՆ

Երեւանի « Արամ Խաչատրեան » սրահին մէջ երգահանդէս մը տուած է Վահէ Եսայեան (Ամմանէն) : Երգիչին ընկերացած է Հայաստանի Ժողովրդական Գործիքներու պետական նուագախումբը, ղեկավարութեամբ Կարլէն Միրզոյեանի : Վահէ Եսայեանի երգացանկը բաղկացած էր Դանիէլ Ղազարեանի, Առնօ Բաբաջանեանի, գուսաններ Շերամի, Աչոտի, Ալեքսէյ Հէքիմեանի գործերէն : 25ամեայ երգիչը ծնած է Ցորդանան : 1975ին հեռացած է Երեւանի Թումանոս Մելիքեան երաժշտական ուսումնարանի դասընթացքին (չորս տարի) եւ տարի մըն ալ յաճախած՝ կոմիտաս Երաժշտանոց :

×

ԵՐՈՒԱՆԴ ՔՈՉԱՐԻ ՅԵՏ ՄԱՀՈՒ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երեւանի Նկարիչներու տան մէջ բացուած է Երուանդ Քոչարի յետ մահու առաջին ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են քանդակները, նկարչական կտաւներ, գծանկարներ եւ մեծ գործերու լուսանկարներ : Արուեստագէտին ծննդեան 80ամեակին առթիւ կազմակերպուած ցուցահանդէսին բացման օրը խօսք առնելով Հայաստանի Նկարիչներու Միութեան նախագահ՝ Սուրէն Սաֆարեան, Մշակոյթի փոխ-նախարար Մարատ Խարազեան եւ նկարիչ Արա Յարութիւնեան չեշտած են Երուանդ Քոչարի նպաստը հայկ. մշակոյթին :

×

ՀՐԱԶԴԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ԿԱՆԱԶԱՊԱՏՈՒՄԸ

Հայաստանի արդիւնաբերական կեդրոններէն մէկը՝ Հրազդան, մօտ ատենէն կը դառնայ այդի - քաղաք մը : Հոն, 20 հեկտար տարածութեան մը վրայ սկսած է ստեղծումը զբօսայդիի մը, որ իր մէջ պիտի ընդգրկէ քաղաքին նոր շրջանները եւ Ծովինար արուեստական լիճը : Աշխատանքները վերջանալէն ետք իբրեւ քանկիւր կ'իյնայ 25 քառակուսի մեթր կանաչ տարածութիւն մը, ինչ որ լեռնային շրջաններու համար ամէնէն բարձր ցուցանիշներէն մէկն է Խորհ. Միութեան մէջ :

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 43ՐԴ ԱԽՈՑՆՈՒԹԻՒՆ

Յունիս 17ի հանդիպումներու արդիւնքները են.—

ԲԿՍԱ (Մոսկուա) - Արարատ 1 -1
Կայրաթ - Լոկոմոտիւ 1 - 1
Նեֆթչի - Կարպատներ 0 - 0
Դինամօ (Մոսկուա) - Զէնիթ 1 - 1

Դասաւորման պլուխն են 16 կէտով՝ Սպարտակ (Մոսկուա) եւ Դինամօ (Թիֆլիզ) որոնց կը յաջորդէ Դինամօ (Կիեւ) :

Ի՞նչ պէտք է Սպասել

Ա. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԷՆ

Ու Ա՛նկէ Ետք

ԳՐԵՑ՝ ՊԵՏՐՈՍ ԹԵՐԶԵԱՆ

Դ.

Գ. ԱՃԵՄԵԱՆԻ ԿԵՑՈՒԱԾՔԸ

« Միակ լուծումը »· այս է խորագիրը Դէորգ Ա.ճեմեանի գրքին, որ անչուշտ կը յիշեցնէ Գառնուզեանի « Միայն մէկ ճամբայ »ն : Գիրքը՝ մօտ 200 էջ, փոքրածաւալ, հրատարակուած է Պէյրութ, 1972ի վերջերը : Ա.ճեմեան հոն համա – խմբած է իր շարք մը յօդուածները՝ լոյս տեսած 1964էն 1971 ժամանակաշրջանին : Ինք եւս հարց կուտայ· « Ո՞ւր է համա-հայկական մարմինը », որ « գործը » պղուխ պիտի հանէ : Իրեն համար եւս, ուրեմն, Նիքքօ պանդոկի համագումարը մեծ նշանակութիւն ունի ու երազի մը իրականացման սկիզբը կը ներկայացնէ :

Ա.ճեմեանի մօտ միաժամանակ կարելի է միաքերու նմանութիւններ գտնել Գառնուզեանի հետ՝ ու տարբերութիւնները անկէ :

Ոճը նոյնքան վճռական ու ինքնավստահ է քան Գառնուզեանինը, բայց որոշ համեստութեամբ ու խոնարհութեամբ կը զանազանուի անկէ :

Զկայ իր մօտ արհամարհանք ժողո – վուրդի նկատմամբ : Մինչ Գառնուզեան Հայերու ազիտութեան ու հոգեբանական բարդոյթներու մասին կը խօսէր, Ա.ճեմեան կը դրէ· « Հայութիւնը դարուս ա-մէնէն զարգացած եւ յառաջադէմ ժողո-վուրդներէն մէկն է : (…) Վերջին հա-զար տարիներուն ընթացքին մեզի պար-տադրուած ազիտութիւնը, յետամնացու-թիւնն ու կղզիացումը պատմութեան կը պատկանին այլեւս » :

Ինք եւս կոչ կ'ուղղէ· « Այս գիրքը կոչ մըն է՝ ուղղուած Հայութեան եւ անոր խիղճին (…) Հասած է գործելու ժա-մանակը : (…) Մեր դատը պաշտպանե-լու համար անհրաժեշտ է ստեղծել հա-մազգային, ամբողջ Հայութիւնը ներ – կայացնող մարմին մը, որ միայն կրնայ գործելու լիազօրութիւն ունենալ » : Բայց կը դատապարտէ Աբեմմտեան Պետու – թիւնները եւ հայկական այն կազմակեր-պութիւնները որ այս Պետութիւնները իրենց դաշնակից կը նկատեն : « (Այդ կուսակցութիւններուն) դաշնակիցները նախապատիւ դաշնակից կը համարին Թուրքը : (…) Մեր կուսակցութիւնները իրենց հաւատարմութիւնը փաստելու խանդավառութենէն կուրացած, չեն կըր-նար տեսնել իրենց դաշնակիցներուն նոյնքան մը իրաւացի հաւատարմութիւնը այդ միւս դաշնակիցին նկատմամբ », կը դրէ Ա.ճեմեան :

Մինչ Գառնուզեան հիացմունքով կ'ար-ժանացնէ Ամերիկայի նկատմամբ, Ա-ճեմեան կ'ըսէ· « Ամերիկայի եւ ընդհան-րապէս Արեւմուտքի մէջ նիւթապաշտու-թեան յառաջացուցած ախտերը պատր – ներու պէս կը պայթին, ու մարդկութիւնը կը կոչեն զղաստութեան » :

Գառնուզեան կը դատապարտէ ընկեր-վարութիւնը ու կը քննադատէ անոնք, որոնք ընկերվարութիւն կը քարոզեն Սփիւռքահայութեան : Ա.ճեմեան կը դա-տապարտէ դրամատիրութիւնը· « Դրա – մատիրութեան եւ անոր պատճառած ընկերային անարդարութեան արձագանգ – ները կը լսենք այսօր բուն իսկ դրամա-տիրական երկիրներէն » կը դրէ ան ու կ'աւելցնէ· « Ընթրատութիւնը ընկերային արարածին առաջին իրաւունքներէն մէկն է » :

Ա.ճեմեան կը դատապարտէ նաեւ Հըր-ետանները եւ Ազատ Որմնադիրները : Կ'ըսէ· « Թուրքին պարագան նորութիւն չէ ընա-կան է : Բայց նորութիւն չէ նաեւ Հրեանե-րունը, որոնց խաղացած դերը չատ աւելի վտանգաւոր է եւ կրնայ չատ աւելի ծանր հետեւանքներ ունենալ (եւ ունե-ցած է անցեալին մէջ) : (…) Այն տեսու-թիւնը, որ հայկական ջարդերու պա – տասխանատուութիւնը կը ծանրաբեռնէ Հրեաներուն վրայ, եւ որ հազուադէպո-րէն միայն ուսումնասիրութեան առար – կայ դարձած է, փաստերով հաստատելի է այսօր » : Ու մատնանշելէ ետք, որ Ազատ Որմնադիրներու կազմակերպու – թիւնը կը ծառայէ մէլոզդային Հրէու – թեան, զարմանք ու ցաւ կը յայտնէ, « որ զանազան հոսանքներու պատկանող մեր ղեկավարները, որոնք իրարու հանդէպ միայն ոխ եւ քինախնդրութիւն կը տնու-ցանեն, հլու եւ հնազանդ կերպով կ'են – թարկուին ամենակարող այդ տիրոջ տնօրինած տարկութեան » :

Ինք եւս զժգոհ է Հայաստանի ներկայ դերութենէն· « Հայաստան չէ, այլ Սո-վետական Հանրապետութիւններէն մէկը, (…) որ չունի ինքնուրոյն Պետականու-թիւն » կ'ըսէ ու ցաւ կը յայտնէ, որ « Սովետական կառավարութիւնը (…) կը սերտանի Թուրք կառավարութեան հետ ու կը յայտարարէ նոյնիսկ, թէ Թուրքիոյ հետ հողային կամ սահմանա-յին հարց չունի » : Ա.ճեմեան կը հաստա-տէ, որ « ներկայ » Հայաստանը ապա-հովութիւն մըն է, բայց երբեք՝ երաշխիք մը » ու վտանգի նման, զանց առնելու Սով· Հայաստանի մի – ջամտութիւնը Հայկական Հարցին ներս, կը յայտարարէ, որ « Սովետական կա – ռավարութիւնը ստիպուած է զբաղիլ մեր դատով » եւ թէ մեր տեսակէտը պէտք է ծ պարտադրել անոր, վտանգով կուրօրէն իւրացնելու » անոր քաղաքականութիւնը :

Կը խորհի, որ թէ՛ այս դեռնի վրայ թէ՛ Հայկական Հարցի գործնական հետապըն-դումի դեռնին վրայ, Սփիւռքը մեծ դեր ունի խաղալիք· « Հայրենի հողի վրայ մեր չբլալը նոյնիսկ ինքն իր մէջ եզակի առաւելութիւն մը ունի, եւ կրնայ պատ-մական նշանակութիւն ունենալ » կ'ըսէ ու մինչ Նիքքօ պանդոկի բանաձեւին մէջ կամ Գառնուզեանի դիրքին մէջ կ'ազդա-րարուի թէ « ժամանակը կը գործէ մեզի դէմ », Ա.ճեմեան կը դրէ· « Աւելի յար-մար ժամանակ եւ պայմաններ չենք կըր-նար երեւակայել » :

Գառնուզեանի դիրքը կուսակցութիւն – ներու նկատմամբ յստակ չէ : Մինչ կ'ըսէ, թէ « իրենց սկզբունքէն եւ ծրագրէն բո-լորովին չեղած եւ խոտորած են, եւ սը-նանկացած վճռառականի մը նման ան-կիւն մը պտած վերեզակութիւն ընելով իրենց գոյութիւնը կը շարունակեն », միւս կողմէ կոչ կ'ուղղէ անոնց, որ մաս-նակցին « Համահայկական Ազատագրա – կան Շարժումի, ԱՐԱՐԱՏԻԶՄի սոեզ-ծումին » :

Ա.ճեմեանի մօտ այս երկուութիւնը, չըլան մը զգալի, ամբողջովին կը վեր-նայ յետոյ : 1971ին դրուած իր յօդուած-ներէն մէկուն մէջ ան կը յայտարարէ· « Կուսակցութիւններէն ալ չկայ յոյս » : Փոխարէնը՝ յստակ առաջարկներ ունի : « Նախընտրելի է չզբել, չխօսիլ, այլ միայն ու միայն գործել : (…) Լծուինք ընդյատակեայ աշխատանքի : (…) Պէտք ունինք կազմակերպութեան » : Հակառա-ռելով Գերսամ Ահարոնեանին, ան կը դրէ· « Ազատագրական պայքարը ունի այն իմաստը որ մենք վերջին չըլանին յեղափոխութեան տալինք : Այդ չըլանը անցած չէ : Հիմակուան միջոցները միայն քաղաքական եւ քարոզչական չեն : Կամա-տորական խումբեր չինելու, խռովու – թիւններ հանելու եւայլն միջոցներով ա-զատագրական պայքարի հարց դոյութիւն կրնա՛յ ունենալ » ու իր միաքը յստա – կացնելով կը շեշտէ թէ քաղաքականու-թիւնը « ի պահանջել հարկին՝ զէնք է նաեւ » :

« Այլ ժողովուրդները իրենց ազատագրա-կան պայքարը իրե՛նք կը մղեն, իրե՛նք կը կազմակերպեն, կը զինուին, կը կըռ-ուին, արիւն կը թափեն ու վերջապէս կը հասնին իրենց նպատակին : Ինչպէս ըրած ենք մենք եւս անցեալին : Եւ ինչպէս պէտք է ընենք ասկէ ետք նաեւ » : Ահա իր զլխաւոր եզրակացութիւնը, առա – ջադրանքը :

×

Երկու խօսք ալ Մ· Պուլտուքեանի եւ Ա· Հելվաճեանի մասին :

Պուլտուքեան տնտեսագէտ է ու իր զլխաւոր մտահոգութիւններէն մէկը ե – զած է, տարիներէ ի վեր, Սփիւռքի տըն-տեսական կազմակերպումը, տնտես – կան ուժ դառնալը : Իր գրութիւնները եւս առհասարակ տնտեսական նիւթեր կը չօշափեն ու հազուադէպ են իր քաղա – քական հրապարակային դիրքորոշումնե-րը : Ա· Հայկ· Համազումարի նախօր – եակին սակայն, « Լաւատեսութեամբ պէ-պի Համազումար » խորագրով յօդուած մը հրատարակեց ան « Ցառաջ »ի մէջ, ուր իր քաղաքական հետաքրքրութիւն – ները որոշ չափով կ'արտայայտուին :

Այդ յօդուածին մէջ, Պուլտուքեան կը կ'ուզէ, որ Հայեր մասնակցին կուսակ-ցական աշխատանքներուն եւ ուռճացնեն դոյութիւն ունեցող կուսակցութիւննե-րուն չարքերը· « Առենն է մաս կազմել ու միանալ Սփիւռքի տարածքին զործող բոլոր հայ կուսակցութիւններուն » կը դրէ ան, ինչ որ քիչ մը զարմանալի կըր-նայ թուիլ, քանի այդ յօդուածի հրա-տարակութենէն քանի մը օր առ կայա-նալիք Համազումարին նպատակը ի վեր-ջոյ քաղաքական նոր չարժում մը ստեղ-ծելն է :

Այդ գրութեան մէջ, Պուլտուքեան լայն մէջբերումներ կը կատարէ հայկական քաղաքական թէ կրօնական բոլոր կող-մերը ներկայացնող դէմքերէ (« ներեցէք եթէ չեմ յիշած բոլորը » կ'ըսէ տեղ մը) ինչ որ ցոյց կուտայ, թէ ան մտածուած է բոլոր կողմերուն հետ կապեր պահելու հարցով : Այսպէս, օրինակի հա-մար, Պուլտուքեան կը չարունակէ Պէյ-րութի « Ազդակ »ին մէջ պարբերաբար տնտեսական յօդուածներ տտորագրել, մինչ Գառնուզեանի կամ Ա.ճեմեանի հա-կակրանքը ընդդէմ Դաշնակցութիւնը չատ յստակ է :

Այդ յօդուածին մէջ, Պուլտուքեան կոչ կ'ուղղէ, որ Հայեր մասնակցին կուսակ-ցական աշխատանքներուն եւ ուռճացնեն դոյութիւն ունեցող կուսակցութիւննե-րուն չարքերը· « Առենն է մաս կազմել ու միանալ Սփիւռքի տարածքին զործող բոլոր հայ կուսակցութիւններուն » կը դրէ ան, ինչ որ քիչ մը զարմանալի կըր-նայ թուիլ, քանի այդ յօդուածի հրա-տարակութենէն քանի մը օր առ կայա-նալիք Համազումարին նպատակը ի վեր-ջոյ քաղաքական նոր չարժում մը ստեղ-ծելն է :

Այդ գրութեան մէջ, Պուլտուքեան լայն մէջբերումներ կը կատարէ հայկական քաղաքական թէ կրօնական բոլոր կող-մերը ներկայացնող դէմքերէ (« ներեցէք եթէ չեմ յիշած բոլորը » կ'ըսէ տեղ մը) ինչ որ ցոյց կուտայ, թէ ան մտածուած է բոլոր կողմերուն հետ կապեր պահելու հարցով : Այսպէս, օրինակի հա-մար, Պուլտուքեան կը չարունակէ Պէյ-րութի « Ազդակ »ին մէջ պարբերաբար տնտեսական յօդուածներ տտորագրել, մինչ Գառնուզեանի կամ Ա.ճեմեանի հա-կակրանքը ընդդէմ Դաշնակցութիւնը չատ յստակ է :

Այսկէ զատ, վերոյիշեալ յօդուածին մէջ Պուլտուքեան գովքը կը հիւսէ հայ կական քաղքենի դասակարգին· « Քաղ-քենի » բառի մասին տուժպարանական եւ պատմական ծանօթութիւններ յիշեցնելէ ետք, Պուլտուքեան կը դրէ, թէ մեր պատմութիւնը տարբեր կրնար ըլլալ եթէ քաղքենիներուն վստահուած ըլլար մեր ժողովուրդի ղեկավարութիւնը անցեա – լին : « Սփիւռքի տարածքին մէջ զործող մեր կազմակերպութիւնները ամէնէն ա-ւելի պէտք ունին այդ քաղքենիներուն », կը յայտարարէ ու կ'աւելցնէ· « Քաղքե-նիանալ՝ Հայութեան քաղաքական (…) հարցերը լուծելու համար այսպանելի չեմ դաներ » :

Այս կէտին մէջ, Պուլտուքեան պ – դտիարակից է Գառնուզեանի, որ կը նը-րաւիրէ հայ մեծահարուստները « փո – խադարձ վստահութեան եւ հաւատար – մութեան հիմերու վրայ (…) իրարու մօտ դան, մեծ դրամագլուխ մէջտեղ բե-րեն, անանուն ընկերութիւններ հիմնեն եւ Ջիւրիխի, Լոնտոնի, Ֆրանքֆուրթի, Փարիզի, Միլանոյի եւ Նիւ Եորքի նման կեդրոններու մէջ հայ պանդոկներու եւ դրամատուներու ցանց մը սկսին» : Սա-կայն, Ա.ճեմեան ինք կը զտատապարտէ քաղքենի դասակարգը եւ Սփիւռքահա-յութեան քաղքենիացումը :

Բայց, հակառակ իրենց զազափարա-կան մօտիկութեան, Պուլտուքեան եւ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ –

ՇՈՒՇՈՒՒ ԱՓԻՆ

ԳՐԵՑ՝ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Ցաջորդ առաւօտ, տունի մշակներուն հետ դաշտ գնաց աշխատելու : Գործը զործ չէր, խաղալիք էր իրեն համար, զժուարութիւնները, դառնութիւնները, հաւանական փորձանքներն էին ու կը լըր-կէին իր միաքը, կը խռովէին իր հոգին, իր հետ աշխատողները զրեթէ բոլորն ալ տարագրութենէ խուսափած հայ բեկոր – ներ էին,– կիներ եւ պատանիներ,– հոն էին նաեւ այն երկու սեւազգեստ լաչա-կաւոր կիները, որոնց հանդիպած էր Շուշուռի ափին,– «մի պատասխաներ այդ աղտոտ քրդուն» ըսած էր տարէցը երի-տասարդին, ու այդ տարէցը վարիչն էր իր հետը աշխատողներուն : Ու ինք այն «աղտոտ» Քիւրան էր այս բազմութեան մէջ· ինչպէ՞ս պիտի կարնար տանիլ, հանդուրժել անոնց ամէնօրեայ նախա – տինքները : Ու լռե՛լ, լռե՛լ եւ ներքնապէս մղկտալ… Ահա՛ զժուարինը իրեն հա – մար :

Ու այս առաջին օրը, առանց չուրջը նայելու, առանց բառ մը փոխանակելու զլուխը կախ աշխատեցաւ : Համրի մը պէս միայն մտիկ կ'ընէր անոնց զրոյց – ները : Անէծքներ, տրտունջներ ունէին ա – սոր – անոր հասցէին, բայց, զարմանա-լի զովասանք կար իրենց լեզուին ծայրը՝ աղային, այլ մանաւանդ՝ հանըմին նը – կատմամբ : «Թուրք չէ, Հայու սիրտ ու-նի» կը վկայէին իրենք հանըմին համար :

«Աստուած երեսին նայեցաւ, որ այս-պիսի դուռ ինկանք» կը կրկնէին յա – ճախ, երբ զուրսի առօրեայ սիրող թըշ-ուառութեան մասին կը խօսէին : «Հապա այս սառկելիք Ֆո՞ւրդը, էսօր տեղ Հայ մը զար աւելի լաւ չէ՞ր» :

Ակնարկը ուղղուած էր իրեն :

Ինք կը լսէր այս բոլորը, ու զեռ չատ մը տաք ու պաղ բաներ, բայց լուռ, զը-լուխը կախ իր զործը կը չարունակէր : Ըսուածները – խօսուածները երբեմն հա – ճոյք, երբեմն զառնութիւն կը պատճա – ռէին իրեն : Ուչ, այս ձեւով, այս վի – ճակով, այս զրութեամբ չատ զժուար պիտի ըլլար իրեն համար իր ինքնութիւնը պահել :

Իրիկունը, տուն վերադարձին, ազան Մարօ – պաճին հարցուց, թէ ի՞նչ էր կարծիքը նորեկին նկատմամբ : «Աղա, վալլահ, Քիւրտ է, ամա, լաւ մշակ կ'ե-րեւայ, առտուընէ իրիկուն զլուխը կախ աշխատեցաւ· որ էսպէս մնայ, լաւ զոր-ծաւոր է» վկայեց Մարօ – պաճին :

Ինք ըսենք իր անունով – Տէր Նը – չանը, քիչ անդին ծառի մը կոթնած մը-տիկ կ'ընէր անոնց զրոյցը : Քիւրտ ա – տոզ Մարօ – պաճին լաւ վկայութիւն կու-տար իրեն համար, առիկա լաւ բարե – նիշ մըն էր, ինչ որ ուրախացուց զինք : Ցաջորդ օրերը նոյն դաշտերը, նոյնա – նըման աշխատանք,– փորէ, քարնէ, քա-րերը եւ վայրի ու անպէտք խոտերը մաք-րէ ու զեռ մանր – մունր այլ գործեր :

Դաշտի վրայ, կէսօրուան ճաշին անոնց ցուցադրած ժէսթին ալ չատ տպաւորիչ էր : Հայու բեկորներ էին, կոտորուած, թալանուած, ժամանակէն առաջ այրիա – ցած, բայց որ այդ բոլորէն ետք՝ բա – բախուն սիրտ ունէին… «Քա՛ մեղք է, մինակը, որբի մը պէս նստած է, սու-բաթէն (դէմքէն) ախորժութիւն կը կաթի, թող հոս մեր մօտ զայ, նստի, ի՛նչ կ'ըլ-լայ»… ականջին հասաւ կնոջ մը ձայնը :

Իր թարմ տարիքին այրեցած կնոջ մը խօսքերն էին : Ինչո՞ւ : Թերեւս իր նման Քիւրտ մըն էր սպաննած իր ամուսինը, իր հայրը, իր եղբայրները, իր հարա-զատները· վերջապէս, ինչո՞ւ սակայն այս անհասկնալի բարեմտութիւնը ան-ծանօթ Քիւրտի մը հանդէպ… Այս վար-կածը բացատրելը զժուարին հարց է, անիկա հոգեբարոյական հասկացողութի-մը, ըմբռնում մըն է որ արուած է բոլոր մարդոց, բոլոր ժողովուրդներուն «Մինակը, որբի մը պէս նստած՝ մեղք է» կ'ըսէր հայ մանկամարդուհի մը· «Թո՛ղ սառկի» պիտի ըսէր իրեն նման ուրիշ կին մը, եթէ անոր արեան բջիջ-ները տարբեր ըլլային :

«Ինչ է այդ, մինակ կը նստի, ե-կուր մեր մօտ, միասին ծամենք մեր ու-նեցածները», առաջարկեց Մարօ – պա-ճին երկու օր անց : Ու, Տէր Նշանը ե – զաւ սեղանակից անոնց : Ու միասին ծա-մեցին իրենց ունեցածները :

(11 – Շար·)

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

—o—

Տարեկիզբին գործադրութեան դրուած են ճանապարհային նոր նշանները, իսկ Յունիս մէկին՝ նոր կանոնները: Երկու պարագաներուն ալ նկատի առնուած են 1968ին մշակուած միջազգային կանոնադրութեան եւ 1971ին կնքուած եւրոպական համաձայնագիրերուն կէտերը:

Ազգայնոց Օգոստոսին, փոխ – գնդապետ Վ. Օհանեան, որ միաժամանակ Հայաստանի Ներքին նախարարութեան պետական տեսչութեան վարիչներէն մեկնաբանութիւններով: Ստորեւ առնուազն մէկ քանին, որոնց պատկերացում Յառաջի ընթերցողներուն:

Նախազգուշացնող ազդանշաններուն կարգին են Մխուզի երկաթգիծ, Բազումի երկաթգիծ, Աչաձեւում օղակաձեւ շարժման հետ, Աչաձեւում հետեւուղղու հետ, Ցածր թռչող ինքնաթիռներ, Թիւնել: Այս նշաններէն են կանգառն արգիլուած է, Կանգառն արգիլուած է զոյգ ամսաթուերին, Կանգառն արգիլուած է կենտ ամսաթուերին, Երթեւեկութեան սահմանափակում, Նուազագոյն հեռաւորութեան սահմանափակում, Աջակառուն եւայլն: Ուղեցոյց ազդանշանները կրկնապատկուած են: Նորերէն են Աւտոգլի, որ կը նշանակէ բարեկարգուած, արագ երթեւեկելի ճամբայ, ձմեռային աւտոմոբիլներու համար, ուր պիտի առնուած են ինքնաշարժները, տնարակառքերը եւ մոթոցները: Եռանկիւն լոյսերու դրութեամբ, կարգաւորուած ինքնաշխատ, զգալի կերպով ընդլայնուած են ուղղութիւններ ցոյց տուող ազդանշանները:

Վ. Օհանեան երկրորդ դրութեամբ մը, լոյս տեսած « Սով. Հայաստան » օրաթերթին այս տարուան Մայիս 29ի թիւին մէջ, կարգ մը հաստատումներ կատարած է երթեւեկութեան պարզած պատկերին մասին Երեւան եւ այլուր: Պէտք է ճըշդել, թէ կատարած մատնանշումները միայն Հայաստանի իւրայատուկ չեն, քանի ընդհանուր երեւոյթներ են խազ – մաթիւ երկիրներու մէջ: Սորեւ հիմնականները:

Արկածներուն աւելի քան 42 տոկոսը կ'արձանագրուի արագութեան սահման – ուած կարգին խախտումին հետեւանքով, իսկ 26 տոկոսն ալ, ինչպէս կ'ըսուի Հայաստանի մէջ՝ վազանցի, այսինքն՝ տուպլէի եւ խաչմերուկներուն անցքե – րուն կանոնները չյարգելու պատճառով:

— « Մեր Հանրապետութեան մայրաքաղաք Երեւանում, ինչպէս նաեւ միւս քաղաքներում, վարորդները կոպտօրէն խախտում են լուսացոյցի ազդանշանների պահանջները: Դեղին ազդանշանի ժամանակ մեծ արագութեամբ դուրս են գալիս խաչմերուկ, ստեղծելով երթեւեկութեան խցանումներ (ամպութեայժ): Լուսացոյցի կանաչ ազդանշանի ժամանակ էլ ու ձախ դարձումներ կատարելու ժամանակ ճանապարհը չեն զիջում հետիոտներին: Երթեւեկութեան կանոնների խախտմամբ փաստերը մասսայական բնոյթ են կրում »:

Արդէն պատրաստուած է երթեւեկի նոր կանոններուն հայերէն բնագիրը, որ չուտով տպագրութեան պիտի յանձնուի: Ձայն – պատկերասփիւռով ալ յատուկ հաղորդումներ պիտի կատարուին այս ուղղութեամբ:

ՔԱՂՀԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՈՐՊԷՍ ԵՐԱՋ ԱՆԿՐԿՆԵԼԻ

Պատմուածքներ, գրեց՝ ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ
Պէյրութ, 1980:

ՄԱՏԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ, քերթուած – ներ, գրեց՝ Հրաչ Քալայճեանց, Պէյրութ, 1980:

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Ամավերջի եւ Վկայականաց Բաշխման Հանդիսութիւն

—o—

Յունիս ամիսը Հալէպի Հայութեան համար յատկանշուած է Ամավերջի եւ Վկայականաց բաշխման հանդիսութիւն – ներով: Այս շրջանին, արտասովոր եռուզեռ մը կը տիրէ Սզդ. վարժարաններէն ներս եւ համատարած ուրախութիւն մը նշմարելի է թէ՛ ծնողքներուն, թէ՛ աշակերտներուն եւ թէ ուսուցիչներուն եւ տնօրէններուն դէմքին վրայ: Տարուէ տարի հունձքը կը բազմանայ, ինչ որ արդար հպարտութիւն մը կը ներշնչէ ամբողջ սուրիահայ գաղութին:

Բոլոր հանդէսներուն վոխն ի վոխ նախապահեցին թեմիս առաջնորդ՝ Սուրբն Եպիսկ. Գալթաճեան եւ Արարատ Վրդ. Թօսունեան: « Ոչ մէկ աշակերտ նիւթական պատճառով պէտք է զրկուի հայ դպրոցէն, միւս կողմէ ոչ մէկ ծնողք ինքզինքին իրաւունք պիտի տայ իր զաւակը օտար վարժարան ղրկելու »: Ա՛յս էր օրուան պատգամը:

Այս տարուան շրջանաւարտներուն թիւը հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէ.–

ՀԱԼԷՊ

1· Ազգ· Հայկազեան վրժ· 125 նախակրթարան, 127 մանկապարտէզ: 2· Ազգ· Զաւարեան վրժ· 75 Նախկրթ· 60 Մնկպրտ· 3· Ազգ· Սահակեան վրժ· 100 նախկրթ·, 80 մնկպրտ·: 4· Ազգ· Մեսրոպեան վրժ· 30 նախկրթ·, 40 մնկպրտ·: 5· Ազգ· Կիւլպէնկեան վրժ· 25 մնկպրտ·:

ՇՐՋԱՆՆԵՐ

1· Ազգ· Նահատակաց (Լաթաքիա) 34 նախկրթ·, 25 մնկպրտ·: 2· Ազգ· Նահատակաց (Ռաս–իւլ–Այն) 4 նախկրթ·, 9 մնկպրտ·: 3· Ազգ· Ուսումնասիրաց (Քէսապ) 17 նախկթ·, 8 մնկպրտ·: 4· Ազգ· Վերածնունդ (Եագուպիէ) 9 նախկրթ·, 6 մնկպրտ·: 5· Ազգ· Մխայեէլ (Դամասկոս) 20 նախկթ·, 15 մնկպրտ·: 6· Ազգ· Զաւարեան (Դամասկոս) 6 նախկթ·, 5 մնկպրտ·: 7· Ազգ· Խորէնեան (Թէլ Ապիատ) 8 նախկրթ·, 10 մնկպրտ·: 8· Ազգային Նուպարեան (Ռաքքա) 15 մնկպրտ·: 9· Ազգ· Էլ Հուրրիէ (Տէրիք) 5 նախկրթ·, 15 մնկպտր·: 10· Ազգ· Էլ Լիվա (Հասիչէ) 20 նախկրթ·, 20 մկպրտ·: 11· Ազգ· Եփրատ (Դամիշլի) 120 նախկրթ·, 120 մնկպրտ·: 12· Ազգ· Եփրատ միջնակարգ 120: «· Ազգ· Քարէն Եփիէ միջնակարգ 208, երկրորդական՝ 98:

Ընդհ· գումար նախակրթարան՝ 573, մանկապարտէզ՝ 580, միջնակարգ՝ 328, երկրորդական՝ 98:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՑԻ մէջ, Մայիս 27ին, տօնուած է Մայիս 28ը: Հայ երիտասարդներ բազմութեան ժլուին անցած, պատառներով եւ լոզունգներով երթ մը կատարած են « Արարատ » Միութեան կեդրոնէն մինչեւ վանք, ուր կարգացուած է բանաճեւ մը:

×

Ճաշորդ առաւօտ պատարագ մատուցուած, հոգեհանգիստ եւ հանրապետական մաղթանք կատարուած են: Նոյն օրը եկեղեցական « Արարատ » Միութեան սրահին մէջ գեղարուեստական յայտագրով մը նշուած է Մայիս 28ի 62րդ տարեդարձը:

×

ՇԻՐԱԶի (Պարսկաստան) Հայ Տան մէջ, Մայիս 11ին, տօնուած է Մայրերու Օրը, նախաձեռնութեամբ Հայ եկեղեցւոյ Կանանց Միութեան: Բացման խօսքը արտասանած է Արաքս Տէր–Գրիգորեան: Բանախօսը՝ Բաֆֆի Առաքելեան, չէշտը դրած է հայ մօր առաքելութեան վրայ: Գեղարուեստական յայտագրին մասնակցած է Մշակութային Միութեան երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մինաս Վահրամեանի:

×

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ վանքին մէջ, Մայիս 25ին, կատարուած է միւռոնօրհնէքը ճեռամբ զոյգ Հայրապետներու: Ներկայ եղած են էջմիածնի ներկայացուցիչ Հայրիկ Արք·, Կիլիկեան Թեմերու առաջնորդ 13 արքեպիսկոպոսներն ու եպիսկոպոսները, ուխտաւորներ Ամերիկայէն, Պարսկաստանէն, Սուրիայէն, Կիպրոսէն, Յունաստանէն, Ֆրանսայէն եւ այլ շրջաններէ եւ բազմահազար բազմութիւն մը: Պատարագած եւ քարոզած է Գարեգին Բ· Ամենայնից Կաթողիկոս չէշտելով, որ « միւռոնը կը յիշեցնէ մեզի մեր հայրենիքը, մեր Հայաստան աշխարհը, որովհետեւ այդ հողը միւռոնով օծուած է· մեր տաճարները միւռոնով սրբուած են: Այդ հողը անապատ չէ, աւազ չէ, անտառ չէ, այլ միւռոնով թրծուած սուրբ հող է: Անիկա մօտէն հոսող Ախուրեան գետի ջուրերուն մէջ միւռոն կայ խառնուած, լուսաւորչեան օրերէն »: Օրուան կնքահայրը եղած է Վահէ Կարապետեան (Քալիֆորնիայէն): Ժամը 11·50ին ժամանած է Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին ներկայացուցիչը՝ Արդարութեան նախարար Եուսէֆ Ժըլպրան: Եկեղեցական արարողութենէն ետք Վեհարանին մէջ տեղի ունեցած է ընդունելութիւն եւ ընտրհաւատութիւն: Խօսք առած է Գարեգին Բ· եւ ընտրհակալութիւն յայտնած Լիբանանի նախագահին՝ իր ուշադիր հոգածութեան համար, հանդէպ հայ համայնքին:

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԿԱՐԱՒԱՆԸ

(96 – Շար·)

Ամբողջ մէկ ամբ չափ յատակի մոզայիքները – Շամիրամը՝ Ասրա գեղեցիկի դիակին քով: Արտաշէսի անկումը՝ իր ձիով, իւրիկ մանուկ Հայ մամիկը, Սասունցի Դաւիթը՝ հեծած «զքուռիկիկ Ջալալ»ին, սարի գագաթէն կը պոռայ «զով քներ էք, յարթուն կա – ցէք»: Աչքերուդ առաջին անգամ որ տեսայ, խալֆա, «զքուռիկիկ Ջալալին» հեծող մոզայիքա յիշեցի:

Ըսէ, որ աշխարհն ալ կատակ մըն է: Օր մը, զիւղացուն եղը Քիւրաի կռկռին մէջ կ'ինկայ: Քիւրաերը հաւար կու տան, զայնին մէջ կ'ըլլայ կռիւ: Քիւրաերը պիշերով, Թրքայ զօրքի օգնութիւնով, զիւղին վրայ կը յարձակին ու կը թալանեն: Էն օրերուն մոզայիքներու քարեր բերելու համար հեռացեր էի զիւղէն մէկ ամսուան համար: Երբ վերադարձայ, տեսայ մատուռը քանդուած: Խալֆա, իմ չինած երկինքն էր, որ փուլ եկաւ գլխս: Ձեղունի ու պատի մոզայիքները բոլորը վար թափած էին: Այս որ տեսայ, խելագարի մը նման մուրճը ձեռքս առի ու սկսայ ջարդել յատակի մոզայիքները, ուր դրած էի իմ ամբողջ հոգին: Այն օրէն ի վեր ձգեցի զիւղը, կարաւանին ճամբան բռնեցի, ու հանդիպեցայ էս վիշվիլաններուն: Վեց տարի առաջ էր: Կը տեսնես, որ պատմութիւնս կարճ էր: Մի՛ մոռնար, խալֆա, անունս Բարթող է: Հիմա փակենք էս խօսքերը: Ինկօն կեցած մեզի կը սպասէ: Կ'երեւի, վարպետի մասին պիտի խօսի նորէն: Զէվալլին չատ էր վախցեր, երբ տեսած էր, վարդապետին դիակը՝ ծառէն վար կախուած:

– Վարդաճորը, Վարդաճորը,– ձայն տուաւ Ինկօն:

Իրաւ ալ, բլուրին եռեւէն քակուած դորպի մը պէս կը բացուէին Վարդաճորի դաշտերը:

Կէսօր էր: Կարաւանի ուղտերը հետզհետէ կը զանգաղէին իրենց զանգակներով: Գիւղը կէս մասով ծառերու մէջ կորսուած էր: Երեւցաւ փոքրիկ գետակի վայրուն կռնակը: Ահա, վերջապէս վանքին աւերակը սպիտակ, գորշ պատերով, հսկայ սիւներով, նեղ ու երկար պատուհաններով, կ'ըսես, երկինքէն իջած ու փլած է ինքն իր վրայ: Կէսօրի արեւը քարերուն ու կէս կամարներուն առած էին դոյն տուած էր: Աւերակը՝ բարեխնդրու մէջէն չքեղ նկար մըն էր:

Կարաւանը կանգ առաւ հոն, ուրկէ երկու ճամբայ կը բաժնուէր: Ձախ կողմի ճամբան հեռագրաճողերու ուղղութեամբ, Թրքական մեծ պիւղաքաղաքը՝ Գարափունար կը տանէր, իսկ աջ կողմի ճամբան՝ Վարդաճոր: Մի քանի անցորդներ, Գարափունարի ճամբան բռնեցին: Մարտիկ նկատեց, որ ափրվիշը այդ անցորդներուն մէջ էր:

Կարաւանը հանգիստ կ'առնէր: Մուսլմաններ իրենց նամազին կեցած էին արտերու մէջ ու ճամբուն վրայ: Կարաւանին հետ հանգիստ կ'առնէր նաեւ փէհլիւանները ընտանիքը, յետոյ Վարդապետը՝ ձոր իջնելու համար:

– Մարտիկ, տղաս...

Վարպետ ու աշկերտ Վարդաճորի ճամբան բռնեցին:

———×———

ՍՊԻՏԱԿ ՋԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ԿԱՐԴԱՑԵՔ

«ՅԱՌԱՋ»Ը

ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Մարսէյլէն՝ Տօքթ. Ալֆոնս Պիլէրեան Մխիթարեան որբանոցի իր տարաբախտ ընկերոջ՝ նկարիչ Զարեհ Մուրաթեանի յիշատակին 1000 ֆր. կը նուիրէ Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի նորոգութեան (ատանալ «Ցառաջ»էն) եւ 250 ֆր. «Ցառաջ»ին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ասասէն (Լոռօ) Պ. Պալիտեան 100 ֆր. կը նուիրէ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԱԿԻ

Սարգիս Գոչեանի յիշատակին Տէր եւ Տիկին Գր. Գազանճեան (Մէօռուն) 50 ֆ. կը նուիրեն «Ցառաջ»ին:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Հինգշաբթի, Յունիս 26, ոտն է Սրբոց Թարգմանչացն մերոյ Սահակայ եւ Մեսրոպայ: Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 22 ուսումնական տարւոյն վերջին օրն է:

Ժամը 13·30ին ճաշ վարժարանի մէջ, պատրաստուած Մնողական Միութեան տիկիններէն: Ժամը 16·30ին մրցանակաբաշխութիւն թատերասրահին մէջ: Հրաւիրուած է հայ հասարակութիւնը:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Իսիէն Պ. Աւետիս Քիրեմիթճեան վիրաբուժական մեծ գործողութենէ մը ազատելուն առթիւ, ըստ իր ուխտին հետեւեալ նուէրները կ'ընէ.—

Փարիզի Մայր եկեղեցիին 1000 ֆր., Իսիէ Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցիին 1000, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցիին 1000, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս 1000, Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ՝ 1000, Իսիէ Հայ Աւետ. եկեղեցի՝ 1000, Սամուէլ – Մուրատեան վրժ. 1000, Դպրոցասէր 1000, Մոնմորանսիի Հանգստեան տան 1000 (ատանալ «Ցառաջ»էն) եւ 200 ֆր. «Ցառաջ»ին:

ՇԱՏՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Ա. ՅԱՆԿ

Ալֆորվիլի եկեղեցւոյ Հոգաբարձու – թիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է զպրոցի վինարարութեան մնացած պարտքերը գոցելու համար հետեւեալ նուէրները.—

Տէր եւ Տիկ. Վանեան Ժօ, Գալուստեան Փօլ, Տընիզ Նալա Ընկերութիւն 5000ական ֆր., Նեսիլեան Քրիստա, Պալեան եղբայրներ 3000ական, Բարսեղ Մանուկեան 2500, Վարդգէս Պաղտասարեան 2400, Յոպեր Փափազեան, Ժան Ճէրանեան 2000ական, ոմն ստացագիր թիւ 2115, Գէորգ Գէորգեան, Գրիգոր Ապուլեան, Ցարութիւն Մխիթվէլեան, Ա. Գալուստեան 1000ական, Աբրամ Կարապետեան 500 եւ Ազիկեան եղբայրներ 200, Ժոզէ Մուրատեան 500 ֆր.:

×

Կապ. Խաչի Ս. Ժեռոմի մանուճիւղը իր առյաւէտ բաժնուած ընկերուհիներու հոգեհանգստեան եւ մատաղի առթիւ, կատարուած Ապրիլ 20ին, առ ի գնահատութիւն ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկ. Նշանեան, Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Խաչիկեան, Տէր եւ Տիկ. Մկրտիչ Պուլկուրեան, Պր. Մասիս Չէչէքեան, Տէր եւ Տիկ. Սանդը Ենովքեան, բարեպաշտ տիկին մը, Պր. Կարպիս Սըվազլեան 50ական ֆր., Տիկ. Փառանձեմ Օյնոյեան, Տէր եւ Տիկ. Վարդգէս Խոշեան 30ական, Տիկ. Անահիտ Խաչատուրեան, Պ. Վարուժան Անտոնեան, Պ. Կարապետ Փանոսեան 50ական, Պր. Գրիգոր Դաւիթեան 200 ֆր.:

Շնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ Ս. Ժեռոմի եկեղեցւոյ թաղականութենէն 200 ֆր. տարեկան նուէր: Փոխան ծաղկեպսակի՝ Հայկազ Աճէմեանէ 50 ֆ. Հռիփսիմէ Աճէմեանի մահուան առթիւ:

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՓՐԱՆՍ. ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս կիրակի (Յունիս 22) ժամը 8ին, Ֆրանս – Քիւլթիւռէն՝ Մոնկոլֆիերն ու Հայերը:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ
– ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ –

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը, կայանի տնօրէնները եւ վարիչները, հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կայան գացող երախաներու ծնողքները՝ Շաբաթ, Յունիս 28, ժամը 15ին; 17 Ռիւ Պլէօ:

Մէթրօ Քատէ:

VOYAGES EN ARMENIE 1980

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 03 au 14 octobre	3 290 F
du 20 juin au 1er juillet	3 890 F
du 12 au 23 septembre	”

2° VOYAGE DE 14 JOURS

du 09 au 22 août	4 190 F

3° VOYAGES DE 16 JOURS

du 08 au 23 août	4 550 F
du 04 au 19 octobre	3 890 F

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS
OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Les places étant limitées, veuillez nous Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN

Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....

Rayer les mentions inutiles

SOUTIEN
A
HRAIR KILNDJIAN
Reunion D'Information
Vendredi 27 Juin à 20 h. 30
Salle de la Mutualité
24, Rue St. Victor — 75005 Paris
Métro : Maubert-Mutualité

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

Կրընոպլի Կապ. Խաչը եւ Նոր Սերունդը Յունիս 29, Կիրակի, Ֆոնթէնի Սէ. Ի. Թէ. դաշտին վրայ կը տօնեն Մայիս 28ը, մասնակցութեամբ Անի Նուագախումբի:

Գեղարուեստական բաժին – ճոխ պիւֆէ

ՇԱՒԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնին առթիւ, հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ., Յունիս 22, Կիրակի օր:

Ցաւարտ պատարագէն, հոգեհանգստեան մատնաւոր պաշտօն կը կատարուի եկեղեցւոյ հանգուցեալ հիմնադիրներուն եւ բարերարներու, ի մասնաւորի Արմենակ Համբարձումեանի եւ Սարգիս Պալապանեանի հոգւոց հանգստեան համար: Սկիզբ պատարագի ժամը 10·30, հոգեհանգիստ ժամը 12ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Անիէռ. – Պուա Քոլոմպ մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ընկերուհիները Յունիս 24ին ժամը 20·30ին, Սանթր Քիւլթիւրել, Ռիւ Ռոպէր Լավերնիը, Անիէռ:

Հ. Բ. Ը. Մ.-Ի
Փարիզի մասնաժողովի
կազմակերպութեամբ
ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
Կիպրահայ երգիչ
ՍԵՊՈՒՀ – ԼԵՒՈՆ ԱԲԳԱՐԵԱՆԻ
(Ténor lyrique)
դաշնակի ընկերակցութեամբ
ԺԱՆԼՈՒԹ ՄԱՖԵԱՆ – ԱԼՖՈՒՆԵԱՆԻ
Երեքշաբթի, 24 Յունիս 20·30ին
Ալեճ Մաճուկեան Մշակ կեդրոնը
118, Քուրսէլ փողոց, Փարիզ 17րդ
Ցայտագիրը կը բաղկանայ Ա. Խաչատրեանի, Ա. Մերանդուլեանի, Ա. Մեսումենցի, Ա. Տիգրանեանի, Ա. Յովհաննէսեանի, Սքարլաթիի, Մոցարթի, Շուման, Ֆօրէի եւ ուրիշ ծանօթ երաժիշտներու գործերէն
Ծախքերու մասնակցութիւն 20 ֆր.

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
9, rue de Madrid, 94140 Alfortville
Vous invite à :
sa soirée
” SPECIAL JEUNES ,,
Ambiance — danse
Le Samedi 21 Juin à 21 heures
son SPECTACLE DE FIN D'ANNEE
de l'école de danse et des classes d'animation, Salle Voltaire, le Dimanche 22 Juin à 15 heures.

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Մրցանակաբաշխութիւն եւ Դաշտանավոյթ
Հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ առաջնորդ Փարիզի
Կիրակի, Յունիս 29, ժամը 13էն սկսեալ, վարժարանին մէջ
Երգ, պար, արտասանութիւն
Զուգերգ ՑԱՐԴԱՐ՝ Վիպէն և Ցառաջ
Աւանդական ճաշ
Խաղեր եւ վաճառք
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

– ԿՈՉ –

ՓՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ
Ի ՆՊԱՍՏ ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՊԷԼՖՈՆԹԷՆԻ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ

Սիրելի հայրենակից,

Մեր բարերարներու եւ բարեկամներու առատաձեռնութեան չնորհիւ, կայանը մեծցաւ, գեղեցկացաւ, բարգաւաճեցաւ:

Զենք ուզեր զոհանալ ձեռք ձգուած արդիւնքներով: Կ'ուզենք մեր երախաներուն օրինակելի կայան մը մէջ հիւրընկալել:

Կապ. Խաչը եւ կայանի տնօրէնները ու հսկիչները կը ջանան ստեղծել ներդաշնակ, ջերմ ու մանուանդ՝ հայկական մթնոլորտ:

Ականատես էք կատարուած գործին. կը գնահատէք զայն, կը գիտակցիք կայանի անհրաժեշտ դերին մեր գաղութին մէջ: Նախանձախնդիր անոր յառաջդիմութեան՝ պիտի պատասխանէք մեր կոչին:

« Կայանը հայ մանուկին բոյնն է », բոյն մը որուն զարգացումին համար խոստ կը պակսի: Ձեր լումաներուն չնորհիւ հիւղեր պիտի աւելցուին, ու եռագոյնը, աւելի հպարտ, աւելի փայլուն պիտի ծածանի Պէլֆոնթէնի վրայ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ
(Կնիք)

Նուէրները ղրկել՝
Croix Bleue des Arméniens de France
17, Rue Bleue — 75009 Paris
C. C. P. Paris 5985 07

LA CAPPADOCE

PRESENTE
3 GALAS EXCEPTIONNELS
AVEC
ONNIK DINKDJIAN
DE NEW - YORK

LES 26 - 27 - 28 JUIN

TOUS LES SOIRS
ORCHESTRE CAPPADOCE — MARTEN YORGANTZ
HARRIS LASKARIS — MINAS (vendredi - samedi)

67bis, QUAI BLANQUI, ALFORTVILLE 94140
tél. 375.05.30

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
21-22
SAMEDI-DIMANCHE
21-22 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.671

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.671

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

պարսկական քաղաքական մէջ

—o—

Մութին՝ քիւրա Փեշմերկաներ առանց աղմուկի կը մտնեն քաղաք· փողոցնե – րուն մէջ հազուադէպ կը զործածեն լ– ոյս լապտերները: Ապա կը չրջապատեն պարսկական զօրանոցը քաղաքին եզրին: Այս մուտքով է, որ ամերիկացի լրա– գող ձոն Քիֆնէր, նկարագրական իր պերը կը սկսի քրտական ապստամբու– թեան մասին Հերքլտ Թրիպիւնի մէջ: Քաղաքը, որուն կ'ակնարկէ, կը կոչուի Պանեհ: Քիւրտերը, կ'աւելցնէ ան, պա – տրաստ էին զօրանոցը, դիւերուան ժամը 3ին կը սկսին կրակել գնդացիրներով: Այս կռիւը, իրաքեան սահմանագլուխին փոքր քաղաքին մէջ, մաս կը կազմէ քըր– տական ապստամբութեան, չարժում մը, որ կը սպառնայ Իրանի այժմու անկայուն իշխանութեան: Այս վերջինին համար, Հեծազոյն վտանգը կուգայ բանակէն: Ազգն իսկ բարոյալքուած՝ կրնայ կազ– մալուծուիլ կամ ալ իր կարգին ըմբոս– տանալ:

– Կառավարութիւնը չատ տկար է, ակայն կը հարկադրէ, որ կռունք, այս անգամ դիւրաւ վար պիտի չդնենք մեր զէնքերը, կ'ըսէ Ղասեմլու, քիւրտ Դեմոկրատ կուսակցութեան առաջնորդը: Իրանի մահմետական իշխանութիւննե– րը առաւել չափով անզիջող կը մնան: Այաթոլա Խոմէյնի մահմետական ճար – տասանութեան ամէնէն յոռի անուանար– կումը կը կատարէ Քիւրտերը նկատելով Գէօվարներ, այսինքն՝ անհաւատներ:

Լրագրողը, այնուհետեւ կը զրէ, թէ Քիւրտերը իրենց ինքնավարութիւնը կը պահանջեն, իրենց լեզուին եւ մշակոյ – թին օրինական պահպանումը Իրանի Պե– տութեան սահմաններուն մէջ: Եւ այս պահանջը տեւական ու յաջորդական կեր– պով հրապարակ կը զրուի աւելի քան տարիէ մը ի վեր, այսինքն՝ Շահին դէմ կատարուած յեղափոխութենէն ասդին:

Դիտել տալէ ետք, թէ չորս միլիոն Քիւրտեր կը բնակին Պարսկաստանի հիւ– սիս – արեւմուտքը, Իրաքի եւ Թուրքիոյ սահմանագիծ լեռնոտ չրջան մը, լրա – գրողը կ'արձանագրէ.— Հակառակ պար– սկական բանակցութիւններուն, կացու– թիւնը կը լարուի անցեալ Մարտին վեր– ջերը, երբ կառավարական եւ կրօնական չրջանակները կը սկսին զրգռիչ ճառեր արտասանել Քիւրտերուն հասցէին: Զին– ուրական ուժեր մուտք կը զործեն պարս– կական Քիւրտիստան, իբրեւ Թէ իրաք – եան սահմանագլուխը երթալու համար: Ընթերը կը սկսին Սանանտաժի մէջ, քրտական կարեւոր քաղաք մը, Թատե – ավայրը տարուան մը բախումներու: Այս անգամ Քիւրտերը չեն լքեր իրենց դիրքերը, կը զրաւեն նոյնիսկ օդակայա– նը, ուր կը զտնան հեռատեսիլի կեդ – րոնին:

Հրետանին եւ օդանաւերը կ'աւերեն քաղաքը: Քիւրտերը կը քաչուին եւ կը տեղաւորուին լեռները: Քրտական Սաք– էզ քաղաքն ալ, ինչպէս այլ աւելի փոքր կեդրոններ՝ Պանեհ, Փաւեհ, Ծանր ռմբա– կոծութեանց հետքերը կը կրեն:

Քիչ լուրեր կը հասնին Թեհրան: Պե – տութեան հակակշռին ենթակայ ճայնա – միւռն ու մամուլը, բացի պարբերական չղթոնակներ աւետելէ, կը լռեն: Սա– կայն իրականութիւնը այլ պատկեր կը պարզէ: Այսպէս, Ուրմիայէն քանի մը կիլոմեթր հարաւ, այն չրջանը, որ պաշ– տօնապէս Արեւմտ. Ադրբեջանի նահանգ կը նկատուի, ճամբաները Քիւրտերուն հակակշռին տակ կը մնան: Զինուած Քիւրտեր, իրենց աւանդական հագուստ– ներով, պահակ կը կենան տուներու առջեւ, տանիքներու վրայ, լեռնային անցքերուն եզրին: Կը քննեն երթեւեկող ինքնաչարժերն ու փոխադրակառքերը, կը ստուգեն ճամբորդներուն ինքնութիւ– նը: Բազմաթիւ քաղաքներու մէջ կը չրջագային քիւրտ ոստիկաններ՝ յատուկ լամբակներով, վարչական կեդրոններ, ոստիկանատուներ իրենց հակակշռին տակ կը զտնուին:

Սարտաշթի, Մահապատի եւ այլ քըր– տական քաղաքներու մէջ, պարսիկ պին– ուորները օրուան ընթացքին կը նախըն– տրեն զօրանոցներէն դուրս չելլել: Թեհ– րանէն ղրկուած Ցեղափոխական Պահակ– ներու ջոկատ մը, որ իր կեդրոնատեղին ներու ջոկատ մը, որ իր կեդրոնատեղին հաստատած է նախկին վարժարանի մը չէնքին մէջ, պաշարուած վիճակի մատ– նած է: Քիւրտերը հեգնանքով կ'ըսեն.— Առնք ալ մե՛ր պատանդներն են:

Համաճայն չրջան ընող կարգ մը լու– րերուն (լրագրողը կը խոստովանի, թէ դժուար է ստուգել ասոնց ազբիւրը) խմորումներ կան բանակին չարքերուն մէջ: Շատեր չեն ուզեր կռուիլ Քիւրտե– րուն դէմ: Քիւրտ Դեմոկրատ կուսակ – ցութեան պատասխանատուները, իրրեւ վերջին օրինակ կը յիշեցնեն, թէ զոր– նակալ եղած զօրապետ մը՝ Սաքքէզի լեռնային կածաններէն մէկուն եզրին, լման կազմով (590 զինուոր եւ 9 հրա– սայլ) անձնատուր կ'ըլլայ:

Մահապատ ձեւով մը պարսկական Քիւրտիստանի մայրաքաղաքը կրնայ նը– կատուիլ: Ղասեմլու, քիւրտ Դեմոկրատ կուսակցութեան զեկավարը, իր կեդրո– նատեղին հաստատած է հոն (գիշերանց բնակավայր կը փոխէ), Շէյխ Իզզատին, Սիւնիի Քիւրտերուն հոգեւոր պետը, նոյնպէս հոն կը զտնուի: Կան մարքսեան հակումներով երկու կազմակերպութիւն– ներ՝ արձակազէն խմբակներով: Կը կոչ– ուին Քումեյա եւ Ֆէյսային–է–Խալք:

Ղասեմլուի համաձայն, քիւրտ Դեմոկ– րատ կուսակցութիւնը կրնայ միանգա – մայն 7000 կռուողներ ճակատ հանել: Միւս կուսակցութիւնները նուազ թիւով: Սակայն պէտք չէ մոռնալ, որ քիւրտ արձակազէնները իրենց հողին վրայ կը զտնուին, ժողովուրդին համակրութիւնը կը վայելեն:

... Լրագրողը իրրեւ վերջաբան կը նկարագրէ առանձնացած տան մը սեն– եակը, ուր ծալապատիկ նստած քիւրտ արձակազէններ թէյ կ'ըմպեն, մինչ դուր– սը օգնութեան փութացող զրահապատ կառքեր կ'անցնին: Քիւրտերը անտար– բեր կ'ըսեն.— Զեն համարձակիր, չեն յարձակիր, բայց եթէ համարձակին նոյնն է՝ գերի կը բռնենք կամ կը սպաննենք:

Թ. Ա. Թ.

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏՐՈ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 13–16)

ԵՐ. ՔՈՉԱՐԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 80ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՆԻՍՏ

Երեւանի Գ. Սունդուկեան Թատրոնին մէջ տեղի ունեցած է հանդիսաւոր նիստ մը, նուիրուած նկարիչ երուանդ Քոչա– րի, իր ծննդեան 80ամեակին առթիւ: Բացումը կատարած է վարչապետի տե– ղակալ Ռեմա Սվետլովա: Հայաստանի Նկարիչներու Միութեան նախագահ Սու– րէն Սաֆարեան խօսած է Քոչարի զա – նազան չրջաններու բնորոշ զործերու, անոր հետաքրքրութիւններու եւ արուես– տի յատկանիշներուն մասին: Խօսք առած են նաեւ Խորհ. Միութեան Գեղարուես– տից Ակադեմիայի Թղթակից անդամ Հարու. Ջիմ Թորոսեան, « Լիտերատուր– նայա Արմենիա » թերթի խմբագիր Կարէն Սիմոնեան եւ քանդակագործ Արա Յա – րութիւնեան վեր առնելով երուանդ Քո– չարի նպաստը խորհրդային կերպար – ուեստի զարգացման մէջ: Նիստին ներ– կայ եղած են Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր. Կոմիտէի Բ. քար– տուղար Գենադի Անդրէյեւ, վերոփական– տի բաժնի վարիչ Անատոլի Մկրտչեան, մշակոյթի բաժնէն Սուրէն Աւետիսեան, Երեւանի քաղաքային կոմիտէի քարտու– ղարներ Նելլի Ստեփանեան եւ Ալբեր Ստեփանեան:

Նոյն օրը տեղի ունեցած է յուշատախ– տակի բացումը այն չէնքին վրայ, ուր իր կեանքի վերջին տարիները ապրած է երուանդ Քոչար:

×

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՑԻ ԸՆԴԼԱՑՆՈՒՄ

Հայաստանի երաժշտական դպրոցները ուսումնական ընթացիկ տարեչրջանին տուած են չուրջ երկու հազար պատանի չրջանաւարտներ՝ որոնց մէկ մասը իր ուսումը կը չարունակէ երաժշտական ու– սումնարաններու եւ միջնակարգ մաս – նագիտական դպրոցներու մէջ: Ցառա – ջիկայ ուսումնական տարեչրջանին Հա – յաստանի երաժշտական 98 դպրոցներու մէջ մասնագիտական կրթութիւն կը ստանան 30 հազար աշակերտներ: Սեպ – տեմբեր մէկին կը բացուին Արտաշատի չրջանի Արեւշատ, Թումանեանի չրջանի Շնող, Շամշադինի չրջանի Վերին Կար– միր Աղբիւր գիւղերու, Չարենցաւան քա– ղաքի դպրոցները, որոնց դասընթացքներուն կը հետեւին աւելի քան 300 տղաք ու աղ – ջիկներ: Ուշադրութիւն կը դարձուի նաեւ մանկավարժական վարիչներու պատրաս– տութեան: Ամէն տարի Երեւանի Կոմի – տաս Երաժշտանոցէն եւ երաժշտական ուսումնարաններէն չրջանաւարտ կ'ելլեն չուրջ 800 երաժիշտներ:

×

ԿԱՄՕ ՔԱՂԱՔԻՆ ՉԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Կամօ քաղաքին բնակչութիւնը վերջին տասնամեակին եռապատկուած է: Սեւա– նայ լիճի ափին փռուած նախկին նոր Բայազէտի բնակչութեան արագ աճը նախ եւ առաջ կը բացատրուի զարգացող ար– դիւնաբերական ու տնտեսական կեան – քով: Այնչափ հողագործութեան այդ կեդրոնի արդիւնաբերական կեանքը սկը– սած է քառորդ դար առաջ: Ներկայիս հոն կը բանին մօտ քսան ձեռնարկութիւն– ներ, ուր կ'արտադրուին աւելի քան 100 տեսակ արդիւնաբերական ապրանքներ՝ էլեկտրական թել, ճշդրիտ սարքեր, դոր– գեղէն եւայլն: Կամոյի արդիւնաբերու – թիւնը օրական աւելի քան չիսուն միլիոն ռուբլիի արտադրութիւն կուտայ: Աչքի կը զարնէ նաեւ քաղաքին չինարարական կեանքը: Կառուցուած են բազմայարկ չէնքեր, բացուած են չարժանկարի նոր սրահներ, ակումբներ, ճաշարաններ: Կա– մօ ունի մէկնակարգ ուսումնական քսան հաստատութիւններ, ուր կ'ուսանին ա– ւելի քան ութ հազար հոգի, ստանալով մասնագիտական կրթութիւն:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՒ

ՎԱՐԶԱՊԵՏ Ռ. Պառ Ազգ· ժողովի Հինգ– չաբթի օրուան նիստին հանդարտեցուց կօլխոզները, որոնք բացատրութիւն կը պահանջէին կառավարութենէն՝ իր մէկ անդամին, Ժաք Տոմինաթիի ներկայու – թեան համար Թուլոնի մէկ հանդիսու – թեան, նուիրուած « Ֆրանսական Ալժե– րիոյ » մարտիրոսներուն: Պառ իր բա– ցատրութեան մէջ ըսաւ. « Երբեք պիտի չընդունիմ արդարացնել եւ ոչ ալ թողուլ կառավարութեան ոեւէ անդամի որ ար– դարացնէ արարքները անոնց՝ որոնք անցեալին ծառացան իրենց զէնքերով, Պետութեան եւ իր պետին դէմ »:

ՔԱՐԹԸՐ, նախ քան Կիրակի Վենետիկի մէջ ճարտարարուեստականացած երկիր– ներու վեհաժողովին մասնակցիլը, Հռո– մի մէջ տեսակցութիւն մը կ'ունենար Պա– պին հետ հրատապ հարցերու չուրջ՝ Մի– ջին Արեւելք, Աֆղանիստան, Աֆրիկէ, հիւլէական եւայլն: Վենետիկի վեհաժո– ղովին կը մասնակցին եօթը երկիրներ՝ Ֆրանսա, Արեւմտեան Գերմանիա, Անգ – լիա, Միացեալ Նահանգներ, Ճափոն, Քանատա եւ Իտալիա:

ԼԱՏԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅի մէջ վերսկսած են սպանութիւնները: Մինչ Սալվատոր կը զտնուի քաղաքացիական պատերազմի մը սեմին, Պոլիվիա պետական հարուածի սպառնալիքին տակ է, իսկ Քոլոմպիա կը պայքարի հետզհետէ աճող կերիլլայի դէմ: Այսպէս, Սալվատորի մէջ Զորեք– չաբթի տեղի ունեցած զանազան բա – խումներու ընթացքին 15 հոգի մեռած է, մինչ որ Ցունուարէն ի վեր զոհերու թի– ւը կը հասցնէ 2500ի: Լա Փազի (Պոլի – վիա) մէկ պառին մէջ ռումբի մը պայ– թումէն մէկ հոգի մեռած եւ երկու հոգի վիրաւորուած են Զորեքչաբթի: Սանթա Քրուզի մէջ զինուորական պետական հարուածի մը համակիրներուն եւ յառա– ջիկայ ընդհանուր ընտրութեանց պաշտ – պաններուն մէջեւ տեղի ունեցած բա – խումներու ընթացքին երեք հոգի մեռած եւ հինգ հոգի ալ վիրաւորուած են: Քո– լոմպիայի արձակազէններու դէմառաւր կազմակերպութիւնները մերժած են անձ– նատուութեան հրաւէրը զոր ըրած էր նախագահը անցեալ չաբաթ եւ հետզհետէ կը սաստկացնեն իրենց պայքարը:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒ

ՁԱՏՐԱԿԻ « ԵՐԵՒԱՆ–80 » ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄՐՑԱՇԱՐՔԸ

Երեւանի ճատրակի կեդրոնական տան մէջ սկսած են « Երեւան–80 » միջազգա– յին մրցումները, մասնակցութեամբ ճատ– րակի աչխարհին մէջ ծանօթ դէմքերու՝ աչխարհին նախկին ախոյեան Միխայիլ Տալ, պրազիլիացի Սունիէ, Օլէգ Ռոմա– նիշին (Լվովէն), ինչպէս նաեւ Եուկո – սլաւիոյ, Հունգարիոյ, Ռումանիոյ եւ Շուէյտի ծանօթ մարզիկներու: Հայաս – տանէն կը մասնակցին Ռաֆայէլ Վահան– եան, Եդուարդ Մնացականեան, Աբչակ Պետրոսեան եւ Սմբատ Լպուտեան: Մըր– ցաչարքին գլխաւոր իրաւարարն է Ա. Ֆաչաոբեան: Արդէն իսկ խաղացուած է վեց չրջան եւ դասաւորման գլուխը կը պտնուէր Աբչակ Պետրոսեան հինգ միա– ւորով: Իրեն կէսական միաւորով կը հետեւէին Միխայիլ Տալ, Ալվիս Վիտո– լինչ (Ռիգայէն) եւ Սմբատ Լպուտեան:

ՂԿՓՈ ՎԻՍԱԶԻՍԸ

ԿՉՎՎՈ ՔՈՂՈՎ Ա.Ի.Ա.Ց, ՊՂՓՔ

Տէր Հիշուն, կամ իր նոր ատենաբանները, թաղի ազգասիրական հարցերուն, իր ջերմեռանդ հոգեհանգիստներուն, ինչպէս նաեւ իր ամուսնական յաջողութեան մասին։

Իր ամուսնութեան – այո՛, ամուսնութեան մասին, ինչպէ՞ս չէ, ամէն ոք ատենօր մը կը խօսի իր կեանքին մասին։ «Այո՛, ինչպէ՞ս չէ, ես ալ ամուսնացած եմ, ես ալ ունեցած եմ իմ ուրախ օրերս, ես ալ ունեցած եմ իմ տխուր օրերս, ես ալ ունեցած եմ իմ ամուսնական կեանքիս ամէն տեսակ պատմութիւնները, ինչպէս ամէն մարդ, ինչպէս ամէն ամուսնացած մարդ»։ Ասոնք ամէնքն ալ կը գիտնանք, ասոնք ամէնքն ալ կը հասկնանք, ասոնք ամէնքն ալ կը զգանք։ Ամուսնացած ենք, ամուսնացած ենք, ամուսնացած ենք, ուրեմն ամուսնական կեանքի մասին ամէն ինչ գիտենք։

ՅԱՅՈՎԱԾ ԿՈՏՎԱԾՈ

= ՀԱՏՈՒԱԾՈՒՅՆ =

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՐՁԱԿՎԱԾ ՄԻ ՔԱՆԻ ՏԱՐՎԱ ԸՆԹԱՑՔԻՑ ՀԵՏՈ ... (97 – Շար.)

ՊԱՏՈՒՀԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՎՐԱ ... (97 – Շար.)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE
(12,14, Rue St. Bazile)

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 29, ժամը 16ին :

Յայտագիր՝ պատրաստուած աշակերտներու կողմէ :— Արտասանութիւն, խմբերգ, պար, թատերական պատկերներ, ցուցադրութիւն աշակերտներու կատարած աշխատանքներու : Հիւրասիրութիւն, պուֆէ :

Մուտքը ազատ է

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

Կրընոպլի կապ. Խաչը եւ Նոր Սերունդը Յունիս 29, Կիրակի, Փոնթէնի Սէ. Ի. Թէ. դաշտին վրայ կը տօնեն Մայիս 28ը, մասնակցութեամբ Անի նուագախումբի :

Գեղարուեստական բաժին – ճոխ պիւֆէ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՋ ՓԱՐԻՋ

Հինգշաբթի, Յունիս 26, տօն է Սրբոց Թարգմանչացն մերոյ Սահակայ եւ Մեսրոպայ : Այս առթիւ փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի :

SOUTIEN
A
HRAIR KILNDJIAN
Reunion D'Information
Vendredi 27 Juin à 20 h. 30
Salle de la Mutualité
24, Rue St. Victor — 75005 Paris
Métro : Maubert-Mutualité

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1980

A PARTIR DE 2850 FR. (tout compris)

prochain départ :

26 JUILLET AU 9 AOUT

CET ÉTÉ... 3 VOYAGES CULTURELS

— DU 15 AU 30 AOUT — (Moscou, Erévan, Tbilissi, Leningrad) accompagné par le Révérend Père ATHANASSE KESSEDJIAN (Mekhitariste)

— DU 22 AOUT AU 5 SEPTEMBRE — avec la présentation tout au long du voyage, historique et archéologique de M. HENRY-PAUL EYDOUX (Conférencier — écrivain)

— DU 29 AOUT AU 14 SEPTEMBRE — « Musique en Arménie — sur les pas de Komitas », conseiller musical ALEXANDRE SIRANOSSIAN (chef d'orchestre)

Cette année plusieurs départs par mois et TOUTE L'ANNEE de 12, 14 et 16 jours.
demander notre brochure détaillée

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS

67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ – ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ –

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը, կայանի տնօրէնները եւ վարիչները, հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կայան դացող երախաներու ծնողքները՝ Շաբաթ, Յունիս 28, ժամը 15ին, 17 Ռիւ Պլէօ : Մէթրօ Քատէ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերը – ընկերուհիները Յունիս 24ին ժամը 20·30ին, Սաւթր Քիլթիւրի Ռիւ Ռոպէր Լավերնիը, Անիէռ :

COLLEGE ARMENIEN
SAMUEL MOORAT

Les inscriptions pour l'année scolaire 1980 - 1981 sont ouvertes.

Le Collège admet les élèves internes et externes dès les classes élémentaires jusqu'à celles des sections B. C. D. du Baccalauréat.

Les jeunes filles uniquement externes sont également admises.

S'adresser à la Direction pour tous détails concernant les inscriptions.

DIRECTION COLLEGE ARMENIEN
26, Rue Troyon — 92310 Sèvres
Tél. : 534-68-28

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մրցանակաբաշխութիւն եւ Դաշտահանդէս

Հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ առաջնորդ Փարիզի

Կիրակի, Յունիս 29, ժամը 13էն սկսեալ, վարժարանին մէջ

Երգ, պար, արտասանութիւն

Զուգերգ ՅԱՐԴԱՐ՝ Վիպէն և Յաուէթ

Աւանդական ճաշ
խաղեր եւ վաճառք

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

U. G. A. B - JEUNES

- PREMIERE UNIVERSITE ARMENIENNE - D'ETE 1980 - A VENISE

Avec le concours des PERES MEKHITARISTES

Trois sessions de 15 jours chacune pour adultes
(1-15 Juillet — 16-31 Juillet — 1 - 15 Septembre)

Les participants seront logées en pension complète dans le Collège MOORAD RAPHAELIAN, à Venise. Ils suivront des cours intensifs de langue et de civilisation arméniennes, mais de nombreuses activités de loisirs seront également à leur disposition.

Programme d'enseignement :

— Langue arménienne : Historique et évolution, grammaire, lecture, traduction, conversation.
— Histoire du peuple arménien des origines à nos jours.
— Art arménien : Conférences et travaux pratiques.

Frais de participation : 2100 F. (voyage aller-retour non compris).

Renseignements et inscription :

UGAB : 11, Square Alboni, Paris 16e — Tél. : 520-03-18

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	200 (235,20)
Հոգեհանգիստ	100 (117,6))
Շնորհակալիք	100
Հարսնիք, նշանտուք	100
Ծնունդ	100
Կը փնտռուի	40 (47,04)
Կ'ուզուի	60 (70,56)

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի և սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ : Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան :

Վերոյիշեալ սակերու վրայ կ'աւելնայ Թ. Վ. Ա.ն՝ 17,60 առ հարիւր (տես՝ վաճառքի մէջ գումարները) :

Ի ՆՊԱՍՏ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՆՈՒԷՐՆԵՐ
(4րդ տարեդարձի առթիւ)

Արշաւիր Կլորիկեան մէկ միլիոն խոտական լիրէթ եւ 1000 ֆր. : Պօղոսեան եղբայրներ 5000, Փիէռ Ղազարեան 2500, Տարօնի Հայր. Միութիւն, Վարուժան Պօզաճեան, Շալճեան ընտ., Նուպար Փափազեան 1000ական, Մարսէյլ քաղաքի Կապ. Խաչ, Պօմոնի Կապ. Խաչ, Մէնթէռմի Կապ. Խաչ, Վասպուրականի Հայր. Միութիւն, Յարութիւն Տէրվիշեան, Արսէն Տէր-Զաքարեան, Կառնեան ընտ., այրի Տիկ. Ազնիւ Տէրտէրեան, Ալթունեան Սարգիս եւ ընկերները 500-ական : Աստուր Քէօսէեան, Մասռ Յովհաննէսեան, այրի Տիկ. Աւետիս Մելքոնեան, Շահան Քհնյ. Տէտէեան, Ձառայեան ընտ. 300ական : Պ. Օտոյի Կապ. Խաչ 250, Նշան Քհնյ. Գուլումճեան, Եղիազար Մելքոնեան, Յարութիւն Տէրոյեան, Գուլումճեան, Ժիրայր Մարգարեան (Ֆոս սիւռ Մեռ), Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեց. Տիկնանց Միութիւն, Մարի Անտոնեան, Կարապետ Ճանիկեան, Կի Նիքոլա, Ստեփանեան, Աչոտ Վարդանեան, Մխիթար Նազարեան, Տիգրան Ղազարեան, Գրիգոր Դանիէլեան, Կարօ Յովսէփեան, Կարօ Փոլատեան, Արամ Շէխիկեան, Կիրակոս Հէլվաճեան, Գուրգէն Փիրանեան, այրի Տիկ. Կարապետ Թիւթէլեան, Զաւէն Միլտոնեան, մի ոմն 200ական, Հէլվաճեան 150, Պօյաճեան (Լիքս), Տիգրան Թադոյեան, Վրէժ Սուճեանեան, Տիկ. Դաւիթեան, Հայկազ Զուքուրեան, Տէր եւ Տիկ. Սարգիսեան, Տիկ. Անկիսեան, Գրիգոր Փիլիկեան, Յովհ. Յովսէփեան, Ճամուգեան, Կարապետ Գոդոյեան, Մակար Քհնյ. Նաճարեան 100ական, այրի Տիկ. Կոնոյեան, Խանամիրեան, Մարուկեան 50ական, միոմն 10 ֆր. :

Հ. Ը. Ը. Մ.-Ի
Փարիզի մասնաժողովի կազմակերպութեամբ
ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
Կիպրահայ երգիչ
ՍԵՊՈՒՀ - ԼԵՒՈՆ ԱԲԳԱՐԵԱՆԻ
(Ténor lyrique)
դաշնակի ընկերակցութեամբ
ԺԱՆԼՈՒ ՄԱՖԵԱՆ - ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ
Երեքշաբթի, 24 Յունիս 20·30ին
Ալեք Մանուկեան Մշակ կեդրոնը
118, Ռուբսէլ փողոց, Փարիզ 17րդ
Յայտագիրը կը բաղկանայ Ա. Խաչատուրեանի, Ա. Մերանդուլեանի, Ա. Մեսրոպեանի, Ա. Տիգրանեանի, Ա. Յովհաննէսեանի, Սքարլաթիի, Մոցարթի, Շուբերթի, Ֆօրէի եւ ուրիշ ծանօթ երաժիշտներու գործերէն
Ծախքերու մասնակցութիւն 20 ֆր.

– ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է –

«Յառաջ»ի խմբագրատունը բաց է ամէն օր (բացի՝ Շաբաթ եւ Կիրակի) ժամը 8էն 12·30 եւ 14էն 18·30 :

×

Ոչ – ստիպողական բնոյթ ունեցող այցելութիւններն ու հեռաձայները կը խընդրուի կատարել միայն կէսօրէ վերջերը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 7ԻՆ

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԳՈՐԳԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԱՐՄԻՆ

ուր պիտի գտնէք արեւելեան յատկոյն գորգերը, մատչելի գիներով

ARMINE

les plus beaux Tapis d'Orient
importation directe, prix, choix, qualité

acheter un tapis chez Armine.
est un placement sur et agréable

ARMINE
ANTIQUITÉS - TAPIS
73, RUE LA FAYETTE, 75009 PARIS
tél. 878 80 13 métro Cadet

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
24
MARDI
24 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ցրագիր : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.672

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.672

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՕԹԸ ՄԵԾՑԵՐ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԷՋ

ՖԼԱՆԻՍՏԱՆ՝ ՄՈՍԿՈՒԱ ՄԱՍՆԱԿԻ ՊԱՐՊՈՒԻ ԿՂ ԽՈՍՏԱՆԱՑ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԺՈՂՈՎԸ՝ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿՂ ՊԱՀԱՆՋԷ

Վենետիկ, տասը օրուան մէջ, երկրորդ անգամ ըլլալով, կը դադրէր միայն մեզ-յուսիններու աւանդական օրրանն ըլ-լալէ, դառնալու համար պաշարուած բերդ մը, քանի եօթը մեծեր՝ վեց այլ եւ մէկ կին, մեղրալուսինէ բոլորովին արբեր հոգերով հաւաքուած էին եւ պատճառ դարձած անսովոր դիմագիծ մը ալու գեղատեսիլ քաղաքին: Փակ կա-ուրջներ, արգիլուած երթեւեկութիւն նաւերուն վրայ, ու ամէն կողմ՝ փոլի-ցիա կամ fառապինիէռի:

Ամէնէն ճարտարարուեստականացած եօթը երկիրներու — Ֆրանսա, Մեծն Բրիտանիա, Միացեալ Նահանգներ, Ա-ռեմտեան Գերմանիա, Ճանատա, Իտա-լիա, Ճափոն — մեծերը հաւաքուած Սան Միրճօ կղզին նախ քաղաքական հարցեր եւեցին մինչ բուն օրակարգը՝ միայն անտեսութիւն էր: Ուրեմն կիրակի օր, Յուդվին առաջին օրն իսկ, եօթները ար-ագայուեցան նախ Ա.Ֆղանիստանի մա-սին եւ միացեալ յայտարարութեամբ մը պահանջեցին Խորհրդային Միութենէն ամբողջական պարպումը՝ Ա.Ֆղանիստա-նի: Այս յատուկ յայտարարութիւնը բո-լորովին անկախ է միացեալ վերջնական զեկոյցէն: Նոյն օրը, փիսքար տ'Էսթէնի կը հաղորդէր իր ընկերներուն թէ Փա-րիզի խորհրդային դեսպանը բերանացի ուղերձ մը փոխանցած էր իրեն Բրեժ-նեւ, ըստ որուն խորհրդային թիւ մէկը կը յայտնէր թէ Խորհրդային Միութիւնը համակիր պարպում մը պիտի կատարէ Ա.Ֆղանիստանէն: Միացեալ Նահանգնե-րու Արտաքին նախարարը՝ Մըսքի կ'ըսէր ակայն (երեւի հետեւելով Ս. Թովմա-սի) « երբ տեսնեմ, կը հաւատամ »: Տես-նող եղեր է, անշուշտ, եւ ատիկա Փա-րիզի Ֆօսթուրկ – Փուասոնիէռի Իւմանի-թէն է, որու Թղթակիցը « ներկայ եղեր է » Գալոլ խորհրդային մէկ զօրամասի վերհումին: Հաւանական է արդէն, որ Իւմանիթէի Թղթակիցը Փարիզէն ալ պի-տի « տեսնէր » այդ մեկնումը եւ անհրա-ժեշտ չէր Գալոլ երթալ ատոր համար: Բայց եւ այնպէս Վենետիկ հաւաքուած եօթը նոր «տոճեր »ը կը պահանջեն ամ-բողջական պարպում մը: Փարիզեան մա-մուլը երկուշաբթի առտու խաղ մը կը տեսնէր Վենետիկի ժողովին « անկոչ հիւ-րին » Սորհ. Միութեան միջամտութեան դէմ: Հոն ուր զործ չունի, Մոսկուա, ա-ռաջին օրն իսկ իր մասին խօսեցնել կու-տայ:

Երկուշաբթի օր, եօթները մտադրած էին անցնիլ իրենց բուն օրակարգին՝ անտեսութեան:

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՐՈՒԱ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ խաղին վեր-ջին երկու վայրկեաններուն է որ կրցաւ յաղթական կէտը նշանակել ու ձեռք առ-նել, անգամ մը եւս, Փութպոլի Ազգերու Եւրոպայի ախոյեանութիւնը, մէկի դէմ երկու կէսով պարտութեան մատնելով Պելժիան, Հռոմի մարզադաշտին վրայ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետ՝ Տիկին Ին-տիրա Կանտիի զաւակը, որ Խորհրդարա-նի անդամ ընտրուած էր վերջերս եւ քա-ղաքական մեծ դեր կը խաղար, մեռաւ Երկուշաբթի առտու օդանաւի արկածով մը, 34 տարեկան էր:

ԻՐԱՆԻ բանակին յեղափոխական դա-տարանին պետը յայտարարած է թէ պին-եալ ուժերու 27 անդամներ ձերբակալ-ուած են իբրեւ դաւադիրներ կառավա-րութեան դէմ:

ՍՊԱՆԻՈՑ մէջ պասք անջատողական չարժումը՝ Է. Թ. Ա. կը սպառնայ ռում-բեր պայթեցնել զբօսաշրջիկութեան վայ-րերը եւ ծովափները եթէ կառավարու-թիւնը ազատ չարձակէ 18 անդամներ իր կազմակերպութեան եւ չպաշտօնազրկէ Սորիայի բանտապահը: Առաջին ռումբ մը Սորիայի բանտապահը: Առաջին ռումբ մը Սորիայի բանտապահը: Առաջին ռումբ մը պայթած է Բոսթա տէլ Սոլի վրայ գըտ-նուող ճաշարանի մը մէջ:

ԴԻՄԻՏՐԻ ԴՈՒԴԿՈ խորհրդային քա-հանան որ ընդդիմութեան մէջ էր կառա-վարութեան եւ Օրթոտոքս Եկեղեցւոյ հետ վարկուած Ցունուար 14ին, իր « աւ-բանտարկուած Ցունուար 14ին, իր « աւ-տոկրիտիկա »ն ըրաւ առջի օր ձայնա-սփիւռէն: Խոստովանած է թէ « զրպար-տեր » է եկեղեցին, իբր հլու-հպատակ պետութեան...:

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Նարիւ Խռովութիւններ եւ Ընդդիմութիւն

—o—

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ներքին մթնոլորտը չի հան-դարտիր եւ ամէն օր՝ ահաբեկում ու սպանութիւն կը շարունակուին: Վերջին դէպքերուն առթիւ է, որ էնէվիտ մա-մուլի ասուլիս մը տուած է ու « կոտո-րածի » մասին խօսած.—

ԱՆԳԱՐԱ.— Հալէպի կուսակցապետ Պիւ-լէնտ Էճէվիտ մամլոյ ասուլիս մը սար-քելով Ցունիս 20ին, անդրադարձաւ երկրին կացութեան ու մաս-նաւորաբար կանգ առնելով Նեվչէ-հիրի դէպքերուն վրայ, ըսաւ որ անոնք երբեք ալ պարզ պատահարներ չէին եւ իրականութեան մէջ չատ լաւ ու հաշի-ւով կազմակերպուած կոտորածի փորձ մըն էին: Հալէպի կուսակցապետը աւել-ցուց թէ այդ ազէտին կարելի եղաւ փըր-կուիլ միմիայն Աստուծոյ չնորհիւ ու զինուորներուն միջամտութեամբ, այլա-պէս իսկական ողբերգութիւն մը պիտի պատահէր: Հալէպի կուսակցապետը այս առթիւ խստիւ դատապարտեց կառավա-րութիւնը եւ յիշեցուց թէ կուսակալ Ա-լալօղլուի ընթացքն ալ ցոյց կուտայ թէ ուրկէ քաշքշերուած են չարժումին նա-խաձեռնարկները եւ թէ մինչեւ ուր կըր-նան հասնիլ դէպքերը, եթէ կառավարու-թիւնը քաշքշերէ զիրենք եւ Ներքին նա-խարար մը որոշած ըլլայ չմիջամտել այս-քան լուրջ ու ծանրակշիռ դէպքերու պա-րագային անգամ:

Պիւլէնտ Էճէվիտ աւելի վերջ անդրա-դարձաւ վարչապետ Սիւլէյման Տէմի-րէլի յայտարարութիւններուն, զոր կը կրկնէր Ատալէթի կուսակցապետը վեր-ջերս յաճախակիօրէն, ըսելով որ եթէ կ'ուզեն հաշուակցիլ, ընդհանուր ընտրու-թիւն կազմակերպելով ժողովուրդին դի-մեն: Էճէվիտ ըսաւ որ ինչպէս կարելի է ազատ եւ անկաշկանդ ընտրութիւն կա-տարել, եթէ կառավարութեան աչքերուն լսկ առջեւ զինքերը ուղղուած են ժողո-վուրդին եւ կառավարութիւնը լուռ ակա-նատեսը կը մնայ ասոր:

Մամլոյ ներկայացուցիչներուն առջեւ Հալէպի կեդրոնական վարչութեան վեր-ջին հաղորդագրութիւնը կարդալով, Հալ-էպի կուսակցապետը յիշեցուց թէ այդ պայմաններու տակ ընդհանուր ընտրու-թիւններէ ճառել պարզապէս ծիծաղելի եւ ամօթ բան մըն է եւ ուշագրաւ է որ Նեվչէհիրի դէպքերը կը պատահէին ճիշդ այն օրերուն, երբ Հալէպը հարցապնդում մը կուտար Ազգային Մեծ Ժողովի նա-խագահութեան, հաշիւ պահանջելու հա-մար կառավարութեան ունեցած գործու-նէութեան մասին:

— Կուսակցութեան նահանգային վար-չութեան նախագահին սպանութիւնը, Հալէպեան խորհրդարանականներու մաս-նակցութեամբ կատարուած յուզարկաւո-րութեան ընթացքին անոնց վրայ գոր-ծուած արիւնալի յարձակումը, խորա-մանկօրէն լարուած այդ ծուղակը երբ մտածենք թէ կը զուգադիպէին ճիշդ հարցապնդումին տրուած օրերուն, որ-չապէս յայտնի կ'ըլլայ թէ ինչ բանէ զգալանակատորուած էին այդ բոլորը եւ ինչ նպատակի կը ձգտէին: Երեւակայել կառավարութիւն մը, որ հայրենակիցնե-րու կեանքը ապահովութեան տակ առ-նելու իսկ անկարող ըլլալէ զատ անոնց յուզարկաւորութեան ընթացքին անգամ չի կրնար կարգապահութիւնը ապահովել ու տակաւին կը համարձակի խօսիլ ազատ ընտրութիւններու մասին: Իսկ այս խըն-դրին ամէնէն տգեղ ու ցաւալի կողմը այն է, որ մարդիկ երբ ամէն առթիւ կը խօսին կրօնքի, սրբութիւններու եւ նուիրականութիւններու մասին, ոճիր գործելով չեն բաւականար եւ այդ սպանութիւններուն հանդէպ իրենց մարդկային ու կրօնական վերջին յար-գանքը ընծայելու զացողներուն ալ վրայ կը յարձակին հայհոյանքներով եւ անար-գական արտայայտութիւններով, երե-ւոյթներ որոնց կարելի չէ հանդիպիլ թշնամի երկու ժողովուրդներու մօտ ան-գամ, երբ իրարու հետ պատերազմ ազգեր անգամ յարգանք ցոյց կուտան իրարու մեռեալի հանդէպ, թշնամու-թիւնները ու ատելութիւնները վերջ կը դտնեն դագաղներու առջեւ:

Էճէվիտ այս առթիւ յիշեցուց թէ մար-դիկ երբ քաղաքական պայքարն անգամ աւազակութեան վերածած են երկրի մը մէջ, այլեւս ի՞նչպէս կարելի է մտածել ժողովրդավարութիւնը ապրեցնելու մա-սին: Հալէպի կուսակցապետը ապա աւել-ցուց, թէ այս դէպքերը կը պատահէին ճիշդ հարցապնդումին քուէարկութեան նախօրեակին, երբ յուզարկաւորութեան կը մասնակցէին մօտ հարիւր Հալէպեան խորհրդարանականներ, երեսփոխան թէ ծերակուտականներ, որոնցմէ մէկ քանին եթէ սպաննուէին կամ վիրաւորուէին այդ յարձակումին ընթացքին, ապահովուած պիտի ըլլար քուէարկութեան ձախողու-մը եւ այսպէսով կառավարութիւնն ալ փրկուած պիտի ըլլար իյնալէ:

Եզրակացնելով, Պիւլէնտ Էճէվիտ պըն-դեց թէ Նեվչէհիրի կուսակալը տեղեակ էր լարուած թակարդէն եւ այդ պատ-ճառաւ հեռացած էր կուսակալութեան չէնքէն ու մէկզի քաշուած, ու երբ կրակ կը բացուէր յուզարկաւորներու ծուա-ծառալ թափօրի մը վրայ, չէնքերէն ու մօտակայ փողոցներէն յարձակումը կը գործուէր Հալէպեան խորհրդարանական-ներուն վրայ եւ սպայ մըն ալ կը վիրա-ւորուէր այդ յարձակումին ընթացքին: կուսակալը անպատասխանատու կերպով կը համարձակէր յայտարարելու պարզա-պէս, թէ իրականին մէջ պատահածը եր-բեք ալ կարեւոր բան մը չէր եւ կը չա-փազանցուէր խնդիրը Հալէպեաններու կող-մէ: Իսկ դէպքերէն վերջ ալ ոչ մէկ օրի-նական ձեռնարկ կատարուեցաւ, ոչ փաստ ապահովելու եւ վկաներ գտնելու, ոչ ալ դէպքին պատասխանատուները փնտռե-լու համար: Աւելին, տակաւին օր մը ա-ռաջ երբ ոճիրը գործուեցաւ եւ ականա-տեսներ ըսին թէ ոճրագործները մօտա-կայ Իւլքիւ Օճաղբի չէնքը զացին ու հոն ապաստանեցան, ոչ ոք մտածեց այդ չէնքին մէջ խուզարկութիւն եւ քննու-թիւն կատարելու մասին:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏՈՒՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Ցունիս 17-19)

ԲԿՍԱ - ԱՐԱՐԱՏ ԽԱՂԸ (*)

Խորհրդային 43րդ ախոյեանութեան մըր-ցումներու չարքին, Ցունիս 17ին, « Արա-րատ » Մոսկուայի մէջ իր խաղը Բանա-կին խումբին դէմ վերջացուց հաւասար արդիւնքով (1-1): Երկու կողմերն ալ մեծ ջանք թափած են յաղող արդիւնքի հաս-նելու համար, սակայն թէ՛ պաշտպաննե-րը եւթէ բերդապահները լաւ խաղարկու-թիւն ցուցաբերելով կրցած են չէզոքա-ցնել հակառակորդի կազմակերպած գոր-ծողութիւնները: Խաղին առաջին կոլը նշանակած է Թարխանով, իսկ հաւասա-րութեան կոլը՝ Անդրանիկ Ղաչաարեան:

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Յառաջ»ի Ցունիս 20ի թիւով:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԵՄԱՊԱՐԻ ԽՈՒՄԲԸ ԱՓՐԻԿԷ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Հայաստանի օփերայի բեմադարի խումբը քառասուն օրուան չրջագտոյտ մը կը կատարէ այս ամառ Ալժերիա, Թունուզ եւ Լիպիա: Երեկոյթները սկը-սած են արդէն Ցունիս 19ին՝ Ալժէրի մէջ: Պարացանկին մաս կը կազմեն « Գայ-եանէ », « Սպարտակ », « Տոն Քիշոթ » բեմադարները, « Լորկիանա » եւ « Շո-փէնիանա » մէկ գործողութեամբ բեմա-պարերը եւ առանձին պարեր: Այդ քե-մադրութիւններէն չատերու հեղինակն է Վիլէն Գալստեան: Խումբին առաջնորդն է Երեւանի օփերային տնօրէնուհին Սիլ-վա Մեքինեան:

×

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԴԵՂԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ԳՈՐԿիի ՄԷՋ

Գորկիի մէջ տեղի ունեցած է դեղա-գիտներու համամիութենական գիտական ընկերութեան վարչութեան ժողովը, ո-րուն ընթացքին արծարծուած են արեան չրջանառութեան վերաբերող հարցեր: Ժողովին մասնակցած են Սորհ. Միու-թեան զանազան չրջաններէ աւելի քան 100 դեղագէտներ: Կարդացուած են 30 գիտա-կան զեկուցումներ: Մոսկուայէն եւ Լե-նինգրադէն եկած Հայաստանի դեղագի-տական գլխաւոր ամէնէն ներկայացուց-չականը եղած է ժողովին: Գիտութեան տասը դոկտորներէ եւ թեկնածուներէ կազմուած պատուիրակութիւնը գլխաւո-րած է Հայաստանի Ակադեմիայի թղթա-կից անդամ Փրոֆ. Սեմիոն Միրզոյեան: Պատուիրակութեան մաս կազմած են Ա-ռողջապահութեան նախարար Ակադ. Գաբրիէլեան, փրոֆեսօրներ Յովհան-նէս Աւագեան, Վիլէն Յակոբեան, Ռո-մէն Իորոյեան, Ռուբէն Ալեքսանեան եւ ուրիշներ: Մեծ հետաքրքրութեամբ ուն-կընդրուած են հայ դեղագէտներու հա-ղորդումները, որոնք վերաբերած են ու-դեղի արեան չրջանառութեան կող-քիմիական կարգաւորման: Որոշուած է Սորհ. Միութեան դեղագէտներու 5րդ համագումարը կազմակերպել 1982ին, Երեւանի մէջ:

Ծոլիկների համար ամեն ինչ պատրաստ էր. նրանք ոչ մի բանի կարիք չունեին, ոչ մի բանի մասին չէին էլ մտածում։ Ամեն ինչ նրանց մատուցում էին պատրաստի վիճակում։ Ամեն ինչ նրանց համար էր, ամեն ինչ նրանց ծառայում էր։ Ամեն ինչ նրանց համար էր ստեղծված։ Ամեն ինչ նրանց համար էր գոյություն ունենում։ Ամեն ինչ նրանց համար էր գոյանում։ Ամեն ինչ նրանց համար էր գոյանում։ Ամեն ինչ նրանց համար էր գոյան

Հ. Ս. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՏԱՐԱԾՔԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՑ

ՆՈՐ ՏՈՒՆԸ

Ա. փափախը մի սրեկ, մեկ էլ նայեց ու տեսավ, որ ծուռ-ծուռ գալով, ինչո՞ւ որոտը մեզնից էր ուզում փախչել։ Ուրեմն նրան էլ էր վախեցրել։ Ա. փափախը ծիծաղեց։ Ինքն էլ չգիտեր, թե ինչու։ Ամեն անգամ, որ ծուռ-ծուռ գալով նայում էր, ուզում էր ծիծաղել։ Ա. փափախը ուրախ էր, որ ինքն էլ վախեցրել էր ինչ-որ մեկին։

Ա. փափախը ոտքի վրա էր, ուզում էր գնալ, բայց ոտքերը չէին ուզում։ Նրանք ուզում էին մնալ այդտեղ, որտեղ որ կանգնած էին։ Ա. փափախը ուզում էր գնալ, բայց ոտքերը չէին ուզում։ Նրանք ուզում էին մնալ այդտեղ, որտեղ որ կանգնած էին։

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կրընոպլի կապ. Խաչը եւ Նոր Սերունդը Ցունիս 29, կիրակի, Ֆոնթէնի Մէ. է. Թէ. դաշտին վրայ կը տօնեն Մայիս 28ը, ժամը 10էն սկսեալ։

Կը խօսի.—

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին – ճոխ պիւֆէ
Մասնակցութիւն Անի նուագախումբին։
Անձրեւի պարագային՝ դաշտին տեղ Սէն – Մառթէն տ'Էռի Սալ ոչ Ֆէթին մէջ։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ՅՈՍ.— Տէր եւ Տիկին Մարգարեան 100 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին իրենց մօր՝ Տիկին Մարի Յակոբեանի մահուան 4րդ տարելիցին (1976 Ցունիս 24) ի յիշատակ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՀԱՅԲԵՐԴՑԻԿԱՆ Մխիթեան Ֆրանսայի չրջանի կեդր. Վարչութիւնը կը տեղեկացնէ բոլոր մասնաճիւղերուն, որ 39րդ Պատգամ. Ժողովը, տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Շաբաթ, Ցունիս 28, առաւօտեան ժամը 9·30էն սկսեալ, Ֆապրիկուլի դղեակը, Մարսէյլի Հանրակառքի Ընկերութեան վայրը, Մեփթեմ Մարսէյլի մօտ։ Մասնաճիւղերը պէտք է ղրկեն իրենց պատգամաւորներուն ցանկը, Սէնթ Անթուանի վարչութեան, ճաշի եւ պանդոկի ապահովութեան համար։ Ցաջորդ օրը, կիրակի, տեղւոյն վրայ դաշտահանդէս։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑՔ

ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿ – ՅՈՒԹԵԱՆ աւանդական

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ

6 ՅՈՒԼԻՍ

կիրակի ամբողջ օրը

JACQUES CHELELEKIAN
HAVAS VOYAGES
vous propose

VOYAGES ARMÉNIE 80

PATRICK CHELELEKIAN

ACCOMPAGNATEUR DU VOYAGE

LUNDI 11 AOUT -- LUNDI 25 AOUT 4.080 FRS.

calendrier des départs de Marseille

DEPART	RETOUR	PRIX
Lundi 25 Août	Lundi 08 Septembre 80	4 080 FRS
Lundi 1er Septmbre	Lundi 15 Septembre 80	4 080 FRS
Lundi 08 Septembre	Lundi 22 Septembre 80	4 080 FRS
Lundi 06 Octobre	Lundi 20 Octobre 80	3 480 FRS
Vendredi 07 Novembre	Jeudi 20 Novembre 80	3 480 FRS
Lundi 29 Décembre 80	Lundi 12 Janvier 81	3 480 FRS

INSCRIPTION 45 JOURS AVANT LA DATE DE DÉPART

renseignements et réservations

CHELELEKIAN
Jacques

VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

Organisation : HAVAS VOYAGES Lic. 97

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE
(12,14, Rue St. Bazile)

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Ցունիս 29, ժամը 16էն։

Ցայտագիր՝ պատրաստուած աշակերտներու կողմէ.— Արտասանութիւն, խմբերգ, պար, թատերական պատկերներ, ցուցադրութիւն աշակերտներու կատարած աշխատանքներու։ Հիւրասիրութիւն, պիւֆէ։

Մուտքը ազատ է

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մրցանակաբաշխութիւն եւ Դաշտահանդէս

Հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ առաջնորդ Փարիզի

Կիրակի, Ցունիս 29, ժամը 13էն սկսեալ, վարժարանին մէջ

Երգ, պար, արտասանութիւն
Զուգերգ ՑԱՐԴԱՐ՝ Վիգէն և Ցառէթ
Աւանդական ճաշ
Խաղեր եւ վաճառք
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ

– ԱՌ Ի ԳԻՏՈՒԹԻԻՆ –

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը տեղեկացնէ թէ յարգելու համար յիշատակը իր նորոգ հանգուցեալ պատուոյ նախագահ եւ բարեր

ԱՐԾՐՈՒՒՆԻ ՋՐԱՃԵԱՆԻ

Ցունիս 27ին տեղի ունենալիք անդամական ընդհ. ժողովը յետաձգուած է Սեպտեմբեր ամսուան։

SOUTIEN
A
HRAIR KILNDJIAN
Reunion D'Information
Vendredi 27 Juin à 20 h. 30
Salle de la Mutualité
24, Rue St. Victor — 75005 Paris
Métro : Maubert-Mutualité

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԱՐՏԻՆ ՓԱՐԻԶ

Հինգշաբթի, Ցունիս 26, տօն է Սրբոյ Թարգմանչացն մերոյ Սահակայ եւ Մեսրոպայ։ Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

– ՀԱՆԴԷՍԱՊԱՇՏՕՄ –

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը, կայանի տնօրէնները եւ վարիչները, հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կայան գացող երախաներու ծնողքները՝ Շաբաթ, Ցունիս 28, ժամը 15ին, 17 Ռիւ Պլէօ։

Մէթրօ Քատէ։

OFFRE

Très grandes possibilités pour V.R.P. bien introduit pour diffuser, en actualisation, des robes jeunes, du sportswear, et des robes grandes tailles
Prix compétitifs
Téléphoner :
REGINE NOBLER
- 236. 55. 76 -

U. G. A. B - JEUNES

- PREMIERE UNIVERSITE ARMENIENNE - D'ETE 1980 - A VENISE

Avec le concours des PERES MEKHITARISTES

Trois sessions de 15 jours chacune pour adultes
(1-15 Juillet — 16-31 Juillet — 1 - 15 Septembre)

Les participants seront logées en pension complète dans le Collège MOORAD RAPHAELIAN, à Venise. Ils suivront des cours intensifs de langue et de civilisation arméniennes, mais de nombreuses activités de loisirs seront également à leur disposition.

Programme d'enseignement :

— Langue arménienne : Historique et évolution, grammaire, lecture, traduction, conversation.
— Histoire du peuple arménien des origines à nos jours.
— Art arménien : Conférences et travaux pratiques.

Frais de participation : 2100 F. (voyage aller-retour non compris).

Renseignements et inscription :

UGAB : 11, Square Alboni, Paris 16e — Tél. : 520-03-18

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին չնորհակալութեամբ ստացած է զանազան առիթներով հետեւեալ նուէրները.—

Օր. Մարի Աբրահամեան, Տէր եւ Տիկ. Յարութիւն Քիւրտօղլեան, Մահիկեան ընտանիք, Տիկ. Մարզար, Տիկ. Տէր – Յովհաննէսեան, Տիկ. Ճիրեան, այրի Տիկ. Զիլինկիրեան, այրի Տիկ. Մխիթարեան, Օր. Սէմէրճեան, այրի Տիկ. Տէր-Յիրմէնճեան, Տիկ. Տէր–Յովհաննէսեան, մի ոմն 20ական Ֆր., մի ոմն, Տիկ. Փափազեան, Տիկիններ Սվաճեան եւ Տէմիրճեան, Տէր եւ Տիկ. Խօրտէքեան, Տիկ. Ասիքեան, Տիկ. Աստղիկ Տէրտէրեան 30ական Ֆր.։ Տէր եւ Տիկ. Իսրայէլ Դարբինեան, Տէր եւ Տիկ. Աւետիսեան, այրի Տիկ. Մխքերեան, Տէր եւ Տիկ. Արսլանեան, Տէր եւ Տիկ. Յարութիւն Կապեան, Տէր եւ Տիկ. Տիգրան Արսլանեան, Տէր եւ Տիկ. Հրանդ Արսլանեան, Պր. Յովհ. Սահակեան, Պր. Երուանդ Հէր – վեան, Տէր եւ Տիկ. Հորոյեան, Տէր եւ Տիկ. Գոգայեան, հաւատացեալ տիկին մը, Տիկ. Գալուստեան, այրի Տիկ. Պապիկեան, հաւատացեալ տիկին մը, բեպաշտուհի մը, Պր. Պոզեան, բարե – պաշտուհի մը, Տէր եւ Տիկ. Մխաքեան, Տէր եւ Տիկ. Մխաք Եմէնէճեան, Տէր եւ Տիկ. Տէր – Սահակեան, Պաղտասարեան եւ Կիւլիմեան ընտանիքներ, այրի Տիկ. Աննիկ Սանդուրեան, այրի Տիկ. Մարի Առաքելեան, Տէր եւ Տիկին Մխճեան Յարութիւն, Տէր եւ Տիկին Դաւիթեան, Տիկ. Վարդանոյշ Փափազեան, այրի Տիկ. Փիրեան, այրի Տիկ. Մխճեան, Պր. Ժիւտիսի Սիմոն, Պր. Համբօ Օհանեան, Պարեմեան ընտ., Սիլոյ – եան, Պարոնեան, Վարդանեան եւ Պոզալեան ընտանիքներ, այրի Տիկ. Ազնիւ Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկ. Գըլըճեան, Տիկ. Բօ Օհանեան, Խարեյեան ընտ., Սիլոյ – Աքսարեան Աննիկ, Տիկին Զարիքեան Նազիկ, Տէր եւ Տիկին Փափազեան, Տէր եւ Տիկ. Սարաֆեան Անարէ և զաւակ., այրի Տիկ. Մկրեան, Կապոյտ Աշէի ընկերուհիներ 50ական։ Տէր եւ Տիկ. Պօղոս Օհանեան, Պր. Համբարձում Աւետիսեան, այրի Տիկ. Ճգնաւորեան 40ական Ֆր.։ Փանոսեան եւ Սարգիսեան ընտանիքներ 60 Ֆր.։

(Շար.)

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՑԱՌԱՋ» *ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՑԱՌԱՋ»*

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

«ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ» (1958)
(Գինը 50 Ֆ.)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

«ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ»
(25 Ֆ.)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

«ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ» (1971)
«ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ» (1973)
(Հատորը՝ 50 Ֆ.)

«ՑԱՌԱՋ 50» (1976)

ԾԱՂԿԱՓԱՂ *«ՑԱՌԱՋ»Ի ՑԻՄՆԱՄԵԱՑ ՀԱՒԱՔԱԾՈՆԵՐԻՆ*
420 ԷՋ ԸՆՏԻՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՂՔ՝ *ԴԱՌԱՋՈՒ*

100 Ֆ.

ԵՆՈՎՔ ԼԱՋԻՆԵԱՆ

«ԱՆԿԱՊ ԷՋԵՐ» (1979)
(Գինը 50 Ֆ.)

Թղթատարի ծախքերուն համար 10 Ֆ. աւելցնել նշանակուած գիներուն վրայ։

Դիմել՝ «ՑԱՌԱՋ»ի

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
25
MERCREDI
25 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի համար՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահմանի համար՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատը՝ 2 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.673

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.673

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՎԵՆԵՏԻԿ

ՊԱՅՔԱՐԻԼ ՔԱՐԻՈՂԻՆ ԴԷՄ

ՓՈԽԱՐԷՆ՝ ԱԾՈՒԽ ԵՒ ԱՐԵՒ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԶԻ ԾԱԾԿԵՐ ԻՐ ԳՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Վենետիկը վերապատած է այլեւս իր ճակատագրական դիմագիծը, « մեծերը » մեկնելէն ու քաղաքը մնաց անոնց՝ որ եկած են հոն գիրար սիրելու ու Հառաչանքի կամուրջին ի տես հին երազներ որոնելու : Ճիշդ է որ բուն նիւթը երկրորդական դերի մը առաւ, Բրեժնեւի « միջամտութեան » պատճառով եւ ինչպէս ըսինք ելեկ, տնտեսականէն առաջ ծեծուեցան քաղաքական հարցեր :

Այս քաղաքական ճակատին վրայ, անկասկած փութքար տ'Էսթէն յաղթական կերեւի և որքան ալ համեստութեամբ ըլլայ, ոչ ոք կը խաբուի, Ֆրանսայի Նախագահը գոհ է եւ կ'ուզէ ըսել իր ընկերներուն.— « Տեսա՞ք որ իրաւունք ունէի վարչապետ երթալու, Բրեժնեւ ինծի խոստացած էր եւ՛ տէր եղաւ իր խոստումին » : Ակնկա, անշուշտ ոչ ոք կ'ուրանայ եթէ այնիսկ որոշ թերահաւատութիւն մը կայ Թէեւ կ'ընդունուի որ Մոսկուա արդէն Ճէն 11 հազար զինուոր քաշած է (զօրաժին մը) եւ 108 հրթռիռ ինչպէս յայարարեց խորհրդային ճանապարհը, Բրեժնեւի յայտարարութենէն ետք : Բրեժնեւ թէեւ ըսած է նաեւ « բնականապար պիտի չարունակենք օգնել Աֆղանիստանի, որ նոր կեանք մը ստեղծէ », նման « օգնութիւններու » բնոյթը ծանօթ է չատերուն, մանաւանդ Հունգարիոյն եւ Չեխերուն : Փութքար տ'Էսթէն առանց պարծենալու կը զգացնէ թէ « առանձնաշնորհում » խօսակիցն է Բրեժնեւի եւ թէ իր քաղաքականութիւնը ճիշդ է : Անշուշտ կը նշուի թէ Վենետիկի ժողովական - ները չեն գոհանար այսքանով, սկիզբն ալ է եւ Խորհ. Միութիւնը պէտք է ամրողջովին պարպէ Աֆղանիստանը : Այս կէտը արդէն շատ կարեւոր է նախ Աֆղաններուն համար, բայց նաեւ Ֆրանսայի Նախագահին քանի եթէ « մասնակի » պարպումին չյաջորդէ ամբողջական փութքար տ'Էսթէնի ներկայ ժամանակաւոր յաղթանակը իրեն դէմ կը դառնայ եւ եթէ այսօր արեւմտեան իր ընկերները աւելի ներողամիտ են իրեն հանդէպ վարչապետի հանդիպումին առթիւ, պատրաստ՝ չեն խնայեր եթէ Բրեժնեւի ըրածը պարզ խաղ մը ըլլայ : Ֆրանսայի Նախագահը գոհ է եւ կ'ուզէ ըսել իր ընկերներուն.— « Տեսա՞ք որ իրաւունք ունէի վարչապետ երթալու, Բրեժնեւ ինծի խոստացած էր եւ՛ տէր եղաւ իր խոստումին » : Ակնկա, անշուշտ ոչ ոք կ'ուրանայ եթէ այնիսկ որոշ թերահաւատութիւն մը կայ Թէեւ կ'ընդունուի որ Մոսկուա արդէն Ճէն 11 հազար զինուոր քաշած է (զօրաժին մը) եւ 108 հրթռիռ ինչպէս յայարարեց խորհրդային ճանապարհը, Բրեժնեւի յայտարարութենէն ետք : Բրեժնեւ թէեւ ըսած է նաեւ « բնականապար պիտի չարունակենք օգնել Աֆղանիստանի, որ նոր կեանք մը ստեղծէ », նման « օգնութիւններու » բնոյթը ծանօթ է չատերուն, մանաւանդ Հունգարիոյն եւ Չեխերուն : Փութքար տ'Էսթէն առանց պարծենալու կը զգացնէ թէ « առանձնաշնորհում » խօսակիցն է Բրեժնեւի եւ թէ իր քաղաքականութիւնը ճիշդ է : Անշուշտ կը նշուի թէ Վենետիկի ժողովական - ները չեն գոհանար այսքանով, սկիզբն ալ է եւ Խորհ. Միութիւնը պէտք է ամրողջովին պարպէ Աֆղանիստանը : Այս կէտը արդէն շատ կարեւոր է նախ Աֆղաններուն համար, բայց նաեւ Ֆրանսայի Նախագահին քանի եթէ « մասնակի » պարպումին չյաջորդէ ամբողջական փութքար տ'Էսթէնի ներկայ ժամանակաւոր յաղթանակը իրեն դէմ կը դառնայ եւ եթէ այսօր արեւմտեան իր ընկերները աւելի ներողամիտ են իրեն հանդէպ վարչապետի հանդիպումին առթիւ, պատրաստ՝ չեն խնայեր եթէ Բրեժնեւի ըրածը պարզ խաղ մը ըլլայ : Ֆրանսայի Նախագահը գոհ է եւ կ'ուզէ ըսել իր ընկերներուն.— « Տեսա՞ք որ իրաւունք ունէի վարչապետ երթալու, Բրեժնեւ ինծի խոստացած էր եւ՛ տէր եղաւ իր խոստումին » : Ակնկա, անշուշտ ոչ ոք կ'ուրանայ եթէ այնիսկ որոշ թերահաւատութիւն մը կայ Թէեւ կ'ընդունուի որ Մոսկուա արդէն Ճէն 11 հազար զինուոր քաշած է (զօրաժին մը) եւ 108 հրթռիռ ինչպէս յայարարեց խորհրդային ճանապարհը, Բրեժնեւի յայտարարութենէն ետք : Բրեժնեւ թէեւ ըսած է նաեւ « բնականապար պիտի չարունակենք օգնել Աֆղանիստանի, որ նոր կեանք մը ստեղծէ », նման « օգնութիւններու » բնոյթը ծանօթ է չատերուն, մանաւանդ Հունգարիոյն եւ Չեխերուն : Փութքար տ'Էսթէն առանց պարծենալու կը զգացնէ թէ « առանձնաշնորհում » խօսակիցն է Բրեժնեւի եւ թէ իր քաղաքականութիւնը ճիշդ է : Անշուշտ կը նշուի թէ Վենետիկի ժողովական - ները չեն գոհանար այսքանով, սկիզբն ալ է եւ Խորհ. Միութիւնը պէտք է ամրողջովին պարպէ Աֆղանիստանը : Այս կէտը արդէն շատ կարեւոր է նախ Աֆղաններուն համար, բայց նաեւ Ֆրանսայի Նախագահին քանի եթէ « մասնակի » պարպումին չյաջորդէ ամբողջական փութքար տ'Էսթէնի ներկայ ժամանակաւոր յաղթանակը իրեն դէմ կը դառնայ եւ եթէ այսօր արեւմտեան իր ընկերները աւելի ներողամիտ են իրեն հանդէպ վարչապետի հանդիպումին առթիւ, պատրաստ՝ չեն խնայեր եթէ Բրեժնեւի ըրածը պարզ խաղ մը ըլլայ : Ֆրանսայի Նախագահը գոհ է եւ կ'ուզէ ըսել իր ընկերներուն.— « Տեսա՞ք որ իրաւունք ունէի վարչապետ երթալու, Բրեժնեւ ինծի խոստացած էր եւ՛ տէր եղաւ իր խոստումին » : Ակնկա, անշուշտ ոչ ոք կ'ուրանայ եթէ այնիսկ որոշ թերահաւատութիւն մը կայ Թէեւ կ'ընդունուի որ Մոսկուա արդէն Ճէն 11 հազար զինուոր քաշած է (զօրաժին մը) եւ 108 հրթռիռ ինչպէս յայարարեց խորհրդային ճանապարհը, Բրեժնեւի յայտարարութենէն ետք : Բրեժնեւ թէեւ ըսած է նաեւ « բնականապար պիտի չարունակենք օգնել Աֆղանիստանի, որ նոր կեանք մը ստեղծէ », նման « օգնութիւններու » բնոյթը ծանօթ է չատերուն, մանաւանդ Հունգարիոյն եւ Չեխերուն : Փութքար տ'Էսթէն առանց պարծենալու կը զգացնէ թէ « առանձնաշնորհում » խօսակիցն է Բրեժնեւի եւ թէ իր քաղաքականութիւնը ճիշդ է : Անշուշտ կը նշուի թէ Վենետիկի ժողովական - ները չեն գոհանար այսքանով, սկիզբն ալ է եւ Խորհ. Միութիւնը պէտք է ամրողջովին պարպէ Աֆղանիստանը : Այս կէտը արդէն շատ կարեւոր է նախ Աֆղաններուն համար, բայց նաեւ Ֆրանսայի Նախագահին քանի եթէ « մասնակի » պարպումին չյաջորդէ ամբողջական փութքար տ'Էսթէնի ներկայ ժամանակաւոր յաղթանակը իրեն դէմ կը դառնայ եւ եթէ այսօր արեւմտեան իր ընկերները աւելի ներողամիտ են իրեն հանդէպ վարչապետի հանդիպումին առթիւ, պատրաստ՝ չեն խնայեր եթէ Բրեժնեւի ըրածը պարզ խաղ մը ըլլայ : Ֆրանսայի Նախա-

Վենետիկը վերապատած է այլեւս իր ճակատագրական դիմագիծը, « մեծերը » մեկնելէն ու քաղաքը մնաց անոնց՝ որ եկած են հոն գիրար սիրելու ու Հառաչանքի կամուրջին ի տես հին երազներ որոնելու : Ճիշդ է որ բուն նիւթը երկրորդական դերի մը առաւ, Բրեժնեւի « միջամտութեան » պատճառով եւ ինչպէս ըսինք ելեկ, տնտեսականէն առաջ ծեծուեցան քաղաքական հարցեր :

Այս քաղաքական ճակատին վրայ, անկասկած փութքար տ'Էսթէն յաղթական կերեւի և որքան ալ համեստութեամբ ըլլայ, ոչ ոք կը խաբուի, Ֆրանսայի Նախագահը գոհ է եւ կ'ուզէ ըսել իր ընկերներուն.— « Տեսա՞ք որ իրաւունք ունէի վարչապետ երթալու, Բրեժնեւ ինծի խոստացած էր եւ՛ տէր եղաւ իր խոստումին » : Ակնկա, անշուշտ ոչ ոք կ'ուրանայ եթէ այնիսկ որոշ թերահաւատութիւն մը կայ Թէեւ կ'ընդունուի որ Մոսկուա արդէն Ճէն 11 հազար զինուոր քաշած է (զօրաժին մը) եւ 108 հրթռիռ ինչպէս յայարարեց խորհրդային ճանապարհը, Բրեժնեւի յայտարարութենէն ետք : Բրեժնեւ թէեւ ըսած է նաեւ « բնականապար պիտի չարունակենք օգնել Աֆղանիստանի, որ նոր կեանք մը ստեղծէ », նման « օգնութիւններու » բնոյթը ծանօթ է չատերուն, մանաւանդ Հունգարիոյն եւ Չեխերուն : Փութքար տ'Էսթէն առանց պարծենալու կը զգացնէ թէ « առանձնաշնորհում » խօսակիցն է Բրեժնեւի եւ թէ իր քաղաքականութիւնը ճիշդ է : Անշուշտ կը նշուի թէ Վենետիկի ժողովական - ները չեն գոհանար այսքանով, սկիզբն ալ է եւ Խորհ. Միութիւնը պէտք է ամրողջովին պարպէ Աֆղանիստանը : Այս կէտը արդէն շատ կարեւոր է նախ Աֆղաններուն համար, բայց նաեւ Ֆրանսայի Նախագահին քանի եթէ « մասնակի » պարպումին չյաջորդէ ամբողջական փութքար տ'Էսթէնի ներկայ ժամանակաւոր յաղթանակը իրեն դէմ կը դառնայ եւ եթէ այսօր արեւմտեան իր ընկերները աւելի ներողամիտ են իրեն հանդէպ վարչապետի հանդիպումին առթիւ, պատրաստ՝ չեն խնայեր եթէ Բրեժնեւի ըրածը պարզ խաղ մը ըլլայ : Ֆրանսայի Նախագահը գոհ է եւ կ'ուզէ ըսել իր ընկերներուն.— « Տեսա՞ք որ իրաւունք ունէի վարչապետ երթալու, Բրեժնեւ ինծի խոստացած էր եւ՛ տէր եղաւ իր խոստումին » : Ակնկա, անշուշտ ոչ ոք կ'ուրանայ եթէ այնիսկ որոշ թերահաւատութիւն մը կայ Թէեւ կ'ընդունուի որ Մոսկուա արդէն Ճէն 11 հազար զինուոր քաշած է (զօրաժին մը) եւ 108 հրթռիռ ինչպէս յայարարեց խորհրդային ճանապարհը, Բրեժնեւի յայտարարութենէն ետք : Բրեժնեւ թէեւ ըսած է նաեւ « բնականապար պիտի չարունակենք օգնել Աֆղանիստանի, որ նոր կեանք մը ստեղծէ », նման « օգնութիւններու » բնոյթը ծանօթ է չատերուն, մանաւանդ Հունգարիոյն եւ Չեխերուն : Փութքար տ'Էսթէն առանց պարծենալու կը զգացնէ թէ « առանձնաշնորհում » խօսակիցն է Բրեժնեւի եւ թէ իր քաղաքականութիւնը ճիշդ է : Անշուշտ կը նշուի թէ Վենետիկի ժողովական - ները չեն գոհանար այսքանով, սկիզբն ալ է եւ Խորհ. Միութիւնը պէտք է ամրողջովին պարպէ Աֆղանիստանը : Այս կէտը արդէն շատ կարեւոր է նախ Աֆղաններուն համար, բայց նաեւ Ֆրանսայի Նախագահին քանի եթէ « մասնակի » պարպումին չյաջորդէ ամբողջական փութքար տ'Էսթէնի ներկայ ժամանակաւոր յաղթանակը իրեն դէմ կը դառնայ եւ եթէ այսօր արեւմտեան իր ընկերները աւելի ներողամիտ են իրեն հանդէպ վարչապետի հանդիպումին առթիւ, պատրաստ՝ չեն խնայեր եթէ Բրեժնեւի ըրածը պարզ խաղ մը ըլլայ : Ֆրանսայի Նախա-

պահը գոհ է եւ կ'ուզէ ըսել իր ընկերներուն.— « Տեսա՞ք որ իրաւունք ունէի վարչապետ երթալու, Բրեժնեւ ինծի խոստացած էր եւ՛ տէր եղաւ իր խոստումին » : Ակնկա, անշուշտ ոչ ոք կ'ուրանայ եթէ այնիսկ որոշ թերահաւատութիւն մը կայ Թէեւ կ'ընդունուի որ Մոսկուա արդէն Ճէն 11 հազար զինուոր քաշած է (զօրաժին մը) եւ 108 հրթռիռ ինչպէս յայարարեց խորհրդային ճանապարհը, Բրեժնեւի յայտարարութենէն ետք : Բրեժնեւ թէեւ ըսած է նաեւ « բնականապար պիտի չարունակենք օգնել Աֆղանիստանի, որ նոր կեանք մը ստեղծէ », նման « օգնութիւններու » բնոյթը ծանօթ է չատերուն, մանաւանդ Հունգարիոյն եւ Չեխերուն : Փութքար տ'Էսթէն առանց պարծենալու կը զգացնէ թէ « առանձնաշնորհում » խօսակիցն է Բրեժնեւի եւ թէ իր քաղաքականութիւնը ճիշդ է : Անշուշտ կը նշուի թէ Վենետիկի ժողովական - ները չեն գոհանար այսքանով, սկիզբն ալ է եւ Խորհ. Միութիւնը պէտք է ամրողջովին պարպէ Աֆղանիստանը : Այս կէտը արդէն շատ կարեւոր է նախ Աֆղաններուն համար, բայց նաեւ Ֆրանսայի Նախագահին քանի եթէ « մասնակի » պարպումին չյաջորդէ ամբողջական փութքար տ'Էսթէնի ներկայ ժամանակաւոր յաղթանակը իրեն դէմ կը դառնայ եւ եթէ այսօր արեւմտեան իր ընկերները աւելի ներողամիտ են իրեն հանդէպ վարչապետի հանդիպումին առթիւ, պատրաստ՝ չեն խնայեր եթէ Բրեժնեւի ըրածը պարզ խաղ մը ըլլայ : Ֆրանսայի Նախագահը գոհ է եւ կ'ուզէ ըսել իր ընկերներուն.— « Տեսա՞ք որ իրաւունք ունէի վարչապետ երթալու, Բրեժնեւ ինծի խոստացած էր եւ՛ տէր եղաւ իր խոստումին » : Ակնկա, անշուշտ ոչ ոք կ'ուրանայ եթէ այնիսկ որոշ թերահաւատութիւն մը կայ Թէեւ կ'ընդունուի որ Մոսկուա արդէն Ճէն 11 հազար զինուոր քաշած է (զօրաժին մը) եւ 108 հրթռիռ ինչպէս յայարարեց խորհրդային ճանապարհը, Բրեժնեւի յայտարարութենէն ետք : Բրեժնեւ թէեւ ըսած է նաեւ « բնականապար պիտի չարունակենք օգնել Աֆղանիստանի, որ նոր կեանք մը ստեղծէ », նման « օգնութիւններու » բնոյթը ծանօթ է չատերուն, մանաւանդ Հունգարիոյն եւ Չեխերուն : Փութքար տ'Էսթէն առանց պարծենալու կը զգացնէ թէ « առանձնաշնորհում » խօսակիցն է Բրեժնեւի եւ թէ իր քաղաքականութիւնը ճիշդ է : Անշուշտ կը նշուի թէ Վենետիկի ժողովական - ները չեն գոհանար այսքանով, սկիզբն ալ է եւ Խորհ. Միութիւնը պէտք է ամրողջովին պարպէ Աֆղանիստանը : Այս կէտը արդէն շատ կարեւոր է նախ Աֆղաններուն համար, բայց նաեւ Ֆրանսայի Նախագահին քանի եթէ « մասնակի » պարպումին չյաջորդէ ամբողջական փութքար տ'Էսթէնի ներկայ ժամանակաւոր յաղթանակը իրեն դէմ կը դառնայ եւ եթէ այսօր արեւմտեան իր ընկերները աւելի ներողամիտ են իրեն հանդէպ վարչապետի հանդիպումին առթիւ, պատրաստ՝ չեն խնայեր եթէ Բրեժնեւի ըրածը պարզ խաղ մը ըլլայ : Ֆրանսայի Նախա-

պետը կը պիտակցի թէ խախուտ է իր ներկայ յաղթանակը նաեւ վտանգաւոր՝ իր դիրքը :

Տնտեսական գետնի վրայ եօթը մեծերը համաձայնեցան պայքարելու համար քարիւղի դէմ եւ զարկ տալու ուժանիւթի այլ աղբիւրներու ինչպէս՝ արեւ եւ ածուխ : Վերջնական յայտարարութեան մէջ, կը չեշտուի ուրեմն.— քարիւղի դիմի յաջորդական կարեւոր յաւելումները որոնք կապ չունին չուկային պայմաններուն հետ յանդած են միշտ աւելի զօրաւոր դրամահոսութեան մը եւ լուրջ անդորձութեան վտանգի մը : Դրամահոսութեան նուազումը բացարձակ նախապատուութիւն է : Դրամական եւ պիւտճէի խիստ քաղաքականութիւն մը անհրաժեշտ է : Եօթները պիտի քաջալերեն հետազօտութիւնը եւ արժեւորումը իրենց իսկ հարստութեանց եւ կրկնապատկեն արտադրութիւնն ու օգտագործումը ածուխին մինչեւ 1990 : Հիւլէական ուժի զարգացումը կենսական է : Ուժանիւթի մեր պահանջը մինչեւ 1990 պէտք է ներկայ 53 առ հարիւրէն իջնէ 40 առ հարիւրի : Պէտք է խզել կապը տնտեսական զարգացման եւ քարիւղի սպառման միջեւ : Այս երկիրներուն քարիւղի ներկայ խաչուեցոյցը կ'անցնի 50 միլիառ տոլարի : Հարկ է որ Համաշխարհային Դրամատունը բարելաւէ փոխատուութեան իր ծրագիրները :

Այս է ընդհանուր արդիւնքը Վենետիկի ժողովին, որմէ ընդհանրապէս գոհ են բոլորը, մանաւանդ Փութքար, վերի ծանօթ պատճառներուն համար բայց նաեւ Գարթըը, որ յաջողած է վճռական դիրք մը ապահովել տալ իր ընկերներուն Խորհրդային Միութեան հանդէպ :

×

Աֆղանիստանի պարպումին առթիւ, թերեւս աւելորդ չէ վերջացնել ժպիտով մը, զոր Ֆէզան կուտայ իր ծաղրանկարով : Բրեժնեւ կը կարդայ թերթը՝ «պարպում՝ մէկ զօրաբաժին, 108 հրթռիռ», մինչ սպարապետը կ'ըսէ իրեն « Հոս էր խելքը, պէտք եղածէն աւելի զրկեցինք կարենալ պէտք եղածէն պակաս ետ քաշելու համար » :

———×———

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՈՂԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Հալք կուսակցութեան Պէյօղլուի մասնաճիւղին պետն է Պիւլենթ Տէմիրը, այս Նոյեմ., որ սպաննուած է առջի օր Պոլսոյ մէկ փողոցին մէջ եւ երեք հոգի ալ հրաւորուած մահափորձին ընթացքին : Անկէ զատ երեք հոգի ալ սպաննուած են ահաբեկիչներու կողմէ մինչ զինեալ ուժերը եւ ոստիկանները սովորականէն փիչ մը աւելի « ներկայ » են ի նախատեսութիւն Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նախարարին ժամանումին (Անգարայի մէջ կը դիմաւորուի Աւալանտեան Ուխտի ժողովի մը, նախարարական ատիճանի վրայ) :

Պոլսոյ մէջ, ոստիկան մըն ալ սպանուած է եւ ուրիշ մը լրջօրէն վիրաւորուած :

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՑ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՑ ԱՋԻՆ

Պէյրութի խորհրդային դեսպանը՝ Սոլտաթով վերջերս ընդունած է Լիբանանեան ճակատի պետը՝ Քամիլ Շամուն եւ զինեալ ուժերու հրամանատարը՝ Պէշիր Ճեմայէլ : Շամունի հետ խօսելէ ետք, դեսպանը ճաշած է, մինչ երեք հանդիպում ալ կ'ունենար Ճեմայէլի հետ, Մայիսին Ցունիս, արեւելեան Պէյրութի մէջ, այսինքն՝ քրիստոնեայ գօտի :

Ըստ դէտերու այս հանդիպումները դիպուածի արդիւնքներ չեն եւ հետեւողական քաղաքականութեան մը պտուղն են : Մոսկուա կը մօտենայ աջին այն ատեն երբ Ուաշինկթըն ալ կը « սիրաբանի » չափաւորական մահմետականներու հետ, օրինակ՝ Վալիտ Ճումպլաթ : Թերեւս, կ'ըսեն մանագէտներ « կեզրոն » լուծում մը գտնելու համար Լիբանանի : Պէշիր Ճեմայէլ « օգտակար » որակած է դէս - պանին հետ խօսակցութիւնները : Բրիս - տոնեաները յուսախաբ են Արեւմուտքէն եւ մանաւանդ Ամերիկացիներէն եւ Ֆրանսացիներէն, ու չեն ուզեր առանձին մընալ :

Նոյն ատեն սակայն միջադէպերը չեն դադրիր եւ կռիւներ կ'ըլլան ոչ թէ զօտիէ զօտի այլ իւրաքանչիւր զօտիէ ներս :

Երեք մարոնի եղբայրներ սպաննուած են առջի գիշեր Տէյր Տուրիթ (Շուֆի շրջան) ինչ որ բաւական յուզում առեղծած է : Հոս - հոն « թակարդ - կառքեր » : պայթումներ : Սայտայի մէջ, առջի օրուան եղեռնագործութիւնները պատճառ եղած են որ պաքալօրէայի քննութիւնները չկարենան տեղի ունենալ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՂ

ՕՏԻԼ ՎԵՐՍՈՒԱ մէկը Փոլիաքոֆ չորս ռուս քոյրերէն, որոնք աւելի ծանօթ են դերասանի իրենց ծածկանունով, մեռաւ 50 տարեկանին քաներէ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԳԱՐԹԸՐ Վենետիկէն ան - ցաւ Պելկրատ, ուր պաշտօնական այցելութիւն մը կը կատարէ :

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ թուղթերու քննութիւնը լայն իրաւասութիւններ ստացաւ Ազգ. ժողովը քուէարկած ըլլալով հհհի չորս երեսփոխաններու ներկայացուցած բարեփոխումը « Փէյրըֆիթ ծրագրին » : Այլեւս պարտադիր կը դառնայ ինքնութեան թուղթը (ինչ որ չէ Անգլիա եւ Ամերիկա) եւ որեւէատեն կարելի է անցորդէ թուղթերը պահանջել մինչ ցարդ հարկ էր յանցանքի վրայ բռնուիլ :

ՄԱՐՍԷԼ.—

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ՝

'Avenue du 24 AVRIL 1915 - Génocide Armenien,

Երեքշաբթի, Ցունիս 24ի թուականը կրող Մարսէյլի ընկերվարական օրաթերթը՝ Լը Փրովանսալ, կը հաղորդէ իր ՅՐդ էջին վրայ թէ Կաթոն Տէֆէռի առաջարկով, Ավընիւ ու Սէն-Ժիւլիէնի այն մասը, որ կը դառնուի Թրավերս Շառլ Քատտուզի եւ Պոմոնի միջեւ, պիտի մկրտուի « Ավընիւ տիւ 15 Ավրիլ 1915, Ժենոսիտ Առմէնիէն », ի յիշատակ Ապրիլեան նահատակներուն :

Ցաղուածին մէջ կը յիշուի թէ աւելի քան վաթսուն տարի առաջ է որ Մարսէյլ կը հանդիպին Թրքական հալածանքներէն փախող հայ գաղթականները, որոնց զաւակները այսօր զարձած են իսկական մարսէյլցիները առանց կորնչցնելու իրենց դիմագիծը : Կը ճշդուի թէ « 1915 Ապրիլ 24 Ավընիւ »ի արձանագրութեան ներքեւ պիտի աւելնայ « Հայկ. Ցեղասպանութիւն » : Ճշդելու համար այդ թուականին իմաստը : Թերթը կ'ըսէ թէ նուազագոյնն էր, զոր Մարսէյլ քաղաքը կրնար ընել 80 հազարնոց պաղութի մը նկատմամբ, որ բան մը ուզած չէր եւ երբ առաջարկը եղաւ լիազօր ներկայացուցիչներու, անոնք ընտրեցին Պոմոնի այդ պողոտան, քանի երկանը մէկն է անոնցմէ, ինչպէս Սէն - Փեռոմ եւ Սէն - Լու, ուր ամէնէն աւելի համախմբուած են Հայերը :

Կաթոն Տէֆէռի այս առաջարկը պէտք է վաւերացուի Թաղապետական Խորհուրդին կողմէ, որու նիստը կը դումարուի Երկուշաբթի օր : Անկէ ետք կը մնայ « մկրտութեան » արարողութիւնը, որու համար լաւագոյն թուականը կը նկատուի 1981 Ապրիլ 24ը, որ 66րդ տարելիցն է Ապրիլեան Եղեռնին :

———×———

մը գտնելու համար Լիբանանի : Պէշիր Ճեմայէլ « օգտակար » որակած է դէս - պանին հետ խօսակցութիւնները : Բրիս - տոնեաները յուսախաբ են Արեւմուտքէն եւ մանաւանդ Ամերիկացիներէն եւ Ֆրանսացիներէն, ու չեն ուզեր առանձին մընալ :

Նոյն ատեն սակայն միջադէպերը չեն դադրիր եւ կռիւներ կ'ըլլան ոչ թէ զօտիէ զօտի այլ իւրաքանչիւր զօտիէ ներս :

Երեք մարոնի եղբայրներ սպաննուած են առջի գիշեր Տէյր Տուրիթ (Շուֆի շրջան) ինչ որ բաւական յուզում առեղծած է : Հոս - հոն « թակարդ - կառքեր » : պայթումներ : Սայտայի մէջ, առջի օրուան եղեռնագործութիւնները պատճառ եղած են որ պաքալօրէայի քննութիւնները չկարենան տեղի ունենալ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՂ

ՕՏԻԼ ՎԵՐՍՈՒԱ մէկը Փոլիաքոֆ չորս ռուս քոյրերէն, որոնք աւելի ծանօթ են դերասանի իրենց ծածկանունով, մեռաւ 50 տարեկանին քաներէ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԳԱՐԹԸՐ Վենետիկէն ան - ցաւ Պելկրատ, ուր պաշտօնական այցելութիւն մը կը կատարէ :

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ թուղթերու քննութիւնը լայն իրաւասութիւններ ստացաւ Ազգ. ժողովը քուէարկած ըլլալով հհհի չորս երեսփոխաններու ներկայացուցած բարեփոխումը « Փէյրըֆիթ ծրագրին » : Այլեւս պարտադիր կը դառնայ ինքնութեան թուղթը (ինչ որ չէ Անգլիա եւ Ամերիկա) եւ որեւէ ատեն կարելի է անցորդէ թուղթերը պահանջել մինչ ցարդ հարկ էր յանցանքի վրայ բռնուիլ :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԼԱՆԴԱՐ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 43ՐԴ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Ցաւնիս 22ի հանդիպումներու արդիւնքները հետեւեալներն են.—

Սպարտակ – Պախտակոր 2–0
Դինամօ (Կ.) – ԲՄԱ 2–1
Զերնոմորեց – Կարպատներ 2–1
Արարատ – Դինամօ (Մոսկուա) 1–0
Տորպեդօ – Դինամօ (Թ.) 2–0
Շախտեոր – Կուբան 3–0
Զէնիթ – Դինամօ (Մինսք) 2–2

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Ցունիս 17–19)

ԱԻՍՏՐԻՈՑ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ԴԵՍՊԱՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Աւստրիոյ Մոսկուայի դեսպանը Հէրպարտ Հինտերեգըը, Ցունիս 17ին այցելած է Հայաստան, ուր նոյն օրը տեսակցութիւն մը ունեցած է Արտաքին Նախարար Ջոն Կիրակոսեանի հետ : Աւստրիացի դեսպանը ընդունուած է Հայաստանի նախագահին կողմէ, որ խօսած է տնտեսական եւ ընկերային զարգացման, ինչպէս նաեւ մշակութային մարզին մէջ ձեռք ձգուած յաջողութիւններու մասին : Ընդունելութեան ներկայ եղած է նաեւ Արտաքին նախարարը :

×

ՃԱՐՏ. ԱՐՄԷՆ ՋԱՐԵԱՆ ՀՌՈՄԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑԻ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԱՆԴԱՄ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

Ճարտ. Արմէն Ջարեան մեծ վաստակ ունի իտալացի եւ Իտալիոյ հայ ճարտարապետներու եւ Հայաստանի Ակադեմիայի Արուեստի Հիմնարկի մէջեւ մշակութային համագործակցութիւն հաստատելու եւ զարգացնելու գործին մէջ : Հռոմի Ակադեմիան, ի գնահատութիւն Արմէն Ջարեանի ունեցած դերին վերոյիշեալ աշխատանքներուն մէջ, զինք ընտրած է Ակադեմիայի արտասահմանի անդամ :

×

« ՆԱՀԱՊԵՏ »Ը ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԱԾ ՓԵՑՑԱՐՈՑԻ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ

Փեցցարոյի (Իտալիա) մէջ տեղի ունեցած չարժանկարի 16րդ փառատօնին, 85 ժապաւէններու կարգին՝ խորհրդային չարժանկարներու շրջագիծին մէջ, ցուցադրուած է Հենրիկ Մալեանի « Նահապետ »ը :

×

ՕՍՓԱՐ ՈՒԱՅԼԴԻ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐԸ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

« Սովետական դրոշ » հրատարակչական կոմբինատը լոյս ընծայած է Օսքար Ուայլդի գործերէն հատոր մը, Գագիկ Հախվերդեանի թարգմանութեամբ : Գիրքին մէջ տեղ գտած են տասը հէքեաթներ եւ երեք թատերախաղեր : Օսքար Ուայլդի գործերը հայերէն հրատարակուած են դարակիզբին : Այսպէս, 1910ին Պոլիս լոյս տեսած է իրմէ հատընտիր մը, Հ. Նաշմանեանի թարգմանութեամբ, ապա 1911ին՝ Թիֆլիս, եւ 1920ին՝ Մոսկուա, հրատարակուած են երկերը : Զանազան շրջաններուն Օսքար Ուայլդէն թարգմանութիւններ ըրած են Միսաք Մեծարենց եւ Վահան Թէքէեան :

Ա. ՕՀԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՏՈՒՆ

— ՎԱՀԳՆԱԽԱՀՈՍՔՎԻ ՀՈՒՇԱՂԱ —

ՊՂՈՊՂՈՋ ԺՈՂՈ Գրքի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊՂՈՊՂՈՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1905–1907 թթ.) 3

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1908–1914 թթ.) 4

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1914–1917 թթ.) 5

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1917–1920 թթ.) 6

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1920–1921 թթ.) 7

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1921–1922 թթ.) 8

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1922–1923 թթ.) 9

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1923–1924 թթ.) 10

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1924–1925 թթ.) 11

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1925–1926 թթ.) 12

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1926–1927 թթ.) 13

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1927–1928 թթ.) 14

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1928–1929 թթ.) 15

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1929–1930 թթ.) 16

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1930–1931 թթ.) 17

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1931–1932 թթ.) 18

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1932–1933 թթ.) 19

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1933–1934 թթ.) 20

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1934–1935 թթ.) 21

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1935–1936 թթ.) 22

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1936–1937 թթ.) 23

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1937–1938 թթ.) 24

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1938–1939 թթ.) 25

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1939–1940 թթ.) 26

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1940–1941 թթ.) 27

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1941–1942 թթ.) 28

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1942–1943 թթ.) 29

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1943–1944 թթ.) 30

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1944–1945 թթ.) 31

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1945–1946 թթ.) 32

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1946–1947 թթ.) 33

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1947–1948 թթ.) 34

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1948–1949 թթ.) 35

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1949–1950 թթ.) 36

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1950–1951 թթ.) 37

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1951–1952 թթ.) 38

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1952–1953 թթ.) 39

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1953–1954 թթ.) 40

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1954–1955 թթ.) 41

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1955–1956 թթ.) 42

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1956–1957 թթ.) 43

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1957–1958 թթ.) 44

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1958–1959 թթ.) 45

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1959–1960 թթ.) 46

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1960–1961 թթ.) 47

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1961–1962 թթ.) 48

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1962–1963 թթ.) 49

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1963–1964 թթ.) 50

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1964–1965 թթ.) 51

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1965–1966 թթ.) 52

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1966–1967 թթ.) 53

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1967–1968 թթ.) 54

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1968–1969 թթ.) 55

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1969–1970 թթ.) 56

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1970–1971 թթ.) 57

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1971–1972 թթ.) 58

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1972–1973 թթ.) 59

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1973–1974 թթ.) 60

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1974–1975 թթ.) 61

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1975–1976 թթ.) 62

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1976–1977 թթ.) 63

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1977–1978 թթ.) 64

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1978–1979 թթ.) 65

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1979–1980 թթ.) 66

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1980–1981 թթ.) 67

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1981–1982 թթ.) 68

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1982–1983 թթ.) 69

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1983–1984 թթ.) 70

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1984–1985 թթ.) 71

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1985–1986 թթ.) 72

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1986–1987 թթ.) 73

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1987–1988 թթ.) 74

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1988–1989 թթ.) 75

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1989–1990 թթ.) 76

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1990–1991 թթ.) 77

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1991–1992 թթ.) 78

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1992–1993 թթ.) 79

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1993–1994 թթ.) 80

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1994–1995 թթ.) 81

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1995–1996 թթ.) 82

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1996–1997 թթ.) 83

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1997–1998 թթ.) 84

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1998–1999 թթ.) 85

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (1999–2000 թթ.) 86

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2000–2001 թթ.) 87

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2001–2002 թթ.) 88

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2002–2003 թթ.) 89

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2003–2004 թթ.) 90

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2004–2005 թթ.) 91

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2005–2006 թթ.) 92

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2006–2007 թթ.) 93

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2007–2008 թթ.) 94

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2008–2009 թթ.) 95

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2009–2010 թթ.) 96

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2010–2011 թթ.) 97

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2011–2012 թթ.) 98

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2012–2013 թթ.) 99

Ա. Ղազարյան — Ռուսական հեղափոխական շարժումը և հայ ազգային-ազատագրական պայքարը (2013–2014 թթ.) 100

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊՂՈՊՂՈՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԱՍՎԱԾ ԿՈՏՎԱԾՈ

— ՀԱՏՈՒԱԾ =

ՍՈՒՆ ՍՈՒՔԱԳ

ՀԱՎԱՏՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔ

Մարդկային ամբողջ կյանքի մեջ ամենից ավելի ուրախալի և ամենից ավելի տխուր բաներ են պատահում։ Ուրախալի բաներ պատահում են, երբ մարդ ինքն է ուրախություն պատրաստում ուրիշների համար, իսկ տխուր բաներ պատահում են, երբ ուրիշները ուրախություն են պատրաստում նրա համար։ Ուրախալի բաներ պատահում են, երբ մարդ ինքն է ուրիշներին օգնում, իսկ տխուր բաներ պատահում են, երբ ուրիշներն են նրան օգնում։ Ուրախալի բաներ պատահում են, երբ մարդ ինքն է ուրիշներին սիրում, իսկ տխուր բաներ պատահում են, երբ ուրիշներն են նրան սիրում։ Ուրախալի բաներ պատահում են, երբ մարդ ինքն է ուրիշներին հարգում, իսկ տխուր բաներ պատահում են, երբ ուրիշներն են նրան հարգում։

Ուրախալի բաներ պատահում են, երբ մարդ ինքն է ուրիշներին ուրախություն պատրաստում, իսկ տխուր բաներ պատահում են, երբ ուրիշներն են նրան ուրախություն պատրաստում։

Ուրախալի բաներ պատահում են, երբ մարդ ինքն է ուրիշներին սիրում, իսկ տխուր բաներ պատահում են, երբ ուրիշներն են նրան սիրում։

Ուրախալի բաներ պատահում են, երբ մարդ ինքն է ուրիշներին հարգում, իսկ տխուր բաներ պատահում են, երբ ուրիշներն են նրան հարգում։

Ուրախալի բաներ պատահում են, երբ մարդ ինքն է ուրիշներին օգնում, իսկ տխուր բաներ պատահում են, երբ ուրիշներն են նրան օգն

Պ. Արամ Պետրոսեան կը հաղորդէ որ իր կնոջ՝ ՊԱՐԳԵՒՒՀԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ Հայաստան փոխադրութիւնը անակնկալ դժուարութիւններու հանդիպելով, կարգադրուած է որ ան հանդիչէի այնտեղ, ուր Սաֆօն անմահացած է իր սիրային բանաստեղծութիւններով: Տարաբախտ արուեստագիտուհիին մարմինը կը փոխադրուի Ռուասի – Շարլ տը Կօլի օդակայանէն երեքշաբթի առտու ու կը հասնի Ա.թէնք ժամը 12·45ին: Յաջորդ օրը կը փոխադրուէր գիւղ իր յաւիտենական խաղաղութիւնը գտնելու համար ամու – սինի մօր ծննդավայրի գերեզմանատան մէջ, հայկական առհմիկ տարազով ու զարդարանքով:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկ· Ս· Զիլինկիրեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ կիրակի, Յունիս 29, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, իր ամուսնոյն՝

ՏՕՔԹ· ՎԱՀՐԱՄ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

(Աղֆատախնամի նախկին նախագահ)

մահուան 9րդ տարելիցին առթիւ:

Հանդուցեալին յիշատակը յարգողնե – րէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մրցանակաբաշխութիւն եւ Դաշտահանդէս

Հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կաթ· Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց
եւ առաջնորդ Փարիզի

կիրակի, Յունիս 29, ժամը 13էն սկսեալ, վարժարանին մէջ

Երգ, պար, արտասանութիւն
Զուարթ ՅԱՐԴԱՐ՝ Վիպէն և Յաուէթ
Աւանդական ճաշ
խաղեր եւ վաճառք
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ

- ԱՌ Ի ԳԻՏՈՒԹԻԻՆ -

Հ· Բ· Ը· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը տեղեկացնէ թէ յարգելու համար յիշատակը իր նորոգ հանգուցեալ պատուոյ նախագահ եւ բարերար

ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՋՐԲԱՇԵԱՆԻ

Յունիս 27ին տեղի ունենալիք անդամական ընդհ· ժողովը յետաձգուած է Սեպտեմբեր ամսուան:

SOUTIEN
A
HRAIR KILNDJIAN
Reunion D'Information
Vendredi 27 Juin à 20 h. 30
Salle de la Mutualité
24, Rue St. Victor — 75005 Paris
Métro : Maubert-Mutualité
COMITE DE SOUTIEN
A HRAIR KILNDJIAN

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կրընոպլի Կապ· Խաչը եւ Նոր Սերունդը Յունիս 29, Կիրակի, Ֆոնթէնկ Սէ· խ, Թէ· դաշտին վրայ կը տօնեն Մայիս 28ը, ժամը 10էն սկսեալ:

Կը խօսի·—

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին – ճոխ պլիֆէ Մասնակցութիւն Անի նուագախումբին: Պիւֆէ — խորոված:

Անձրեւի պարագային՝ դաշտին տեղ Սէն – Մառթէն տ'Էռէի Սալ տէ Ֆէթին մէջ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Վեջինէէն Պ· Վահրամ Մոսկոֆեան 200 Ֆր· կը նուիրէ Կապ· Խաչին եւ 100 Ֆր· «Յառաջ»ին Յովհ· Թորոսեանի մասուան առթիւ (սառնալ «Յառաջ»էն):

ՀԱՅՀԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍ. ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՐԻՆ

Այս կիրակի, Յունիս 29, առաւօտեան 8ին Ֆրանս – Քիւլթիւռ կայանէն հայ յայտագիրը՝ Վազգէն Ա·, Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց:

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Հինգշաբթի, Յունիս 26, տօն է Սրբոց Թարգմանչացն մերոյ Սահակայ եւ Մեսրոպայ: Այս առթիւ Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ *Մխիթեան Ֆրանսայի Ընկերութիւնը կը տեղեկացնէ բոլոր մասնաճիւղերուն, որ 39րդ Պատմ· ժողովը, տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Շաբաթ, Յունիս 28, առաւօտեան ժամը 9·30էն սկսեալ, Ֆոբուրկուլի դպրեվը, Մարսէյլի Հանրակոքի Ընկերութեան վայրը, Սեփհիլ Մարսէյլի մօտ: Մասնաճիւղերը պէտք է ղրկեն իրենց պատգամաւորներուն ցանկը, Սէնթ Անթուանի վարչութեան, ճաշ եւ պանդոկի ապահովութեան համար: Յաջորդ օրը, կիրակի, տեղւոյն վրայ դաշտահանդէս:*

Շամփուրով խորոված, ճոխ պլիֆէ Գեղարուեստական բաժինը

ԳՈՉԱՐԻ խումբը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Ս· Դր· Լուսաւորիչ եկեղեցին շնորհակալութեամբ ստացած է զանազան առթիւներով հետեւեալ նուէրները.—

Պիւքէճեան ընտ·, Պ· Նուպար Տէր – Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկ· Լիւլէճեան (Կախ), Սէմէրճեան եղբարք, Տէր եւ Տիկին Խմէրեան Գէորգ, այրի Տիկ· Վարդուհի Դանիէլեան, Պ· Ռոպէր Տաւուեան, Տէր եւ Տիկ· Մասիս Աւետեան եւ Մարկոսեան ընտ·, Օր· Ալիս Գոչլաքեան, Նաճարեան ընտ·, Պ· Պապայեան, այրի Տիկ· Մանուշակ Իզմիրլեան, Պ· Յապաս Ապաս, Տէր եւ Տիկ· Թահմազեան, Տէր եւ Տիկ· Ճէնտիքեան Վռամպուհ, Տէր եւ Տիկ· Կիւրճեան Մարիա, Տէր եւ Տիկ· Արապիքեան Գասպար, Տէր եւ Տիկ· Պարեյեան, Տիկ· Շէքպօղոսեան, Տէր եւ Տիկ· Սաեփան Փափազեան, Տէր եւ Տիկ· Քազիրեան Մանուկ, Տէր եւ Տիկ Քէօսէեան, Պ· Մկրտիչեան 100ական Ֆր·: Տիկ· Ամելիա Յակոբեան, Պ· Խոսրով Ղազարեան, Տիկ· Ալիս Քէօլէեան (Լիոն) 200ական: Տէր եւ Տիկ· Առաուր Մուռատեան, Պ· Վարժապետեան 500ական:

Հանգուցեալ Լուսին Ղազարեանի հոգեհանգիստին առթիւ՝ Պ· Մկրտիչ Թոբայեան 20 Ֆր·: Օր· Ազատնի Յովհաննիսեան, Պ· Վարդեվառ Գամպերեան 30ական Ֆր·: Պ· Նուպար Տէր – Ղուկասեան, Պ· Մկրտիչ Ղազարեան, Տէր եւ Տիկ· Սահակեան Շահինեան, այրի Տիկ· Մանուկ Համբարձումեան (Տէսին), Տէր եւ Տիկ· Մէրճիմէքեան, Պ· Ալէքսան Պապայեան, Տիկ· Անահիտ Ճէհիրեան, Տէր եւ Տիկ· Վրէժ Ելգովանեան, Տիկ· Կարապետ Թիւթիւնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ· Աւետիսեան, Տէր եւ Տիկ· Իվ Գասպարեան 50ական Ֆր·: Ղազարեան ընտ·, Տէր եւ Տիկ· Ալէքսան Աբուքեան, Պ· Ճակոբ Գէորգեան, մի ոմն, Պ· Սարգիս Գալըճեան, Պ· Ալէն Պագըրճեան 100ական Ֆ·:

LA CAPPADOCE

PRESENTE

3 GALAS EXCEPTIONNELS

AVEC

ONNIK DINKDJIAN

DE NEW - YORK

LES 26 - 27 - 28 JUIN

TOUS LES SOIRS

ORCHESTRE CAPPADOCE — MARTEN YORGANTZ
HARRIS LASKARIS — MINAS (vendredi - samedi)

67bis, QUAI BLANQUI, ALFORTVILLE 94140

tél. 375.05.30

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկ· Մարի Մարտիկեանէ եւ իր բարեկամուհի – ներէն 890 ֆրանքի նուէրը ի նպաստ Անտիլիի եւ Մոնմորանսիի հանգստեան տուներուն:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

– ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ –

Կապ· Խաչի Շրջ· Վարչութիւնը, կայանի անօրէնները եւ վարիչները, հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կայան դացող երախաներու ծնողքները՝ Շաբաթ, Յունիս 28, ժամը 15ին, 17 Ռիւ Պլէօ:

Մէթրօ Քատէ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿ – ՑՈՒԹԵԱՆ աւանդական

Գուշտա Հանդէսի՞ն

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ

6 ՅՈՒԼԻՍ

կիրակի ամբողջ օրը

ՀԱՆԴՐՈՒԱՆԱՑԻՆ ՄՐՑՈՒՄ

RALLY - PAPER

Կազմակերպուած Հ· Մ· Ը· Մ·ի Փարիզի մասնաճիւղի ընկերային յանձնախումբին կողմէ, Յունիս 29, կիրակի կէսօրէ առաջ ժամը 10·30էն սկսեալ:

Մեկնումի՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունէն:

Արձանագրութեան եւ մանրամասնութեանց համար դիմել կամ հեռաձայնել նոյն վայրը՝ 824·63·89:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Ս· Դր· Լուսաւորիչ եկեղեցին շնորհակալութեամբ ստացած է զանազան առթիւներով հետեւեալ նուէրները.—

Պիւքէճեան ընտ·, Պ· Նուպար Տէր – Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկ· Լիւլէճեան (Կախ), Սէմէրճեան եղբարք, Տէր եւ Տիկին Խմէրեան Գէորգ, այրի Տիկ· Վարդուհի Դանիէլեան, Պ· Ռոպէր Տաւուեան, Տէր եւ Տիկ· Մասիս Աւետեան եւ Մարկոսեան ընտ·, Օր· Ալիս Գոչլաքեան, Նաճարեան ընտ·, Պ· Պապայեան, այրի Տիկ· Մանուշակ Իզմիրլեան, Պ· Յապաս Ապաս, Տէր եւ Տիկ· Թահմազեան, Տէր եւ Տիկ· Ճէնտիքեան Վռամպուհ, Տէր եւ Տիկ· Կիւրճեան Մարիա, Տէր եւ Տիկ· Արապիքեան Գասպար, Տէր եւ Տիկ· Պարեյեան, Տիկ· Շէքպօղոսեան, Տէր եւ Տիկ· Սաեփան Փափազեան, Տէր եւ Տիկ· Քազիրեան Մանուկ, Տէր եւ Տիկ Քէօսէեան, Պ· Մկրտիչեան 100ական Ֆր·: Տիկ· Ամելիա Յակոբեան, Պ· Խոսրով Ղազարեան, Տիկ· Ալիս Քէօլէեան (Լիոն) 200ական: Տէր եւ Տիկ· Առաուր Մուռատեան, Պ· Վարժապետեան 500ական:

Հանգուցեալ Լուսին Ղազարեանի հոգեհանգիստին առթիւ՝ Պ· Մկրտիչ Թոբայեան 20 Ֆր·: Օր· Ազատնի Յովհաննիսեան, Պ· Վարդեվառ Գամպերեան 30ական Ֆ·: Պ· Նուպար Տէր – Ղուկասեան, Պ· Մկրտիչ Ղազարեան, Տէր եւ Տիկ· Սահակեան Շահինեան, այրի Տիկ· Մանուկ Համբարձումեան (Տէսին), Տէր եւ Տիկ· Մէրճիմէքեան, Պ· Ալէքսան Պապայեան, Տիկ· Անահիտ Ճէհիրեան, Տէր եւ Տիկ· Վրէժ Ելգովանեան, Տիկ· Կարապետ Թիւթիւնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ· Աւետիսեան, Տէր եւ Տիկ· Իվ Գասպարեան 50ական Ֆր·: Ղազարեան ընտ·, Տէր եւ Տիկ· Ալէքսան Աբուքեան, Պ· Ճակոբ Գէորգեան, մի ոմն, Պ· Սարգիս Գալըճեան, Պ· Ալէն Պագըրճեան 100ական Ֆ·:

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՄԱՄՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ· Խաչի մխրճեայ վարժարանի հանդէսը Յունիս 29, Կիրակի ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

Աշակերտութեան կողմէ կը ներկայացուի տրամախօսութիւն մը, կ'ըլլան՝ երգ, պար, արտասանութիւն, ղեկավարութեամբ Մայտա Կարապետեանի:

Սիրով կը հրաւիրուին հայրենակից – ները:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE

(12,14, Rue St. Bazile)

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 29, ժամը 16ին:

Յայտագիրը՝ պատրաստուած աշակերտներու կողմէ·— Արտասանութիւն, խմբերգ, պար, թատերական պատկերներ, ցուցադրութիւն աշակերտներու կատարած աշխատանքներու: Հիւրասիրութիւն, պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է

COLLEGE ARMENIEN SAMUEL MOORAT

Les inscriptions pour l'année scolaire 1980 - 1981 sont ouvertes.

Le Collège admet les élèves internes et externes dès les classes élémentaires jusqu'à celles des sections B. C. D. du Baccalauréat.

Les jeunes filles uniquement externes sont également admises.

S'adresser à la Direction pour tous détails concernant les inscriptions.

DIRECTION COLLEGE ARMENIEN
26, Rue Troyon — 92310 Sèvres
Tél. : 534-68-28

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին հետեւեալ ձեռնարկները.—

Զբօսապտոյտ՝ Սեպտ· 21ին
Պարանոցիկ – երեկոյթ Հոկտ· 12ին
Հոգեճաշ Նոյեմբեր 18ին:

TRANSTOURS

organise plusieurs voyages à Erévan avec divers programmes

14 jours à Erévan - 2 jours à Moscou

TOUS LES VOYAGES PAR AVION — HOTEL 1ere CLASSE — PENSION COMPLETE

	départ :	*retour :*
4e voyage —	6 AOUT	21 AOUT 4300 F.
5e voyage —	13 SEPTEMBRE	28 SEPTEMBRE 4300 F.
6e voyage —	1er OCTOBRE	16 OCTOBRE 3800 F.

DIRECT DE MARSEILLE

1er voyage, du 11 au 25 AOUT 4150 F.
2e voyage, du 8 au 22 SEPT. 4150 F.
3e voyage, du 6 au 20 OCTOBRE 3750 F.

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն Հորեքշաբթի և Ուրբաթ կէսօրէ եառք ժամը 15էն 18
Մարսէյլ՝ *դիմել Զ· Ալիքսանեանի*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél. : 93-04-90 et (42) 83-31-55
Վալանս՝ *դիմել Ն· Գասպարեանի* —Ալֆորվիլ՝ *դիմել Յ· Պօյաճեանի*

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
26
JEUDI
26 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.674

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.674

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Միխուռաւի ծանր ամբաստանագիրը Թիմարի դեմ

ԿԱՄ

«ՀՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ» ՄԸ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՒԸ

—o—

Մամուլի ասուլիսը զոր Միխեռան ու-ա նախագահէն 48 ժամ առաջ, սովո-րականէն աւելի խիստ էր Թիւքարի տ'Էս-թէնի մօտ եօթնամեայ քաղաքականու-թեան դէմ, բոլոր ճակատներու վրայ: Ամբաստանագիր մը եւ հաշուեկշիռը «դէպ ընտրութեան» քանի Թիւքար Մի-թերանի համար « գործազրկութեան պա-տճառ է, անհատասարութեանց մարքիզ, դիներու բարձրացման կոմս, ընտրակա-նութեան դուքս, թեքնոքրասիի իշխան եւ անգայութեան (անէսթէզի) արքայ »:

Միթերան միշտ չըսեր իր թեկնածու ըլ-լալը քէեւ բացայայտ է որ միշտ պատ-րաստ է: երբեք այսքան անգործութիւն չէ ցուցած, կ'ըսէ ընկերվարական պարա-գլուխը, դիներու յաւելումը երբեք այս-քան բարձր չէ եղած, ազատութիւնները երբեք այսքան խնդրոյ առարկայ չեն ե-ղած եւ Մորհրդարանն ալ երբեք այսքան չ'նստացած: Բայց պէտք է խոստո-վանիլ թէ Միթերան անորոշ կը մնայ շատ մարդոց մարզին մէջ: Ի՞նչ պէտք է ընել « զօրակոչի ծրագիրը մը Ֆրանսայի համար »: Կ'ուզէ համախմբող մը ըլլալ, բոլոր հոսանքներու բաները: Միլիզազա-նին ներկայ կացութեան մասին, չատ ճանգալած չէ տակաւին Աֆղանիստանէն սովրդային մասնակի պարպումին առ-թիւ: կը նախընտրէ սպասել ու տեսնել: Թիւքար փիսքարի յաղթանակը չի նկատեր զրկէն այլ՝ Մոսկուայի մէկ խաղը: Եւ զգուշութեամբ, կը չեշտէ · « Խորհր-դուրեան հետ բաց յարաբերութիւնները պահպանել օգտակար է եւ համապատաս-խան մեր շահուն, պայմանաւ որ պահը ընտրուի եւ Ֆրանսա իր քաղաքականու-թիւնը վարելու միջոցներն ունենայ: Կարեւոր է Մոսկուայի մէկ, Թիւքար տ'Էս-թէնը կը նկատէն իրրեւ ամէնէն ճկունը եւ ամէնէն տկարը կարելի ընկերակից-նալու »:

Թեկնածութեան մասին ալ միշտ նոյն զգուշաւորութեամբ կ'ըսէ ·— « Մերժած եմ ելլել խաղին մէջ մտնել երբ կը խնդրուէր ինձմէ: երբ կ'ըսեմ թէ թեկնածու չեմ, պատճառն այն է որ ատոր պէտք չունիմ համոզելու, արտայայտուելու, մարմնացնե-լու համար ընկերվարական առաջարկը, զոր կը պաշտպանեմ »:

ՊԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՎԱ

ՊԱՆԻ մէջ հալածանքները ամէն տե-ղէ, չեն դադրած: Հինգ Քիւրտեր ըս-պանուած են կառավարական ուժերու կողմէ: Միւս կողմէ Նոյեմբերի մէջ (կաս-ղից ծով) չորս կիներ մարտկի 25 հար-ուածներ կերած են տեղական «Ցեղափո-խական կոմիտէ»ին պահանջով, որովհե-տեւ ծովի լողանք առած են ծովափի այն մասը, որ այբերու վերապահուած էր: Թէհրանէն ալ կը հաղորդեն որ 100 դա-տախազներ արտաքսուած են համալսարա-նէն մինչ ուսանողները միշտ դատել կ'ու-զեն պատանդները:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 17-19)

ՌՈՒԶԱՆՆԱ ԵՒ ԿԱՐԻՆԷ ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՄԷՋ ԵՒ ԼԻՍԻՑԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՄԱՍԻՆ

Մոսկուայի Զայկովսկի սրահին մէջ տեղի ունեցած է Ռուզաննա եւ Կարինէ Լիսիցեանի երգահանդէսը: Բոլորը, ո-րոնցմէ մէկը սոփրանօ է, իսկ միւսը՝ մեցցօ – սոփրանօ, մեկնաբանած են Դար-գոմիժսկիի, Ռուբինշտայնի, Կլինկալի, Շումանի, Կուռոյի եւ Սէն-Սանսի պոր-ծերը: Լիսիցեան ընտանիքին անունը ծանօթ է երաժշտական աշխարհին մէջ: Հայրը՝ Պաւել (Պօղոս) Լիսիցեան, երդի անդաստանին մէջ մեծ ճամբայ կտրած է: 69ամեայ պարիթոնը ծնած է Հիւսիսային Կովկասի Վլադիկավկազ (այժմ Օրջոնի-կիձէ) քաղաքը: Երաժշտական ուսումը առած է Լենինկրադի Երաժշտանոցը, որ-մէ եօք ընդունուած է տեղւոյն փոքր օփերան: Ապա փոխադրուելով Երեւան Պաւել Լիսիցեան զբաղած է օփերայի մե-ներգիչ: Սակայն արուեստագէտը մեծ անուն չահած է 28 տարեկանին, երբ Մոս-կուայի մէջ տեղի կ'ունենար հայ ար-ուեստի տասնօրեակը: Հանդէս գալով Սպենդիարեանի «Ալմաստ» օփերայի մէջ Թաթուլի, իսկ Ա. Տիգրանեանի « Անոյշ » օփերայի մէջ Մոսկի դերերով, Պաւել Լի-սիցեան գրաւած է մասնագէտներու ու-շադրութիւնը: Այնուհետեւ հայ երգիչին առջեւ բացուած են Մոսկուայի եւ Երե-ւանի օփերաներու դռները: Ատեն մը վա-րած է նաեւ Երեւանի Կոմիտաս Երաժշ-տանոցի երգի ամպիոնը: Մոսկուայի Ե-րաժշտանոցի մեծ սրահին մէջ, երբ կը տօնուէր արուեստագէտին 60ամեակը, բեմ ելած են նաեւ յորելեարին զաւակ-ները՝ Ռուզաննա, Կարինէ եւ Ռուբէն, ու Լիսիցեան քառեակը մեկնաբանած է Մոցարթի « Ռեքուիեմ »ը:

Ռուբէն Լիսիցեան նաեւ չուլթահարիչ է: 1969ին մասնակցելով երգի Շուման միջազգային մրցումին, որ տեղի ունե-ցաւ Արեւելեան Գերմանիա, այդ ժամա-նակ 24ամեայ արուեստագէտը չահած է առաջնութիւնը: Անցեալ տարի Մոսկուա-յի մէջ Ռուզաննա եւ Կարինէ Լիսիցեան երգահանդէս մը տուած են առաջին ան-գամ մեկնաբանելով Իրինա Մանուկեա-նի մէկ fանթաթը, գրուած Կարսիա Լոր-քայի բառերու հիման վրայ՝ երկու ձայ-նի, երկու դաշնակի եւ հարդակային նուա-գարաններու համար: Ներկայիս քոյրերը կը պատրաստուին այդ գործը ներկայա-ցնել Երեւանի մէջ, ինչպէս նաեւ երգա-հանդէս մը տալ Մոսկուայի ողիմպիա-կաններու օրերուն:

×

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԻ Բ. ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Խորհ. Միութեան Բ. դասակարգի ախոյենութեան մրցաշարքին Երեւանի «Ա-րարկիր» եւ Աբովեանի «Կոտայք» խում-բերը յաղող ընթացքի մէջ են: Տասը շրջանէ ետք հայկական երկու խումբերը 15ական միաւորով, 9րդ խմբակին մէջ, կը գրաւեն դասաւորման 2րդ եւ 3րդ տե-ղերը:

×

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԼՐԱՏՒԱԿ

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Ուկրանիոյ Տերնոպոլ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած խուլ – համրերու դասա-կան ոճով ըմբշամարտի համամիութենա-կան ախոյենութեան մրցումներուն, 100 քիլօ ծանրութեան դասակարգին ախոյ-եան հանդիսացած է Երեւանէն Ալեքսանդր Մարկոսեան, որ առնուած է Խորհ. Մի-ութեան խումբին մէջ:

×

ԾԱՆՐԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Երեւանի մէջ տեղի ունեցած են Հա-յաստանի եւ Ուզբեկիստանի « Բուրե-վեստնիկ » մարզական ընկերութեան ծան-րաբարձութեան խումբերու բարեկամա-կան մրցումները, որոնք վերջ գտած են հայ մարզիկներու յաղթանակով:

ԱՆԳԱՐԱՑԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԹԻԻ « ՀԵՐՔԼՏ »Ի ԲԱՑԱՌԻԿ ԹԻՒԸ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԹՈՒՐՔԻՈՑ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ 60.ՀԱԶԱՐ ՀԱՅԵՐԸ ԹՐՔԱԽՕՍ ԵՆ...

ԿԸ ԳՐԷ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԹԵՐԹԸ

—o—

Շորեքշաբթի օր, Յունիս 25ին, Ինքե-նեշընըլ Հերբլտ Թրիպիւնը 12 յատ-եալ էջեր ամբողջովին նուիրած է Թուր-քիոյ, Անգարայի Ատլանտեան ժողովին առթիւ: Ի շարս բազմաթիւ եւ բազմազան յօդուածներու, հատ մը նուիրուած է կրօնական փոքրամասնութեանց: Յօդ-ուածագիրը նկատելէ ետք թէ Յոյն, Հայ եւ Հրեայ, առեւտրական գետնի վրայ ա-ռանձնաշնորհեալ դիրք ունին, քանի տուրքերու հրապարակուած տարեկան հաշուեկշիռը ցոյց կուտայ թէ ոչ – մահ-մետականները ամէնէն հարուստներն են, կ'անդրադառնայ Հայերուն. « Թուրքերու յարաբերութեանց պատմութիւնը, կ'ըսէ յօդուածագիրը սկիզբը, 20րդ դարու ա-մէնէն ողբերգականներէն մէկն է », ապա կը յիշէ թէ ամէն ամիս նոր տարր մը կ'աւելնայ եղեռնափորձերով կամ մահա-փորձերով զոր Հայերը կը գործեն իր-րեւ փոխ–վրէժ այն տառապանքներուն, զոր իրենց համայնքը կրած է Օսման-եան կայսրութեան մէջ: Թուրքերը, կ'ը-սէ Ամերիկացին, զարմացած են որ այդ սպանութիւնները այդքան քիչ ուշադրու-թեան կ'արժանանան համաշխարհային մամուլին մէջ ու կ'աւելցնէ թէ Օսման-ցիք յարատեւ ճիգ մը թափած են բնա-ջնջելու համար Հայերը, որոնք ամբաս-տանուած էին որ Ռուսերուն կ'օգնէին: Շատ Թուրքեր կը խոստովանին եղեր որ քիչ բան գիտեն Հայերու ջարդերուն վերաբերեալ, ինչ որ արդէն կ'անգիտա-նան Պատմութեան տեղական գիրքերը: Եւ շատեր ալ կ'ըսեն եղեր, որ Օսմանցիք պատասխանատու են Հայերու դէմ ջար-դերուն ոչ՝ Աթաթիւրքի սերունդը, որ ըմբոստացած է Օսմանցիներուն դէմ: Շատ մը կրթուած Թուրքեր, կը գրէ յօդ-ուածագիրը, մտերիմ շրջանակի մէջ կը ցաւին Օսմանեան սաստկութեանց հա-մար բայց միաժամանակ հարց կուտան թէ ինչո՞ւ անմեղ մարդիկ պէտք է սպան-նուին վրէժն հանելու համար արարքնե-րու, որոնք գործուած են 70 տարի առաջ:

Ի վերջոյ « յունական մատ » ալ տես-նելէ ետք, ահաբեկումներուն մէջ, Ամե-րիկացին կ'եզրակացնէ ըսելով թէ՝ Թուր-քիա մնացած 60 հազար Հայերը ամբող-ջովին թրքախօս են: Ունին իրենց Պատ-րիարքը եւ մեծաւորը՝ էչմիածին: Հա-կառակ դառնութեան որ ծագած է Թուրք դիւանագէտներու սպանութիւններէն հայ ծայրայեղներու կողմէ, Հայերը առան-ձին դեր մը խաղացած են Թուրք Հանրա-պետութեան կեանքին մէջ եւ նկատուած են ամբողջապէս Թուրք ինչպէս ուրիշ մէկը:

×

Այլ խօսքով, կը կրկնուի նոյն յանկեր-գը՝ « Ես չէի, ան էր » որու պատասխանն է անշուշտ՝ « եթէ դուն չէիր, ուրիշն եղբայրդ էր » ինչ որ շատ բան չի փո-խեր...:

MUSÉE NATIONAL D'ART MODERNE CENTRE GEORGES POMPIDOU

ԲԱՑՈՒՄ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԵԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

—o—

Երեքշաբթի առաւօտ, Յունիս 24ին, ժորժ Փոնփիտու մշակութային կեդրոնին Գ. յարկը պաշտօնական բացումը կա-տարուեցաւ Մարտիրոս Սարեան ցուցա-հանդէսին, իր ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ:

Արդի Արուեստի Ազգ. Թանգարանին տեսուչը քանի մը խօսքով բացումը կա-տարելէ ետք ցուցահանդէսին, խօսքը փոխանցեց Երեւանի Սարեան Թանգա-րանի տնօրէն՝ Շահէն Խաչատրեանի, ո-րու չնորհիւ է գլխաւորաբար որ գլուխ հանուած է այս ցուցահանդէսը:

Շ. Խաչատրեան, Ֆրանսերէն, իր ու-ղերձին մէջ պարզեց այն բացառիկ տեղը զոր կը գրաւէ Սարեան հայ նկարչութեան մէջ, որու նահապետն է: Զայն նկատեց դարուս մեծագոյն արուեստագէտներէն մին, որու փարիզեան առաջին ցուցահան-դէսը, տեղի ունեցած է ասկէ 52 տարի առաջ, 1928ին: Այդ ցուցահանդէսին ներ-կայացուած բոլոր գործերը սակայն այ-րեցան հրդեհին մէջ, այն նաւուն, որ զանոնք կը վերադարձնէր հայրենիք:

Ցուցահանդէսին առթիւ բաժնուած ծա-նօթագիրին մէջ հետեւեալ ձեւով կը ներ-կայացուի նկարիչը.—

« Մարտիրոս Սարեան — առասպել մը դարձած իր ողջութեան — 20րդ դարու մեծագոյն հայ արուեստագէտը նկատուած է: Ինչպէս բազմաթիւ նկարիչներ ռու-սական հին կայսրութեան, Սարեան իր սկզբնական քայլերը կ'առնէ Մոսկուա բայց դէպի Կովկասի բազմակողմանի եւ առասպելական մշակոյթն է, որ կը դար-նայ արագօրէն: Ճամբորդութիւններ՝ Պարսկաստան, Թուրքիա եւ Եգիպտոս ի-րեն կը յայտնաբերեն Արեւելքի տարաշ-խարհիկ հրապոյրը եւ խորհրդաւոր մըթ-նոլորտը, իրեն առջեւ բանալով նոր հան-գրուան մը — գուցէ ամէնէն հետաքրքը-րականը իր ստեղծագործութեան: Բայց միայն Հայաստանի անկախութեան առեն է, 1918ին, որ իրեն կը տրուի առիթը իրագործելու իր երազը՝ ապրիլ իր ծնըն-դավայրը, երդել անոր գեղեցկութիւնը չնորհիւ արտայայտութեան զանազան մի-ջոցներու՝ իւղաներկ, գծագրութիւն, պատկերազարդում, բեմազարդում: Հոն կը մնայ մինչեւ իր մահը՝ 1972ին, Երե-ւան, փառքի եւ պատուի մէջ, բոլորէն մեծարուած »:

×

Այս ցուցահանդէսը կը ներկայացնէ Սարեանի հսկայ արտադրութեան միայն 40 գործերը, զանազան շրջաններու: Ու-շադրաւ են 1905 – 1909 սկզբնական շըր-ջանի գործերը, ուր զգալի է նորարարու-թիւնը զոր վարպետը կը բերէ հայկ. ար-ուեստին մէջ:

× Ցուցահանդէսը կը տեւէ մինչեւ Սեպ-տեմբեր 1 եւ բաց է ամէն օր (բացի երեք-շաբթիէ) ժամը 12էն 22, Շաբաթ եւ կի-րակի 10էն 22:

— ՎԱՀԱԳՆԱԿԱՐՋՎԻ ՀԱՄԱՐ —

Վ. ՕՀԱՆՅԱՆ «ԸՆՏԱՆԻ ՀՈՒՅՍԻՆ» ՅՕԹՆԱԾԱՎՈՐ ՊԱՏՄՎԱԾՔԸ

Գիրք առաջին

(Ի. և վերջ)

Ամեն ինչ սկսվեց այն օրից, երբ Ռուբենը ծանոթացավ Ռուզաննայի հետ։ Ռուզաննան ուսուցչուհի էր, նրանք հանդիպեցին Ռուբենի հայրենի գյուղում, որտեղ նա գնացել էր հանգստանալու։ Ռուզաննան էլ էր հանգստանում։ Ռուբենը ծանոթ էր Ռուզաննայի ամուսնու հետ, նրանք միասին էին սովորել։ Ռուզաննայի ամուսինը ռազմաճակատում էր։ Ռուբենը ամուսնացած էր, ուներ երկու երեխա։ Ռուզաննան էլ ամուսնացած էր, ուներ մեկ երեխա

ՅԱՍՎԱԾ ԿՈՏՎԱԾՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՊՈՒՇԿԻՆ ՈՒ ԸԴԽԱՐՏ ՀՈՒՅՍԻՍՆԵՐԸ

Պուշկինի ստեղծագործությունը հայ ընթերցողին հայտնի է ոչ միայն բնագրով, այլև թարգմանություններով։ Պուշկինի առաջին թարգմանիչներից էր Ստեփանոս Նազարյանցը, որ 1830-ական թվականներին թարգմանեց նրա «Ռուսլան և Լյուդմիլա» պոեմը։ Հետագայում Պուշկինի ստեղծագործությունները թարգմանել են Ալ. Ծատուրյանը, Ավ. Իսահակյանը, Վ. Տերյանը, Ե. Չարենցը, Ս. Կապուտիկյանը, Հ. Շիրազը, Վ. Դավթյանը, Ս. Խանզադյանը, Ս. Կոստանյանը, Ս. Մուրադյանը, Ս. Մալումյանը, Ս. Մուշեղյանը, Ս. Վրացյանը, Ս. Կոստանդյանը, Ս. Ալեքսանյանը, Ս. Ասլանյանը, Ս. Ղազար

Տէր եւ Տիկին Արմէն Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Պարեա Բամպուքճեան յաւուվ կը ծանուցանեն իրենց մօրաքրոջ եւ խնամիին՝

ՄԱՐՕ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 16ին։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Յունիս 19ին եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Քաշանի գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը։

Ներկայս ընդունել իրրեւ մահազդ։

ՅԱՒԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Արմէն Յակոբեանի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Պարգեւ Սերոբեան զաւակներն ու թոռները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ կիրակի, Յունիս 29, Խաչի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր եւ մեծ–մօր՝

ԱՆՈՑՇ ՍԵՐՈԲԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ ինչպէս նաեւ Սերոբեան ընտանիքի ննջեցելոց յիշատակին։

Ի գիտութիւն ազգականներուն յիշատակը յարգողներուն։

×

Այս տխուր առթիւ, Պ. Պարգեւ Սերոբեան իր պաշտելի կնոջ յիշատակին 100ական ֆր. կը նուիրէ Խաչի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ, Սամուէլ Մուրատեան վրժ.ին, Դպրոցասէրին, կապ. Խաչի Խաչի մասնաճիւղին, կարմիր Խաչին, Խաչի Մշակոյթի Տան եւ «Ցառաջ»ին։

Նոյն տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Ա. Ռաքել Սերոբեան 100ական ֆր. կը նուիրեն Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ, Խաչի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին, կապ. Խաչի Խաչի մասնաճիւղին եւ «Ցառաջ»ին։

Ստանալ «Ցառաջ»էն։

×

Տիկ. Ս. Զիլինկիրեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ կիրակի, Յունիս 29, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, իր ամուսնոյն՝

ՏՕԿԹ. ՎԱՀՐԱՄ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

(Ազգատախնամի նախկին նախագահ)

մահուան 9րդ տարելիցին առթիւ։

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողնե– րէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Աբրահամ Թոնկուրեանի *մահուան 6րդ տարելիցի տխուր առիթով Թոնկուրեան ընտանիքը կը նուիրէ 150 ֆ. ողբացեալին սիրելի «Ցառաջ»ին։*

×

Պարգեւուհի Օրֆա – Պետրոսեանի յիշատակին Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան 100 ֆր. կը նուիրէ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ նորոգութեան։

(*Ստանալ «Ցառաջ»էն*)։

ՄԱՐՍԷՅԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE

(12,14, Rue St. Bazile)

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 29, ժամը 16ին։

Յայտագիր՝ պատրաստուած աշակերտներու կողմէ.— Արտասանութիւն, խմբերգ, պար, թատերական պատկերներ, յուցադրութիւն աշակերտներու կատարած աշխատանքներու։ Հիւրասիրութիւն, պիւֆէ։

Մուտքը ազատ է

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ «ՑԱՌԱՋ»Ի ՄԻՋՈՑԱԻ

Տիկին Հայկուհի Կիւլպոլեան 250 ֆր. կը նուիրէ։

ՀԱՆԳՐՈՒԱՆԱՑԻՆ ՄՐՑՈՒՄ

RALLY - PAPER

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի մասնաճիւղի ընկերային յանձնա– խումբին կողմէ, Յունիս 29, Կիրակի կէսօրէ առաջ ժամը 10·30ին սկսեալ։

Մեկնումի՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունէն։

Մրցանակաբաշխութեան եւ մանրամասնու– թեանց համար դիմել կամ հեռաձայնել նոյն վայրը՝ 824·63·89։

ԴՊՐՈՑԱՍԵՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԵՐԿՍԵՌ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ ԵՒ ԱՂՋԿԱՆՑ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵՄՑ

1980 – 81 տարեշրջանի արձանագրու– թիւնները բացուած են։

Վարժարանը կը կիրարկէ Ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը եւ աշակերտուհի– ները կը պատրաստէ Պէ. Լ. Փէ. Սէ.ի քննութեան։

Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայերէն ճիւղեր՝ լեզու, գրականութիւն եւ պատմութիւն։

COLLEGE TEBROTZASSERE

CLASSES PRIMAIRES MIXTES

CLASSE SECONDAIRES DU 1 CYCLE

POUR JEUNES FILLES

INTERNAT ET EXTERNAT

Les inscriptions pour l'année scolaire 1980 - 81 sont ouvertes.

Application intégrale du programme des écoles françaises et préparation auBEPC.

Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes.

S'adresser à :

Direction de l'Ecole Tebrotzassère

1, Bd. du Nord — 93340 LE RAINCY Tél. 381-01-72

—— THEATRE DE POCHE ——

MONTPARNASSE

20 h. 30 sauf le Dimanche

" Ouverture Sur Mer "

DE

REINE BARTEVE

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. ՊՕՂՈՍ - ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի, Յունիս 29, ուխտի օրն է Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ։ Կը մատուցուի հանդիսաւոր պա– տարագ։ Պատարագէն ետք կը կատարուի մատաղօրհնութիւն։ Պատարագի երգեցո– ղութիւնը կը կատարուի բազմաձայն, ե– կեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9։ Պա– տարագ 10·30։ Մատաղօրհնութիւն 12։

Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Հինգշաբթի, Յունիս 26, ոսն է Սրբոց Թարգմանչացն մերոյ Սահակայ եւ Մեսրոպայ։ Այս առթիւ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պա– տարագ կը մատուցուի։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑՔ

ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿ – ՑՈՒԹԵԱՆ աւանդական

ԹԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան գարաժատանին մէջ

6 ՅՈՒԼԻՍ

կիրակի ամբողջ օրը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍ. ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻՆ

Այս կիրակի, Յունիս 29, առաւօտեան 8ին Ֆրանս – Քիւլթիւռ կայանէն հայկ. յայտապիր՝ Վազգէն Ա., կաթողիկոս Ա– մենայն Հայոց։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՀԱՄԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Մխիթեան Ֆրանսայի Հրջանի կեդր. Վարչութիւնը կը տեղեկացնէ բոլոր մասնաճիւղերուն, որ 39րդ Պատգմ. Ժողովը, տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Շաբաթ, Յունիս 28, առաւօտեան ժամը 9·30էն սկսեալ, Ֆոպ– րիկուռի դղեակը, Մարսէյլի Հանրակառ– քի Ընկերութեան վայրը, Սեփթեմ Մարսէյլի մօտ։ Մասնաճիւղերը պէտք է ղրկեն իրենց պատգամաւորներուն ցան– կը, Սէնթ Անթուանի վարչութեան, ճաշի եւ պանդոկի ապահովութեան համար։ Յաջորդ օրը, կիրակի, տեղւոյն վրայ դաշտահանդէս։

Շամփուրով խորոված, ճոխ պիւֆէ Գեղարուեստական բաժինը

ԳՈՋԱՐԻ խումբը։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կրթարանին մանկապարտէզին համար կը փնտռուի ֆրանսերէնի հայ ուսուցչուհի մը։

L'Ecole Saint Mesrob d'Alfortville recherche pour sa maternelle, institutrice connaissant l'arménien, pour enseignement du FRANÇAIS.

Ecrire au :

Dr. Simonian

11, Ave. de Verdun, 94410 St. Maurice

sevan voyages-lyon

saberatours - paris

VOUS PROPOSENT

ARMENIE - 12 JOURS

Du 01 au 12 Septembre Du 26 Décembre au 08 Janvier 1981

ARMENIE - 16 JOURS

Du 27 Juin au 12 Juillet Du 15 au 30 Août

Du 22 Septembre au 07 Octobre

Circuit Caucase (Moscou, Erévan, Tbilissi et Leningrad)

Du 15 au 30 Août Du 22 Septembre au 12 Octobre

DEPARTS PAR AVION DE LYON -- MARSEILLE -- PARIS

Renseignements et Inscriptions :

A LYON

sevan voyages

SARKISSIAN Varoujar

50, cours de la Liberté

69003 LYON

Tél. (78) 60 13 66

A PARIS

saberatours

BAGHDASSARIAN Levon

3, rue de l'Arrivée

Imm. CIT 7e étage

75015 PARIS

Tél. 538 67 47

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կրընոպլի Կապ. Խաչը եւ Նոր Սերունդը Յունիս 29, Կիրակի, Ֆոնթէնի Սէ. ի. Թէ. դաշտին վրայ կը տօնեն Մայիս 28ը, ժամը 10էն սկսեալ։

Կը խօսի.—

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին – ճոխ պիւֆէ Մասնակցութիւն Անի նուագախումբին։ Պիւֆէ — խորոված։

Անձրեւի պարագային՝ դաշտին տեղ Սէն – Մառթէն տ'Էռի Սալ ոչ Ֆէթին մէջ։

SOUTIEN

A

HRAIR KILNDJIAN

Reunion D'Information

Vendredi 27 Juin à 20 h. 30

Salle de la Mutualité

24, Rue St. Victor — 75005 Paris

Métro : Maubert-Mutualité

COMITE DE SOUTIEN A HRAIR KILNDJIAN

ԱՄԱՆՈՐԵԱՅ ՀՈՒՇԱՀԱՄԱԼԻՐ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի միօրեայ վարժարանի հան– դէսը Յունիս 29, Կիրակի ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Աչակերտութեան կողմէ կը ներկայա– ուի տրամախօսութիւն մը, կ'ըլլան՝ երգ, պար, արտասանութիւն, ղեկավարու– թեամբ Մայոտա Կարապետեանի։

Սիրով կը հրաւիրուին հայրենակից– ները։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մրցանակաբաշխութիւն եւ Դաշտահանդէս

Հովանաւորութեամբ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ առաջնորդ Փարիզի

Կիրակի, Յունիս 29, ժամը 13էն սկսեալ, վարժարանին մէջ

երգ, պար, արտասանութիւն

Ջուգերդ ՑԱՐԴԱՐ՝ Վիքէն և Ցաւթ

Աւանդական ճոպ

Խաղեր եւ վաճառք

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ – ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ –

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը, կա– յանի տնօրէնները եւ վարիչները, հան– դիպումի մը կը հրաւիրեն կայան գացող երախաներու ծնողքները՝ Շաբաթ, Յու– նիս 28, ժամը 15ին, 17 Ռիւ Պլէօ։

Մէթրօ Քատէ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը հա– յերէնի, երգի եւ կրթաւոր դասընթացքի ամավերջի հանդէսի առիթով սոացած է հետեւեալ նուէրները.— Տիկ. Բարուհի Փափազեան, Տիկ. Պատուեան, Տէր եւ Տիկ. Թիւֆէնկճեան, Տէր եւ Տիկ. Ցովսէփեան, Տէր եւ Տիկ. Տիրքէլիսեան, Տէր եւ Տիկ. Պաղտոյեան, Տէր եւ Տիկ. Ճորճոյեան, Տէր եւ Տիկ. Եղիկեան, Տէր եւ Տիկ. Մովսէս Պըչաքճեան, Տէր եւ Տիկ. Վարդանեան 100ական ֆր.։

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Կրօն. Ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ սոացած է փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Անժէլ Փիւրիմեանի (ծնեալ Գայթերեան) մահուան առթիւ 200 ֆր. Տիկին կիւլենիա ձիւնպաշեանէ։

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»

83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
27
VENDREDI
27 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՉԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55ԲԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.675 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.675

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

- ԿՐԹԱԿԱՆ -

Բաթելաւել հայերէնի եւ հայ գրականութեան դասաւանդումը

Երեւանի մանկավարժական ակտիվի խորհրդակցական ժողովին, որուն մաս – նակցած են հայերէն եւ հայ գրականութիւն դասաւանդող ուսուցիչներ, մնո – ցիններ, բուհերու դասախօսներ, գիտ – նականներ եւ պատկան մարմիններու ներ – կայացուցիչներ, քննութեան առնուած են նախակրթարաններուն մէջ « Հայոց լեզո – ւի եւ գրականութեան դասաւանդման յիմդիրները »:

Նիստին մասնակիցները, ինչպէս նաեւ զեկուցաբերը՝ Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան Երեւանի քաղաքային կոմիտէի Ա. քարտուղարը Լ. Ներսիս – եան, սրտցաւ մօտեցումով մը միշտ մատ – նանշած են մայրենի լեզուին արժէքն ու անոր ներկայացուցած անվիճելի կարե – ւորութիւնը սերունդներու հոգեմտա – որ բարձր մակարդակին ապահովումին մէջ: Այսպէս, զեկուցաբերը իրաւամբ հետեւեալ միտքն է արտայայտած.— « Լեզուի, գրականութեան արդիւնաւէտ ուսուցումը մեծ չափով կը նպաստի այն բանին, որ դպրոցն աւարտելիս աշա – կերտ ունենայ գեղագիտական զարգա – ցած նաշակ, կիրք լեզուամտածողու – թիւն, գրականութեան այս կամ այն եր – կի խմաստաւորելու ու գնահատելու, կեանքի փաստերից, շրջապատից ինքնու – րոյն եզրակացութիւն անելու, ստեղծա – գործարար մտածելու անհրաժեշտ կա – րողութիւններ: Այս ամէնին աշակերտ – ները կարող են հասնել, եթէ նրանք լաւ տիրապետեն մայրենի լեզուին »:

Հասկնալի է, որ ժողովականները մայ – րենի լեզուին մասին արտայայտուելու համանակ, պարբերաբար խօսած են նաեւ ռուսերէնին մասին, զեկուցաբերին որա – կամով՝ Հոկտեմբերի լեզուն, մեծ Լե – նինի լեզուն:

Ժողովին դոհունակութեամբ արձանա – գրուած է, թէ ներկայիս Երեւանի մէջ կան աւելի քան 230 դպրոցներ՝ 175·000 աշակերտութեամբ: Ուսուցչական կազ – մը՝ տասը հազարէն աւելի, գիտակից է իր կոչումին: Որակը բարձր է: Այս այս – ինչ ըլլալով հանդերձ, զեկուցաբերը անհրաժեշտ նկատած է յիշեցնելու, թէ գործնապէս դեռ կան ուսուցիչներ, ո – րոնց դասաւանդութեան մակարդակը ցած է: « Բաւարար աշխատանք չեն կատա – րում աշակերտներին մայրենի լեզուի ողջ զարգացիքները, հարստութիւնն ու հմայ – քը հաղորդելու, նրանց լեզուի խոր իմա – գութեամբ զինելու, սովորողների ինք – նուրոյն մտածողութիւնը խթանելու եւ զարգացնելու ուղղութեամբ »:

Նեղտած կէտերէն մէկն այն եղած է, թէ պէտք է վերաքննութեան ենթարկել ուսման ծրագիրները, մանաւանդ բարե – կամ դասագիրքերուն բովանդակութիւն – ները (Լուսաւորութեան նախարարութիւ – ը արդէն իսկ նախնական քայլեր առած է: Հիմնական նպատակներու կարգին յիշատակուած են հետեւեալները.— խօ – սակցական լեզուին մշակումը, արտասա – նական, հնչիւնաբանական կանոններուն գիտական օրէնքներուն, կանոններուն գործնական կիրառումը, բարբառներուն եւ ան – կարի օտարաբանութիւններուն վերա – բերումը: Պէտք է դիտել տալ, թէ բար – բառները դեռ տարածուած կը մնան գիւ – ղերին, ընտանիքներէն ժամանած աշա – կերտներուն մօտ եւ պատկան մարմինն – եր մեծ ճիգ կը թափեն, որպէսզի գրա – կան – մշակուած հայերէնը ընդհանրա – նալ բոլորին մօտ: Օտար (ռուս) բառե – րուն եւ գործածքներուն գործածու – թիւն պարագան արդէն ծանօթ իրողու – թիւն է: Ահա թէ ինչու Լ. Ներսիսեան անհրաժեշտ նկատած է վերացումը « անհարկի օտարաբանութիւնների, բարբա – ռայնութեան »:

Երեւանի 175·000 աշակերտներէն աւե – լի քան 27·000 մայրաքաղաքին ռուսա – կան վարժարանները կը յաճախեն եւ հոն է, որ կը սորվին իրենց մայրենի լեզուն: Այս տուեալները հաղորդելէ ետք, զե – կուցաբերը չատ յստակ յայտարարած է. « Դա ժողկրթութեան մարմիններին պար – տաւորեցնում է լրջօրէն բարելաւել հա – յոց լեզուի ու գրականութեան դասա – ւանդման դրուածքը ո՛չ միայն հայկա – կան, այլեւ ռուսական դպրոցներում: Ռուսական դպրոցներում սովորող երե – խաները պէտք է խոր ու համակողմա – նիօրէն տիրապետեն երկու լեզուներին էլ՝ ե՛ւ Ռուսաց, ե՛ւ Հայոց: Ուստի, Ռու – սաց լեզուի դասաւանդման, ռուս մեծ գրականութեան ուսումնասիրութեան հետ մէկտեղ անհրաժեշտ է լուրջ ուշադրու – թիւն նուիրել ռուսական դպրոցներում Հայոց լեզուի մեթոդիկայի պրոբլեմների մշակմանը, մշտապէս հոգ տանել լեզուի ուսուցիչների պրոֆեսիոնալ մակարդա – կի բարձրացման, առաջատար փորձի պրո – պագանդման մասին, մի խօսքով, պէտք է հասնել այն բանին, որպէսզի աշակերտ – ները լաւ տիրապետեն հայերէնին, գի – տենան մայրենի գրականութիւնը, իրենց ժողովրդի պատմութիւնն ու մշակոյթը »:

Զեկուցաբերը հիմնական հարց մըն է արծարծած: Այրարեւ, դժբախտաբար, Հայաստանի ռուսական դպրոցներուն շրջանաւարտները մեծ մասամբ կը ճա – խողին հայկական բարձրագոյն ուսում – նարաններու մուտքի քննութիւններուն մէջ:

Առ ի տեղեկութիւն արձանագրենք, որ Հայաստանի ռուսական վարժարաններուն մէջ, հայերէնն ու հայ գրականութիւնը միասնաբար կը դասաւանդուին, ֆ. դա – սարանէն (8 տարեկաններ) սկսեալ եւ շաբաթական հաշուով 27 ժամ մինչեւ ժ. դասարան (միջնակարգի վերջին կարգը): (Հայկական վարժարաններուն մէջ հայե – րէնին յատկացուած շաբաթական ընդհ. ժամերն են 47, իսկ հայ գրականութեա – նը՝ 18· ընդհանուր գումար 65 ժամ):

Լ. Ներսիսեան շատ կարեւոր նկատած է « լեզուի մաքրութեան » հարցը՝ հրա – պարակագրութեան եւ այլ ցոյցուն մարզերուն մէջ: Թելադրութիւնն ըլլա – լով այլապէս օգտակար, կը ներկայա – ցնենք « Սով. Դպրոց » շաբաթաթերթին (Յունիս 15) համապատասխան պարբե – րութիւնը: Այսպէս, զեկուցաբերը ըսած է, թէ « պէտք է ձգտել այն բանին, որ մեր թերթերի ու ամսագրերի յօդուած – ները, ռադիոյի ու հեռուստատեսութեան հաղորդումները լինեն գրագէտ ու ա – ճերի, զերծ լեզուական սխալներից ու վրիպումներից, որոնք բացասաբար են անդրադառնում երեխաների խօսքի կուլ – տուրայի վրայ: Անհրաժեշտ է հետեւել նաեւ բաղաքային ռեկլամի, ցուցանակ – ների, ազդերի եւ ցուցադրական միւս միջոցների լեզուական կուլտուրային, այն ամէնին, ինչը գրաւում է մեր երե – խաների ուշադրութիւնը փողոցներում, հրապարակներում, հասարակական վայ – րերում »:

Ժ. Մ.

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 17–19)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ ԵՒ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՌՈՒՍ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ ԳԻՐՔԸ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ ՀԱՅԵՐԷՆ

Ռուս – գրական կապերու ամրապնդ – ման եւ հայ գրականութիւնը ծանօթա – ցնելու գործին մէջ վաստակ ունի ռուս բանաստեղծ Սերգէյ Գորոդեցկի (1884 – 1967): Ա. Աչխարհամարտի տարիներուն իբրեւ թղթակից մեկնելով Կովկասեան ճակատ, ան շրջած է Արեւմտեան Հա – յաստան եւ ականատես եղած հայ ժո – ղովուրդի ողբերգութեան: Այդ տպաւո – րութիւններուն տակ գրուած են « Հա – յաստանի հրեշտակը » բանաստեղծու – թիւնները, « Գետակներու եւ հրաբուխ – ներու երկրին մէջ » յօդուածաշարքը եւ « Շամիրամի այգիները » անաւարտ վէ – պը: « Հայաստանի հրեշտակը » հատորը հեղինակը նուիրած է Յովհ. Թուման – եանի, որուն հետ սերտ կապեր ունէր ան: Յօդուածներ ստորագրած է Աւետիք Իսահակեանի, Յակոբ Յակոբեանի, Դա – նիէլ Վարուժանի, Աչուղ Զիվանիի, Նիկ – ողիչներ Եղիշէ Թադեւոսեանի, Մարտի – րոս Սարեանի, Յակոբ Կոջոյեանի եւ այ – լոց մասին: Հայաստան երախտագիտա – կան իր տուրքը տուած է Սերգէյ Գորո – դեցկիի յիշատակին: 1974ին Երեւանի մէջ ռուսերէն լոյս տեսած է իր « Հայաս – տանի եւ հայ մշակոյթի մասին » հատա – ծածոն: « Սովետական գրող » հրատա – րակչականը վերջերս լոյս ընծայած է այդ դիրքին հայերէն թարգմանութիւնը: Հա – տորը կազմած եւ ծանօթագրութիւնները գրած է Իրմա Սաֆրազբէկեան, իսկ յա – ռաջաբանը գրած է Ակադ. Գէորգ Ղա – րիբջանեան: Հատաքածոյին մէջ տեղ գտած են հեղինակին բանաստեղծութիւն – ները, ակնարկները, յօդուածները եւ հայ գրողներու հետ փոխանակած նամակ – ները:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ՍՊԱՆԻՈՑ մէջ է. Թ. Ա.ն կը շարու – նակէ գործադրել իր սպառնալիքները, ռումբեր պայթեցնելով արձակուրդի վայ – րերը: Վերջին չորս ռումբերը պայթեցան երբ Գարթըը Մատրիտ կը հասնէր: Քա – զաղա – զինուորական ճիւղը պատք ան – ջատողական շարժումին կարելի 12 կէտեր նշանակած էր ի յառաջադունէ Ալիքան – թի շրջանը եւ տուած նոյնիսկ պայթու – մի մօտաւոր ժամերը: Առ այժմ միայն նիւթական վնասներ կան բայց սպանական իշխանութիւնները « զօրակոչի » մէջ են: ԷԹԱ ծայրայեղները չեն գոհանար ինք – նավարութեամբ եւ անկախութիւն կ'ու – զեն:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ ընտանեկան նպաստ – ները 15,20 առ հարիւր յաւելում կը կրեն Յուլիս մէկէն սկսեալ եւ 17 առ հարիւր երրորդ զաւակէն սկսեալ: Կառավարու – թիւնը կ'ուզէ քաջալերել ընտանիքները որ զաւակ ունենան:

ԻՐԱՆԻ մէջ սպականութեան եւ բար – քերու խաթարման դէմ պայքարը կը շա – րունակուի եւ երաժշտութենէն, պարէն, խաղէն, ալքոլէն եւ ծովափներէն եաք, կարգը սինեմային հասած է: Շարժանկա – րի բոլոր սրահները փակուեցան կառա – վարական հրամանագրով ցնոր տնօրինու – թիւն: Զբաւորներու Հիմնարկութիւնը սակայն, որ տէր է տասը սրահներու, Թեհրանի մէջ, մերժեց փակել իր սրահ – ները, որոնք կը հայթայթեն իր եկա – մուտները: 27 ուրիշ սրահներու տէրերը սակայն նախընտրեցին ենթարկուիլ որո – շումին ու փակել իրենց սրահները: Ա.Հ – Վ.ազի մէջ ալ, Մուզիսատան, ինը հոգի մեռած է եւ 50 ուրիշներ ալ վիրաւոր – ուած ռումբի մը պայթումէն:

ԱՆԴԱՐԱՑԻ մէջ բացուեցաւ Ատլանտ – եան Ուխտի Նախարարական Մորհուրդի նիստը եւ բացման իր ճառին մէջ, Միաց – եալ Նահանգներու Արտաքին նախարարը կրկնած է Աֆղանիստանէն խորհրդային ուժերու ամբողջական պարպումի ան – հրաժեշտութիւնը եւ չեչտած.— « Պէտք է որ Արեւմտեանները հակցնեն յստա – կօրէն Մորհ. Մխութեան որ յարձակումը չի հանդուրժուիր »:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ շրջանը հեծանիւով կը սկսի, ինչպէս ամէն տարի եւ առաջին հանդրուանը Ֆրանքֆորթէն (Արեւմտեան Գերմանիա) կը մեկնի: Շրջանին յաղ – թականը կը նկատուի, ի սկզբանէ, Պեռ – նար Հինօ, որ ըստ Onռռի խորագրին « Միակը կրնայ ըլլալ որ կարենայ պար – տութեան մատնել Հինօն »...:

ԱՖՂԱՆ ապստամբները փայփ–լայն մը օդը հանած են, ըստ Նոր Տելհի հասած լուրերու: Դիմադրական ազգիւրներու համաձայն ալ, մահմետական ռազմիկներ խորհրդային 40 հրասայլերու վրայ յար – ձակում մը գործած են: Միւս կողմէ Մոս – կուա « Ո՛չ, բայց »ի նման բան մը պա – տասխանած է Գարթըրի առաջարկած « կարգադրութեան » Աֆղանիստանի մա – սին: Միացեալ Նահանգներու նախագա – հը Պելկրատէն կ'առաջարկէր Ռուսերուն « փոխանցման շրջանի կարգադրութիւն » մը ուսումնասիրել միասնաբար: Մոս – կուայի պատասխանը նիէք մըն է եւ ա – ռաջին առարկութիւնը սա է.— Ամերի – կա անգամ մը եւս կը խառնուի ինքնիշ – խան եւ անկախ պետութեան մը (իմա՛ Աֆղանիստան) ներքին գործերուն »: Բայց եւ այնպէս ընդհանուր պատաս – խանը անորոշ է եւ « դուռը բոլորովին չի գոցեր »:

ԿՐՃՆՈՊԻ մէջ բացուած է անսովոր եւ մանաւանդ աննախընթաց դատավարու – թիւն մը: Եօթը կաւատներ ամբաստան – ուած են չորս կիներու կողմէ, որոնցմէ մէկուն, Նատիայի շնորհիւ է որ դատա – ղութիւնը պայթած է: Այրարեւ 23 տա – րեկան այս պոռնիկը քաջութիւնն ու հա – մարձակութիւնը ունեցած է ոստիկանու – թեան պատմելու այն փիզիքական եւ բա – րոյական չարչարանքները որոնց ինք եւ ուրիշներ ենթակայ էին տարիներէ ի վեր կաւատներու (փրոխէնէք) կողմէ: Ամ – բաստանող այս կիները մինչեւ ծայրը եր – թալ վճռած են հակառակ սպառնալիքնե – րուն: Բացառիկ պաշտպանութեան տակ առնուած են:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագա – հական ընտրապայքարին մէջ Գարթըրի «սակարանը» ամէնէն ցած աստիճանի հա – սած է առջի օր եւ Նիւ Եորք Թայմզի կարծիքի հանրային քննութեան մը հա – մաձայն, սա պահուս Ռիկան կը յաղթէ 47 առ հարիւրով ընդդէմ 37 առ հարիւրի Գարթըրի:

ՅՈՒՐՏ, ԱՆՁՐԵՒ, իսկական ձմեռն է որ կը շարունակուի Փարիզ եւ շրջանը, երբ գարունէն եաք, ըստ օրացոյցին, ա – մառն ալ եկած է...:

ՄԵԹՐՈՑԻ գործադուլի խօսք կայ, Փա – րիզի մէջ երկուշաբթի օրուան համար, թէեւ որոշ չեն ոչ՝ տարողութիւնը, ոչ ալ հետեւանքները:

ԲՈՐԻՍՈՎ, հիմնադիրը աշխատաւոր – ներու միջարհեստակցական ազատ միու – թեան, որ արտաքսուեցաւ Մորհ. Միու – թենէն (ինը տարի յիմարանոց եւ բանտ անցուցած է) վիէննա հասաւ եւ յայտա – րարեց թէ դժգոհութիւնը օրէ օր կը ծա – ւալի խորհրդային բանուորներու մօտ: 36 տարեկան, էլեկտրագէտ, Բորիսով փորձած է ընդդիմանալ իր արտաքսման բայց ձախողած է:

ՂԱՓՈ ՎԱՍՉԱՍԱՑ

Գրեց՝ ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂՅԱՆ

ՀՈՂԸ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԷՐ

Ես ինչպես ասացի, մի քանի տարի առաջ ես ապրում էի Ղափանում, ուր ինձ հրավիրել էին մի գործով։ Ղափանը հայկական հին գավառներից է։ Այնտեղ ամեն քար, ամեն ժայռ, ամեն ձոր ու լեռ իրենց հետ պատմություն ունեն։ Ես ամեն օր հանդիպում էի մարդկանց, որոնք ինձ պատմում էին հետաքրքրական դեպքեր, ավանդություններ, զրույցներ։ Ես ամեն օր գրի էի առնում այդ ամենը։ Ահա այդ նյութերից մեկը։

Ղափանի Ներքին Հանդ գյուղում ապրում էր մի ծեր հովիվ, որի անունը Ղուկաս էր։ Ղուկասը ծերացել էր, ուժասպառ էր եղել, ուստի գյուղի ժողովը որոշել էր նրան հանգստության ուղարկել։ Ղուկասի տեղը հովվության էր անցել նրա որդի Մարտիրոսը։

Մարտիրոսը ամուսնացել էր, ուներ կին և երեխաներ։ Ղուկասը ամուսնացած չէր, ուներ միայն մի քանի ոչխար, որոնք նա պահում էր իր տան մոտ։

Ղուկասը ծեր էր, բայց ուժեղ էր։ Նա ամեն առավոտ վաղ էր արթնանում, ոչխարները քշում էր արոտ, իսկ երեկոյան նրանց հետ վերադառնում էր տուն։

Մի անգամ Ղուկասը ոչխարները քշել էր արոտ։ Ոչխարները ցրվել էին, ինքն էլ նստել էր մի ժայռի վրա։ Նա նայում էր ոչխարներին, ականջ էր դնում հովվական սրինգի ձայներին, որ հնչում էր հեռվից։ Սրինգը նվագում էր Ղուկասի թոռնիկը՝ Գրիգորը։

Ղուկասը մտածում էր, որ ինքն էլ ծեր է, ուժասպառ է եղել, ուստի գյուղի ժողովը որոշել է նրան հանգստության ուղարկել։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՀԱՄԱ

= ՀԱՏՈՒԱԾ =

ԱՅՍՕՐՎԱ ԳՈՐԾԸ

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

(Շարք - 101)

Ամբողջ մեկուկես ժամ Ալիսը ոչ մի խոսք չասաց։ Նա ուշադիր լսում էր հորը, ապա հանկարծ ոտքի թռավ, ուզեց ինչ-որ բան ասել, բայց հետո նորից նստեց։ Ի վերջո, երբ Մարտիրոսը լռեց, Ալիսը հարցրեց.

— Ուրեմն, դուք ինձ ուզում եք ասել, որ Ալիսը ոչ թե մահացել է, այլ ինչ-որ մեկը նրան գողացել է։

— Այո, հենց այդպես է։ Ալիսը ողջ է, և մենք պետք է գտնենք նրան։

— Ես կօգնեմ ձեզ, ինչքան էլ դժվար լինի, ես կօգնեմ ձեզ։ Ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչ է պատահել Ալիսին։

Ալիսը ոտքի թռավ և սկսեց արագ-արագ հագնվել։

— Ես պատրաստ եմ, ասաց նա։ Գնանք։

— Ուր, հարցրեց Մարտիրոսը։

— Ուր որ ասես, պատասխանեց Ալիսը։ Ես ուզում եմ գտնել Ալիսին։

— Ես գիտեմ, թե ուր պետք է գնանք, ասաց Մարտիրոսը։ Ես գիտեմ, թե ով է գողացել Ալիսին։

Ալիսը զարմացած նայեց հորը։

— Ես գիտեմ, թե ով է գողացել Ալիսին, կրկնեց Մարտիրոսը։ Ես գիտեմ, թե ուր է նրան տարել գողը։ Ես գիտեմ, թե ինչ է նրանից ուզում գողը։

— Ինչ է ուզում, հարցրեց Ալիսը։

— Գողը ուզում է, որ Ալիսը ինձ համար գողանա մի շատ կարևոր փաստաթուղթ, որը գտնվում է մի ուրիշ մարդու մոտ։ Գողը ասել է, որ եթե Ալիսը չգողանա այդ փաստաթուղթը, ապա նա կսպանի Ալիսին։

— Ուրեմն, ասաց Ալիսը, ես պետք է գողանամ այդ փաստաթուղթը, որպեսզի փրկեմ Ալիսին։

— Այո, ասաց Մարտիրոսը։ Դա է միակ ելքը։

— Ես կգողանամ այդ փաստաթուղթը, ասաց Ալիսը։ Ես կանեմ ամեն ինչ, որ փրկեմ Ալիսին։

Մարտիրոսը ոտքի թռավ և սկսեց հագնվել։

— Ես էլ կգնամ քեզ հետ, ասաց նա։ Ես էլ կօգնեմ քեզ։

— Ոչ, ոչ, դուք պետք է մնաք տանը, ասաց Ալիսը։ Ես ինքս կգնամ։ Ես ինքս կգողանամ այդ փաստաթուղթը։

— Ես չեմ կարող թույլ տալ, որ դու գնաս, ասաց Մարտիրոսը։ Ես չեմ կարող թույլ տալ, որ դու վտանգի ենթարկես քո կյանքը։

— Ես չեմ վախենում, ասաց Ալիսը։ Ես ուզում եմ փրկել Ալիսին։

— Ես էլ չեմ վախենում, ասաց Մարտիրոսը։ Ես էլ ուզում եմ փրկել Ալիսին։

Ալիսը զարմացած նայեց հորը։

— Ես չեմ հասկանում, ասաց նա։ Ես չեմ հասկանում, թե ինչ է կատարվում։ Ես չեմ հասկանում, թե ինչ է ուզում գողը։

— Ես կբացատրեմ քեզ, ասաց Մարտիրոսը։ Ես կբացատրեմ քեզ ամեն ինչ։ Ես կասեմ քեզ, թե ով է գողացել Ալիսին, ես կասեմ քեզ, թե ուր է նրան տարել գողը, ես կասեմ քեզ, թե ինչ է ուզում գողը։

Ալիսը նորից նստեց բազկաթոռին և սկսեց ուշադիր լսել հորը։

— Ես գիտեմ, թե ով է գողացել Ալիսին, ասաց Մարտիրոսը։ Ես գիտեմ, թե ուր է նրան տարել գողը, ես գիտեմ, թե ինչ է ուզում գողը

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Զարեհ Մինասեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կա – տարուի կիրակի, Յունիս 29ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին իր կնոջ՝

ԱՍՏՂԻԿ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ
(ծնեալ Թաւնտրեան)

մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Մինասեան, Թանտրեան ընտանիքի հոգիներուն:

Առ ի պիտուիթիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

———×———

Այրի Տիկին Շաքէ Մայիսեան, Օր. Անի Մայիսեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Յունիս 29, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՆԱՋԱՐԻԹ ՄԱՅԻՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի պիտուիթիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Պ. Լեւոն Քանարեան, իր խնամիին՝ այրի Տիկին Էօժէնի Քօսէեանի մահուան եւ իր ամուսնոյն՝ Պ. Կէկուտ Քօսէ – եանի մահուան Յրդ տարեդարձին առթիւ 300 Ֆր. կը նուիրէ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 300 Ֆրանք ալ «Ցառաջ»ին:

«Ց Ա Ռ Ա Ջ»Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԻԶ.— Տիկ. Լիւսի Աչճեան 100 Ֆ.:
ԼԻՈՆ.— Պ. Քիթապճեան 50 Ֆր.:
ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Պօղոս Մանոյեան 40:

ԵՐԿԻՐ ԵՒ ՄԾԱԿՈՑԹ
ORGANISATION TERRE ET CULTURE

7, RUE DU FBG. ST. HONORE — PARIS 75008

IV-eme Campagne de Travail - Eté 1980

MISE EN VALEUR DES DOMAINES ARMENIENS D'IRAN DU NORD

Sejours de 2, 4, 6, 8 Semaines
Juillet et Août, 4 Stations Fixes

STATIONS PERIFERIQUES SUPPLEMENTAIRES

Stations de séjour installées dans les grands monastères (ST. THADEE et ST. ETIENNE) et dans les villages, à peuplement arménien. Rotation assurée dans la mesure du possible

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS –
ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ –

PARIS : K. Kevonian, 702-99-45 — LYON : I. Baravian, 849-90-62
MARSEILLE : S. Sarkissian, 52-18-75 — BRUXELLES : P. Isbendjian, 537-86-41

ՀԱՆԴՐՈՒԱՆԱՑԻՆ ՄՐՑՈՒՄ

RALLY - PAPER

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի մասնաճիւղի ընկերային յանձնա – խումբին կողմէ, Յունիս 29, Կիրակի կէսօրէ առաջ ժամը 10·30էն սկսեալ:

Մեկնում՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունէն:

Արձանագրութեան եւ մանրամասնու – թեանց համար դիմել կամ հեռաձայնել նոյն վայրը՝ 824·63·89:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ
ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, Յունիս 29, ուխտի օրն է Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեց – ւոյ: Կը մատուցուի հանդիսաւոր պա – տարագ: Պատարագէն ետք կը կատարուի մատաղօրհնութիւն: Պատարագի երգեցո – ղութիւնը կը կատարուի բազմաձայն, ե – կեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9: Պա – տարագ 10·30: Մատաղօրհնութիւն 12:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE
(12,14, Rue St. Bazile)
ՏԱՐԵԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Յունիս 29, ժամը 16ին:

Ցայտագիր՝ պատրաստուած աշակերտ – ներու կողմէ.— Արտասանութիւն, խըմ – բերգ, պար, թատերական պատկերներ, ցուցադրութիւն աշակերտներու կատա – րած աշխատանքներու: Հիւրասիրութիւն, պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է

ՅՈՒՇԱՏԵՏԻ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Վալանսի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամու – հիները Հինգշաբթի, Յուլիս 3, ժամը 20ին նոյն հաւաքատեղին:

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կրբնոպլի Կապ. Խաչը եւ Նոր Սերունդը Յունիս 29, Կիրակի, Ֆոնթէնի Սէ. Ի. Թէ. դաշտին վրայ կը տօնեն Մայիս 28ը, ժամը 10էն սկսեալ:

Կը խօսի.—

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին – ճոխ պիւֆէ Մասնակցութիւն Անի նուագախումբին: Պիւֆէ — խորոված:

Անձրեւի պարագային՝ դաշտին տեղ Սէն – Մառթէն տ'Իւռի Սալ տէ Ֆէթին մէջ:

ԱՄԱՎԵՐՔԻ ՀԱՆԳԷՍ
ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի միօրեայ վարժարանի հան – դէսը Յունիս 29, Կիրակի ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

Աշակերտութեան կողմէ կը ներկայաց – ուի տրամախօսութիւն մը, կ'ըլլայ երգ, պար, արտասանութիւն, ղեկավարու – թեամբ Մայտա Կարապետեանի:

Սիրով կը հրաւիրուին հայրենակից – ները:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մրցանակաբաշխութիւն եւ Դաշտանավոյթ

Հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ առաջնորդ Փարիզի

Կիրակի, Յունիս 29, ժամը 13ին սկսեալ, վարժարանին մէջ

երգ, պար, արտասանութիւն

Զուարթ ՅԱՐԴԱՐ՝ Վիդէն և Յուրի

Աւանդական ճաշ

Խաղեր եւ վաճառք

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ
– ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ –

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը, կա – յանի տնօրէնները եւ վարիչները, հան – դիպումի մը կը հրաւիրեն կայան դպրող երախաներու ծնողքները՝ Շաբաթ, Յու – նիս 28, ժամը 15ին, 17 Ռիւ Պլէօ:

Մէթրօ Քատէ:

EREVAN restaurant
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ԽՈՀԱՆՈՑ – ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԵՐՄ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ՁԻԹԱՊՈՒՐ, ՄԱՆԹԼ*

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ԼԱՀՄԱՃՈՒՆ ՈՒ ՋԻ – ՔԼՕՃԹԼ* (Պատուէրի վրայ)

ՈՒՐԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ՍՈՒ - ՊԼՕՐԿ*

ԵՒ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ՝ ՊԱՏՈՒՀԷՐԻ ՎՐԱՑ՝ Խ Ա Շ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ՇԱԲԱԹ՝
Duo Hartar
ՅԱՐՈՒԹ ԵՒ ՎԻԴԷՆ

FERME LE MARDI ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՃԱՇ ԿԸ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒԻ ՆԱԵԻ ՏՈՒՆԵՐԸ, ԱՊՍՊՐԱՆՔԻ ՎՐԱՑ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Իրենց սիրելի մօրեղբօր՝ Ածրուն Չըրքաշեանի (Մարսէյլ) մահուան տխուր առիթով, Տէր եւ Տիկ. Սուրէն Գործուն – եան հետեւեալ նուէրները ըրած են.—

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեց – ւոյ պայծառութեան 2500 Ֆր., Մարսէյ – լի Մայր եկեղեցւոյ՝ 2500 Ֆր.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Իսիի մասնաճիւղը չնոր – հակալութեամբ ստացած է.— Մխսաքեան ընտանիք 500, ոմն, Տիկին Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկին Սայրին, Տիկին Սրապեան, Տէր եւ Տիկին Կիւրճնեան, Ալանեան եւ Աւագեան, Մարթայեան, Ֆերմայեան, Բեհլիվանեան 100ական, Ֆերմանեան 200, Տիկ. Պենկեան, Տիկ. Ճինոյեան, Վ. Ադամեան, Խաչատուրեան, Գալիք – եան, Քէչիչեան, Ադամեան, Շիրվան – եան, Տիկ. Շիրինեան 50ական, Բոլոյ – եան 30 Ֆր.:

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին չնորհակալութեամբ ստացած է զանազան առիթներով հետեւեալ նուէրները.—

Զատկուան եւ Մեռելոցի տօներուն առ – թիւ, եկեղեցւոյ եղած նուէրները.—

Տիկ. Նուարդ Թոխթախեան, Պ. Վաղար – շակ Տէր – Վարդանեան, այրի Տիկին Նուարդ Տալտալեան, Տիկ. Եօթնեղբայր – եան, Տիկ. Նեկտար Մանասեան 20ական: Տիկ. Պապայեան Ազատի 30: Տէր եւ Տի – կին Պետրոսեան, Տէր եւ Տիկ. Արսէն – եան Աննա, Տիկ. Պերճուհի Փափազեան, Պ. Խոմոն Սարաճեան, Պ. Հայկ Մար – գարեան, այրի Տիկ. Հայկ Սէմէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Ազատեան, այրի Տիկ. Ար – շալոյս Տէր–Յակոբեան, Պ. Մկրտիչ Չի – լինկիրեան, Պ. Գրիգոր Տէմիրճեան 50ա – կան: Տիկ. Զընկըրեան, Տէր եւ Տիկ. Յարութիւնեան, Տէր եւ Տիկ. Ստեփան Հայթայեան, Տիկ. Սարգիսեան, Տիկ. Մարկոսեան, Պ. Տէմիրճեան, Տիկ. Սի – րանոյշ Տէրտէրեան, այրի Տիկ. Ռոզա Տօրումեան, Տէր եւ Տիկ. Աւետիս Մա – կարեան 100ական: Տիկ. Պէզիրճեան, Պ. Խոսրով Ղազարեան 200ական: Այրի Տիկ. Մարի Գէորգեան, Տիկ. Փառանձեմ Տէր – կարապետեան 40ական Ֆր.:

VOYAGES EN ARMENIE 1980

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 03 au 14 octobre	3 290 F
du 20 juin au 1er juillet	3 890 F
du 12 au 23 septembre	”

2° VOYAGE DE 14 JOURS

du 09 au 22 août	4 190 F

3° VOYAGES DE 16 JOURS

du 08 au 23 août	4 550 F
du 04 au 19 octobre	3 890 F

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Les places étant limitées, veuillez nous Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.
2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....

Rayer les mentions inutiles

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
28-29
SAMEDI-DIMANCHE
28-29 JUIN
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՀԱՐԶ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.676

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.676

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ◂▸ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 20–24)

Նախագահին Մամուլի Ասուլիսը

—o—

ՊԱՀԱՒՈՐ ՆԻՒԹԸ՝ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հանրապետութեան Նախագահը իր մամուլի ասուլիսներուն ընդհատորդը տուաւ առիթ օր եւ գլխաւորաբար ծանրացաւ արտաքին քաղաքականութեան եւ Ազգ. պաշտպանութեան հարցերու վրայ: Շեշտը, ոմը կը հաստատեն թէ Նախագահը ընդհանրապէս զոհ է իր վարած քաղաքականութենէն: Արտաքին ճակատի վրայ ծիսքար տ'Էսթէն կը պնդէ Ֆրանսայի անկախ քաղաքականութեան վրայ, ճըշդելով սակայն թէ անկախութիւն չի նշանակեր չեզոքութիւն ոչ ալ չեզոքապաշտութիւն: Ֆրանսա մաս կը կազմէ պնակցութեան մը եւ կը մաղթէ օգնել ազատութեան ժողովրդավարութեանց յաղթութեան եւ զարգացման: Ինչ կը վերաբերի Աֆղանիստանի, Նախագահը կը կրկնէ որ խորհրդային զօրքին միջամտութիւնը անընդունելի էր: Զօրքերու յանակի պարպումը արարք մըն է լաւ ուղղութեամբ, բայց քաղաքական լուծումը իր մէջ ամբողջ պարպում կը կրկրկէ եւ Աֆղաններու ալ ինքնորոշման իրաւունք: Ասիկա է, որ ծիսքար տ'Էսթէն պարզած է Բրեժնեւի Վարշաւա:

Մերձաւոր Արեւելքի մասին, Նախագահը կը յիշէ թէ պէտք է հաշտեցնել երկու իրաւունքներ, որոնք հիմնական են: Առաջինն է՝ Իսրայէլի պետութեան ապահովութեան իրաւունքը, միւս իրաւունքն է՝ պաղեստինցի ժողովուրդին պետութեան իրաւունքը, որ նաեւ միեզերական իրաւունք մըն է: Այս երկու իրաւունքները կարելի՞ է հաշտեցնել: Ծիսքար տ'Էսթէն համոզուած է որ փափաքելի է: Ներկայ լուծումը իրականին մէջ տեսակ մը վազք է դէպի անդունդ, վասնզի ժամանակը չի բանիր ի նպաստ այս երկու իրաւունքներուն հաշտեցման համար: Որո՞նք են այս լուծումին մերձեցումները: Իրականին մէջ, քանի մը տարի է հեռացած ենք անոնցմէ: Միացեալ Ազգերու թիւ 242 բանաձեւն է, իրակա-նին մէջ, արաբ գրաւեալ հողերու պարպումն է, հողեր, որոնք ճչմարտապէս արաբ են:

Բայց Նախագահին դլխաւոր մտահոգութիւնը պաշտպանութիւնն է եւ ուրեմն՝ հիւլէական զէնքը, որ տարհամոզման զէնք կը նկատէ: Նէօթրոնով ռումբ, հիւլէական զինում, որովհետեւ հիւլէական որեւէ յարձակման պատասխանը պէտք է հիւլէական ըլլայ: Զինուորական ծառայութեան չրջանը չի կրնար զեղչուիլ ներկայ աշխարհին անապահով վիճակին մէջ: Նախագահը յստակ է՝ չի՛ թոդուր որ Ֆրանսական բանակը քանդուի: Ներքին ճակատի վրայ Նախագահը չի ժխտեր գործադուլի իրաւունքը, բայց այդ իրաւունքը հրապարակ կը դնէ նաեւ պատասխանատուութեանց հարցը: Նա-խագահը կ'ուզէ նաեւ որ բանուորական ապարէզ մը ստեղծուի Ֆրանսայի մէջ: Ազատութեանց մասին, Նախագահին տեսակէտն այն է որ չի կրնար միաժամանակ հանդարտ արդարութիւն մը ըլլալ ու նաեւ յարատեւօրէն ժխտուած կամ ճաղատւած արդարութիւն մը: Տնտեսական մարդին մէջ, աշխատանքի տեւողութեան հարցը կը փորձէ հաշտեցնել երկու հրամայականներ՝ Ֆրանսական տնտեսութեան արտադրողականութիւնը ի դիմաց մըրցակցութեան եւ աշխատանքի տեւողութեան նուազումի փափաքը: Գալով որ կօլի « ժառանգութեան », ծիսքար տ'Էսթէն կը յիշէ Վալերիի մէկ խօսքը.— « Մեծ դատերու հանդէպ իսկական առանդութիւնը ուրիշներուն ըրածը ընել չէ, այլ՝ վերագտնել ոդին որ ընել տուած է այդ բաները եւ որ կրնայ ընել տալ բոլորովին ուրիշներ՝ ուրիշ ժամանակներու մէջ »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆի մէջ Ֆրանսական թերթերու ցրումը դադրած է ինչ որ տարօրինակ կը թուի քանի նոյն սեղմումը չկայ անգլիական կամ ամերիկեան մամուլի նկատմամբ: Այս կարգադրութիւնը հետեւանքն է եղեր Նափոլիի եւրոպական ժողովին որոշած ամպարկոյին Իրանի դէմ:

ԵՈՀԱՆԷՍՊՈՒՐկի Սբնտէյ Թայմզ բաթաթերթին համաձայն, ծրագիր մը կայ գերեզմանահանելու 270 սեւեր, թաղուած Ռանտպուրկի գերեզմանատունը, « տեղ բանալու » համար սպիտակամորթներու...

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՓՈԽԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 43ՐԴ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏ ՅԱՂԹԵՑ ԴԻՆԱՄՕ ԿԻԵՒ 2-0

Յունիս 26ին, իր դաշտին վրայ, Արարատ Օի դէմ 2 կէտով յաղթեց Դինամօ – Կիեւի: Դասաւորման գլուխն է Միչա Սպարտակ (Մոսկուա) 22 կէտով:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

ԼԻԹՈՒԱՆԻՈՅ ՊԵՏԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԵՐԿՈՅԹԸ

Երեւանի Հայհամերգի մեծ սրահին մէջ տեղի ունեցած է նուագահանդէս մը, մասնակցութեամբ Լիթուանիոյ պետական սենֆոնիք նուագախումբին, ղեկավարութեամբ Ե. Դոմարկասի: Ցայտագիրը բաղկացած է Լիթուանիոյ երաժիշտներու վերջին տարիներու գործերէն:

×

ԵՐԵՒԱՆի ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆի ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ԵՐԿՈՅԹԸ

Երեւանի Ա. Խաչատրեան սրահին մէջ տեղի ունեցած է քաղաքապետարանի փոքր նուագախումբին երեկոյթը, ղեկավարութեամբ Հայկազ Մեսայեանի: Մեկնաբանուած են Անդրէյ Բաբայեւէն, Առնօ Բաբաջանեանէն, Գլազունովէն եւ Զայկովսկիէն գործեր:

×

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

Երեւանի « Համբերգային Արուեստի Տուն »ը տեղի ունեցած է համերգ մը, մասնակցութեամբ Երեւանի Երիտասարդական երգչախումբին, ղեկավարութեամբ Նելլի Մաթեւոսեանի: Ցայտագիրը բաղկացած է հայ, ռուս եւ եւրոպացի երաժիշտներու գործերէն:

×

ԵՐԳԻ ՈՒ ՊԱՐԻ ՀԱՄՈՑԹԸ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԷՋ

Հայաստանի երգի ու պարի համոյթը (գեղարուեստական ղեկավար՝ Էմմա Ծատուրեան) երեկոյթներ տուած է լեռնային Ղարաբաղի մէջ: Ջերմ ընդունելութիւն գտած են Լոռիի եւ Տարօնի ազգագրական պարերը, Սայաթ – Նովայի « Քամանչա » երգի հիման վրայ բեմադրուած համանուն պարը, « Վախենամ քեմ » ժողովրդական երգ ու պարը, « Տրեխներ » կատակ – պարը:

×

Երեւանի Շարժանկարի Տան մէջ տեղի ունեցած է « Ապրեցէք երկար », « Կեանքի լաւագոյն կէսը », « Թռիչքն սկսում է գետնից », « Երկնագոյն առուծ », « Մեռիր ձիու վրայ » եւ « Լեգենդ ծաղրածուի մասին » ժապաւէններու ցուցադրութիւնը: Այս առթիւ քննութեան ենթարկուած են Հայաստանի չարժարուեստագէտներու տանելիք աշխատանքները Հայաստանի մէջ չարժանկարի արուեստի զարգացման ուղղութեամբ: Խօսք առած են Պետական Շարժանկարի նախագահ Ռ. Սամսոնով, Շարժարուեստագէտներու Միութեան Ա. քարտուղար Կ. Քալանթար, « Հայֆիլմ » արուեստանոցի տնօրէն Ե. Ստեփանեան, բեմադրիչներ, խմբագիրներ եւ քննադատներ առաջարկներ ընելով ժապաւէններու գեղարուեստական մակարդակի բարձրացման համար:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՀՈՒՍԿ ԲԱՆՔ...

ԽՄԲ.— Այս կտորով կը վերջանայ ողբացեալ Զարեհ Մուրաթեանի Հայաս – տանեան տպաւորութեանց շարքը: Այս « Հուսկ բանք »ը եւ կողքի գրութիւնները կը հրատարակենք ի յուշ իր մահուան ֆառասունքին:

Երջանկութի՞ւն տեսողական, ժամդ վայրկեան է, երջանկութեան պէս զգայական: Մատեան մըն ես յաւէտ ըզճալի, կը վազեմ եռեւիդ, բայց չեմ ուզեր հասնիլ էջերուդ վերջին:

Ափսո՛ս, զիշերները համրուած օրե – րուն, ժամանակին կուտան աւելորդ տե – ւողութիւն:

Կը թափառիմ, խուզական աչքերուս անձնատուր, զաշտերուն մէջ ու շուրջը վանքերուն, որ վրձինով գրեմ բառարանը բազմադարեան յուշարձաններուն:

Կը չնչեմ լիաթոք, քնքշանքն աշնան պաղաբոյր օդին, արշալոյսին մէջ ման – կավեզ, որ կը տարածուի բուսական եր – եկոյզութեան վրայ, զերդ հուրի մը հեր – արձակ:

Անթիւ են տեսակները հրճուանքին, ա – մենուրեք գտանելի, այս մէկը սակայն հազուագիւտ է, վասնզի իրականը կը միացնէ երազուածին ներդործ ուժով մը անքննելի, մայրական սիրոյ պէս հրա – շագործ: Կը մնայ սրբազան հաղորդու – թիւն կարելիութիւններով անհուն: Կու – տայ զգայական վայելք բերկրալի հոգա – մասին վրայ Նոյեան տապանին:

Հայեացքիս տակ կուրածին զործակալ – ները բարութեան: Կը տրորեն խոտերը կզակներովն երկանաքար, որ տակնքնե – րու մէջ ծորի կաթը կենսատու: Կը նա – յին ինծի կենդանական անմեղութեամբ, ձեւով մը « բարի եկար » ըսելու: Սարա – լանջերու վրայ են միշտ, դիրքին մէջ խոտերու երկրպագու: Լեռները կը տա – զանցեն իրենց զլուխներուն վրայ: Տեղ դրաւող ճաղատ զագաթներ, անհունա – տենչ արծիւներու ճախրանքին ընծայ, չաղկապ են երկրին ու երկինքին: Իրենց կողերէն ուղխօրէն ժայթքող ջուրերուն հետ, ծորող աղամանդի հանգոյն, կ'ըմ – պեն լոյսը բոցակէզ արեւին, անոր յետ – նորդ՝ լոյսը կաթնաթոյր լուսնակին: Եթէ ձայներ չարձագանգեն իրենց վրայ, կը մնան յաւէտ լուռ, երկնախոյզ աստղետ – ները բարձունքներու վեհութեան:

Հայրենի՛ք, հին օրերու խիզախում, նոր օրերու հրաշապատում, զարերը լե – զու կը փոխեն, դուն կը պճնազարդուիս նոր տարազներով հարսանեկան, որ մնաս մայրականչ մը անհունօրէն սիրազեղ, կանչը հասկահասակի, վասնզի քեզի հա – մար զոյութեան ու մեծութեան նախա – պայման է միակտուր զառնալը, որպէս – զի առաւել եւս ըլլաս արբշռանք զգա – ցական եւ իմացական հարստութեան, ա – ռաւել եւս զառնաս զերզգայուն լուսա – ցոլք պերճօրէն ապրելու ցանկութեան:

Անցեալի յորդող աչխարհէս եկող լոյս մը աչքերուս մէջ կը խայտայ, կը վե – րածուի սիրականչի աղուանուագ բառե – րով լինելի այնքան ընտանի, կը յուզէ զիս բերկրանքին մէջ զարմանքիս: Պատանե – կութիւնս է, երջանկութեամբ զերարբած, եկեր է այստեղ, վասնզի այս տեղը երա – զել տուած էին իր բոլորք երեւակայու – թեան, դասերը Հայոց պատմութեան:

Բռնկած էր միշտ անզիմադրելի տեն – չով տեսնելու, չօշափելու սրբութիւնը որ « հայրենիք » կը կոչենք, հողամասին վրայ դիւթահզօր: Կը թուէր իրեն տար – բեր՝ ուրիշներու հողամասերէն: Ու հի – մա, ժամադրուածի պէս երազուած վայ – րերուն վրայ, իրարու կը հանդիպին, եր – կու տարիքները որ « մրրկաւ էին բաժ – նուած », կ'ամրողջանան պահի մը հա – մար երազի մը զերկրին մէջ, որ ափսո՛ս, քիչ եաք պիտի հեռանան իրարմէ: Ան – ցեալը պիտի զգենու տարազն իր մչու – չին: Ներկան պիտի վերազառնայ կեանքի անտառին, զոյչ՝ որ անյուչ ճամբանե – րուն մէջ անոր, ուզեկորոյս չդառնայ:

Ո՛վ դուն, վահաղնազեղ պատանեկու – թիւն, մեղեդին կանանչ տարիքիս, կայծ մը տուիր ջերմութենդ հասունութեանդ սրտին, որ տաքցնես երակներն անոր, դրոչմես ակօսուած ճակտին ցոլք մը ճակտիդ բորբ արշալոյսէն, որ քեզմով արբենայ, քեզմով պատուաստուի, ըլլայ դաշնագեղ չեփորումը իր երիտասարդա – կան աւիւնին:

Ու հիմա, թեւանցուկ կը քալենք դաշ – տերուն մէջ ստեղծագործութեան խոր – հուրդով օծուն, որ նման են դաշտերուն ուր կը վազվզէի կէս զար առաջ հովուեր – դութեան պէս թեթեւսոտ: Քեզմով վե – րածնած երբ եմ հիմա բազմաճայն, նո – րոյ կեանքիս լարերովը հնչուն:

Պիտի անցնին տարիներս հեզհեզիկ քեզմէ հեռացող, բայց զո՛ւն, որ ծորեցիր երակներուս մէջ խանդոտ աւիւնը ան – զարձ օրերուս, պիտի մնաս յիշողու – թեանս մէջ անջնջելի պատկերը կեանքիս զարունին, որպէսզի մինչոցին մէջէն սուզ – ուի ձայնդ թարմազեղ, զէմքդ լուսարփի ու թոքերուս մէջ ընչառութիւնը եռե – ւեփի:

Ցանկարծ կը բարբառի պատանեկու – թիւնս զաւկի մը պէս սիրազեղ ու ձայնով մը կերկերուն. « Ի՞նչպէս անցան տարի – ները ձիզ, եղեռնէն մինչեւ Մայրաքա – զաքը, ուր անհունը սրտին ու մտքին չի համառօտուիր, ուր զաղափարները կը խաւարեն երազը, մարզերուն մէջ ար – ուեստի նոր իրաւակարզերուն, ուր իմա – ցական արշալոյսներ իրարու կը յաջոր – դեն եւ ուր անըմբռնելի կը զառնայ մար – դը, երբ չի հերկեր մտքին դաշտը, որ մնայ մչտաբուխ աղբիւրը իմացական դիւցազումին »:

Կը պատասխանեմ իրեն հօր մը պէս զորովագութ եւ անընդմէջ: Անցան քանի մը տասնեակ տարիներ այն օրէն, ուր երկրին մէջ մահուան ու չարութեան նոր ջրհեղեղ մը կը կատարուէր մարդկային արիւնով: Անկէ սկսաւ կեանքս աստան – դական, նշդեհ, տարագիր:

ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

Էտիթ Ռիչո կը ներկայացնէ՝ Մուրաթեան

Ժամանակին, բարքերու սարսափելի խաթարում մը կը տիրէր երկրին վրայ: Զարութիւնը տարածուած էր ամէն տեղ: Աստուած կ'որոչէ մարդկութիւնը փճա – ցնել կենդանիներուն հետ: Բայց Նոյ այնքան առաքինի էր, որ կ'արժանանայ նախախնամութեան չնորհին: Աստուծոյ պատուէրին վրայ հսկայ տապան մը կը չինէ, ու անոր մէջ կը զետեղէ իր ընտա – նիքը քանի մը զոյգ կենդանիներու հետ: Զրհեղեղը կը սկսի: Տապանը, վեց ամիս չուրերուն վրայ երթեւեկելէն եաք կանգ կ'առնէ Հայաստանի Արարատ լերան վը – րայ, ուրկէ կ'իջնեն մարդիկ, կիները ու կենդանիները որ կը տեսնենք այսօր:

Այս պատմութիւնը լաւ էր փոքրիկն Մուրաթեան, ծնած՝ 1907ին: Ութ տարի յետոյ կը տեսնէ թէ Նոյ չէր կրցած մարդկութիւնը փրկել չար ոգիէն ու ինք հրաչքով կ'ազատի 1915ի թրքական ջար – դերէն: Այլեւս որբ, կը չրջի երկրէ եր – կիր, որբանոցէ որբանոց, չուրթակ մը եւ ներկերու տուփ մը ձեռքերուն մէջ, մին – չեւ որ կը յանձնուի Մխիթարեաններու խնամքին ուրիշ որբերու հետ, Մուսալի – նի օդային ուժերուն Քորֆու կղզին ամրակոծելուն իբր հետեւանք: Մխլանի Մխիթարեան վարժարանին մէջ երբ կը նչմարուի նկարչուհութեան ընդունակու – թիւնը, կ'արժանանայ նոյն միաբանու – թեան կրթաթոչակին ու կը մտնէ Պրերա Գեղարուեստից վարժարանը: Ուսումնա – կան քառամեայ չրջանը աւարտելէն յե – տոյ, կը սկսի ճամբորդել: Փառավայի մէջ կը հիանայ ձիսթիոյի որմանկարնե – րուն վրայ: Ֆլորանսի մէջ կը հմայուի իտալական վերածնունդով: Բայց հասած ենք 1933ին, Մուրաթեան 25 տարեկան է: Առաջին ցուցահանդէսը տալէ եաք նոյն քաղաքին մէջ, կ'անցնի Զուիցերիա, ու հոն կը մնայ քանի մը տարի, ցուցա – հանդէսներ տալով Պալ, Ցիւրիխ եւ Ժը – նեւ: 1939ին կը հաստատուի Փարիզ: Կ'ամուսնանայ: Կ'ունենայ երեք զաւակ – ներ: Իր կեանքին երկրորդ չրջանն է որ կը սկսի: Կ'աշխատի անդադար: կը մաս – նակցի Սալոններու: Կ'ուսումնասիրէ գե – ղափոխական մեծ չարժումները էնթէ – սիոնիզմ, էքսփրէսիոնիզմ, փովիզմ եւն., ընտելանալու համար անոնց տեսողու – թեան հետ: Սակայն, դրոչմուած՝ խոս – լական դասականութիւնով, դժուար կ'ըլ – լայ Ֆրանսական արդիականութիւնով թրծուիլը: Դարձեալ կը սկսի ճամբոր – դել, այս անգամ հիւսիսային երկիրները, միացնելու համար իտալական գլորոցնե – րու հմայքին Ֆլաման եւ հոլանտական գլորոցներուն:

Շատ երկար է Մուրաթեանի ցուցա – հանդէսներուն չարքը: կը սկսի Միլանի « Գազա տ'Արթիսթի »էն 1933ին, կ'անց – նի Զուիցերիոյ, Ֆրանսայի, Ամերիկայի ցուցասրահներէն, վերադառնալու հա – մար Փարիզ, ուր քանի մը տարի յաջոր – գաբար ցուցահանդէսներ կուտայ չսա – նգամ Մարտ ամսուան մէջ որ իր ծննդեան ամիսը ըլլալ կը թուի:

1968ին, Կալերի տը Սեւռի մէջ կը ներ – կայացնէ « Հայաստանը » գեղեցիկ նկար – չութեան սիրահարներուն: Մանուսրա – պէս զմայլելի դառնք լուսնի բոցերով ճառագայթող « Ցայգալոյս Սեւանի վը – րայ » նկարը, յետոյ՝ « Գեղամայ լճա – ները », « Խոր վիրապը », « Դիլիջանի անտառը », « Էջմիածինը », « Արարատ լեռը » որու 3000 մեթր բարձրութեան վրայ դիւզակ մը կը նչմարուի եւ Արա – րատի բազմաթիւ տեսարանները: Ընդա – մէնը 40 նկար, յաւ պիտի զգայինք եթէ այս բոլորը տեսած չըլլայինք:

Մուրաթեան եկած է Արեւելքէն, Արա – րատի Արեւելքէն ուրկէ եկած ենք մենք Տեսայ ոստաններ չքեղաչուք: Պալատ – ներ պերճազեղ: Արուեստի զլուխ գոր – ծոցներ դիւթալի: Տառապանքներ բազ – մատեսակ: Շուայտութիւն՝ թշուառու – թեան առընթեր: Յանկայարոյց պերճա – զիճներ, պագչոտ ժպիտներով: Լսեցի սիրերգներ, յայրատ բառերու հետ ժան – տահոտ:

Այս բոլորը, լոյս եւ խաւար, մեծ ոս – տաններու յատուկ զագաթի եւ անդունդի եղբայրակցութիւն:

Պատանեկութիւնս, չարժումով մը թե – ւատարած, որ ընդվզում կը յայտնէր, փակեց ականջներն ամրապնդ ընդդիմ զեղիս ու ցոփ քաղաքակրթութեան որ իր անբծութիւնը կը սարսէր ու հեռացաւ յեղակարծ:

Մնացի առաջուան պէս առանձին: Երբ սթափեցայ մտաթափառումներէս, մտքը կը սուզուէր լեռներն ի վար, կը տարած – ուէր զաշտերուն մէջ հոտեւան, ու լռու – թիւնը մեղմանոյշ ու ծորան, « հաչիչով օծուն », կոյսի մը արգանդէն ծնած սըր – բութեան պէս բիւրեղեայ, կ'ըսէր խաղա – զուքիւն ամենեցուն:

Օրը տակաւ առ տակաւ կը սպառի: կը զիչերնայ: Աչքս կը կորսնցնէ խայտան – քը: Սիրտս՝ երազանքը: Երեւանեան յորդ ու բորբ օրերս, ցնծատօն արբշռանքի, պիտի վերածուին յուչի, երբ չարժակը օդանաւին բռնէ վերադարձի օդուղին:

Վաղը, անգամ մը եւս պիտի տեսնեմ ծնունդը այդին բեհեզներու մէջ ոսկեայ, ու պիտի հեռանամ աչքերս եաին:

Վաղը, վերջին օրը այցիս: Հուսկ բան – քը սրտիս: Օդանաւին մէջ պիտի ըլլամ ճանապարհող լռութիւն:

Պիտի դիտեմ քեզ օդանաւէն խոնա – աչքերով սրբութի՛ւն անմոռանալի: Պի – տի տանիմ քեզ լինծի հետ, որ ցուցադրեմ ոստաններուն անկարելիը, պատկերդ տիրամայրական, սրտիս վրձինովը նը – կարուած:

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒՐԱԹԵԱՆ

«ԾԱՌԱՉ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ.—

ԾՈՌԾՈՌԻ ԱՓԻՆ

Գրեց՝ ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ

Ալի Իհսան փաչան, Քէօռ Հիւսէյին փաչան եւ այլ բազմաթիւ փաչաներ, ո – րոնք կու գային կ'անցնէին հոնկէ, ի – րենց հայրենասիրական սրտառուչ կոչե – րով եւ կամ չարախինդ սպառնալիք – ներով չէրցան իրենց թաքստոցներէն դուրս հանել հայրենադաւերը:

Ոտքի վրայ կանգնելու կարող մարդ թէ անասուն կը պատկանէին պետութեան, անոնք բոլորն ալ պէտք էր տրամադրե – ուէին բանակին, խուսափողներուն կը սպասէր առանց դատի գնդակահարու – թիւն կամ կախաղան: Ու, տո՛ւր, տո՛ւր, տո՛ւր,... Ունիս՝ տո՛ւր, չունի՞ս՝ դէ – տիր – տո՛ւր: Ճիշդ ու ճիշդ Հայոց նը – կատմամբ կիրարկուած դրութիւնը:

Աղան խուսափած էր այդ բոլորէն, առ այժմ վախ ալ չունէր, քանի ինք պէտքը – ցու պաշտօնեայ էր ու իր տարիքն ալ որոշ չափով յառաջացած: Իր տունն ալ առանց զրկանքի կ'ապրէր չնորհիւ իր պաղջուր, Բալուի անկումը մէկ – օրուան հարց էր: Անոնց դիմադրելու, կամ ա – նոնց յառաջխաղացումը կասեցնելու հա – մար բանակ, ուժ չկար եւ խուճապը հա – մատարած էր...: Թուրք ընտանիքներու դէպի Արեւմուտք գաղթը սկսած էր:

Այս բոլոր երեւոյթներու մէջ, կար եւ մտահոգիչը՝ վերապրող Հայերու նը – կատմամբ: Ռուսական բանակները պիտի դային, անոնց հետ Հայ կամաւորներն ալ, բայց, մինչեւ անոնց հոս հասնիլը ի՞նչ կը սպասէր Հայ «մնացորդաց»ին...

Ահա՛, մտահոգիչ հարցականը... Չէ՞ որ Ալի Իհսան փաչան այստեղէն անցած օրերուն, չնականօրէն յայտարարած էր. «Ի՞նչ, տակաւին Հայու անո՞ւն կը լսեմ, տակաւին Հայերու ազատա՞ն առած էք ձեր յարկերուն տակ... Լսել է՝ չէք պոր – ծադրած պետութեան կողմէ ձեզի սըր – ուած հրահանգները»... Ահա՛ թէ, ինչու սարսափը կլանած էր վերապրողներու սրտերը:

Տէր Նշան, իբր այր մարդ եւ հովիւ, ամէնէն չատ մտահոգ էր այս առթիւ, արդարեւ, ի՛նչ չար ու բարի բաներ կըր – նային պատահիլ այս խառնակ ժամա – նակներուն:

Մունեմիկները առաւօտէն մինչեւ ուչ երեկոյ անդադար կը մլաւէին. «Երկիրը ծանր օրեր կ'ապրի, անհաւատները մը – տած են մեր հողերը, կը քանդեն մեր չէ – օծուն », կոյսի մը արգանդէն ծնած սըր – բութեան պէս բիւրեղեայ, կ'ըսէր խաղա – զուքիւն ամենեցուն:

Օրը տակաւ առ տակաւ կը սպառի: կը զիչերնայ: Աչքս կը կորսնցնէ խայտան – քը: Սիրտս՝ երազանքը: Երեւանեան յորդ ու բորբ օրերս, ցնծատօն արբշռանքի, պիտի վերածուին յուչի, երբ չարժակը օդանաւին բռնէ վերադարձի օդուղին:

Վաղը, անգամ մը եւս պիտի տեսնեմ ծնունդը այդին բեհեզներու մէջ ոսկեայ, ու պիտի հեռանամ աչքերս եաին:

Վաղը, վերջին օրը այցիս: Հուսկ բան – քը սրտիս: Օդանաւին մէջ պիտի ըլլամ ճանապարհող լռութիւն:

Պիտի դիտեմ քեզ օդանաւէն խոնա – աչքերով սրբութի՛ւն անմոռանալի: Պի – տի տանիմ քեզ լինծի հետ, որ ցուցադրեմ ոստաններուն անկարելիը, պատկերդ տիրամայրական, սրտիս վրձինովը նը – կարուած:

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒՐԱԹԵԱՆ

Ալի Իհսան փաչան, Քէօռ Հիւսէյին փաչան եւ այլ բազմաթիւ փաչաներ, ո – րոնք կու գային կ'անցնէին հոնկէ, ի – րենց հայրենասիրական սրտառուչ կոչե – րով եւ կամ չարախինդ սպառնալիք – ներով չէրցան իրենց թաքստոցներէն դուրս հանել հայրենադաւերը:

Ոտքի վրայ կանգնելու կարող մարդ թէ անասուն կը պատկանէին պետութեան, անոնք բոլորն ալ պէտք էր տրամադրե – ուէին բանակին, խուսափողներուն կը սպասէր առանց դատի գնդակահարու – թիւն կամ կախաղան: Ու, տո՛ւր, տո՛ւր, տո՛ւր,... Ունիս՝ տո՛ւր, չունի՞ս՝ դէ – տիր – տո՛ւր: Ճիշդ ու ճիշդ Հայոց նը – կատմամբ կիրարկուած դրութիւնը:

Աղան խուսափած էր այդ բոլորէն, առ այժմ վախ ալ չունէր, քանի ինք պէտքը – ցու պաշտօնեայ էր ու իր տարիքն ալ որոշ չափով յառաջացած: Իր տունն ալ առանց զրկանքի կ'ապրէր չնորհիւ իր

Անցեալ ամեռ, եկաւ գարուն:

Փանթուրանիզմի չատագով Ինվէր փա – չայի բանակներ Կարդ ու փշուր եղած էին Արեւելեան ճակատներու վրայ: Ռուս բա – նակի յառաջապահները հասած էին Ճա – մչակներուն: Շա՞տ բաներ առած էին իր ունեցածներէն – ապրանք թէ անասուն –, ձգածնին, կամ մնացածը բաւարար էին տանելի վիճակ մը չարունակելու համար:

Տէր Նշանին համար ալ, ամէն երե – կոյ նոյն յորդորն էր որ կու տար. «չատ մէջտեղերը մի՛ զեզերիր, պատահի որ հարցաքննեն քեզ, մազ – մօրուքդ կար – պին է, եօթանասունոց եմ ըսէ, ես քեզ կառավարական տեարակներու մէջ պարս – կահպատակ կամ պարսիկ արձանագրած եմ. Պարսիկները զերծ են պինուորագրը – րութենէ. մի՛ մոռնար:

×

Անցաւ ձմեռ, եկաւ գարուն:

*Փանթուրանիզմի չատագով Ինվէրը

ՓՈՂՈՑԻ ՓՈՂՈՑԸ

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ « Ցակոբ Տէր–Մելքոնեան» թատերասրահին մէջ, Ծունկիս մէկին, տեղի ունեցած է ՀՕՄի 70ամեակին նուիրուած հանդիսութիւն մը, որուն ընթացքին Մէջբ Վարդգէս Շամլեան բանախօսութեամբ մը անդրադարձած է կանացի այս կազմակերպութեան 70ամեայ գործունէութեան: Գեղարուեստական յայտագրին մասնակցած են Թամար Թէքեան (մեներգ), Անի Սարաֆեան (դաշնակ) եւ Ծովակ Խաչերեան (արտասանութիւն): Փակման խօսքը արտասանած է թեմին առաջնորդը՝ Սրամ եպիսկոպոս Քէչիչեան:

×

ԱՀՈՒԱՉի մէջ (Հարաւ. Պարսկաստան), Մայիս 27–28ին նշուած է Հայոց Հանրապետութեան անկախութեան 62րդ տարեդարձը: Մայիս 27ի երեկոյեան հսկում կատարուած է Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ Եղեռնի Ցուշարձանին մօտ՝ մինչեւ յաջորդ առաւօտ, պատարագի եւ հանրապետական մաղթանքի արարողութեան աւարտը: Երեկոյեան, տեղւոյն ազգային վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցած հանդիսութեան բացումը կատարած է Ռազմիկ Աղաբէգեան, իսկ բանախօսած է Սամսոն Առաքելեան:

×

ՀԱԼԷՊի Մխիթարեան վարժարանին մէջ, Մայիս 18ին, տեղի ունեցած է վարժարանի տարեկան մարզահանդէսը: Ներկայ եղած են Հայ Կաթողիկէ Կաթողիկոս–Պարիարք Հմայեակ–Պետրոս Ժէ., տեղւոյն կաթողիկէ համայնքի առաջնորդ Գէորգ Ալբ. Լայէքեան, Պէյրութէն Ներկայս Ալբ. Պետողլեան եւ Դամիշլիի Հայ Կաթողիկէ համայնքի առաջնորդ Գրիգոր Եղիկ. Այվազեան: Հանդէսը վար վարած է Խաչիկ Շահինեան, սկսած է տողանցքով մը, որուն մասնակցած են 300է աւելի աշակերտներ: Բացման խօսքը արտասանած է Հ. Եփրեմ Տէր – Ղազարեան, վարժարանին տեսուչը: Տեղի ունեցած են մարզական պարեր, մրցումներ՝ զանազան ճիւղերու մէջ: Գնահատելի աշխատանք տարած են վարժարանի մարզանքի ուսուցիչը Մուրատ Աստուրեան եւ Մխիթարեանի աշակերտներէ բաղկացած նուագախումբը, ղեկավարութեամբ Տիգրան Ժամկոչեանի: Մարզահանդէսը մեծ տպաւորութիւն ձգած է ներկայ բազմութեան վրայ:

բոլորս: Գիտցաւ անաղարտ պահել անհնականութիւնը ու ղրաւ զայն մեր բնակարի տրամադրութեան տակ, ու ինք վերադառնալով անոնց ակին, գիտցաւ մեզ հմայել:

Լ'ԷՔՕ ՏԸ ԼԱ ՖԻՆԱՆՍ

ՀԱՅՐՍ՝ ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

Ցիշուեցան ուման այն տարիները զորս հայրս անցուցած է Իտալիա: Թէեւ Ֆըրանսա հաստատուած, իր սիրտին մէջ առանձին տեղ մը պահած էր Իտալիոյ համար: Բայց անոնցմէ էր, որոնք խորքին մէջ, չեն կրնար իրենք զիրենք հայէն տարբեր բան մը զգալ: Հրաչքով վերապրած 1915ի ցեղասպանութենէն, կտաւղի եւ կոյր առելութիւն մը պիտի տնանէր միշտ Թուրքերուն դէմ: Եւ երբ, 1977ին երկար ճամբորդութիւն մը կատարեցի Փոքր Ասիա, անցնելով նոյնիսկ իր ծննդավայրէն (Սամսոն, Սեւ Ծովու ափին), երբեք որեւէ հարցում չըրաւ ինծի այդ երկրին մասին, երբեք որեւէ պատկեր տեսնել չուզեց. իրեն համար, մեծ խաչ մը կայ քարտէզին վրայ Վոսփորին եւ Կովկասի միջեւ:

Հայրս կը պատկանի սերունդի մը, որ կը փակէ որոշ մշակոյթ մը, նոյնիսկ Արեւմտեան Հայաստանի, վերջին հարցասէր մտաւորականներէն էր: Իսկորը կ'երթան մի առ մի եւ վերջնական խզում մը կայ յաջորդ՝ իմ սերունդիս հետ, անոնք հայերէնով կը մտածէին, մենք, կը մտածենք ֆրանսերէն, իտալերէն, անգլերէն, ի հարկին գէշ–աղէկ թարգմանելով յետադային: Եւ բնական է:

Երկար տարիներէ ի վեր կ'ուզէր որ, իրեն հետ առանձին երթամ այցելել ինչ որ կը մնայ հայկական հողամասէն: Եւ հոն է, Երեւան, կիրակիէն երկուշաբթի լուսնալիք գիշերը, որ լուրը առի: Տեղեկացուցի իր բարեկամներէն ոմանց եւ Երկուշաբթի, ամբողջ օրը, առանց դադարի տողանցք մըն էր, Երեւան չէր զածած, 1971ի իր ցուցահանդէսէն ի վեր, բայց այնքան մարդիկ կը յիշէին, կարծես՝ երէկ էր:

Ձիշդն ըսելու համար, այն իրողութիւնը, որ հայրս այդքան ճանչցուած, յարգուած եւ սիրուած է հայկ. միջազգային շրջանակին մէջ, զգացած էի անցեալ տարի, Մերձաւոր Արեւելք կատարած ճամբորդութեան մը ընթացքին, հայկ. մշակութային բոլոր կեդրոններուն մէջ, Պոլիս, Հալէպ, Պէյրութ կամ Երուսաղէմ, այնքան քաղաքներ, ուր, բացի Պէյրութէն, երբեք ոտք չէր կոխած, ամէն մարդ ամէն բան գիտէր հօրս մասին, այն վայրկեանէն երբ կը տեսնէին « նկարիչ Մուրթաֆեանի զաւակը », թեւերը կը բացուէին եւ հարցումներու տեղատարափ մը կ'ըլլար իր մասին: Վերադարձիս, երբ կը պատմէի իրեն, ինք ալ կը զարմանար:

Անցեալ ամիս, Մորհ. Հայաստան, նոյն բանն էր: Որովհետեւ միայն իր մակարդակի եւ իր սերունդին մտաւորականները կրնան նման ժողովրդականութիւն մը վայելել, կրնան այդքան հետաքրքրու–թիւն ստեղծել, էջմիածին ինչպէս Անթիլիաս, Վենետիկ կամ Վիեննա, նոյնքան Մորհ. Հայաստանի մէջ որքան՝ Սիփւռքի: Եւ կը կրկնեմ վերջիններէն մէկն էր: Իր յօդուածները արեւմտեան արուեստի, Հայաստանի կամ փիլիսոփայութեան մասին, դժբախտաբար ոչ թէ « բացումներ » են այլ մշակոյթի մը վերջակէտները (*), որովհետեւ իմ սերունդիս մէջ ո՞վ կը կարդայ, ո՞վ կընայ կարդալ: Հօրս մահով աստիճան մը աւելի թուլցաւ մշակութային կապը, որ կրնայ միացնել այս հին ժողովուրդին զանազան բաղկացուցիչները: Ինք միայն Հայ էր, հիմա հայ – ֆրանսացի, հայ – լիբանանցի, կամ հայ – խորհրդային ենք: Երբեմն կը ցաւէր պատմութեան այս բնական յեղաշրջումին համար, բայց հարկ եղածին չափ պայծառատես էր զայն հասկնալու եւ ընդունելու համար:

Եւ մեռաւ կեանքի եւ պայծառատեսութեան այնպիսի լեցուն շրջանի մը մէջ, զոր երկար տարի է չէր ունեցած: Բաւական մութ շրջանէ մը ետք, զառիվարը կը բարձրանար եւ տասը տարիէ ի վեր, Երեւանի ցուցահանդէսներէն ի վեր, ամիս չէր անցներ որ ծրագիրներ չորոներ: Անցեալ տարի Նիւ Եորք ցուցադրեց « Հայաստանը Մուրթաֆեանի աչքով » թեմային վրայ: Պիտի վերադառնար, բայց Հոկտեմբերի իր վիրաբուժական գործողութիւնը յետաձգեց այս ծրագիրները եւ իր կորովով դիմագրաւեց այս բոլոր հարցերը: Հակառակ անոր որ Փիլիքապէս տկարացած կը զգար, կը շարունակէր ապագան կազմակերպել. — Սեպտեմբերին Գարագաս պիտի ցուցադրէր — նոյնիսկ գրեց լիմի ըսելով թէ կ'ուզէ որ միասին երթանք — Հոկտեմբերին ցուցահանդէս մը նախատեսած էր Փարիզ եւ ուզեց որ հետաքրքրուիմ օր մը Մոսկուա ցուցադրելու կարելիութեանց մասին: Իր երազը 1982ի համար էր, իր 75ամեակը տօնել Երեւան ցուցահանդէսով մը, զաւակներն ալ տանելով եւ հոն, ամէն մարդ իրեն կը սպասէր:

Արդեօ՞ք մխիթարութիւն է գիտնալ թէ մեռաւ կեանքոտ շրջանի մը: Թերեւս... բայց նաեւ ցաւով է որ կ'անդրադառնանք թէ տակաւին ինչե՛ր կրնար ընել: Կը թողու գրածները, մանաւանդ պատառները: Պատառները, պէտք է ըսել սակայն, ուր տխրութիւնը կը բուրէ, ուր անձերը զրոյմուած են, բայց նաեւ փառաւոր բնանկարները, որոնք կ'ոգեկոչեն՝ ծովը, այդ նիւթը որ մշտնջենը եղած էր իր անդիտակից մանկութենէն ի վեր Սեւ Ծովու ափին, կ'ոգեկոչեն անտառը, որու ջոյները միշտ գինքը գիւթած են եւ մանաւանդ անշուշտ կ'ոգեկոչեն Հայաստանը, աւելի ճիշդ ինչ որ կը մնայ Հայաստանէն: Նշանակալից է որ երբեք չէ գծած Ախթամարի եկեղեցին կամ Անիի աւերակները, որոնք տեսանելի չեն ներկայ Հայաստանէն. բայց բոլոր վանքերը, բոլոր եկեղեցիները, բոլոր պալատները, որոնք կը պտնուին Արաքսի միւս ափին կեանք կը ստանան իր պատառներուն մէջ: Եւ մեծագոյն մեծարանքը զոր կարելի է ընել իրեն հանդէսը՝ զգայուն ըլլալն է այդ կեանքին, զոր վերստեղծած է: Այդ էր իր ամէնէն վայրիվայեան նպատակը:

ԱՐՄԷՆ–ՔԼՕՏ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

(*) ԽՄԲ. «ՅԱՌԱՋ».— Բարեբախտաբար Քլօտ Մուրթաֆեան կը սխալի, այդքան յոռետես ըլլալով եւ բիչ մըն ալ կ'աճապարէ վերջակէտ դնելով: Չեմ ուրանար որ Սփիւռքի սերունդները բիչ ծանօթ են իրենց լեզուին եւ ուրեմն անծանօթ անոր մշակոյթին բայց եւ այնպէս Սփիւռքի մէջ կայ հայ երիտասարդութիւն մը, Քլօտ Մուրթաֆեանի սերունդէն եւ անկէ ետք ալ, որ ճիգ կը թափէ, որպէսզի կապը չխզուի հայրերու մահով, իմ ալ վերադառնալով դէպի աղբիւրները: Կը բաւէ բիչ մը հաւատք ունենալ ու արագօրէն հոգւոցներ չկարդալ:

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

«Ցառաջ»էն առի տխուր լուրը. ոչ եւս է Զարեհ Մուրթաֆեան:

Որբանոցի ընկերներ էինք Ցունաստան. հին յուշերով հարուստ օրեր: Կեանքի պայմանները բաժնած էին մեզ: Ինք Վենետիկ, ես՝ Մարսէյլ:

Մխիթարեան հայրերու չունչով դաս – տիարակուելէ ետք, Զարեհ դարձաւ ծանօթ արուեստագէտ ու օր մը իրարու հանդիպեցանք Հարաւային Ֆրանսայի օդափոխութեան կայանի մը մէջ: Եկած էր ընտանիքով: Ներկայ էր նաեւ մեր սիրելի Նարդունին:

Վերյիշեցինք անցեալը, Խալքիսի եւ Սքալա – Օրափոսի որբանոցի կեանքը: Խօսեցանք մեր տնօրէն Պր. Մկրտիչ Փափազեանի եւ իր կնոջ տարած ազգային օրինակելի գործունէութեան մասին: Երկուքս ալ վայելած անոնց հայրական խնամքը:

Որբանոցը ամերիկեան հաստատութիւն մը ըլլալով, պարզ է որ զանազան միջոցներով չատեր կանացին որբերը բողոքականութեան մղել: Զարեհ, ձեւը գտաւ ընդդիմանալու արուեստագէտի յատուկ ոճով: Կազմեց քանի մը ընկերներով նուագախումբ մը ու Ծնունդի գիշերը առաւօտեան կէս բարձրանալով սկսան մեկնաբանել Կոմիտասեան պատարագէն քանի մը կտորներ: Այդ երգերու ճգած տպաւորութիւնը մեծ եղաւ բոլոր որբերուն ինչպէս նաեւ ամերիկացի պաշտօնէութեան մօտ: Բողոքական դարձնելու ծրագիրը վիժեցաւ: « Մորհուրդ մեծ » եւ « Տէր ողորմեա »ն իրենց դրական ազդեցութիւնը ունեցած էին: Կոմիտասը բողոքականութեան մեղեդիներուն հակադրելու գաղափարը Զարեհինն էր: Նոյն ոգիով ապրեցաւ իր ամբողջ կեանքը:

Ցուզումով կը խոնարհիմ իր թարմ հողակոյտին առջեւ:

Մարսէյլ — Թ. ՊՕՑԱՃԵԱՆ

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱԽՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՎԱՐՊԵՏ ՈՒ ԱՇԿԵՐՏ՝ ԿԱՎԱՆԱԻՈՐ

– Մարիկ, տղաս, այս մասը վանքին դիւանոր մուտքն է,– ըսաւ խալֆան՝ ոտքի ելլելով.– այս քարերը թափուած կամարն է ու բոլորակ սիւները՝ խոշոր դըրան: Այս մասը ընդարձակ նախագաւիթն է, ուր, հանդիսաւոր օրերուն, եպիսկոպոսները իրենց ծանր չուրջառներով աշխարհի չորս կողմերուն անդամանի արարողութիւնը կը կատարէին, կ'օրհնէին՝ արտ ու խաչինք, տուն ու գրանք, կ'օրհնէին հունձքն ու պտղաբերութիւնը, կ'օրհնէին ամբարները, թէ' քնասէին եւ թէ' բարեկամին:

Խալֆան ցոյց տուաւ գաւիթի ընդարձակ մաս մը, ուր այծերու հօտը պահակած էր: Այծերէն մէկ քանին կեցած էին պատերու վրայ, ուրիշները՝ քարերու վրայ պահակած կ'որոճային ծոյլ ու կոշտ տոչներէն մժեղները կը թօթվէին կէս խուփ աչքերով: Քիւրտ փոքրիկ այծրածը, կէս մերկ, բոպիկ, արեւէն այրած, կ'ըսես՝ վառած խրտուիլակ մը, անշարժ կեցած՝ միշտ իրենց կը նայէր:

– Այս մասը, տղաս, ուխտաւորներու համար չինուած 2000 սենեակներու տեղն է: Հա, տես, սենեակի պատուհաններն են:

Խալֆան ցոյց տուաւ պատուհան մը, ուր երկաթներու տեղը կը մնար տակաւին եւ ուրկէ զմրուխտ դլուխով մողէս մը վար կը չտապէր: Խալֆան, ցոյց տուաւ նաեւ վանքի եկեղեցիին խաչքարերը, խոյակներու վրայ քանդակուած նուռներն ու արծուի թեւերը:

Եկեղեցիին կամարները կը մնային տակաւին: Քարերու վրայ տակաւին կը մընային կոտրտուած ճակատով ու դըլխով առաքեալներու քանդակները, նաեւ Ցիսուսի գլուխը՝ մէկտեղէն կոտրած, եւ երկու կողմերը կը կարդացուէին գիրերը – «Ցս. Քս.»: Աւազանի վարդանոյն քարին վրայ կար Ցովհաննէս Մկրտիչի քանդակը: Խոշոր աւազանը եռերք մասի ճեղքուած էր: Եկեղեցիի 12 սիւներուն յատակները կային տակաւին:

Աղաւնիներու երամը նորէն վանքի վրայէն անցաւ: Պատին ճեղքուած քարերուն մէջ դորշ ճնճղուկները իրենց բոյները դրած էին: Միջոցին մէջ ճնճղուկներու ձայն: Այծարածը քարին վրայ կեցած գլուխը կը դիտէր: Ճնճղուկներու ծրտով ծածկուած պատի մը վրայ տակաւին կը յամառէին մնալ մի քանի դոյներ – առաքեալի մը ոտքերը՝ սանտալներով ու թեզանիքի կտոր մը կանանչ:

Խալֆան ու աշկերտը մօտեցան պարիսպի չափ հաստ պատի մը, ուր կոտրտած քարերու վրայ կային արձանագրութիւններ, թուական ու անուն... Խալֆային վազուց ծանօթ էին այդ արձանագրութիւնները: Մարտիկին ցոյց տուաւ վանականներու խուցերուն տեղերը, պատմեց վանականներու համբերատար աշխատասիրութիւններուն, անոնց ընդօրինակած Ս. Գրքերուն եւ գծած նախշերուն մասին: Երբ աւելի առաջացան, տեսան քարի մը վրայ խնկած չուք մը՝ կուզ ծաղրածուի այլանդակ կերպարանքով:

Վարպետ Օհանն էր, որ անուշադիր իրենց քայլերուն, ինքն իր մէջ կոտրտած՝ կարծես բան մը կը փնտռէր:

– Ի՞նչ կը փնտռես, Օհան,– հարցուց խալֆան:

– Հը, խալֆա, դո՞ւն ես,– ըսաւ երանգէ մը արթնցողի պէս:

– Ոչինչ, ոչինչ. ուզէ տարի առաջ այստեղ առաքեալի մը քանդակուած ոտքերը տեսած էի: Հիմա չկայ, չկայ: Ես իմ կեանքը կու տայի, Մակար, եթէ այդ քանդակը ամբողջ գտնէի:

(Շար.– 102)

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Հերմինէ Խանէտանեան 150 *ֆր.* *կը նուիրէ «Ծառայ»ին իր մօտանոյն՝* Արշաւիր Խանէտանեանի *մահուան* 6*րդ տարեդարձին ի յիշատակ :*

×

Եզեկելեան – Շամփընուա ընտանիքը (Սէն Թերմէն ան Լէյէն) 200 *ֆր.* *կը նուիրէ « Ծառայ »ին Յովհ. Թորոսեանի մահուան առթիւ :*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՋԻ *Վալանսի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները Հինգշաբթի, Յունիս* 3, *ժամը* 20*ին նոյն հաւաքատեղին :*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է ի նպաստ կայանին, Առնուվիլ–Սարսէլի մասնաճիւղէն 10·000 *եւ Սէն Մօրիսէն* 1000 *ֆր., Շահեան Արսինէ* 1000, *Պալեան Փօլ* 1000, *Հապէչեան Գարլա* 100, *Գիրէմէճեան* 100, *Տէրտէրեան* 300, *Ծառուկեան, Սէֆէր – եան, Պասմաճեան* 250*ական, Սինանեան* 300, *Սինանեան Ա., Ամէմեան Գ., Գալիչեան Մ.* 200*ական, Սառաճեան* 100, *Պապիկեան, Տէրտէրեան, Մուրատեան, Ժամկոչեան Ֆուղժը* 100*ական, Թաշճեան* 50 *ֆր. :*

×

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Ց. Շէկպօղոսեանի հոգեհանգիստին այրի Տիկ. Ա. Շէկպօղոսեան, այրի Տիկ. Ա. Տէրտէրեան, Տիկ. Աստղիկ Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկ. Գըլըճեան 50*ական : Ա.Եւեխա Փափազեանի հոգհն. Տէր եւ Տիկին Ա.Եւեխա Պապանեան* 50, *Ցարութիւն Սանդուրեան եւ Սահակ Ունճեանի հոգհն. այրի Տիկ. Ա. Սանդուրեան, այրի Տիկ. Առաքելեան* 50*ական, Տիկ. Ալթունեանի թաղման առթիւ Ա.Ըզումանեան ընտ., Պր. Ռ. Հերդէքեան* 50*ական, Պր. Հ. Ա.Եւեխեան* 20, *Պ. Հ. Ֆրանքեան* 40, *Հերմինէ Յովհաննէսեանի թաղման՝ Տիկ. Ա.Ւիք – եան* 10, *Հ. Ա.Եւեխեան* 40, *Պր. Զարուքեանի հոգհն. Պ. Ց. Օհանեան* 100 *ֆր. :*

×

Ա.ԼՖՈՐՎԻԼ.— Ս. Մեսրոպ կրթարանի յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ընդունած է հետեւեալ նուէրները.—

Ոմն 4000 *ֆր., Տէր եւ Տիկ. Խօշթաշ* 500, *Տիկ. Քէպէլեան* 100, *Տիկ. Շնորհիկ Ցակոբեան* 150 *ֆր. : Նաեւ ողբ. Ս. Դաւիթեանի մահուան առթիւ իր ընտանիքէն փոխան ծաղկեպսակի* 1500 *ֆր., Պ. Եսայեանէ* 300, *եւ Տիկ. Բալուեանէ* 100 :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղը խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ այրի Տիկ. Էլիզ Ջրբաշեանի, զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն Պր. Արթրունի Ջրբաշեանի մահուան առթիւ :

×

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կ'ողբայ իր վեթերան ընկերուհի Օր. Մարօ Ստեփանեանի մահը, (պատահած երկուշաբթի, Յունիս 16*ին Մոնմորանսիի հիւանդանոցը) եւ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Արմէն Ցակոբեանի ինչպէս նաեւ ընտանեկան պարագաներուն :*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլ քաղաքի Կապ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Շըտեան Տիգրանէ 200 *ֆ. :*

ԿՈՉ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ
Ի ՆՊԱՍՏ ԿԱՊ. ԽԱՋԻ ՊԷԼՖՈՆԹԷՆԻ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆԻՆ

—o—

Սիրելի հայրենակից,

Մեր բարերարներու եւ բարեկամներու առատաձեռնութեան շնորհիւ, կայանը մեծցաւ, գեղեցկացաւ, բարդաւաճեցաւ :

Ջենք ուզեր զոհանալ ձեռք ձգուած արդիւնքներով : Կ'ուզենք մեր երախաներուն օրինակելի կայանի մը մէջ հիւրընկալել :

Կապ. Խաչը եւ կայանի անօրէններն ու հսկիչները կը ջանան ստեղծել ներդաշնակ, ջերմ ու մանաւանդ՝ հայկական մթնոլորտ :

Ակնառես էք կատարուած գործին. կը դնահատէք զայն, կը դիտակցիք կայանի անհրաժեշտ դերին մեր գաղութին մէջ : Նախանձախնդիր անոր յառաջդիմութեան՝ պիտի պատասխանէք մեր կոչին :

« Կայանը հայ մանուկին բոյնն է », բոյն մը որուն զարգացումին համար խոստում կը պահպի : Ձեր լումաններուն շնորհիւ շիւղեր պիտի աւելցուին, ու եռագոյնը, աւելի հպարտ, աւելի փայլուն պիտի ծածանի Պէլֆոնթէնի վրայ :

ԿԱՊՈՑ ԽԱՋ
(կնիք)

Նուէրները ղրկել՝
Croix Bleue des Arméniens de France
17, Rue Bleue — 75009 Paris
C. C. P. Paris 5985 07

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կրթարանին մանկապարտէզին համար կը փնտռուի ֆրանսախօս հայ ուսուցչուհի մը :

L'Ecole Saint Mesrob d'Alfortville recherche pour sa maternelle, institutrice connaissant l'arménien, pour enseignement du FRANÇAIS.

Ecrire au :
Dr. Simonian
11, Ave. de Verdun, 94410 St. Maurice

ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 6, Կիրակի ամբողջ օրը
Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ :

— *Վիճակահանութիւն՝ մեծ պարգեւներով :*
— *Զանազան հետաքրքրական խաղեր ու ժամանց :*
— *Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր՝ մասնակցութեամբ Ֆրանսահայ ծանօթ արուեստագէտներու եւ խումբերու :*
— *Աբեւելեան եւ եւրոպական ճաշեր՝ արագ սպասարկութեամբ :*
— *Ընտանեկան հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ :*

Մուտքը ազատ է

—×—

Մոնմորանսի երթալու համար.—
Prendre le train de la Gare du Nord, descendre à Enghien-les-Bains et puis prendre l'Autobus No 6 et descendre à l'arrêt Groslay.

LA CAPPADOCE

SOIRÉE SPÉCIALE

Le Vendredi 11 Juillet

— POUR LE 1er ANNIVERSAIRE DE SA REOUVERTURE ET LA SORTIE
— DU NOUVEAU 30 cm. DE

YORGANTZ

AVEC

Orchestre "ANI„ de Lyon

TOUS LES SOIRS

— MINAS — MARTEN YORGANTZ
HARRIS LASKARIS — DANSEUSE ORIENTALE

67bis, QUAI BLANQUI, ALFORTVILLE 94140

tél. 375.05.30

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

SOUS LA PRESIDENCE D'HONNEUR de

CARZOU

VII· FESTIVAL d'art et de la culture

- J. A. F. -

Paris les 31 Octobre, 1er et 2 Novembre
Vous pouvez concourir dans les disicplines suivantes :
1. MUSIQUE (classique, folklorique, variétés) — Chant Ensemble vocal — Istrumental solo — Ensemble instrumental.
2. DANSE (Classique, folklorique) — Soliste — Groupe.
3. LITTERATURE (Française - Arménienne) — Prose (nouvelle et essais) — Poésie
4. ART DRAMATIQUE — Mime — Déclamation — Théâtre.
5. ARTS PLASTIQUES — Peinture — Arts Graphiques — Sculpture.
6. ARTS APPLIQUES — Photographie — Céramique — Broderie — Orfévrerie.
7. AUDIO-VISUEL — Films 16 mm. documentaires ou scénario — Montages diapositives.

CONDITIONS DE PARTICIPATION
— Etre âgé de 15 à 35 ans (pas de limite d'âge pour les groupes et ensembles). — Etre amateur.
— Peuvent participer hors concours les artistes professionnels et les amateurs de plus de 35 ans.
Droits d'inscription : individuel 50 F. ; groupe : 100 F. à joindre au bulletin d'inscription.

Date limite des inscriptions
1er Octobre 1980
Les inscriptions doivent être envoyéées à
JAF FESTIVAL
6, Cité du Wauxhall — 75010 Paris.

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1980

A PARTIR DE 2850 FR. (tout compris)

prochain départ :

26 JUILLET AU 9 AOUT

CET ÉTÉ... 3 VOYAGES CULTURELS

— DU 15 AU 30 AOUT — (Moscou, Erévan, Tbilissi, Leningrad) accompagné par le Révérend Père ATHANASSE KESSEDJIAN (Mekhitariste)
— DU 22 AOUT AU 5 SEPTEMBRE — avec la présentation tout au long du voyage, historique et archéologique de M. HENRY-PAUL EYDOUX (Conférencier — écrivain)
— DU 29 AOUT AU 14 SEPTEMBRE — « Musique en Arménie — sur les pas de Komitas », conseiller musical ALEXANDRE SIRANOSSIAN (chef d'orchestre)

Cette année plusieurs départs par mois et TOUTE L'ANNEE de 12, 14 et 16 jours.
demander notre brochure détaillée

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.